

**Hapishanelerde
neler yaşıyor;
bilmek hakkınız.
TECRİTTE ÖLÜM
VAR!..**

F tipi hapishanelerde
tecrit işkencesi
5. yılında.
5 Yıldır
tutuklu ve
hükümlüler
hücrelerdeler...

İşkence-
nin vah-
şetini
anlaya-
bilmenin
yegane
yolu, iş-
kence
görenle-
rin vü-
cutlarına
bakmak,

onları dinlemektir.
Morluklar, askıdan
dolayı tutmayan kol-
lar, elektrik ve sigara
yanıkları, şişmiş tes-
tisler ve gözleri...

Gözler, vücutta görül-
meyen izleri de göste-
rir çünkü. Tecavüzü,
başına dayanmış si-
lahtan tetik düşürme-
yi, insanlıktan çıkmış
olanların elindeki esa-
retin izlerini gözlerde
bulabilirsiniz.

**TAYAD'lı Ailelerin neden
yıllardır 'tecriti kaldırın
ölümleri durdurun' dedik-
lerini, bu kitapta çok daha
net olarak göreceksiniz**

Tecrit
de bir
işkence.
İnsanın
bedenin-
de yara-
lar aç-
mıyor,
ancak
fiziki ve
psikolo-
jik ola-

rak yıpratıyor, ağır
ağır ama şaşmaz bir
şekilde ve sistemli
olarak çökertiyor. Ve
ölüme kadar götürü-
yor... İşkenceli ölüm
olan tecritin vahşetini
anlayabilmeniz tek
yolu, bizler için, an-
latmaktır...

Hiç sayılmayı; her
an tecrit işkencesine
maruz bırakılmayı; in-
sansızlığı ve bunun
yıkımını anlattık...

TECRİT

yaşayanlar anlatıyor

Boran

Selami Kurnaz

tecrit

yaşayanlar anlatıyor

Boran

**İnsan gibi,
düşünceleriyle
birlikte
yaşayabilmek için
tecite karşı
mücadelede
hayatını
kaybedenlere...**

TECRİT

yaşayanlar anlatıyor

Selami Kurnaz

BORAN YAYINEVİ

Hapishaneler dizisi

TECRİT

yaşayanlar anlatıyor

Selami Kurnaz

Birinci Basım: Ağustos 2005

Baskı: Ezgi Matbaası
Davutpaşa Cad. Kazım Dinçol Sitesi 81 / 229
Topkapı / İSTANBUL

Boran Yayınevi:
İstiklal Cad. Terzi Han No: 378 / 704
Beyoğlu / İSTANBUL

ISBN: 975-92403-6-X

İÇİNDEKİLER

Yayınevinin önsözü	7
Giriş	9
“İyileştirecekler” bizi	13
A- F TİPİ HAPİSHANELER	19
1- F Tipi Hapishanelerde Mimari	20
2- F Tiplerine İlk Giriş ve Jopla Tecavüze Varan Uygulama ve Yaptırımlar	25
Bir Tutuklunun Saldırlara Dair Anlatımı "Böyle dilekçe yazamazsınız"	41
3- F Tipi Yaşam	48
B- F TİPİ TECRİTİN ETKİLERİ	57
1- Tecritin Fiziksel Etkileri	58
2- Tecritin Psikolojik Etkileri	67
S.S. İsimli Tutuklunun Durumu: "Hücrede öldürüleceğini sanıyordu"	69
A.Y. İsimli Tutuklunun Durumu: "Dünyayla ilgisi koptu"	70
T.B. İsimli Tutuklunun Durumu: "Baygınlık nöbetleri geçiriyordu"	74

B.S. İsimli Tutuklunun Durumu:	
“Sonunda intihara kalkıştı”	75
G.K. İsimli Tutuklunun Durumu: “Camları yumruklayıp ‘insan hücreye sığar mı?’ diye bağıyordu”	77
Z.D. İsimli Tutuklunun Durumu: “Büyük bir boşluğun içerisine düşüyorum”	79
G.C. İsimli Tutuklunun Durumu:	
"Beni çıldırtmak istiyorlar"	81
N.K. İsimli Tutuklunun Durumu: “Tuvaletin içinde kafasını duvarlara vurmaya çalışıyordu”	83
A.D. İsimli Tutuklunun Durumu:	
“Kulağıma sesler geliyor”	85
H. T. A. İsimli Tutuklunun Durumu: “Gaip ten sesler duyuyor, seslere bağı rıyor, küfrediyor”	100
3- Dar Grup Tecriti	124
4- Kı sa Kı sa Anlatımlarla Tecritin Etkileri	132
 C- FİZİKSEL VE PSİKOLOJİK SORUNLAR ANKETİ	138
1- Fiziksel Sorunlar Anketi	140
2- Psikolojik Sorunlar Anketi	142
 D- TECRİT VE İNTİHAR	145
“Orhan’ın Psikolojik dengesi yerinde değildi”	146
“Volkan’ın yanına birisi verilmezse intihar edeceğini müdürlere defalarca söyledim”	147
 E- TECRİT VE PİŞMANLIK	150
 F- RÖPORTAJLAR	160
Şadi Naci Özbolat İle Röportaj	162
Hacı Demir İle Röportaj	169
Nurettin Erenler İle Röportaj	189
Ali Osman Köse İle Röportaj	197
Ercan Kartal Tecriti Değerlendiriyor	227

G- TECRİTİN TARİHİ	275
1- Maskeli süvari	290
2- Modern anlamda tecritin ortaya çıkışı	294
H- ÜLKEMİZDE TECRİT	301
1- Osmanlı'da Ceza Sistemi ve Tecrit	305
2- Cumhuriyet Yıllarında Tecrit	313
Aylarca Süren Gözaltılar ve Tecrit	317
Hücredeki Adalı: Mahir	320
3- 1980'li Yıllar ve Tecrit	331
CIA Ajanları, Anketler ve rehabilitasyon	332
12 Eylül Cuntasının Tecrit Laboratuvarı	333
Kafes	352
4- Özel Tıp Hapishaneler Ve Hücreler	
Politikasında Birinci Dönem	357
5- NATO Kararı Ve Hücreler Politikasında İkinci Dönem	359
6- Dört Yıllık Hazırlık Süreci	364
Sonuç yerine	375

Yayınevinin önsözü

19-22 Aralık 2000 tarihinde gerçekleştirilen ve tam bir hayasızlık örneği olarak, adına “hayata dönüş” denilen operasyondan bugüne, F tipi hapishaneler Türkiye gerçeğinin bir parçası haline geldi. Elbette F tiplerini gündemde tutan; bir mimarı yapıdan, bir hapishane tipinden çok, bu mimari yapıyla bütünleşen politikadır. Kısaca **TECRİT** kavramıyla anlatılageldi bu politika.

Tecriti yaşayan tutuklu ve hükümlülerin kendi kalemlerinden okuyacağınız gibi, salt fiziki izolasyonla bitmeyen, bir çok uygulama ile bütünleştirilen bir tecrittir söz konusu olan. En özet ifadeyle, sosyal bir varlık olan insanı, insan olmasının özelliklerinden soyundurmaya çalışan bir politika tecrit. Düşüncelerini değiştirmek, egemen sisteme uyumlu düşünmeye zorlamaktır amacı. Bir başka deyişle, hücrelere attığı tutuklu ve hükümlüleri “teslim almaktır.” Bunun için fiziki, psikolojik, her türlü saldırı aracı kullanılmıştır bugüne kadar ve halen sürmektedir.

İşte bu yüzden, tecrite karşı 20 Ekim 2000 tarihinden

bu yana büyük bir direniş de sürmektedir. Bu direnişte, içeride ve dışarıda 120 insan yaşamını yitirdi, 600'e yakını ise, "zorla tıbbi müdahale" denilen uygulama sonucu sakat bırakıldı. Tutuklu ve hükümlüler kitabı yayınevimize ulaştırdıklarında henüz 120. insan hayatını kaybetmemişti. Bu da, tecritin kaldırılmasının ne kadar elzem bir sorun olduğuna yeniden dikkat çeken bir vesile oldu. Halen ölüme giden insanlar var...

Kitapta direnişi ortaya çıkaran nedenleri de bulacaksınız. Bu nedenle, dışarıda hak ve özgürlükler adına sürdürülen mücadele; işçilerin, memurların, köylülerin, gençliğin, aydınların mücadelesi tecrite karşı mücadele ile bir bütün olmalıdır diyoruz.

Tecrit, insan beynini, düşüncelerini hedefleyen korkunç bir işkencedir. Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, örnekleri çeşitli ülkelerde de karşımıza çıkan tecrit politikası, halkların emperyalizme, oligarşilere karşı sürdürdüğü mücadeleyi boğmanın bir aracıdır. "*Hapishanelerin güvenliği, koğuşların sağlıksızlığı*" gibi demagojik gerekçelerle üzeri örtülmek istenen çıplak gerçek budur.

Sonuçları giderek artan tecrit işkencesine dikkat çekmek için yayınladığımız bu kitap, umarız ki; hak ve özgürlüklerin yaşanabileceği, bağımsız, demokratik bir ülke özlemi duyanların, adaletten ve hukuktan yana olanların, tüm Türkiye halkının, hapishanelerde yaşananların bir boyutunu görmesini sağlar.

Kitabı, tecriti dışarıdan gözleyenler değil, yaşayanlar yazdı. F Tiplerinin hücrelerinde tecritte tutulanlar tarafından kolektif olarak hazırlandı. Anlatımlar, yaşanmışlıklar, tanıklıklar, günlükler bir araya getirildi.

Şimdi sözü onlara, dört duvar arasında beyinleri yok edilmek istenenlere, 120 yoldaşlarının acısını yaşayanlara, direnmekten yorulmayanlara bırakıyoruz...

GİRİŞ

Bir işkencenin vahşetini anlayabilmenin yegane yolu, eğer işkence gören siz değilseniz veya buna tanıklık edemediyseniz, işkence görenlerin vücutlarına bakmak, onları dinlemektir. Vücutlarındaki morluklar, askıdan dolayı tutmayan kollar, elektrik yanıkları, sigara yanıkları, şişmiş testisler ve gözleri... Gözleri vücudunda görülmeyen izleri de gösterir çünkü. Tecavüzü, başına dayanmış silahtan tetik düşürmeyi, insanlıktan çıkmış olanların elindeki esaretin izlerini gözlerde bulabilirsiniz.

Tecrit de bir işkence. İnsanın bedeninde yaralar açmıyor belki, ancak fiziki ve psikolojik olarak yıpratıyor insanı. Ağır ağır ama şaşmaz bir şekilde ve sistemli olarak çöktiriyor.

Tecritin vahşetini anlayabilmeniz tek yolu, bizler için, anlatmaktır... Hiçe sayılmayı; her gün, her an tecrit işkencesine maruz bırakılmayı; insansızlığı ve bunun yıkımını anlatıyor bu çalışma.

Yaptığımız anket ve psikolojik sorunlar yaşayanların anlatımları tecritin yıkımını, F tipi duvarların ardını görü-

nür kılıyor. O bölüm tekrar tekrar okunmalı diye düşün-
yoruz.

"Batı" tarzı, yani Amerika ve Avrupa patentli bir işken-
ce yöntemi tecrit. Çalışmayı okuyunca göreceksiniz. Üni-
versite laboratuvarlarında, onlarca bilim adamı bu görevi
koşularak, büyük ödenekler tahsis edilerek geliştirildi.
Tecrit, işkencenin, üniversite laboratuvarlarında geliştiri-
len en rafine yöntemlerinden biri.

Laboratuvarda gerçekleştirilen bu deneyler lise psiko-
loji ders kitaplarında dahi geçiyor. Ancak bu deneylerin
ne amaçla ve kimin finansmanıyla yapıldığı, deneylere
dayanılarak "yüksek güvenli" hücre hapishaneler inşa
edildiği yazmaz o kitaplarda elbette. Deneylerin sonuçları
ise hiç bir tartışmaya yer bırakmayacak kesinlikte belirtil-
miş; **"insan etkin olmak zorundadır. Sağlıklı bir insanı et-
kin olmaktan alıkoymak ona verilecek en büyük ceza-
dır."** Çalışma içerisinde; ders kitabından, ilgili bölümün
alıntısını ve tecritin tarihçesini de bulacaksınız.

Kitapta da belirtildiği gibi, bir insana verilecek "en bü-
yük ceza" verildi tecrit hücrelerinde tutulanlara. Bizlere...

Ve şimdi, emperyalist ülkelerden ithal edilen bu işken-
ce yöntemini, Türkiye egemenleri Afrika, Asya ülkelerine
ihraç ediyor. Afganistan'a, Sudan'a F Tipi hapishane ya-
pacağız diye övünüyorlar.

Tecrit egemenlerin elinde, muhalefete yönelik baskı-
nın, yoketmenin aracı; halka ise gözdağı, tehdit...

F tipi politikasının nedenlerini ise röportajlar bölümün-
de ayrıntılarıyla bulacaksınız. F tipinin 4 yıldan fazla süre-
ci boyunca, özel uygulamayla, ağırlaştırılmış tecrit koşul-
larında tutulan tutuklularla mektuplaşarak yapıldı bu rö-
portajlar. Yaşadıklarını, tecrit politikasını anlattılar...

Çalışmamız elbette daha detaylı olabilirdi. Örneğin ta-
rihçe bölümü daha ayrıntılı ve örneklerle ele alınabilirdi.
Ancak F tipi hapishanelerdeki 3 kitap sınırlaması nede-
niyle herhangi bir konuda araştırma yapabilme olanağı
büyük oranda ortadan kalkıyor. Anket ve anlatımlar ise

diğer F tiplerini de kapsayacak şekilde düşünölmüştü. Bu mümkün olmadı. Diğer hapishanelerden mektuplarla yollanan bilgilerin neredeyse tamamına ilişkin hapishane idarelerinin mektup okuma komisyonları tarafından imha kararı alındı. Bu bölüm mecburen bir hapishaneyle sınırlı ele alındı. Tüm eksikliklerine rağmen tecriti anlaşılır kılabılme yolunda atılmış bir adımdır bu çalışma. Kimliksizleştirmeye, hiçe sayılmaya, köleleştirmeye karşı 5. yılında direnen Özgür Tutsaklar olarak hem ömürlerimizle, ölümsüzlüklerimizle, hem de ürünlerimizle tecriti anlatmaya, ortadan kaldırıncaya değin direnmeye devam edeceğiz.

Devrimci olmak, solcu olmak, demokrat olmak bir yana sadece işkenceye karşı olmak dahi F tiplerine, tecrit hücrelerine karşı çıkmak için yeterlidir. İşkenceye karşıyım diyenlerden, kendisine demokrat, devrimci diyenine kadar her kişi, kurum, örgüt, biz Özgür Tutsakların direnişine destek vermelidir.

Tecritin ve diğer tüm işkence yöntemlerinin, emperyalizm ve oligarşilerin iktidarlarıyla beraber ortadan kalktığı bir vatan ve dünya özlemiyle.

“İyileştirecekler” bizi

İyileştirecekler bizi! Hastayız hem de çok hasta. Beynimizi ‘virüsüs komünistus’, tüm bedenimizi ‘mikrobus devrimcüyus’ sarmış. Bulaşıcıdır bunlar. Bizi bunlardan kurtarmaya, yok eğer bizi kurtaramazlarsa toplumu bizden kurtarmaya kararlılar. Öyle adamlar ki; beynimizi bu "virüsten", bedenimizi bu "mikroptan" kurtarabilmek uğruna kafataslarımızı parçaladılar. Hatta iğrenç kahkahaları eşliğinde yaktılar bedenlerimizi.

Yanlış anlamayın, iyiliğimiz (!) için hepsi. Hastayız ya, bizi iyileştirmek, halkın tümünden hasta olmasını engellemek için mecburlar buna. Görev onlarınki. Devlet görevi...

Yeni hazırladıkları "Ceza ve Tedbirlerin İnfazı Hakkında Kanun"nda da bizi iyileştireceklerini açıkça yazmışlar: *"Hürriyeti kısıtlayıcı ve diğer tedbirlerin öncelikli amacı hükümlünün iyileştirilmesidir".*

Yasa tasarısının özü özeti bu kelime; "iyileştirme..."

Ezenle-ezilenin mücadelesinde, daha adil bir düzen

için mücadele veren, sömürüye, zulme başkaldıranlar hep "hasta", "hastalıklı" görülmüştür zaten.

Dinsel ideolojinin hakim olduğu, sömürüye karşı çıkışların da doğallığında dinsel olarak şekillendiği yüzyıllarda bu "hastalığın" adı "kafirlik", "sapkınlık", "zındıklık", "batınlık" vb. idi. Düzen tanrının düzeni, düzenin yöneticileriyse tanrının yeryüzündeki gölgeleriydi. Sultan, padişah, halife, şeyhülislam, papa gibi...

Buna ne cüretle karşı çıkılırdı!

Bu nedenle zindanlarda akıl almaz işkenceler uygulandı. Direnenlerin sapkınlıktan kurtulmaları, yola gelmeleri ve "iyileşmeleri" için onlara yardımcı olundu (!) Tercihlerini özgür iradeleriyle yapabilmeleri için Hallac-ı Mansur, Nesimi gibi derileri yüzüldü, Pir Sultan gibi zindanlara kapatılıp, özgür kalması "yaşamının bağışlanması" için içerisinde "şah" sözü geçmeyen bir dörtlük yazmasının yeterli olacağı söylendi. Elbette tehdit değildi bu. Hiç tehdit olur mu! Sadece hastalıktan kurtarmaya çalışıyorlardı onu! Bedrettin'i ele geçirenler de onun bedeninden kurtulmanın yeterli olmayacağına inandıklarından düşüncelerini mahkum etmek için çırpındılar. Yoksa *"yarın yanağın-dan gayri her şeyde, her yerde, hep beraber"* mikrobu(!) yayılıverirdi.

Yüzyıllar önce zındık, kafir diyenler şimdi anarşist, terörist diyorlar. Fermanın yerini yasalar, terör listeleri aldı. Beceremediler elbet. Yüzyıllardır yaşatılıyor "gelecek güzel günler" düşü, "yarın yanağından gayri" düşüncesi.

Hapishanelerin ve tecritin, iyileştirme politikalarında hep özel bir yeri olmuştur. Egemenler mahkumları bir yandan köle, kürek mahkumu olarak kullanarak sömürmüş, diğer yandan düşüncelerinden vazgeçirebilmek için her yöntemi ve aracı denemiş. Bu yöntemlerin başlıcası işkence olmuş elbette. Tecrit ise, egemenlerin yüzyıllardır süren hapishaneler deneyiminin, işkence deneyiminin damıtılmış hali.

Tecritin bir işkence olduğu ders kitaplarında dahi yazı-

yor dersek şaşırmanız olacaktır. Ama öyle.

Bakın şu satırlar bir okul kitabından:

"Acaba insan yetersiz uyarım içinde bırakılırsa ne olur?"

Sanki hiç bir uyarıcı almazsak dinlenecekmişiz, çok rahatlayacakmışız gibi gelir. Oysa durum bunun tersidir. Kutup araştırmacılarının, batan gemilerin günlerce denizde kalan tayfalarının, savaş esirlerinin duygu, algı ve düşüncelerinde türlü değişimler gözlemlenmiştir. Uyarım gereksinimi artmış; gerçekte gerçek olmayanı karıştırma, sonucunda da ruhsal çöküntü ortaya çıkmıştır. 1954'te Mc Gill Üniversitesinde Hebb'a Laboratuvarlarında Bexton, Heron ve Scott tarafından gerçekleştirilen algı yoksunluğu deneyleriyle uzun süreli monotonluk ve yetersiz uyarılmanın insanlarda normal fonksiyonlarının bozulmasına yol açtığı kanıtlanmıştır.

Yetersiz uyarım deneyi hiç bir dış uyarıcının gelmediği ve iç uyarıcıların gerektirdiği etkinliklere elverişli olmayan odalarda yapılır. Deney sonucunda öğrencilerin;

- Yapılan zeka testlerinde puanların düştüğü*
- Algılama bozuklukları olduğu*
- Sanı görmeye başladıkları*
- Davranışlarında düzensizlik olduğu saptanmıştır.*

İnsan etkin olmak zorundadır. Sağlıklı bir insanı etkin olmaktan alıkoymak ona verilecek en büyük cezadır..." (Milli Eğitim Bakanlığı Açıköğretim Lisesi Psikoloji Ders Kitabı 1, Sayfa: 17)

Oldukça açık ifade edilmiş değil mi? Psikoloji uzmanları söylüyor bunu: "İnsan etkin olmak zorundadır. Sağlıklı bir insanı etkin olmaktan alıkoymak ona verilecek en büyük cezadır."

"Yetersiz uyarım", "etkin olmaktan alıkoymak" gibi tanımlar, kişiyi hücreye kapatıp tecrit etmeyi ifade ediyor.

Bu konuyla ilgili deneyler, insanların dış dünyayla bağ-

larını en alt seviyeye indiren veya tamamen kesen laboratuvar ortamında oluşturulmuş hücrelere kapatarak yapılıyor. (ABD'de 1950'lerin başında Silent Room adı verilen hücrelerde, Almanya'da ise Hamburg Üniversitesi Kliniği'nde 1971'de Camera Siliens (sessiz oda) adı verilen hücrede bu deneyler yapılmıştır.)

Bu deneyler sonrasında tecritin kişi üzerinde ne gibi bir tahribata yol açabileceği de tespit edildi. Burada şunu özellikle, üzerine basa basa söylemek lazım. Tecriti uygulayanlar ne yaptıklarını, sonuçlarını biliyorlar.

Tutukluları tecrit eden devletler onları politik kimliğinden soyundurabilmek için bu "beyaz işkence"yi uyguluyor. Tecrit, seri cinayetler işleyenlerin piri sayılabilecek "karındeşen Jack"ı dahi kışkandırabilecek kadar soğukkanlı, planlı ve titizlikle uygulanan bir işkence ve bu işkence sonucu işlenen cinayetler demek.

6 Haziran 2004

Saat 11:00. Sloganlarımızı attık. O sırada arka koridorumuzdaki hücrelerden bir arkadaş revire çıktı. Slogan atarken demirlerle asılıp yukarı çektik kendimizi. Geçerken bir kaç saniye de olsa görebildik arkadaşı.

Volta attık bir süre. Pencerenin kenarındaki pet şişenin içerisine, suya, iki tane 'uç uç böceği' (uğur böceği) düşmüştü. Onları çıkarıp pencerenin betonunun üzerine bıraktım. Hareketlendiler birden. Hızlı hızlı, telaşlı bir şekilde pencereye doğru ilerledi ikisi de. Birisi minik daha. Burada şimdide değin görmediğimiz böcekler var. Hapishane, ilçe merkezinden arabayla 15 dakika kadar uzakta, çayırılık çimenlik bir tepenin üzerine inşa edilmiş. Çevrede olan böcekler havalandırmaya da doluşuyorlar. Kimisi dönemlik. Bir varlar bir yoklar. Bir hafta yüzlercesi istila ediyor havalandırmayı, sonra yok oluyorlar. Kimileri ise yaz boyunca var. Sayıları artıyor, azalıyor. Çeşit çeşitler ama özellikle ikisinden çok ve sürekli var. Siyah pirinç tanesi gibi ve kahverengi olanla, fasulye tanesi gibi olanlardan... Bunların kanatları var, ama çatıyı aşabilecek kadar yükselemiyorlar. Çatıdan havalandırmaya indiklerinde onlar için de mahpusluk başlıyor. Bir çok kez çatıya ulaşabilmek için havalanıyorlar, sonra duvara çarpa çarpa inmek zorunda kalıyorlar. Arada bir topluyorum onları, bir petin içerisine koyup çatıya atıyorum. "En azından onlar kurtulsun..." diye düşünüyorum. Biliyorum uçuk bir düşünce. Ama mutlu ediyorum.

Böcekler duvarın kenarına doğru ağır adımlarla ilerleyip orada duvara tırmanmak isterken sırt üstü devriliyorlar. Genellikle de bir daha doğrulamıyorlar. Kanatlarını yere çarpa çarpa can veriyor bir çoğu. Bazen öyle çoklar ki süpürdüğümde küreği dolduruyor cansız bedenleri. Biz düzelttikçe onlar tekrar duvara kadar ilerleyip sırt üstü dönüyorlar.

Kendi durumumuzla karşılaştırıyorum bu durumlarını; onlar da esir yaşamaktansa, tecrit hücrelerinde yaşamaktansa ölümü tercih ediyor diyorum. Israrla sırt üstü dönmeleri bundan. Ya kanatları aşacaklar ya da ölecekler. Kararlılar...

Penceremin önüne eğiliyorum tekrar. 'Uç uç böceği'nin büyük

olanı mandalın üzerine tırmanmış. Minik olanı ise yok görürde. Pete düşmüş yine. Çıkartıyorum. Avucuma alıp fısıldıyorum.

- Niye suya atlıyorsun miniğim. Direnmelisin...

A- F TİPİ HAPİSHANELER

Her mekanın bir ruhu vardır. Saldırgan, vahşi, gözü dönmüş, soğuk kanlı bir katil olabileceği gibi, şefkatli, cana yakın da olabilir mekanlar. Ancak bu ruh durağan değildir. Hiç bir şeyin durağan olmadığı gibi... Yaşananlar ve içerisinde yaşayanlarla etkileşim içerisinde değişir, dönüşür. 12 Eylül'ü düşünün; Mamak yenilgiyle anılır, tutsaklar için "rehabilitasyon merkezi" işlevi görürken, Metris "bir direniş odağı"dır.

19 Aralık öncesi Bayrampaşa'nın, Ümraniye'nin, Çanakkale'nin, Bursa, Bartın, Ceyhan, Çankırı'nın; kısacası biz özgür tutsakların olduğu tüm hapishanelerin duvarları sarmaladı bizi; şefkatliydi, cana yakındı. 19 Aralık'ta bizleri korumak için duvarlarını, kapılarını siper etmiş, ranzasıyla, dolaplarıyla, tüm varlığıyla direnmişti. Bizleri bağrından söküp alabilmek için duvarlarını delik deşik etmek, baştan aşağı yakıp yıkmak, iş makineleriyle parçalamak zorunda kalmışlardı. Halbuki açılışında şartlandırılmıştı her mapushane gibi bize karşı. Demirden parmaklıklarıyla boğazımıza sarılmaya, kalın duvarlarının olanca ağırlığıyla üzerimize çullanmaya hazırlanmıştı. Beton kanı-

mızla, duvarları sloganlarımızla tanıştı; pankartlarımızdan gülücükler edindi; şehitlerimizin gözleriyle bakar oldu. Di-renişlerimizle ehlileşti, bilinçlendi.

E tipleri, özel tipler bizleri ehlileştireceğine kendisi eh-lileşince, daha sinsice eğittikleri F tiplerini devreye soktu-lar. Şimdiden metal dişleri, betondan çenesi arasında on-larca canımız yaşamını yitirdi. Yüzlercesi sakat kaldı. 24 saat kilitli daracık hücrelerinde, bizleri çıldırtmayı, yıldır-mayı amaçlayan bir ruhu var buranın. Maskeli süvari Lud-wig'in, hastalıklı beyin Jan Gross'un, Hikmet Samiler'in evladı o. Aynı hastalıklı ruha sahip.

Ancak uğurladığımız her canımız bir şeyler koparıyor ve yeni şeyler katıyor, bizden bir şeyler...

1- F Tipi Hapishanelerde Mimari

F tipleri 3 kişilik 103, 1 kişilik 64 hücrenin yer aldığı A, B, B-2 ve C olmak üzere 4 bloktan oluşur. Hücrelerin ya-nısına ayrıca “tutuklu ve hükümlülerin çocukları için” ya-pılmış olan, fakat temizlik, mutfak, yemek dağıtımında çalıştırılan adli tutukluların kaldığı bir de “kreş” var.

19 Aralık katliamının yıldönümünden 3 yıl sonra, 19 Aralık 2003 tarihinde PKK davasından tutukluların sevk-leriyle açılan 2 No'lu F tipleri ise mimari olarak biraz da-ha farklı. Bir ek bloğu var, yani hücre sayısı daha fazla.

3 kişilik hücreler 2 katlı. Toplam 25 metrekare. Alt katta küçük bir mutfak tezgahı, onun üzerinde duvara vi-dalarla sabitlenmiş sacdan ufak bir mutfak dolabı ve orta yerde plastik bir masa var. Ayrıca banyo ve tuvalet olarak kullanılan 4 metrekare kadar bir bölüm de bu giriş katın-da. Tuvalet taşı ile duş için kullanılan zemin taşı yan ya-na, aralarında bir karış bile yok.

Üst katta ise yere sabitlenmiş üç demir karyola ve üç elbise dolabı var. Üst kat tavanı aynı bir tabutun kapağı

gibi üçgen vaziyettir. Yatağına uzanan bir tutsak tavana baktığında tabuttaymış hissine kapılıyor.

Tek kişilik hücreler 10 metrekare. Bir yatak, bir masa, bir sandalye, yatağın kenarında bir adım genişliğinde 6-7 adım boyutunda bir boşluk ve yine tuvalet ve banyo. Tek kişilik hücrede tuvalet, banyo dışında hücre içinde musluk yok. Mutfak tezgahı yok çünkü. Tabak ve benzerini tuvaletteki lavoboda yıkamak zorundasın.

Hücrelerde iki adet priz var. Biri TV için, bunun hemen yanında anten için giriş yeri var. Diğer priz ise mutfak tezgahının yanında, buzdolabı için konulmuş. (Siyasi tutsaklar olarak F tiplerine ilk getirildiğimiz günden itibaren, hücreleri kabullenmemenin bir ifadesi olarak TV, buzdolabı almamak, hatta leğen, kova, süpürge gibi "yerleşme" olarak anlaşılabilecek hiç bir şeyi kantinden almamak gibi bir tavrımız vardı. Direnişin seyri gözetilerek, sonradan temizlik malzemeleri ve kısmen de TV alındı. Şu an hücrelerde sınırlı sayıda TV var, buzdolabı ise yoktur.)

TV'lerde kanal seçimi, merkezi olarak belirlenmektedir. Yani seçenekleri belirleyen idaredir. Zaman zaman bazı kanallar yok olabildiği gibi bir film ya da haberleri izlerken aniden yayın kapanabilmektedir.

Lambalar içinse 3 kişilik hücrelerde 4 tane düğme vardır. Üst kat lambası, merdiven lambası, banyo/tuvalet lambası, alt kat lambası. Tek kişilik hücrelerde ise biri hücrenin, diğeri tuvalet/banyonun olmak üzere 2 adet. Ancak hücrenin iç aydınlatması hücre dışından da kontrol edilebilmektedir. Kapının dışında, hemen yan tarafında yer alan düğmeden lamba dışarıdan da söndürülebilmektedir. Ayrıca iç aydınlatma ve fişlerin takıldığı prizler, iki ayrı elektrik sayacına bağlı ve ikisinin de şalteri dışarıda mevcut. Yani istendiğinde şalter indirilerek lambalar tümünden söndürülebilir. Yeni Ceza İnfaz Kanunu'nda "yat saati" uygulaması var. Buna göre yat saati geldiğinde lambanın söndürülmesi bir uygulama olarak gündeme gelebilir. Bu sadece ellerinin altındaki bir şalteri indirme-

leri ile mümkün.

3 kişilik hücrelerin 5 metre eninde 10 metre uzunluğunda havalandırması mevcut. Havalandırma duvarlarının yüksekliği ise 8 metre. Havalandırma kapısı hücrenin içerisinden açılıyor. Tek kişilik hücrelerin havalandırmaları ise değişik. Aynı havalandırmaya kapısı açılan 2 ya da 3 tekli hücre olabiliyor. Yani havalandırma açıkken 2 ya da 3 kişi bir arada olunabiliyor. Havalandırma kapıları kapatıldığında ise tekli hücrelerde kalınıyor. Ancak hücre gibi, havalandırması da tek kişilik olanlar var. Havalandırması da hücre gibi kutu kadar buraların. Tekli hücrelerde havalandırma kapısı, üçlü hücredekilerin aksine havalandırma tarafından açılıyor. 2004 sonuna doğru havalandırmaların üzeri jiletli tel örgülerle örtülmeye başlandı. Gök yüzünü de artık tel örgülü görüyoruz.

Hücrelerin tamamında duvara monte edilmiş birer hoparlör var. Bu hoparlörden idarenin duyuruları yapılıyor. Ayrıca idarenin belirlediği 2 kanal radyo dinlenebiliyor. Kanal seçme hakkın yok. İdare hangi kanalı açarsa onu dinlemek zorundasın. İdarenin ağırlıklı olarak açtığı kanal, düzenli haber programı bile olmayan ve pop müzik çalan Süper FM. Hoparlörün ses kontrol düğmesi her ne kadar hücrede olsa da merkezi kontrol idarenin elinde. Sen katarsan dahi, idare merkezi olarak açıp istediği duyuruyu yapabilir, istediği müziği dinletebilir. F tipleri ilk açıldığı aylarda hoparlörden yapılan yüksek sesli ve sürekli pop-arabesk yayını bir işkence yöntemi olarak kullanılmıştır.

F tiplerinde, hücre içi ve girişte bulunan bazı "oda"lar hariç hemen hemen her yer kameralarla gözetlenmektedir. Tüm koridorlarda koridoru tamamen gözetleyen bir kamera mevcut. Bu kameraların görüntü alanı dışında kalan kör noktalar da var. Ve saldırılar genellikle tutsağın bu kör noktalara sıkıştırıldığı yerlerde gerçekleşiyor. Kameraların bağlı olduğu gözetim istasyonları bloklara açılan ana koridorların kesiştiği yerde kurulmuş. Görüntülerin aynı zamanda "Adalet Bakanlığı"ndaki bir merkezden izlendiğine" dair söylenti var.

F tiplerinde aile görüşü ise yine tecrite dayalı. Ziyaret kabinleri de aynı dar koridora bakan ve birbirinden duvarlarla ayrılan kapısız üç kabinden oluşuyor. Sadece aynı hücrede kaldığın insanlarla beraber (tabii eğer ziyaretçileri gelmişse) ziyarete çıkıyor ve aynı yere konuyorsun. Ziyaretçiyle arada yaklaşık yarım metrelik çift camlı bir bölme var. Ses ulaşmıyor. Bunun için telefon ahizesi kullanmak zorundasın. Bu da tüm konuşulanların dinlenmesi ve kayıt edilmesi demek. Ziyaret sırasında, ziyaretçilerinin hemen arkasında bir ya da bir kaç gardiyan ya sandalye atıp oturur, ya da volta atar. Ziyaretçinle arasında demir parmaklıklar vardır.

F tiplerinde tek kişilik hücrelerin üstünde, yaklaşık 75-80 metrekare genişliğinde bir kaç tane işlik vardır. Çini atölyesi, bakır atölyesi, resim atölyesi bu işliklerden bir kaçıdır.

6 Haziran 2004

Üçümüz de havalandırmadayız. Saat 14:00 sloganları başlayacakken mazgal açıldı. Bize duyurmak için kapiya sertçe vurular birkaç kez.

Yanımdaki arkadaşla mektup gelmiş. Zarfta deniz kabuğu varmış bir tane. Küçük bir şey. Mektup kağıdına yapıştırılmış. Verdiler. Emanete almışlar. Gelen ziyaretçisine geri iade edeceklermiş. Mektuplara ilâştirilen çiçekleri, çiçek yapraklarını dahi söküyorlar, yoluyorlar. Dışarıya ait hiç bir şeyimiz olmasın, bedenimiz gibi düşüncemiz duvarların arasına sıkışsın istiyorlar.

Eğilip sesleniyorum gardiyana:

- Midye kabuğundan bomba mı yapılmıymış?

2- F Tiplerine İlk Giriş ve Copla Tecavüze Varan Uygulama ve Yaptırımlar

F tipindeki uygulamaları ilk zamanlar ve sonrası diye ele almak gerekir. Bu ayrımın nedenine gelince; ilk zamanlar idare ve personelde (hepsinde değilse bile özellikle üst kademedeki personelde ve faşist olanlarda) "bittiniz artık, buralar E tipine benzemez" yaklaşımı vardı. Öyle ya; yakılmış, kurşunlanmış, işkencelerden geçirilmiş ve hücrelere tıkılmıştık. Artık ne derlerse "eyvallah" demeliydik(!) Kafalarındaki bu havayı direne direne dağıttık.

19 Aralık 2000. Operasyon gününün akşamıydı. Bölme, daracık bir ringin içerisindeydik. 6 ya da 8 kişi. Şimdi ne kadar kendimi zorlarsam zorlayayım sayıyı tam hatırlayamıyorum. O günün geriliminin yarattığı bir durum olsa gerek. Bazı şeyler siliniyor sanki. Ne kadar sıkışmaya çalışsak da olmuyordu. İki kişi ayakta kalıyor. Kollarımız arkadan kelepçeli. Bayrampaşa'dan yola çıkmadan önce tartışa tartışa pet şişeye doldurdukları bir suyu alabilmiş ve bir arkadaşın ellerini önden kelepçeletebilmiştik; suyu içebilmek için.

Ring F tipinin bahçesine girdiğinde, son gelen ringlerden olduğu için saatlerce bekledik. Tek tek indiriyorlardı. Kayıt işlemleri 15-20 dakika sürüyordu. O zaman, bu süre içerisinde ne yapıldığını bilmemize imkan yoktu. Bildiğimiz, gördüğümüz 15-20 dakikada birimizi aldıklarıydı. Ringin tel örgülü küçük penceresinden baktığımızda; ellerinde coplarıyla, kaskları, kalkanlarıyla robocop diye anılan katliamcıları görüyorduk.

Bekleyiş bir başka zulüm. Gözaltında işkencede haykırıranları duyup da sıranı beklemek gibi. Ne kadar sakin olmaya çalışırsan çalış, sinirlerin geriliyor. İnelim ne olacaksa olsun diyor insan.

Küçüklüğüm geliyor aklıma. Eve her gün şikayet etmeye gelenler olurdu mutlaka. "Sizin oğlan bizim çocuğu

dövmüş..." Abimle beraber dayak yiyeceksek eğer, abim evimizin karşısındaki tepeye kaçır, babamın sinirleri yataşsın diye beklerdi. Bense "nasıl olsa dayağı yiyeceğiz, niye kaçalım" der, gider babamın önünde hazırolda beklerdim. Şaak şaak... Kulak zarımın birindeki delik o günlerin armağanı...

İnmeden önce elleri önden kelepçeli arkadaşın yardımıyla boş pet şişenin içine işiyoruz bir kaçımız. Bu da bir hazırlık. İndiğimizde saldırı olursa, belimize alacağımız bir tekme hiç istemediğimiz sonuçlara yol açabilir. Nihayet sıra bizim ringe geliyor. İnlen her arkadaşla kucaklaşmasak dahi birbirimize sokuluyor, bedenlerimizle vedalaşıyoruz. Yıllardır aynı mekanı paylaştık. Sadece mekanı değil acıları, açlığı, direniş, onuru, sevgiyi... Şimdi ayrılacaktık. Ve belki bir daha birbirimizi hiç göremeyecektik. Ringden her indirilen, kasklı coplu askerlerin oluşturduğu koridordan bir bilinmeyene gidiyordu. Sadece bir ayrılık değildi, kelimenin hakkını veren bir vedaydı.

Sorumlu yoldaş hepimizi tek tek kucakladı. "Artık herkes kendi vicdaniyla baş başa" dedi. Sıra bana geldiğinde tüm cesaretimi toplamaya çalışarak çıktım ringin kapısından. Nihayet bekleyiş sona ermişti. Coplarını postallarına ve ellerindeki kalkanlara vurarak tedirginlik yaratmaya çalışan askerlerin koridorundan geçirdiler. F tipi binasının büyük kapısından içeri girdik. Hemen girişteki bir odaya soktular. Üst rütbeli askerler, hapishanenin idari personeli oradaydı. Bir nevi nabız alma. Bir yandan kayıt işlemleri yapılıyor, diğer yandan sorular soruyorlardı. Bakışlarında, konuşmalarında vardı, "bitirdik sizi" anlamı. Öylesine üsttenciler. Bir başka odada fotoğraf çekildi, kamera ile çekim yapıldı. Sonra bir başka odaya aldılar. İçeriye askerler doluştu.

- Soyun!
- Ne soyunması?
- Arama yapacağız!
- Soyunarak arama mı olur?

- Soyun dedik!
- Soyunmuyorum!
- Biz soyundurmasını biliriz.

...

Kollarla bacaklara birer asker yapıştı. Bu iş için özel seçilmiş iri kıyım tipler. Çok geçmeden üzerimdekileri sıyırıp almışlardı. Arama değil onur kırmak amaçları. Koridorlardan geçirildim. İki yanımda iki gardiyan... Kapılar açıldı, kapılar kapandı. Daha yeni, insan değil, inşaat ko-kan, çığ ve soğuk bir yapı. Mimariyi henüz bilemediğimiz için labirent gibi geliyor. Son olarak dar bir koridora girdik, hücrelerden birinin önünde durduk, anahtar çevrildi, uzunca kolu gıcırttı ve gürültüyle aşağıya indirildi, sürgüler sert sesler çıkararak çekildi.

- Gir!

Girdim içeri. Kapı aynı seslerle arkamdan kapatılırken, kapının ağzında öylece durdum bir süre. Gözüm musluğa ilişti. Susamıştım. Çevirdim, akıyordu. Kana kana içtim ağzımı musluğa dayayıp. Üst kata çıktım sonra. Henüz poşetlerinde olan üç sünger yatak, en adisinden üç battaniye ve tek renk, mavi üç nevresim takımı. Pencereleden birini açtım, etrafı dinledim. Sessizdi. Yataktan tekrar bakınca anladım yorgunluğumu, uykusuzluğumu. Battaniyelerden birini altıma aldım, diğer ikisini üstüme. Hayatımın en güzel uykularından biriydi o. Direnişin etaplarından biri daha bitmişti. Direnmiş, şehitler vermiş ve olması gerektiği gibi alnımızın akıyla son sözü söyleyen biz olmuştuk.

Girişte bizleri yıldırabilmek, gözümüzü korkutup, gururumuzu ezebilmek önemliydi onlar için. Bu nedenle soyarak aramayla hem onursuzluk dayatılıyor, hem de vahşice saldırıyla yüreklerimize korku salınmak isteniyor. Saç ve sakal kesimi (biz son ringlerdeydik, bu nedenle daha önceki arkadaşlar onları yormuş olacak ki saç ve sakallarımızı kesmemişlerdi) gibi uygulamalarla kendimize olan güvenimiz ortadan kaldırılmaya çalışılıyor; *"bittiniz*

oooğlum artık", "buraya kadar" diyerek psikolojik olarak da yükleniyorlardı...

Seçilen bazı yoldaşlarımıza, F tiplerine girişte daha vahşice ve aşağılık saldırılar yapıldı. Daha sonra şehit düşecek olan Ölüm Orucu direnişçisi Osman OSMANAĞA-OĞLU da bu yoldaşlarımızdan biriydi. Copla tecavüze uğradı. Kendi anlatımından girişteki ve daha sonraki saldırıları okuyalım.

"Kandıra'nın içine girdim. Büyük bir bağırıtı, çağırıtı.

- İstiklal marşı söyle!

- Söylemem!

- Ölüm orucunu bırak!

- Bırakmam!

'Öyle mi?' deyip, iki subay, iki de asker eşliğinde bir odaya sokuldum. Burada coplu tecavüze uğradım. Subayların yüzlerinde, doktorların kullandığı steril maskelerden vardı. Tanınmamak için takıyorlardı. Saçlarımı da işkence yaparak kestiler. Sonra içeri aldılar, koridorda tehdit ve dayak devam etti. Bir hücreyi açtılar. Yanımda Serkan Bulut adında bir tutuklu. Onunla aynı hücreye atıldılar. Sabah akşam burada içtima var, dediler. İçtima dedikleri şeyin günde iki defa sayımlarda dayak atmak anlamına geldiğini öğrenmemiz için fazla vakit geçmesi gerekmedi. Sabah sayımında geldiler ve ranzadan aşağıya inmemi istediler. Hazırola durmam isteniyordu, reddettim. Bunun üzerine "müdahale ekibi" ya da "infaz ekibi" adı verilen görevlilerin dayak ve işkencesi başladı. Dört ya da beş gün işkence bu şekilde devam etti. Her sabah ve akşam sayımlarında bütün cezaevine dayak atıldılar.

Ölüm Orucunun 69. günü beni hapishaneden zorla aldılar ve zorla serum bağladılar. Revirde müdahale başladı. İzmit Devlet Hastanesi'ne kadar devam etti. Beni ranzaya bağladılar, koluma da serum taktılar. Kımıldayamadım bile. Özel bir ambulansla bu şekilde İzmit Devlet Has-

tanesi'ne götürüldüm. Burada da zorla müdahalede bulundular, Ölüm orucunun 72. günüydü. Bundan sonra bir daha müdahale yapılmadı.”

Üzerime eğilmiş, yüzü yüzüme bir karış yaklaşmış birinin bakışlarıyla uyandım. İlk aklıma gelen saldırıydı. Şaşkınlığı atıp biraz daha dikkatli bakınca tanıdım bakışların sahibini. Bayrampaşa'dan bir siyasiydi o da. Kalktım, kucaklaştık. Bir süre sonra kapı tekrar açıldı gürültüyle. Oğlunu da getirmişlerdi. Baba-oğul bir aradaydılar. Biraz konuştuktan sonra etrafı dinlemek, ses gelip gelmediğini, başkasını duyup duyamayacağımızı anlamak için pencereye çıktık. Uzaklardan bir slogan sesi geldi. Sesi duyan katıldı slogana. Tepe aşağı yuvarlanan kartopunun çığa dönüşmesi gibi gürül gürül geliyordu ses. Olanca gücümle katıldım slogana. “Yaşasın Ölüm Orucu direnişimiz” sloganıydı. Dalga dalga yayıldı ve yükseldi slogan sesleri. Herkes bir ses bir kıvılcım bekliyordu sanki. İşte o an anlıyor insan bir sesin, bir kıvılcımın ne denli önemli olabileceğini. Sonradan bir ring yolculuğunda karşılaşip konuştuğum bir arkadaş, F tipinin ilk günleri kafasının karışık olduğunu, kaygıları olduğunu ve bunu yakın hücrelerden bağırarak marşlar söyleyen, diğer hücredekilere seslenen bir yoldaşın sesini duyarak aştığını söylemişti. O ses güç vermiş, sorularına cevap olmuş, kaygılarını silip süpürmüştü.

Slogan sesi kesilince birbirimizin seslerini duyabileceğimizi gördüğümüzden bağırımlar başlamıştı. Ben de katıldım.

- Been Parti Cephe'deen...
- Sesimi duyannn Parti Cepheli vaar mı?

Bir daha tekrarladım. Çok yakından bir ses geldi. Tanıdık bir ses... Nasıl da çocukça bir sevinç kapladı içimi. Sonra başka sesler geldi. Herkes pencerelerde dinliyor, bağırıyordu. Dalga dalga yayılan o ilk slogan sesinde alt etmiştik biz F tiplerini.

Bizi koparabileceklerini, örgütlülüğü dağıtılabileceklerini sanmışlardı. Ama öyle kolay değildi. O ilk slogan, yüreklere yoldaş sıcaklığını, direnişin ateşini taşımıştı. Herkes anlamıştı. Öyle kolay değildi hücrelerin tahakkümünü kurmaları.

Havalandırma kapılarımız açılmadı bir hafta kadar. Gazete verilmedi, kâğıt-kalem verilmedi. Dünyayla bağlantımız koparılmıştı. Sadece idarenin merkezi radyosu vardı ve onlar da Süper FM'i ayarlamışlardı. Durmadan pop müzik çalıyorlardı. Arada bir haber verirler diye açıyorduk, bazen de sessizliği dağıtmak için... Ve bu süre içerisinde Süper FM'den de, o dönem radyoda sıkça çalınan pop şarkılarından da öğrendim desem yeridir. O şarkılar, 19 Aralık'la, hücrelerle özdeşleşti kafamda. Sonra bir çok yoldaş aynı şeyleri ifade etti. Yani hepimizde aynı duyguları bıraktı merkezi radyo.

Kapılar kapalı olduğu süre içerisinde yakın çevremizde yer alan hücrelerde kimler olduğunu pencere konuşmalarından öğrenmiştik. Marşlar, türküler söylemeye başlamıştık. Bu durum ilk müdahaleleri de gündeme getirdi. Üst kat penceresinden diğer hücrelerle sohbet ederken, ya da türkü-marş söylerken koridor penceresine gelen gardiyanlar saldırgan bir üslupla laf atıyorlardı.

- Sus! Sus diyorum lan! Bak şimdi gelirim oraya.

Kaale almıyor devam ediyorduk. Bir süre sonra bir yararı olmadığını, bunu engelleyemeyeceklerini görüp tehdit etmekten vazgeçtiler. Ancak yine de koridorlarda dolaşıp zaman zaman içeriyi gözetliyorlardı. Maksatları "gözümüz üzerinizde" hissi vermek, tedirgin etmekti.

Havalandırma kapıları açılınca daha ilk günlerde top keşfedildi ve top atışlarına başladık. Daha ring içerisinde F tipine getirilirken "havalandırmaya çıkarılınca birbirimizin havalandırmasına limon içerisine koyacağımız notları atabiliriz" diye sohbetini de yapmıştık. Havalandırmamıza düşen ilk top, sünger yatağın dışındaki naylon torba katlanıp bir iple bağlanarak yapılmıştı. Topu atan arkadaş

"geliyoor, bakın attığım yöne bakııın" diye bağınyordu. Ancak sesin nereden geldiğini anlamak çok güç F tiple-
rinde. İlk denemelerimiz hep başarısız oldu. Ancak, top
işinde çok geçmeden ustalaştık. Her ne kadar çatıya takı-
lanlar olsa da daha iki haftayı doldurmadan hapishanenin
bir ucundan diğer ucuna kadar uzanan top hattı kurduk.
Böylece kısa sürede mimariyi tamamen çözdük. Hangi
hücrede kimler var öğrendik. Ve daha da önemlisi örgüt-
lülük tekrar kuruldu. Kararlar alınıyor herkese ulaştırılı-
yordu. Bu kimi zaman, kararın yazılı olduğu küçük not
kağıtlarının dolaştırılmasıyla, kimi zaman kararın pence-
reden seslenerek yakın hücrelere iletilmesiyle oluyordu.
Kendiliğinden ses ulaşım hattı da oluşmuştu. Herkes yan
hücredekilere sesleniyor, o yanındakine... derken karar
yayıliyordu.

- Aaarkadaaşlaar heepiimiiz aaçlık grevindeyiiz...

Kararlarımızı sesli olarak iletirken sesimiz hücre duvar-
larına inen balyoz darbeleri gibi olurdu. Öylesine coşkulu,
öylesine kararlı.

Edirne F Tipi'nde Mart ayı başına kadar kaldım. Bu sü-
re içerisinde, "sayımlarda üst katta olacağız", kararımız
nedeniyle her sayımda saldırıya uğradık. Üst kata çıkan
gardiyanlar aralarına alır tekme tokat merdivenlerden
aşağıya indirirlerdi. Saldırıya uğrayan hücrede kalanlar
slogan atardı. Slogan seslerinden anladınız saldırının şu
an hangi hücrede olduğunu ve size ne zaman gelecekleri-
ni, lanet bir bekleyiş daha...

Sayımlarda yaşanan bu saldırılar haricinde yaygın bir
saldırı olmadı, Edirne F tipinde. Kişilere özel uygulamalar
vardı. İlk kapı dövme eylemimizi de bu nedenle yapmış-
tık. Ercan KARTAL'ın havalandırma kapısını (tekli hücre-
lerde tutuluyordu, aradan 4 yıl geçti hâlâ tek tutuluyor)
açmıyor, ya da geç açıyorlardı. Bunu protesto etmek için
kapı dövmüştük.

Bu ilk aylar, bizim, hücreleri tanıyıp bu yeni koşullara
uygun kendimizi yeniden yarattığımız bir dönemdi. Örgüt-

lülük kuruldu, işleyiş oturtuldu. Tecritçiler içinse bu aylar beklentilerinin boşa çıktığını gördükleri aylar oldu. "Dağıttık", "artık işleri bitti" derken gözlerinin önünde, kendi kendini yeniden yaratan ete kemiğe bürünen bir irade vardı. Bu nedenle olsa gerek Mart ayı başında Edirne F tipini dağıttılar. Temsilcimiz Şadi Naci ÖZBOLAT özel bir uygulama ile Kandıra F tipi'ne götürülürken, 2 ve 3 Mart tarihlerinde 30'ar kişilik iki ayrı grup tutsak Tekirdağ F Tipi'ne götürüldü. Daha yataklarımızdayken sabaha karşı hücreler basıldı ve sürgün edilecekler aramalardan geçirilerek ringe dolduruldu. Tekirdağ F tipine girişte de soyarak onursuz arama dayatıldı, sakallarımız kırpılırcasına zorla kesildi.

Tekirdağ F tipindeki uygulamalar daha saldırgandı. Bunda tecritçilerin üç aya varan deneyimlerinin de payı olsa gerek. Bizden önce Tekirdağ'a, yeni tutuklananları getirmişlerdi. Sayıları az ve hapishanenin çeşitli yerlerine dağıtılmış olduklarından her hücre kendi içerisinde bir yaşam kurmuştu. Henüz top atmaya bilmiyorlardı. Sevklerle beraber canlandı hapishane. Daha bir ay dolmadan bir uçtan diğer uca top ilerleyişi sağlanmış, herkese ulaşılmış, örgütlü bir karşı duruş örülmüştü.

Bu süreçte bir çok baskı ile karşılaştık. Hapishane personelinin çoğunluğu seçmeydi. Müdahale ekibi dedikleri bir ekipleri vardı, bir çoğu uzun boylu iri yapılıydı. O dönem bıyık bırakmaları serbestti. Aşağı doğru sarkan bıyıkları vardı kimisinin.

Girişte karşılaştığımız soyarak arama ve sakalları kesme saldırılarını ilk olarak sayımlarda askeri nizam dayatması izledi. Edirne'de sayım için ilk dönem kapının el kadar küçük penceresinden bakar, içeriye dahi girmeden giderlerdi. Bu ilk dönem sonrası hücre içine girerek sayım aldılar. Tekirdağ'da ise, kapıyı açıp içeri giriyorlar ve kapının hemen karşısında hazırolda durmamızı, ismimiz okunduğunda "burda" dememizi dayatıyorlardı. Tabii ki kabul etmedik.

- Sıraya girin!! Niye dağınık duruyorsunuz?
- Niye sıraya girelim?
- Sayım alacağız.
- Amacın sayımsa burada kaç kişi olduğumuzu görüyorsun zaten.
- Sayımın da bir nizamı var!
- Ne nizamı?
- Karşıda hazırolda duracak, isminiz okununca "burda" diyeceksiniz.
- O niye?
- Nerden bileyim senin kim olduğunu?
- Elindeki defterde resmimiz de, ismimiz de var ve burası hücre, üç kişiyiz ve bir yere gittiğimiz mi var?
- Nizam var nizam!
- Biz siyasi tutsağız. Askeri nizamınızı dinlemiyoruz.
- Sıraya sokun şunları!
- İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek!...

Tekme ve yumruklar eşliğinde "nizami" hale getirilmeye çalışıldık. Bu saldırılar neredeyse iki hafta devam etti. Bir süre sonra *"tamam hazırolda durmayın ama isim okununca 'evet' deyin"* demeye başladılar. Sonra bundan da vazgeçtiler. Direnmiş olmanın kazanımlarıydı bunlar. Süreç içerisinde dağınık da olsak ayakta durmayı da bıraktık ve sayımlarda oturmaya başladık. İlk bir-iki gün oturanların kollarına girip kaldırmayı denediler. Ancak daha ilk hücrelerde bu işin onları çok uğraştıracağını görünce vazgeçtiler ve disiplin cezası vermekle tehdit ettiler. İçeriye giren gardiyanlardan biri elinde bir defter, özellikle de bizlere göstere göstere not alıyordu.

- Hımm, demek siz de kalkmıyorsunuz!.. adı neydi bunların!

Bu tehditlerden de sonuç alamayınca sayımlarda oturmamızı da kabul etmek zorunda kaldılar. Ama öyle birdenbire ve kolay olmadı. İlk dönem "sayım nizamı"na uy-

durmak için sırayla bütün hücrelerde saldırırlarken bu saldırılarla sonuç alamayacaklarını gördüklerinde, bu sefer çeşitli bahanelerle gerginlik yaratmaya ve seçerek saldırıya başladılar. "Sayımlarda sigara içmeyeceksin... Şapka takmak yasak... Ayak ayak üstüne atma..." ve daha birçok gerekçeyle gerginlik çıkarıyor, bazı hücrelere saldırarak tüm tutsak kitlesinde "bize de saldırabilirler" düşüncesi yaratmaya çalışıyorlardı. Amaçları, gergin, korku içinde bir ruh hali yaratmaktı. Ancak bunu başaramadılar. Her saldırıları dalga dalga yayılan slogan sesleri ve kapı-pencere dövme eylemiyle cevaplandı. Saldırıya uğrayan yoldaşlarımız arasında ölüm orucu direnişçilerimiz de vardı. Onlara saldırarak hepimize gözdağı vermeye çalışıyorlardı. Bu onların acizlikleriydi.

İşte saldırılardan örnekler.

"2001 yılında idik. Berkan Abatay, 4. Ölüm Orucu Ekibi'nde direnişe başlayalı yaklaşık 3 ay olmuştu. Berkan, ben ve bir arkadaş daha üç kişi beraber kalıyorduk. Sayımlarda ayakta, masanın önünde esas duruşta beklememiz dayatılıyor, biz de bu keyfi uygulamayı kabul etmiyor, masanın yan tarafında beraberce oturuyorduk.

Saldırının olduğu gün akşam sayımında kalabalık bir gardiyan kitlesi geldi. Daha içeri girer girmez bizim oturduğumuzu görünce hiç bir şey sormadan doğrudan saldırdılar. Berkan'ı arka tarafımıza almıştık. Vurup çekiştirmeye, bizi sandalyeden kaldırıp dolabın önüne çekmeye çalışıyorlardı. Biz de direnmeye, aynı zamanda "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek" diye slogan atmaya başladık. Bu arada 2 gardiyan Berkan'a yöneldi. Berkan'ı çekiştirmeye, sürüklemeye çalıştılar. Berkan da yerinden kalkmıyordu. Gardiyanlardan biri, *"bu ölüm orucunda, onlar kalkmasa da olur"* diyor, bir yandan da Berkan'ın yakasından, kolundan tutmuş çekiştiriyor, kaldırmaya çalışıyordu. Berkan "ne yapıyorsun?" diye gardiyanın kolunu itince, gardiyan iyice üzerine abandı. Bir ara ikisi de dengelerini kaybedip yere düşer gibi oldular. O esnada arka tarafta kalan gardiyanlardan biri gelip Berkan'ı önce çek-

meye çalıştı, ardından da karnına yumruk attı. Berkan'a vurunca ortalık karıştı. Biz yerimizden kalkmamak için direniyorduk ama bu olaydan sonra kalkıp Berkan'ı korumaya çalıştık. Gardiyanlar da daha pervasız saldırdılar. Masa, sandalye, eşyalar, her taraf dağıldı. Berkan'ın başında iki gardiyan vardı. Başgardiyanın seslenmesiyle hepsi birden toplanıp çıktılar, hemen kapıyı kapattılar. Bu saldırıda Berkan'ın karnında ve sırtında morarmalar, kan toplamalar oldu."

Bir başka örnek:

"Hücrede iki ölüm orucu direnişçisiydik. Alınan kararla, o gün sayımda ayağa kalkmayacaktık. Her tarafta sakin sakın alıyorlardı sayımı. Şaşırdık. Ölüm oruççusuyuz diye bize saldırmayacaklarını düşündük, ama öyle olmadı. Daha koridordayken seslerini duyduk. Başlarında "Çingene" dediğimiz başgardiyan vardı. (Bu işkenceci, buraya getirildiğim gün de, müdüre işkencecilikteki ustalığını göstermek için hünerlerini adamlarıyla birlikte benim üzerimde sergilemişti.) Ses, çingenenin sesiydi: *"Bunları kaldırıyoruz."* "Kaldırıyoruz" demenin ne anlamı geldiğini anlamıştık, hazırдық. İçeri girdiklerinde "Kalkın" dahi demediler. Kapı tarafında sırtım dönük otuyordum ve masaya yapışmışım. Boynumdan sarılıp kaldırmaya çalıştılar. Masa da benimle havalandı. Buna çok sinirlendiler, daha da azgınlaşıp yumruk ve tekmelerle saldırmaya başladılar. İlk andan başlamıştık sloganlarla, yumruklarla, tekmelerle cevap vermeye. Diğer direnişçi de aynı durumdaydı. Onu da beni de 4-5 gardiyan çevirmişti. O 80'li günlerdeydi. Ben 30'lu günlerdeydim. Saldırısı iki üç dakika sürdü. Onu tuvaletin kapısının önüne yığmışlardı, beni de merdivenlerin dibine yakın bir yere... Gözlüklerimiz yerdeydi. Tekme, tokat ayaklar altında dagağı yedik. Giderken de, "alçaklar namussuzlar" diye gönderdik işkencecileri. Benim kaburgalarımda yediğim tekme nedeniyle şiddetli ağrılar vardı. Diğer arkadaşın da sol kulak arkasında misket büyüklüğünde bir şiş vardı. İkimizin de morali iyiydi. Pencereden bağıarak haber ver-

dik arkadaşlara, merak etmesinler diye. Daha sonra "neden biz" sorusunu tartıştık. Vardığımız sonuç; *"siz örgütlü bir şekilde oturur, tavır alırsınız öyle mi? Biz de sizin ölüm orucu direnişçilerinize saldırırız"* tehdidiydi. Nitekim erte- si gün de bir başka hücredeki ölüm orucu direnişçisine saldırmıştı işkenceciler. Suç duyurularıyla birlikte saldırı- da aldığımız yara bereleri tespit ettirmek için revire çık- mak istedik. Ama haftalar sonra revire çıkarıldık ve bu se- fer de bir başka meslekten işkenceciyle karşılaştık. Revir doktoru, *'Bir şeyiniz yok'* deyip ortak oldu işkencecile- re..."

Üçüncü örnek:

"Oturarak sayım vermeye başladığımızdan itibaren gardiyanların sürekli rahatsız edici, provokatif hareketle- rine maruz kalıyorduk. Mesela, kantinden daha yeni aldı- ğımız çamaşır ipini almışlardı bir sayım sırasında. Nede- nini sorduğumuzda "ipiniz var" dediler. İp dedikleri eski bir atletimizi şeritler halinde yırtarak yaptığımız bir şeydi ve bu da ıslak elbise asınca ağırlığa dayanamıyor, kopu- yordu. İpi almaya çalıştıklarında tartıştık, alamayacakla- rını söyledik. 4-5 gardiyan üzerime atılıp beni etkisiz hale getirdiler. *"Biz alırsınız, sen karışamazsın, nereye başvura- caksan vur"* deyip ipi de alıp gittiler.

Yine aynı günlerde sayımlarda üst kata çıktıklarında dolaplarımızı daha fazla karıştırmaya, battaniyelerimizi kaldırıp, öylece dağınık bırakmaya başlamışlardı. Bu du- rumu, ancak onlar gittikten sonra, üst kata çıktığımızda farkediyorduk. Çünkü sayım sırasında bir kişinin üst kat- ta eşyaların yanında olması gerekirken bunu kabul etmi- yorlardı.

Gerginlik çıkarıp gözdağı verme çabaları çok açıktı. Bir gün sayıma oldukça kalabalık geldiler. Bizim hücreye gelene kadar bazı hücrelerden slogan sesi gelmişti. Ken- dilerince belirledikleri arkadaşların hücrelerinde saldırıya bahane olabilecek bir şey bulup saldırıyorlardı. Bizim hücreye geldiklerinde, zaten küçük olan hücre gardiyan-

larla doldu. Üst kata baktılar, normalin üzerinde oyalandılar. Alt kata tuvalete, mutfak dolabına baktılar. Bu arada bir masada kül tablasında duran sigarayı görmüş, gelip hınçla söndürmüştü.

- Sayımda sigara içilmeyeceğini bilmiyor musun?

- Nereden çıktı bu? Böyle bir şey bilmiyorum. Bir daha da benim sigarama dokunma!

Daha sözüm bitmemişti ki biri gelip yakama yapıştı. Bir yandan sarsarak "konuşma ulan konuşma!" diyordu. Müdahale edip elinden kurtulmaya çalışınca diğerleri de saldırdı. Slogan atmaya başlamıştım. "Faşist Baskılar Bizleri Yıldırılmaz", saldırı artınca da "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek" sloganını attım. Uzun sürmedi saldırıları. Gerginlik yaratmış, kendilerince hepimize mesajlarını vermişlerdi. Ertesi gün suç duyurusunda bulundum. Sonra da bu suç duyurusu dilekçeme takipsizlik kararı verildi. "Soruşturmaya gerek yok" dediler. Bu saldırıdan sonra da sayımlarda sigara içmeye devam ettim..."

Haberleşme toplarımızı engelleme çabaları da saldırılara neden oluyordu. Alt ve üst kat koridor pencerelerinden hücreleri izliyorlar ve havalandırmaya top düşüğünde ya da çatıda takılı olan bir topu iple almaya çalıştığımızda hücreye baskın düzenliyorlardı. Kimi zaman bu baskınlar saldırıya dönüşüyordu. Amaçları, topları (notları) ele geçirmekten ziyade tedirginlik yaratmaktı. Bazen de "kısmi arama" adı altında bazı hücreleri basıp arama yapıyor, ortalığı dağıtıyorlardı.

Bu saldırılar yaklaşık bir sene kadar sürdü. Bu durumun tedirginlik değil, toplu tavır alışları geliştirdiğini görünce giderek seyrekleştirdiler, sonra da nadiren yapar olurlar.

İlk aylarda tedirginlik yaratmak, ortamı germek için gerekçe haline getirdikleri bir başka konu da pencereden bakmamızdı. Aynı koridorda bulunan üç hücreden, ziya-rete çıkanlar birbirini havalandırmanın koridora bakan

penceresinden bir kaç saniyeliğine de olsa görebiliyordu. Pencereleler yaklaşık 2 metre yüksekliğindeydi. Koridor-
dan geçeni görebilmek için ya pencere demirine asılmak
ya da sandalyeyi pencerenin önüne getirip üzerine çık-
mak zorunda kalıyorduk. Gardiyanlarla tartışmalar bu es-
nada yaşanırđı.

- İnin aşağı!

- Niye?

- Yasak!

- Yani pencereye çıkmamızı yasaklayan bir yasa mı
var?

- Var! Yasa var. İneceksin aşağıya!

- Yasa filan yok! Olsa bile bu ne kadar insani? Pence-
reden bir kaç saniyeliğine arkadaşlarımızın yüzünü gör-
memizi engellemeye çalışıyorsunuz.

Onlar gözdağı vermeye çalıştılar, biz de buna rağmen
pencerelelere çıkmaya devam ettik. Tartışmalar zaman za-
man ya pencerelelerdekilere ya da ziyarete giden tutsağa
saldırıya dönüştü. Saldırıya uğrayanlardan biri de ölüm
orucu direnişçisi Berkan ABATAY'dı. Ölüm orucunun iler-
leyen günlerinde olmasına rağmen, koridorda, pencere-
den bakanlara el sallayıp "merhaba" dediğı için saldırıldı.

"Çarşamba günü sabah ziyaret için hazırlandık. Ziya-
retçimiz geldiğinde, çağırdılar ve çıktık. O gün daha ilk çı-
kışımızda bile fiili saldırılar başladı. Taciz edercesine ara-
ma yaptılar, tartıştık. Tartışa tartışa ziyaret yerine doğru
gittik. Koridor camlarından bakıyoruz diye gardiyan ger-
ginleştirmeye devam etti. Ziyaretçilerimizle görüştük:
sonra yeniden hücremize gelirken camdan bakan bir yol-
daşımıza Berkan el salladı. Bu defa aynı gardiyan, Ber-
kan'ın eline vurdu; çekiştirmeye, arkasını döndürmeye
çalıştı. Berkan da bu uygulamaya karşı direnip tavır aldı.
Arkasını dönmeyi reddederek hücredeki arkadaşımıza
yeniden selam verdi. Gardiyan Berkan'ı itmeye başladı.
Bu arada ben de diğeri gardiyanlarla tartışmaya, itişmeye

başlamıştım. Bir anda etrafımıza gardiyanlar doldu. Bizi sürüklemeye, tekmelemeye başladılar. Slogan atıyor, direniyorduk. Sloganlar yayılınca tüm tutsaklar kapılara vurmaya başladı. Bu, gardiyanları hepten çileden çıkardı. İkimizi hengamede ayırmışlardı. Gardiyanlardan birinin Berkan'a tekme attığını gördüm. Bu defa biz de fiili tavır almaya başladık. Beni sürükleyerek hücrenin kapısına kadar getirdiler. Berkan'ı kenara çekmiş tutuyorlardı. Beni hücreye sokmaya çalıştılar; Berkan gelmeden girmeyeceğimi söyleyince Berkan'ı da getirdiler, fırlatır gibi içeri attılar.

Berkan'ın bu saldırıda kasiğının üstünde deri açılmış, morarmış ve üzerinden kan sızmıştı. Bu olaydan kısa bir süre sonra doktor geldiğinde bu yaraları gösterdik. Doktor hepsini rapor etti. Fakat sonraki suç duyurularımızda böyle bir raporun olmadığını söylediler."

Pencereden bakmamızı engellemek için uygulamaya çalıştıkları bir yöntem de sandalyeleri alma girişimiydi. Pencereden baktığımız için koltuklarımızı aldılar. Bu nedenle hücre olarak getirilen yemeği almayı reddedip açlık grevine başladığımızı söyleyince aynı günün akşamı sandalyeleri geri verdiler. Bir daha da böyle bir girişimleri olmadı.

Yine pencereden baktıkları için disiplin soruşturması açılan, zorla yerleri değiştirilenler oldu.

Bu dönemin ilginç bir diğer saldırısı da, koridorda yüksek sesle dinletilen pop ya da arabesk müziktir. Gece geç saatlere kadar bangır bangır müzik açılırdı. Özellikle anma, kutlama, gecelerimiz olduğunda son ses açar, sesimizi bastırmaya çalışırlardı. Bu uygulamayı "Müzik baha-ne amaç işkence" sloganlarıyla protesto ediyorduk. Bir süre sonra bundan da vazgeçmek zorunda kaldılar.

7 Haziran 2004

Ziyaret günü. Bugün annem, abim, ablam ve iki yeğenim geldi. Yeğenlerimi uzun bir aradan sonra ilk defa gördüm. Biri henüz 5 yaşında. Adını '96 Ölüm Orucu şehidimiz İdil'den alıyor. Diğer yeğenim ortaokula gidiyor. Girdiği okullar arası bir sınavda, kendi okulundan katılanlar arasında birinci olmuş. Kutladım. Sarılıp kucaklayabilmeyi, bir hediye verebilmeyi istedim. Kart yapıp yollayacağım. Eniştem ve yengem de ziyarete girebilmek umuduyla gelmişler. Ancak "ziyarete girebilecekler listesi"nde yenge ve enişte yazmadığı, görüştükleri savcı da "onun ailesi zaten ziyaretine geliyor" diye izin vermediği için görüşemedik. Kapıda kaldılar.

Kızıyor insan... Onları sadece mahkemeye çıktığımda, mahkeme salonunda bir kaç dakikalığına görebiliyorum. Dava sonuçlandığında bir daha göremeyeceğim.

Tecrit uygulamasının sınırlamalarından biri de bu; ziyaretin sadece yakın akrabalarıyla sınırlandırılması. Arkadaşlarını görme olanağın ise hiç yok. Kafamda, aralarında sövgülerin de serpiştirildiği bir dolu cümle uçuşuyor. Ziyaret, eninde sonunda... Ziyaretçilerini görebilmek dahi onların insafına bağlı. Ziyaret, "sen bir hiçsin" demenin aracı, ellerinde bize karşı kullanabilecekleri bir silah onlar için.

Bir Tutuklunun Saldırlara Dair Anlatımı

**"Böyle dilekçe yazamazsınız,
bu savunmanızla ilgili değil,
F tipini kötülöyorsunuz..."**

"5 Mayıs 2001 tarihinde İstanbul'da gözaltına alındım. 12 Mayıs'ta tutuklanarak Bayrampaşa Hapishanesine götürüldüm. 17 Mayıs 2001 tarihinde ise Bayrampaşa'dan Tekirdağ F tipine getirildim.

Saldırlar girişten itibaren başlıyor. Hapishanelerin değişmez kanunu haline gelmiştir, "hoşgeldin" karşılaması. Böylece daha baştan *"itaat edilmezse, başına ne geleceği"* mesajı yumruk ve tekmelerle verilmiş olur.

Bize de soyarak arama dayatıldı, kabul etmeyince saldırdılar. Girişte üst araması için bir odaya alındım. Benimle birlikte 3 gardiyan girdi. Çok küçük bir odaydı. Elbiselerimi çıkarmamı söylediler. Çıkarmayacağımı söyledim. İlk önce, herkesin üst aramasının yapıldığını, kimsenin sorun çıkarmadan elbiselerini çıkardığını, benim de sorun çıkarmamam gerektiğini vs. vs. anlatmaya başladılar. Ben de zaten Bayrampaşa'dan geldiğimi orada, hem oranın gardiyanlarının, hem de askerlerin üst araması yaptığını belirtip, elbiselerimi çıkarmayacağımı söyledim. Bu sefer içeriye 3-4 gardiyan daha çağırdılar. 5-6 gardiyan üstüme çullanıp atleti ve pantolonumu zorla çıkardılar. Bu sırada, hapishanelerin yönetiminin artık kendilerinde olduğunu, eskisi gibi olmadığını... söyleyip duruyorlardı.

Bu "hoşgeldin" faslından sonra eskiden müşahade denilen şimdi kapısında "TECRİT ODASI" yazan odalara alındık. Tecrit odasında 4 kişiydik. İlk gün akşam sayımında ayağa kalkmamızı söylediler. Kalkmayacağımızı, sayım yapmaları için ayakta olmamız gerekmediğini söyledik. 10-15 gardiyan içeri doluştu, bizi kollarımızdan çekerek ayağa kaldırmaya başladılar. Bu sırada bir arkadaşımız yere düştü, 4-5 gardiyan tekme-tokat dövdüler, tek-

meleyerek ranzanın altına soktular. Bu sırada aynı nakaratları tekrarlayıp duruyorlardı. *"Artık bizim dediğimizi yapacaksınız, yoksa her gün böyle dayak yersiniz..."* Birgün sonra sabah sayımında da aynı sahne tekrarlandı. Böylece hücrelere alınmadan önce son mesajlarını da vermiş oldular.

18 Mayıs 2001'de "tecrit odasından" alınıp hücrelere konulduk. Hücrelerde de saldırılar durmadı. Keyfi her dayatmaya karşı çıktığımızda bize karşı zor kullanılıyordu. Yaşadıklarımıza bir kaç örnek vereyim:

5 Ağustos 2001 tarihli ilk duruşmamıza "celp gelmediği" gerekçesiyle götürülmedik. 8 Ekim 2001'deki duruşmamıza giderken yanımıza, yargılandığımız 4 No'lu DGM'ye vereceğimiz dilekçeyi almak istedik. Tam beş aydır tutukluyduk ama avukatlarımızla görüşememiştik. Tecrit nedeniyle ne dava hakkında bilgi edinebilmiştik ne de savunma hazırlayabilmiştik. Bu durumu ve nedenini belirttiğimiz dilekçemizi de yanımıza alarak İstanbul 4 No'lu DGM'deki duruşmamız için yola çıktık. Biz DGM'ye vardık ama dilekçemiz varamadı, çünkü gardiyanlar dilekçemizi zorla elimizden aldı. Savunmamız ile ilgili dilekçemiz yasal olarak gardiyanlar tarafından okunamaz, yasa da böyle yazıyor ama F tipi yasa-kural tanımaz.

Sabah mahkememize gitmek için 07:40 gibi hücre kapısının önünde üst araması sırasında elimdeki dilekçeye bakmak istediğini söyledi başgardiyan. Dilekçeyi mahkemeye vereceğimizi, göz atabileceğini fakat okumaması gerektiğini söyleyerek verdim. Dilekçeyi okumaya başladı. Okumaması gerektiğini, mahkemeye verilecek dilekçe olduğunu kendisinin de gördüğünü belirtip dilekçeyi istedim. **"Böyle dilekçe yazamazsınız, bu savunmanızla ilgili değil, F tipini kötülüyorsunuz..."** diyerek dilekçeyi bana geri vermedi. X-ray cihazının bulunduğu yerde üst aramasından sonra ayakkabılarımızı da çıkarmamızı söylediler. Zaten x-ray cihazından geçeceğimizi, ayakkabımızı çıkarmamıza gerek olmadığını söyledik. **"Kural böyle çıkaracaksınız"** diye dayatınca **"çıkartmıyoruz"** dedik.

Benim önümdeki arkadaşı 6-7 gardiyan havaya kaldırıp ayakkabılarını zorla çıkardılar. Sonra da 1 metre kadar yükseklikten yatay pozisyonda yere atıldılar. Arkadaşın belli beton zemine çarptı ve incindi. Arkadaştan sonra sıra bana geldi. Beni de 7-8 gardiyan havaya kaldırdı, ayakkabılarımı çıkardı. Sonra da beni duvara çarpmaya başladılar. Havada yatay pozisyondayken 7-8 gardiyan başımı 5-6 kez duvara vurdu. Ve aynı şekilde 1 metre mesafeden beni de yere atıldılar. Bu yaptıkları yetersiz gelmiş olacak ki, x-ray cihazının çevresini de ıslatmışlardı. Bizi yere attıklarında üstümüz, başımız kir oluyor, hem de soğuk havalarda ayağımız ıslandığı için daha fazla üşüyoruz böylece.

Bir başka saldırı da aynı hücrede kaldığımız ölüm orucu direnişçimiz kaçırıldığında yaşandı.

19 Mart 2004 Cuma günü 10. Ölüm orucu ekibindeki arkadaşımız Selami KURNAZ zorla kaçırıldı. Selami KURNAZ zorla tedavi amacıyla kaçırıldığında direnişinin 151. günündeydi. Bir gün önce 150. gün programı yapmıştık.

19 Mart'ta saat 13.00 civarında 2 başgardiyan ve 12-13 gardiyan hücreye geldi. O sırada ben çay demlediğim için içerdeydim. Selami ve birlikte kaldığımız diğer arkadaşımız havalandırmada güneşlenerek gazete okuyorlardı. Soğuk geçen kış mevsiminden sonra güneşin henüz kendini gösterdiği günlerdi. İçeri giren gardiyanlar "Selami nerede?" diye sordular. "Neden soruyorsunuz?" dedim. Muayene edeceklerini söylediler. Kendisinin muayeneyi kabul etmediğini söyledim. (Tüm direnişçilerin olduğu gibi Selami KURNAZ'ın da muayeneyi ve tedaviyi kabul etmeme kararı vardı. Bunu, direnişe ilk başladığı günlerde hem cezaevi idaresine, hem Adalet Bakanlığı'na, hem de Tabibler Odası'na dilekçe ile bildirmişti.) "Ölüm orucu yapan herkesi muayene edeceğiz" dediler. Yanlarında doktor olmadığını söylediğimde, "Hastaneye götürüp hemen getireceğiz" dedi başgardiyan. Bu söz Selami abinin kaçırılacağıının ilanıydı. Çünkü hastaneye götürmek, zorla müdahale demekti.

Biz başgardiyan ile bu şekilde tartışırken gardiyanların bir kısmı üst kata, bir kısmı havalandırmaya doğru yöneldi. Havalandırmaya yönelenler "Buraya gelin!" diyerek diğerlerini de çağırdılar. 8-10 gardiyan havalandırmaya doluştu. Ben de havalandırmaya çıkmak istedim ama gardiyanlar engellemeye çalıştı. İtiş kakış zorla havalandırmaya çıktım. Çıktığımda Selami Abi duvara yaslanmış, gardiyanları elleriyle iteklemeye çalışıyordu. 4-5 gardiyan yaka paça kaçırmak için saldırmak üzereydiler. Selami abi "*Tedaviyi kabul etmiyorum, hastaneye gitmeyeceğim*" diyordu. Diğer arkadaşı ise 3-4 gardiyan yere yatırmıştı. İki kolundan birer gardiyan tutmuş, kollarını arkaya doğru kıvrımışlardı. Bir tanesi de kafasını beton zemine vuruyordu. Ben de Selami abinin yanına gitmek için çabalamaya başladım. 3-4 gardiyan önümü kesiyor, kollarımdan tutuyordu. Bu arada yine tartışmaya devam ediyorduk başgardiyanla. Zorla muayene, tedavi yapamayacaklarını söyledim. Tekrar "Hastaneye götürüp, bir saat içinde getireceğiz" dedi başgardiyan. "Bugüne kadar kaçırdıklarınızı geri getirmediniz, yalan söylüyorsun, zorla müdahale için kaçırıyorsunuz..." dedim. Bu arada bağırma seslerinden Selami abinin kaçırıldığını anlayan diğer komşu hücreler, slogan atmaya, kapı dövmeye başladılar. "Kızıl Bantlılar Onurumuzdur", "Kahrolsun Zorla Tedavi İşkencesi" sloganları atılıyordu. İte-kaka adım adım Selami abiye doğru yaklaşıyordum. Havalandırmanın ortasını geçmiştik bu şekilde. Bu arada Selami Abinin bir elinden ve bir ayağından tutulmuş sürüklenerek içeriye götürüldüğünü gördüm. Ellerinden kurtulmak için çırpınıyordu. 150. gününü geçmiş hayli zayıflamıştı, güçsüzdü ama direniyordu. Ben de kapıya doğru yöneldim. Diğer arkadaşı havalandırmanın ortasında yere yatırmış, kafasını betona bastırıyorlardı. Selami abi havalandırma kapısına tundu boştaki eliyle. 2-3 gardiyan hem çekiyor hem de eline vuruyorlardı kapıyı bıraktırmak için. Ellerinden kurtulup Boranımıza ulaşmaya çalışıyordum ama imkanı yoktu. Gardiyanlar kollarıma ve belime yapışmış, arala-

rında kalmıştım. Bu arada iyice güçten düşen Selami abiye kapıyı bıraktırıp yerde sürükleyerek içeri girdiler ve götürdüler. Selami abi koridordan götürülürken slogan atıyordu.

19 Mart 2004 Cuma günü böyle kaçırdılar. Tekirdağ Devlet Hastanesi Mahkum koğuşunda tam beş ay tek başına tuttular. 12 Ağustos 2004 tarihinde ölümsüzleşti.

Girişten başlayarak devam eden bu saldırılar, siyasi kimliğimize yönelikti. Kimliğimizi ortadan kaldırmak, kişiliğimizi ezmek, un ufak etmek istiyorlardı.

Başaramayacaklar... Direnişimiz bunun kanıtıdır.

14 Haziran 2004

14 Haziran'da onlar
Yanar hücre hücre yanar
Coşkun karanfiller gibi
Elde bayraklaşırlar

'84 Ölüm Orucu şehitlerimizin anmasını yaptık bu akşam. Pence-rede sloganlarımızı haykırıp, marşlar söyledik. '84 Ölüm Oru-cu, Özgür Tutsak kimliğimizin temellerinin atıldığı direnişti. Alınlarında dalgalandırdıkları kıvıllı bayrak büyük direnişimizle, bizlerin elinde şimdi. Anıları önünde sevgi, saygı ve bağlılıkla eğiliyoruz.

Ziyaret günüydü bugün. Yine sorun çıktı. 17 yaşındaki yeğenimin iç çamaşırında bulunan metal parçasından dolayı x-ray cihazının orada bekletip ince arama yapmak istemişler. Zaten aramızda yarım metre genişliğinde çift camlı bir bölme var. Bir şey alıp vermek, el ele tutuşmak, fiziksel herhangi bir temas bir yana sesimiz dahi ahizelerle ulaşıyor. hiç bir haklı gerek-çeleri olamaz bu aramaların. Ama onlar için, haklılığın bir ge-çerliliği yok. Yaptıkları işte mantık aramanın gereği de yok. Kendi iradelerini dayatıyorlar, tüm direnme dinamiklerini ez-mek, Pavlov'un köpekleri haline getirmek istiyorlar bizi.

Üst kattayım. Yatağı masa gibi kullanarak yazmaya çalışıyorum. Yatak alçak kalıyor. Sırtım ve fazla yüklenmek zorunda kaldı-ğım için bacaklarım geriliyor, ağrıyor. Bir tane masa var, bili-nen standart plastik masalardan. Çizim yapıyor yanımdaki ar-kadaş. Rahat yapsın diye çıktım yukarı. Bir de yazarken ma-sayı 3,5 şiddetinde sallamak gibi kötü bir alışkanlığım var ki...

Hapishaneye ilk adım attığınız an başlayan soyarak arama dayat-malarından itibaren her uygulamanın tek amacı var burada; Kimliksizleştirmek, kişiliksizleştirmek, yani onların ifadesiyle "iyileştirmek"... Örneğin, aramayı anlatayım. Diyelim ki mah-keme ya da hastaneye gideceksiniz. Sabah hücreden çıkarılırs-sınız, birinci arama hemen kapının önünde yapılır. Elle baş-tan aşağı aranırsınız. (Bir keresinde uzun olmamasına rağ-

men elleriyle saçlarımı bile arama gereği duymuştu gardiyan) Arama sonrası ana koridora çıkıp x-ray cihazından geçmeden önce bir gardiyan yine baştan aşağı arar. İkinci aramadır bu. X-ray cihazından geçersiniz. Hemen orada bir gardiyan tarafından yine aranırsınız. Sonra bir gardiyan eşliğinde ya direk ring aracına ya da ring aracı hazır değilse hazır olana kadar arama odalarından birine götürülürsünüz. Ringe binmeden önce dört kez aranırsınız. Bu defa asker aramaya başlar. Bu işlemler dönüşte de tekrarlanır. 8 kez aranmış 2 kez x-ray'dan geçmiş olursunuz. Her seferinde de ayakkabılarınızı çıkarmanız dayatılır. X-ray'dan geçerken ise ayakkabılarınızla beraber saatinizi, montunuzu, kemerinizi çıkarırsınız. Eğer cihazın ayarıyla oynanmışsa, kot pantolonunuzun metal düğmesine dahi sinyal verir. Çıkarmanız dayatılır. Ziyaretimize gelen ailelerimizin sütyeninin kopçasına dahi sinyal verdiği olur cihazın. Çıkarmaları istenir.

Güvenlikle bir alakası olabilir mi bu uygulamanın? Bu "sıkılığa" rağmen bulunduğumuz hapishanede faşist mafyacılar uyuşturucu kullanıyorlar. Biri uydu telefonu olmak üzere 2 adet telefon bulundu. Amaç güvenlik değil, tutsağın iradesini yok saymak, kendisine olan saygısını ortadan kaldırmak, ezmektir. Direniyor olmasak, dayatmalar daha da artacaktır. Örneğin arama mahallinde ameliyat eldiveni bulunduruluyordu. Bu ameliyat eldiveni ne içindir? "Makat araması" için. Makat araması şu an dayatılmıyor olsa dahi o eldivenle verilen mesaj açıktır.

Buradaki tüm uygulamaların mantığı ile aramanın mantığı aynıdır. Örneğin 3 kitap sınırlamasının haklı ne açıklaması olabilir ki?

Uygulamaların daha iyi anlaşılabilmesi için burada hazırladığımız "F Tipi Yaşam" yazımızı aktaralım.

3- F Tipi Yaşam

"Birey özgürlüğü", "Özel yaşam", "Tuvalette sıra beklemeyecekler", "24 saat sıcak su", "Lüks oda" vs. yalanlarıyla reklamı yapıldı. 19 Aralık 2000 tarihinde tüm dünyayı aptal yerine koyarak adına "Hayata Dönüş" dedikleri bir katliamla kapatıldık bu hücrelere.

Nasıl yaşanır buralarda?

F TİPİ YAŞAM NASILDIR?

* F tipinde yaşam; irademizin yok sayılmasıdır. Her şeyin sizin iradenizin dışında hapishane idaresinin belirleyiciliğinde gelişmesidir. F TİPİNDE "HİÇ" SİNİZDİR!

* Tecrittir... Tek tutuluyorsanız, yattığınız süre boyunca ikinci bir insanın yüzüne, gülüşüne, sohbetine hasret kalmanız; iki ya da üç kişi tutuluyorsanız, hücrenizde kalan kişiler dışında insan yüzü görüp paylaşma girmemenizdir. F tipinde yaşam insanın sosyal varlık olduğunun inkarıdır.

* Dipsiz bir kuyuya seslenmektir... Hak gaspları ve yavaşatılan sorunlara yönelik hiç bir girişiminizden sonuç alamamanızdır. Sesiniz o kuyuda ya yiter gider ya da yankılanır yankılanır ve size geri döner.

* Hak gaspları, sorunlar, keyfi tutumlar karşısında yapılan binlerce suç duyurusunun "kanun ve yönetmeliğe aykırı bir durum yoktur" denilerek reddedilmesi veya tahipsizlik kararı verilmesidir.

* Hapishaneye girişte ÇIRILÇIPLAK, ONURSUZ ARAMA dayatmasıdır.

* Gardiyanlar karşısında hazrola geçip "buradayım" dememek, dayatılan askeri nizamı kabul etmemek için günlerce DAYAK YEMEYİ göze almanızdır.

* Mahkemeye ve hastaneye giderken x-ray cihazından geçirilmenize rağmen geriye dönene kadar 8 defa üst aramasının, ayakkabınızı çıkarmanızın dayatılmasıdır. X-Ray

cihazının ayarıyla istenildiği gibi oynanabilecek olunması, kemer, saat, mont vb. yanısıra pantolonunuzu dahi çıkarmanızın istenmesidir.

* Söz konusu olan, ortak kullanım alanları ve haftada beş gün birer saat sohbete çıkmanın, birçok şarta bağlı olmasıdır. Üslu olacaksınız! Tretmana uyacaksınız!

* Saldırıya uğradığınızda yaptığınız suç duyurusunun hasıraltı edilmesi, saldırı izlerini tespit ettirdiğiniz belgenin, revirde tutulan sağlık dosyasından YOK EDİLMESİDİR.

* Ayda iki defa yapılan aramalarda etrafın dağıtılması, bunun haricinde iki defa "sayım" adı altında dolapların içine dahi bakılmasıdır.

* Elektiriğin, suyun, merkezi radyonun asıl kontrol düğmesinin hücre dışında olmasıdır. İDARE İSTEDİĞİN-DE açar, istediğinde kapar. Merkezi radyonun son ses açılarak, daracık hücrenizde yankılanan, yüksek sesle dinletilen arabesk ve pop müzik ile kafanızın allak bullak edilmesi, edilebilecek olmasıdır.

* Herşeyin SAYILI olmasıdır; 1 kaşık, 1 tabak, 1 bardak, 1 sandalye, 1 battaniye, 3 kitap, 2 kazak, 3 pantolon, 2 gömlek, 1 mont... Yenisini almak için, eskisini vermek zorundasınız. Örneğin, bardağınız kırılırsa; bir hafta bekleyip, kırıkları verdikten sonra yenisini alabilirsiniz.

* Fotoğraflarda dahi TEK OLMANIZDIR... Aynı hücrede kaldığınız arkadaşınızla beraber fotoğraf çektiğiniz bile yasaktır.

* Hücrenizden herhangi bir nedenle (revir, hastane, mahkeme..) çıktığınızda koridorda karşılaştığınız bir tutsakla merhabalaşmanızın dahi engellenmesidir.

* Mahkemeye, hastaneye gidişte sevk aracının (ring) dahi hücrelere bölünmüş olması, yolculuk sırasında bile tecritin devam etmesidir. Bu hücreler daracık, basık ve havasızdır. Dışarıyı gören penceresi dahi yoktur.

* 3 kitaptan fazlasının yasak oluşu ve bunun "kendilerini kitapla yakıyorlar", "odaların hijyeniği" gibi komik ge-

rekçelerle açıklanmasıdır. Ansiklopedilerden, çeşitli sözlüklerden vb. mahrum bırakılmanız, bir araştırma yapmanızın dahi engellenmesidir.

* Toplatma kararı olmayan dergi ve kitapların dahi hapishane idaresinin denetimine takılabilmesidir. Toplatma kararı yoksa bile hapishanedeyseniz hele de siyasiseniz "özel muameleye" tabi tutulmanızdır.

* Gelen mektup, dergi ve kitabın "Ölüm orucu propagandası yapıyor" ya da "F Tipi Hapishaneleri küçük düşürüyor" gerekçesiyle engellenmesidir. Bunun karşısında "ölüm orucu yapan biziz, kendi kendimize propaganda mı olur" dediğimizde cevap dahi alamazsınız.

Mektupların akıbetinden emin olamazsınız. Yakınlarımızla, sevdiklerimizle başlıca iletişim aracı olan mektupların binbir gerekçeyle karalanması, kısmen veya tamamen imha edilmesi, gerekçe bulunamadığında ise yok edilmesidir, F Tipinde yaşam. Öyle ki, taahhütlü gönderdiğiniz mektupların dahi kaybolmasıdır. 4 SAYFADAN FAZLA MEKTUBUN YASAK İLAN EDİLMESİDİR.

"Moral veriyor" diye gelen mektupların imhasına karar verilmesidir. Denilmektedir ki, F tiplerindeki tutsaklar **moralsiz olacak**, yaşama sevincini kaybedecek, mücadele azmini yitirecek ki, bize teslim olsun.

* Mektuplarınızla gelen küçük el işlerinin dahi sakınca-
lı görülüp verilmeyişi, mektuba yapıştırılan çiçeklerin dahi sökülebilmesidir.

* İçeriye girmesinde sakınca görülmeyen bir dergiden kestiğiniz resmi yaptırdığınız kartı göndermenizin "Ölüm orucu propagandası" gerekçesiyle engellenmesidir. Ölüm orucunda yaşamını yitiren yeğeninizin fotoğraflarının dahi "Ölüm orucu propagandası" gerekçesiyle verilmeyişidir.

* Dilekçeye mecbur bırakılmanızdır... Ailelerin getirdiği kitabı, giysiyi almak için; hücrede yanmayan bir lambanın değiştirilmesi, patlamış borunun tamiri için bile dilekçe istenmesidir. Yapılan suç duyurusunun işleme konulup konulmadığını öğrenmek için dahi yeni bir dilekçe

yazmak zorunda kalışınızdır.

* Küçük bir kapta filizlendirdiğin tohuma (limon çekirdeği vb.) dahi el konulmak istenmesidir. Mektuplardaki çiçek ve yaprakları sökenler sizi sadece soğuk betona mahkum etmek isterler.

* Elektrikler kesildiğinde akşamları zaten zifiri karanlık olan hücrenin gündüzleri dahi karanlık oluşudur. İdarenin; jeneratörlerini, sadece idari bölümü ve koridorları aydınlatmak için kullanışı, hücrelere elektrik verilmeyiştir. Elektrikler şu veya bu nedenle kesildiğinde hücre içerisinde tüplü bir ocak olmadığından sıcak bir şey dahi içememektir.

* Sular şu veya bu nedenle kesildiğinde, daracık hücrenin içinde olan tuvalete dökülecek su dahi bulamaman; kokuya, kire mahkum edilmendir.

* Yarışır gibi yıkanmaktır. Haftada sadece iki gün birer saat sıcak su verilmesidir. Su, bazen ip gibi, bazen sıcak, bazen soğuk akar. Üç kişilik hücredeysen 20'şer dakikada hem çamaşırlarını yıkamak hem de banyo yapmak zorundasındır. Sabunlu kalırsan soğuk suyla devam etmek zorundasındır.

* Kışın dondurucu soğukunda hücrelerde kaloriferlerin yanmaması veya kendisini zor ısıtması; gardiyanların beklediği bölümlerin ise sıcacık olmasıdır.

* Kışın soğukuna, kaloriferlerin kendisini zor ısıtıyor oluşuna, pencerelerin bütün soğuğu içeriye alıyor oluşuna rağmen sadece iki kazak hakkının olmasıdır.

* “Yolunacak kaz” olarak görülmektir... Elektriğin parasının dahi tutsaklardan alınmasıdır. Paran yoksa elektriğin kesilmesi, çay, sigara içememen, kalem, pul, zarf alamadığından mektup dahi yazamaman demektir.

* Sırtından para kazanılacağından belirli giysiler dışında ailelerin getirdiği hiç bir şeyin içeriye alınmayıp kantine mecbur bırakılmandır. Ailenin getirdiği ve temel ihtiyaçlar olan; iç çamaşırı, çorap, battaniye, kalem, kağıt

içeri alınmaz, fahiş fiyatla kantinden satılır.

* Kantinin haftada bir gelmesi, unuttuğunuz bir ihtiyacınız varsa bir hafta mecburen beklemenizdir.

* Kantinden istediğini değil, ancak önüne konulanı alabilmendir. Rengi, kaliteyi onlar belirler. İstedğin şey yoksa gelene kadar en az bir hafta beklemek zorundasındır. İstedğin renk kalem değil de başka renk gelir, istediğin ebat değil de elde olan ne varsa o iç çamaşırını getirilir, bir hafta 1 milyonluk defterden gelmişse sonraki hafta 3,5 milyonluk gelir, kışlık çorap istemişsindir yazlık gelir.

* Paranın hesabını dahi tutamamandır. Hesabına yatırılan para sana verilmez, idarede tutulur. Yapılan harcamaların, çeşitli kesintilerin makbuzları bazen 10 gün sonra verilir. Bu nedenle hesabınızı bilemez, param var diye kantin yazınca "paran yok" cevabını alır, ihtiyaçlarını karşılayamazsın.

* Bazı F tiplerinde el radyosu satılırken, bazılarında keyfi olarak yasak olmasıdır. Radyo almanın "bahşedildiği" hapishanelerde, alacağın radyonun idare tarafından belirlenmesi, küçük ve adi bir el radyosuna mahkum edilmendir.

* Tıraşın parayla yapılması; hapishane idaresinin berberine çıkılmadığı bilindiği halde kantinde adi bir makas dahi satılmayıdır. Permatikle saç traşı olmak zorunda kalmandır.

* Hapishanenin ücra yerlerde kurulmasıdır... Sadece yol parasının dahi on milyonlar tutması ailelerin yol parasını zor denkleştirmesidir.

* Ziyaretinize sadece birinci dereceden akrabalarınızın alınması, ikinci dereceden akrabalar için savcılıktan izin kağıdı alma zorunluluğu olmasıdır. Uzaktan akrabanızı, arkadaşınızı hiç göremeyecek olmanız gerçeğidir.

* Ailenizin ziyarete girişte adeta sorguya çekilmesi; X-Ray cihazının ayarıyla oynandığından sütyenin kancasına, pantolonun düğmelerine dahi sinyal vermesi; kemeri-

nin, ayakkabının, takılarının yanısıra sütyen ve pantolonunu çıkarmak zorunda kalması demektir.

* Gelen ziyaretçinin sayısı kaç olursa olsun, ziyaretin haftada bir gün ve bir saatle sınırlı olmasıdır.

* Görüş kabinlerinin çift pencerele olup sesin karşı tarafa ancak telefon aracılığıyla ulaşması, ailenle bütün konuşmalarının kaydedilmesi ve dinlenmesidir. Özel konuları konuşmaman ve istendiğinde (örneğin Kürtçe'den başka dil bilmeyen annelerle Kürtçe konuştuğunda) telefonun merkezi olarak kapatılabilmesidir.

* Ailesi gelmeyen bir arkadaşınıza, ailenizin kitap, dergi, para, kıyafet yatırmasının bir çok zorluk çıkarılarak, hatta zaman zaman tehdit edilerek engellenmesidir. Amaç her biçimde dayanışmanın engellenmesi ve ailesi gelmeyenlerin her türlü temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamayıp, idareye mahkum edilmesidir.

* İhtiyacı olan, başka hücredeki bir arkadaşınıza, idarenin denetiminde bir paket sigara dahi göndermenizin yasak olmasıdır.

* Bir dakikada "muayene" olmanızdır. Rahatsızlandığınızda dilekçe verir revire çıkarsınız. Anlattıklarınız üzerinden reçete yazılır ve geri hücreye dönersiniz. Verilen başlıca ilaç ağrı kesicidir. Ciddi rahatsızlığınız varsa, hastaneye sevk alabilmek için doktoru ikna etmek zorunda kalmanızdır. Ki, özel olarak seçilmiş faşist doktorlar bu konuda her türlü zorluğu çıkarırlar. Salih Sevinel isimli kalp krizi geçiren arkadaşımız, kas gevşetici verilip hücresine gönderildi ve hastaneye götürülmediği için böyle öldürüldü.

* Hareket alanının darlığı ve sınırlı olması, sürekli beton zeminde olmanız nedeniyle kas-iskelet ağrıları yaşammanızdır.

* Görüş alanının bir kaç metreyle sınırlandırılmış olması nedeniyle gözlerinizin bozulması; 0,50 dereceye kadar gözlük ihtiyacınızın "tıbbi zorunluluk değil" gerekçeyle, daha ileri bozukluklarda ise "ödenek yok" denilerek

karşılanmaması, geciktirilmesidir.

* Hakkınızdaki sağlık bilgilerini çizelge halinde dışarıya iletmenizin dahi -bir dönem- Adalet Bakanlığı emriyle yasaklanmasıdır.

* Tek tutulduğunuz hücrede rahatsızlansanız, düşüp kafanızı bir yere çarpsanız kimsenin haberinin olmayacağı gerçeğidir. Gardiyanlar herhangi bir nedenle saatler sonra gelene kadar yaşamınızı yitirebilecek olmanızdır.

* Açlık grevinde talep etmiş olmanıza rağmen "tıbbi zorunluluk değil" gerekçesiyle B1 vitamininin verilmeyişidir. Açlık grevinde olan için tıbbi zorunluluk değilse kimin için zorunludur?

* Avukatınızla görüşmeye giderken yanına kağıt kalem almaya izin verilmeyişidir. Aynı davadan yargılanan arkadaşınla avukat görüşü sırasında dahi savunma hazırlığı için bir araya getirilmeyişinizdir.

F TİPİ YAŞAMA neden mahkum edildik?

Sadece ve sadece düşüncelerimiz ve siyasi kimliğimiz nedeniyle. Daha önce "terör okulu", "silah, bomba..." demagogileri çok yapıldı. Ancak 19 Aralık'ta görüldü ki bunlar adi birer yalandı. Saldırıya uğrayan 20 hapishanede ne silah çıktı ne de bomba.

İçerideki insanın başlıca etkinlikleri düşünmek ve yazmaktır. Silahla, bombayla ne yapacak içeride... Düşüncelerimizi hâlâ inatla koruyor oluşumuz, örgütlü oluşumuz saldırının gerçek nedenleriydi. Ülkemizde 1974 Kıbrıs Hareketi sonrası en büyük askeri operasyon gerçekleştirildi, 19 Aralık 2000 tarihinde. Binlerce asker, jandarma, özel tim 20 ayrı hapishaneyi "ele geçirdi", 28 devrimci tutsak katledildi. Ve şimdi F tiplerindeyiz. Tecrit altında olsak da düşüncelerimizi koruyoruz. Düşüncelerimizi koruduğumuz için tecrit nedeniyle psikolojik sorunlar yaşayalım, çıldıralım, intihara sürüklenelim isteniyor. Ya da Almanya'da RAF önderlerini katledip "intihar ettiler" dedikleri

gibi sessizce imhayı amaçlıyorlar.

4 yıldır insanlık dışı, insanın insan olduğunun inkarı olan bu dayatmalara karşı direniyoruz. 118 kişi yaşamını yitirdi, 600'e yakın insan sakat kaldı. Bu insanlar ne için bunca yıldır direniyor, onlarcası ölümü, sakatlığı niye göze alıyor diye düşünmeniz bile, bizleri anlamanız için birer adımdır. Bizler ölüme aşık değiliz. F tipi yaşama karşı çıkmak için insan olmak yeterlidir.

16 Haziran 2004

Öğle saatleri... Koridor sonundaki hücrede kalan arkadaşlar (her koridorda üç hücre var. Bizim hücre ortada.) kapıya vuruyorlar. Gardiyanların kendilerine cevap vermesini istiyorlar. Havalandırma kapılarını sabah sayımında açamamış (!) gardiyanlar. "Daha sonra gelip açarız" demişler ama aradan 2,5-3 saat geçmesine rağmen gelen giden yok. Arkadaşlar hatırlatıyor açmaları için.

Her hücrede gardiyanları çağırmak için basıldığında koridorda sesli ve ışıklı sinyal veren bir buton var. Arkadaşlar niye bunu kullanmıyor diye düşünürken kapıya vuran arkadaşın bağırarak söyledikleri cevap oluyor.

- Güm... Güm... Güm... Gardiyan!!!
- Tamam tamam geliyoruz. Kapıya vurup durmayın. (maltadan konuşuyor)
- Fişi çekmeyin o zaman siz de. Fişi takana kadar her on dakikada bir kapı döveceğiz.
- Fişi çekmeyip de zırt-pırt size mi bakayım?
- Bakacaksın tabii, görevin!

Mesele anlaşıldı; Gardiyan sinyal için kullanılan düğmeyi devre dışı bırakmış. Böylece arkadaşlar kapıya vururken biz de gardiyanları çağırmak için düğmeye bastığımızda ne için ses çıkmadığı açığa kavuştu. Fiş çekilince koridordaki üç hücrenin sinyali de devre dışı kalıyor demek.

Sinyal için düğmeler takmışlar ama onu da keyifleri istediği zaman kullanıyorlar. Acil bir durum olsa (yanımda kalan psikolojik sorunlar yaşayan arkadaşın kriz geçirmesi gibi) her şey bittikten, ölenler öldükten, kalanlar kaldıktan sonra gelecekler.

15-20 dakika sonra geliyorlar. Arkadaşlar bağırarak fişi ne için çektiklerini soruyor. Konuşmalarını tam olmasa da duyuyoruz.

Birazdan 15-16 Haziran büyük işçi direnişi için program yapacağız. Direnişin kararlılığını ve şehitlerini sevgi ve saygıyla anacağız.

B- F TİPİ TECRİTİN ETKİLERİ

Bu bölümü dört başlık altında ele alacağız. Birincisi, "Tecritin Fiziki Etkileri". Bu başlıkta, tecrit ortamında yaşanan belli başlı fiziki rahatsızlıkları anlatıp, her rahatsızlık için, rahatsızlığı yaşayanların anlatımlarına yer vereceğiz. İkinci başlık, "Tecritin Psikolojik Etkileri". Bu başlık altında, bu hapisanede psikolojik sorunlar yaşayanların anlatımlarını bulacaksınız. Boyutlu psikolojik sorunlar yaşayanlar tek tek anlatıldı; A.D. ve H.T.A. ile ilgili anlatımlar ise rahatsızlıklarının oldukça ilerlemiş olması nedeniyle ayrıntılı ve uzun tutuldu. Üçüncü başlık, "Dar Grup Tecriti". Dar grup tecritini, tecriti anlaşılır kılabilmek için ayrı bir başlık altında anlatmak bir zorunluluktur. Bu nedenle, dar grup tecritinin yol açtığı rahatsızlıklardan bir örnek de verdik... Dördüncü başlık ise, tecritten kaynaklı sorunlar yaşayanların anlatımlarından derlenmiş olan "Kısa Kısa Anlatımlar".

1- Tecritin Fiziksel Etkileri

Fiziki etkiler, mekandan kaynaklanıyor. Dar bir alan. İnsanın faaliyetlerini sınırlıyor ve bu hiç farkına varmasanız dahi bedeni yıpratıyor. Bedeninizdeki yıpranmayı ancak rutin yaşantınızın dışına çıktığınızda anlıyorsunuz. Dar havalandırmada 2 tur koştuğunuzda nefesiniz kesiliyor, su kovaasını temizlik sırasında bir kaç saniyeliğine kaldırdığınızda kaslarınızda titreme başlıyor.

Belli başlı fiziksel etkileri alt alta sıralayalım.

1) Kas-iskelet ağırları:

Dar mekanda hareketsizlikten, kasların tek yönlü çalışmasından dolayı kaslar erimeye başlıyor. Kas demetleri kısılıyor ve sertleşiyor. Bunu farkedemiyorsunuz. Her gün yaptığınız hareketlerden farklı bir hareket yaptığınızda saplanan ağrı, istem dışı titreme, kondisyon düşüklüğü şaşırtıyor insanı.

Sırt bölgesindeki kaslar zaman zaman oldukça ağrı verecek bir şekilde tutuluyor. Omuzlar da öyle... Vücut gide-rek esnekliğini yitiriyor.

Uzun süre hapishanede yattıktan sonra çıkan insanların dışarıda yürümekte dahi zorlandığı anlatılır. Abartı gibi gelse de gerçektir bu. Hücreler bu etkileri katmerli bir şekilde yaşıyor.

İskelet ağırları da hareketlerin sınırlı olmasından ve sürekli beton zeminde hareket etmekten kaynaklı olarak açığa çıkıyor. Düz bir zemin ve esneme payı yok. Her ne kadar spor yapmaya çalışsanız da bu düz ve esnemez zeminde yapıyorsunuz sporu. Ve bilinçsiz bir spor eklemlerde ek ağırlara neden olabiliyor.

Boyun ağrısı, bel ağrısı, sırt ağrısı, bacak eklemlerinde ağrısı olmayan yok gibi hücrelerde.

2) Göz Bozukluğu:

Görüş alanınızın sınırlı olması, gözlerde tembelliğe ve

bozukluğa yol açıyor. Hücrede ve en fazla bir kaç metre öteye bakabiliyorsunuz hep. Ziyaret, mahkeme, hastane gibi nedenlerle hücreden çıktığınızda 5-6 metre ötenizdeki insanın yüzünü dahi seçemeyince farkediliyor göz tembelliği ve bozukluğu. Uzun süredir hücrelerde bulunan tutsakların hemen hemen hepsi gözlük kullanmaya başlamıştır.

3- Psikosomatik Rahatsızlıklar:

Psikosomatik rahatsızlıklar ne demek kısaca bunu açalım önce. Psikolojik sorunlar nedeniyle açığa çıkan ya da artan bedensel rahatsızlıklara psikosomatik rahatsızlıklar denir. Hipertansiyon, mide ülseri, cilt hastalıkları en bilinen psikosomatik rahatsızlıklar. Hücrelerde açığa çıkan psikosomatik rahatsızlıkların başlıcaları ise; kulak çınlaması, kalp çarpıntısı ve ritim bozukluğu, mide ülseri, nefes darlığı, kol ve parmaklarda uyuşukluk, hipertansiyon, cilt hastalıkları ve baş ağrıları.

a) Kulak Çınlaması:

Bir çoğumuzda var. Ancak kısa süreli, gün içinde açığa çıkan ve bir süre sonra kaybolan çeşidi yaygın. Daha az görüleni ise sürekli olanı. Kulağınıza sürekli bir sinyal sesi geliyor. Her ne kadar kurtulmak isterseniz de olmuyor. Bu rahatsızlık nedeniyle revire çıkanlara TEBOKAN adlı ilaç veriliyor. Ancak bu ilacın bir faydası olmuyor.

“Kulak çınlaması başlayalı yaklaşık olarak iki yıl oldu. Arada sırada olan bir çınlama değil, gün boyu devam ediyor. Bazen kulaklarımı kapatıyorum, çınlama sesi sanki beynimin içinden geliyor. Gerilimli ve stresli olduğum zaman çınlama dozu daha da artıyor. Sol kulağımda ise çınlama sesi daha fazla geliyor. Bazen öyle oluyor ki, sesleri anlamakta zorluk çekiyorum, okuduğum yazıları dahi bazen çok geç algılıyorum. İlaç kullanıyordum, malum hiç bir etkisi yok!” (M.D. isimli tutuklu)

b) Kalp Çarpıntısı ve Ritim Bozukluğu:

Kalbinizin delirdiği hissine kapılıyorsunuz. Hızlanıyor,

yavaşlıyor, bazen tüm bedeniniz koca bir kalp gibi atıyor sanıyorsunuz. Bazen de kalbinize bıçaklar saplanıyor gibi ağrılar hissediyorsunuz.

"... Daha önce sana yazmıştım: Kulak çınlaması, sinirlilik, tahammülsüzlük vb. rahatsızlıklar vardı. Onları bir nebze de olsa hallettim. Zaman zaman oluyor. Yaz aylarını nasıl geçirdim bana sor. Çok zor oldu. Tecrit ve benim sinirli yapım birleşince ortaya kötü bir tablo çıkıyor. Asıl rahatsızlığım, kol ve parmaklarda uyuşukluk ve sızı var. Genellikle işaret parmağı ve orta parmakta oluyor. Kalp bölgesinde sızı var. Ve zaman zaman da bıçak saplanıyor ve beni kilitliyor. O ağrı geçene kadar kıvıldayamıyorum. Sigaradan dedim ve sigarayı bıraktım. Ama değişen bir şey yok. Revire çıktım, kardiyojiye sevk yaptılar. Oradaki doktor kalpte bir şey olmadığını söyledi ve kollarım içinse, kas ağrısı dedi. Ama psikolojik ilaç vermiş. Bir de şurup var. Üykusuzluğa vb. iyi geliyormuş." (Ö.E. isimli tutuklu)

c) Hipertansiyon:

Baş dönmesi ve kalp atışlarındaki düzensizlik olarak kendini gösteriyor.

"İki gündür akşamları önce başım dönmeye başlıyor, sonra bir halsizlik çöküyor. Başım çok şiddetli dönüyor. Yatağa uzanıyorum yine durmuyor. Dün akşam bayağı kötü oldum. Yine başım dönmeye başladı. Gittim yattım. Dalmaya çalışıyorum, dalamıyorum. Az sersemlemeye başladığım anlarda bir titreme başladı. Bütün vücudum titremeye başladı. Ben ki hiç terlemeyen biriydim, terleme ve tireme esnasında su içinde kaldım. Titreme elimde değil, durduramıyorum. Sanki titremenin merkezi kalbimmiş gibi. Sanki kalbim titriyor da vücudumu titretiyordu... Dedim, gidiyoruz galiba..."

d) Nefes Darlığı:

Havasız kaldığın hissine kapılıyorsun. Ne kadar derin

soluk alırsan al havaya doyamıyorsun. Sanki yangın olan bir ortamdasın gibi ya da kapalı bir kutudasın ve oksijen gittikçe azalıyor. Burun tıkalı, boğaz kuru, ciğerler ise eski bir sünger gibi hissi oluyor. Havalandırmaya çıkman da fayda etmiyor. Aynı hava açlığını orada da çekiyorsun. Bazen soyunursan rahatlayacağın hissine kapılıyorsun. Gömleğin düğmelerini çözüyor, yakarı gevşetiyorsun iyice. Bunun da bir faydası olmuyor.

e) Cilt Hastalıkları:

Bu da farklı şekillerde gösterebiliyor kendini. Küçük küçük kırmızı benekler çıkabiliyor vücutta. Doktorlar, sıkıntı ve stresten kaynaklı, kılcal damarlar patladığı için oluştuğunu söylüyor bu beneklerin. Yine, örneğin ilginçtir türk-marş söyledikten ya da bağırarak konuştuktan sonra vücutta kırmızı lekeler çıkıyor, kaşıntı başlıyor... Yaygın bir diğer cilt hastalığı da ellerde görülen egzama.

"Operasyon sonrası F tiplerinde belli bir süre sonra vücutta kızarmalar, kaşıntılar başladı. Sıcak suyun altına girememe, güneşin karşısında duramama, sıcak içecek alamama gibi alerjik şeyler yaşandı. Ciltte yaralar oluştu. Bir çok arkadaşta benzer şeyler yaşanıyordu. Uzun bir süre böyle devam etti. Revirde ciddi teşhis koyulmadan verilen ilaçlar ile sorun daha da büyüdü. Terleme anında ya da havasız ortamda da benzer şeyler artıyordu. Örneğin ring ile yapılan yolculuklar tam işkenceye dönüşüyordu." (S.K. isimli tutuklu)

f- Baş Ağrısı:

Çeşitli baş ağrıları var. Gün boyu süren şiddetli olmayan, sürekliliğiyle rahatsız eden, iş yapmayı engelleyen ağrılar; baş arka kısmında enseden başlayıp yayılan, genellikle beraber başlayan şiddetli ağrılar; migren ağrıları...

"Baş ağrısının normal seyri, dışarıdayken ayda birdir. Burada ise kimi zaman haftada iki defa, kimi zaman iki haftada bir, pek nadir olarak ayda bir oluyor. Yani bura-

da daha da ilerledi. Rahatsızlık ilerledikçe ben ilaca yüklendim. Bu da rahatsızlığın seyrini değiştirdi, tam bir kısır döngü halini aldı. Ne zaman başlayacağı belli olmuyor. Stres, moral bozukluğu, hava değişikliği vs. ağrıyı tetikleyen nedenler, ama bunlardan bağımsız da olabiliyor. Ağrının başlangıcında, başım tamamen ağrıyor. İştahsızlık oluyor. Ağrı şiddetlendiğinde o gün yediğim her şeyi kusuyorum.

Başlangıçta başımın her yanı ağrıyorken, ağrı sürekli olarak şiddetlenerek artıyor. Sonrasında tüm ağrı başımın bir tarafında (şakağımda) toplanıyor. Kusmalar bu sırada oluyor. Bu esnada ışığa, sese karşı duyarlılık oluyor. Aşırı asabiyet oluyor. Normal zamanda gülüp geçtiğim şeylere bu esnada tahammül edememe durumu geliyor. Dışarıdayken ağrının süresi 3-5, en fazla 7 saatti. Burada ise artarak devam ediyor. Genelde 10-12 saat sürüyor. En son bir buçuk güne çıkmıştı..." (C.B. isimli tutuklu)

"Ağrılar, ense kökünden önce hafif hafif başlıyor. Böyle başladığında, o günün başağrısıyla geçeceğini ve şiddetleneceğini anlıyorum. Bu hafif ağrı yavaş yavaş şiddetlenmeye başlıyor. Ve bir noktadan sonra en üst boyuta çıkıyor. Zaten en üst noktaya çıkmadan geçmesi mümkün olmuyor. İlaç da fayda etmiyor. Ensedeki ağrı, kafanın arkasından tepesine doğru yayılıyor ve dayanılması güç şekilde sürüyor. Ense kökündeki damarların atışını hissediyorum beynimde. En şiddetli bölümü 1-2 saat sürüyor. Ağrı sonrası uyumak da zorlaşıyor. Gece yarısına kadar sürüyorsa, ertesi günü çok yorgun, dermansız oluyorum" (K.G. isimli tutuklu)

"Ağrının nasıl ve neden başladığı üzerine bir fikrim yok. Bir çok sebepten başlayabiliyor. Ama özellikle stres ve kafa yorgunluğunda başgösteriyor. Destekleyici etkenler de olunca (yoğunluk, sinüzit, açlık, uykusuzluk vb.) şiddeti artıyor. Şiddetli krizler haricinde başladığını hissettiğimde bir ağrı kesici ve kısa süreli dinlenmeyle geçebiliyor. Ama müdahale etmeyince gayet rahatsız edici bir hal alıyor. Hafif krizlerde başın belli bölümlerinde; başı-

mın, alnımın sol tarafında, öne doğru ve sol gözüme de vurarak ağrı yapıyor. Fazla gürültü hassaslaştırıyor, sinirli yapıyor. Yaptığım işe yoğunlaşamama durumu oluyor. 5-6 saat ya da daha fazla sürüyor..." (E.K. isimli tutuklu)

g- Mide Rahatsızlıkları:

Dışarıdan yiyecek alınmaması, yemeklerin kalitesizliği, diyet yapmanın zorluğu mide rahatsızlıklarını alabildiğine artırmış durumda. Gastrit şikayetlerinin yanısıra yaşanan klasik ağrı var. Bu rahatsızlık genellikle akşam üzeri başlıyor ve 02-03'e kadar sürüyor. Oldukça şiddetli bir ağrı. Kıvrandırıyor ve kusturuyor.

"Akşam üzeri 6:30 gibi havalandırmaya çıktım. Aniden midemde o ağrı başladı. Hafif hafif, tabii giderek şiddetlendi. Bir şey yapamaz hale geldim. Sayımdan sonra uzandım. Ama ağrı gittikçe şiddetlendi, yerimde duramadım. Saat 10'a geliyordu, zile bastım, gardiyanlar geldi. Midemin ağrıldığını ve mide ilacı istediğimi söyledim. 10 dakika sonra geldiler ve revirde mide ilacı olmadığını söylediler. Karşı hücremizde aynı rahatsızlığı yaşayan arkadaştan istemelerini söyledim Onlar, "başka hücreden alıp veremeyiz" dediler. Israr ettim. 15 dakika sonra karşı hücreden ilaçları alıp getirdiler. Sonra da ağrı devam etti. 11'den sonra iyice şiddetlendi. Dayanamıyor, yürüyordum. Gece saat 12 sonrası kustum. Ağrı devam etti. Gece 2,5'a kadar 3 kez kustum." (A.K. isimli tutuklu)

h) Kol ve Parmaklarda Uyuşukluk:

Gün boyu süren ve özellikle parmak uçlarında yoğunlaşan uyuşukluk olabileceği gibi akşamları başlayan veya belli bir zamana bağlı olmayan türleri de var.

"... Rahatsızlığım gece yatarken ortaya çıkıyor. Kolumda aşırı şekilde uyuşma oluyor. Sanki, milyonlarca böcek geziyor. Bazen ayaklarımda da oluyor. Ve beni uyutmuyor. Ama hep yatarken oluyor. Yani yürürken, otururken böyle bir şey olmuyor." (S.Ö. isimli tutuklu)

22 Haziran 2004

Mektuplarımız konusunda yeni engeller çıkarılmaya devam ediliyor. Nasıl olsa yargı "yönetmeliğe aykırı bir durum yoktur" diyerek takipsizlik kararı veriyor ya, idare daha da pervasız davranıyor. Mektupları ne kadar geciktirir ne kadar engellersem o kadar iyi diye düşünüyor. Bu aynı zamanda psikolojik bir baskı. "Yargı da arkamda. İstedğim gibi uğraştırırım sizi. Bütün yazmalarınız boşa" diyor. Yılmak yok! Sonuç alamazsak da suç duyurularına devam edip daha fazla mektup yazıyoruz. Yeni engellemenin hiç bir yasal dayanağı yok. Aynı zarfta birden fazla mektup yollayamazmışız. Mektup ücretleri bizler için büyük külfet. Mektupları, kartları zarflayıp 15-20 tanesini daha büyük bir zarfa koyup ailemize, arkadaşlarımıza yolluyoruz. Onlar ya elden ulaştırıyor ya da kendileri postaya veriyor. Mektuplarımız, kartlarımız ağırlıklı olarak F tiplerindeki tecriti ve 4 yıldır süren direnişimizi anlatıyor. Bunun önüne geçmek istiyorlar. Tek Tip Elbise, Zorla Çalıştırma, disiplin cezaları ve daha birçok saldırıyı içeren yeni infaz yasası çıkarılmak istenirken hapishanelerin gündeme gelmesi hiç işlerine gelmez tabii. Dün, bu konuyla ilgili, toplu bir şekilde suç duyurusu yaptık. Bugün de aileme yolladığım, içerisinde milletvekillerine 19 kart olan zarfımı geri iade etti gardiyanlar. Bir gardiyan "en fazla 5 kart" dedi, diğeri "yok öyle bir şey, 1 tane" dedi... Sınırı kendileri belirleyecek ya aralarında anlaşmıyorlar. Teşhir etmeye, yazmaya devam, onların istediği yıl-gınlık zaten.

27 Haziran 2004

Tecrite karşı direnişte 2 yoldaşımızı daha şehit verdik. Ölüm orucu direnişçilerimiz Hüseyin ÇUKURLUÖZ ve Bekir BATURU tecriti ve zorla tedavi ile direnme haklarının ellerinden alınmak istenmesini protesto etmek için bedenlerini tutuşturarak şehit düştüler. Haberi saat 16'da radyodan duyduk. İki Boranımızın feda eylemi yaptığını, Hüseyin ÇUKURLUÖZ'ün yaşamını yitirdiğini Bekir BATURU'nun da vücudundan yüzde 50 yanıkla hastanede olduğunu söylüyordu. Bir gün sonra da Bekir'in

şehit düştüğü haberi geldi.

Tecriti uygulayanlar, ölüm orucunda ölümlerimizin önüne geçmek için zorla tedaviye başvurunca boranlarımız hem tecriti hem de zorla tedaviyi protesto etmek amaçlı feda eylemlerine başlamıştı. 10. ekibimizin adı bunun ifadesiydi. Adını feda şehidimizden alıyordu. Gültekin KOÇ Ölüm Orucu Ekibi... Ekibin 3 direnişçisi feda sonucu şehit düşmüştü. İlerleyen günlerde Hüseyin ve Bekir'e de zorla müdahaleyi deneyeceklerdi.

Biliyorduk... Bekliyorduk...

Lanet olası, can yakan bir bilme ve bekleyiş bu. Nedir bizleri bu ölümler karşısında böyle dirayetli ve güçlü kılan, ayakta tutan?

Kavga... Kavganın kendisi...

Bazılarının "yapmayın", "ölmeyin", "insan yaşamı her şeyden değerli" deyişi de kavgadan uzak oluşlarından değil mi zaten?

Ekmeğimizi, emeğimizi gaspettiler, vatanımızı peşkeş çektiler. Kurtuluş için mücadele verdik. Sırtımıza copları indirdiler, meydanlarda sürüklediler, işkenceden geçirdiler, elektriğin keskin yakıcılığıyla, askının sinirleri koparan yırtıcı acısıyla tanıştı bedenlerimiz. Hapishanelere doldurulduk, kafalarımız kalaslarla parçalandı, kırılmadık kemiğimiz kalmadı, iş makineleriyle kopardılar kollarımızı. Ve yetmedi hücrelere doldurulduk. İnsanlıktan çıkalım, çıldıralım isteniyor. El etek öpelim isteniyor.

Yaşadıklarının bilincinde olan ve onurunu koruyan insanların karşı çıkmaması düşünülebilir mi?

Vatan anamız

Vatan yarımız, yavuklumuz

Uzaniyorsa Yanki'nin eli

başından ayırırız aşağılık gövdeyi

İşte bu kadar basit

Yok bunun lamı cimi

Ödemeli köpek soyu

vatanımıza uçkur çözenin bedelini...

İşgalci ve işbirlikçilerine karşı vatani ve alinterimizi kurtarmanın tek yolu savaştı. Savaşlık tereddütsüz. Tutsak düştüğümüzde devrimci kimliğimizi, onurumuzu korumanın tek yolu da direnişti. Direndik sınırsız, direndik ölümüne. Ve en yiğitlerimiz bedenlerini, ömürlerini siper ettiler, ediyorlar.

Yok mu başka yolu? Ne yazık ki yok. Ya kabulleneneceğiz vatanımızın üzerinde emperyalistlerin tepinmesini, emeğimizin sömürülmesini, köleliği, hapishanelerde el etek öpmeyi ya da direneceğiz. Bunu biz seçmedik. Gerçekçi ve onurlu tek seçenek buydu. Bu seçenekte acı var, ayrılık var, işkenceler var. Bu seçenekte sakatlık var, ölmek var. Ve daha da acısı yoldaşlarının ölümlerini an an, gün gün izlemek, beklemek var.

Tek seçenek buydu

Seçtik

Ve acılarımızı da

başegmeziğimiz gibi

onurluca yaşamasını bildik

Böylesine dikse başımız

Fedailerimizin ardından

çakmak çakmaksa bakışlarımız

yitip gitmediyse kaderin girdabında

İşte bundandır.

Tek seçenek buydu

Seçtik

Serden geçtik...

2- Tecritin Psikolojik Etkileri

Tecrit hücrelerinde psikolojik sorunlar yaşayanların durumları

"Aslında tarif edilemeyen bu durum 4 ay sürdü. Yalnızca 4 ay, yazmak oldukça kolay; bir rakamdan başka bir şey değil. Kolayca söylenebiliyor; dört ay, sadece dört harf. 15 dakika içerisinde dudaklar sürekli aynı şeyi ifade ediyor; Dört ay! Hiç kimse tasvir edemez, ölçemez, gözlemleyemez; bırakın bir başkasını insanın kendisi dahi, boyutsuzluk içerisinde. Uzun süren bir tecriti hiç kimseye anlatamaz. Onun insanı nasıl yiyip bitirdiğini, nasıl tamamen tahrip ettiğini, açıklayamaz.

Yalnızca yatak, masa, lavabo, duvar kağıtları ve sürekli suskunluk içerisindeki bir Hiçlik, Hiçlik ve Hiçlik. Sana bir kez bile bakmaksızın, yemeği kapının altından içeriye iten sürekli aynı gardiyan. İnsanı çıldırtmaya kadar götüren bir Hiçliği kuşatan sürekli aynı düşünceler..." (1943'te Nazi Kamplarında tecritte tutulan bir tutsağın anlatımı. Aktaran Ümit KOŞAN, Sessiz Ölüm, s.51-52)

"Roma İmparatoru Frederick 2, bilim dünyasında yaptığı acımasız deneyle tanınır. Frederick, "Yeni doğan bebeklerle sosyal ilişki kurulmazsa bebekler ana dillerini değil, her insanın doğuştan bildiği, insanlığın ortak dilini konuşurlar." hipotezini sınamak için yeni doğmuş bir çok bebeği annelerinden ayırıp bir kurumda tecrit etmiş ve bakıcıların bebekleri beslemeleri, giydirmeleri ve yıkamalarına izin vermiştir. Başka hiç bir sosyal ilişkiye girmeyen bebeklerin tümü, varlığına inanılan Tanrısal bir dili veya ana dillerini konuşmadan ölmüşlerdir. Bir gözlemcinin deneyle ilgili yorumu şöyledir: 'Öldüler, çünkü bebekler, onlara bakanların coşkusu, gözleri, sevecen doku-nuş ve sözleri olmadan yaşayamadılar.'

Her insan... yavrusu, ancak öteki insanlarla ilişki içinde, bir başka deyişle sosyalleşerek insanlaşabilir. Sosyal-

leşmek kendisi dışındaki (öteki)ni tanımak ve onun tarafından tanınmayı arzulamaktır.

... Keyfin yerinde mi, üzüntülü müsün, kızgın mısın, bu hallerin ötekine yansıyıp sana geri dönünce gerçekten senindir. Yansıtan bir "öteki" yoksa, her ruh halin yani 'ben'in boşluğa akar. Bu nedenle, öznenin en kırılgan bileşenidir beni. Sürekli parlak yüzeyler arar, yansımak, göze görünmek ister, anlatır, yapar, eder, yazar, çizer, bakmak, bakılmak ister. Tekrarlayan yansımalarla kurar kendini ve öteki'nin yokluğunda boşlukta dağılmaya başlar. Sınırları keskinliğini yitirir, bulanıklaşır. Her benin dağılma şiddeti, dayanma süresi farklıdır. Ancak her ben "öteki"ni yitirmekten etkilenir. Laboratuvar ortamında yapılan deneyler, duyuşsal yalıtıma maruz kalan-uygulanan kişilerde algı sapmaları (halüsinasyon-ilüzyon), düşünce bozuklukları (sanı) ortaya çıktığını göstermiştir. Bir başka deyişle "öteki"nin yitirildiği yerde yavaş yavaş ben de yiter. Geriye kalan, ben'in ardındaki sınırsız, zamansız, dağınık imgeler yığını, yani bilinçdışı'dır.

Bilimsel açıdan 'F tipi cezaevi sağlığa zararlıdır' önermesi 'sigara sağlığa zararlıdır' önermesi kadar doğrudur. Tecritin ruhsal, bedensel etkileri göz önüne alındığında bir veya üç kişilik hücrelerde tutulmanın herhangi bir ceza değil, işkence olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Ayrıca yapılan çalışmalar, cezaevlerindeki intiharların büyük kısmının özel cezaevlerinde özellikle hücrelerde gerçekleştiğini ortaya koymuştur." (Prof. Dr. Cem KAPTANOĞLU, Şubat 2002, Radikal 2)

Daha önce belirtmiştik; tecritçiler, tecritin insan üzerindeki yıkıcı etkilerini biliyor. Zaten bu etkiyi bildikleri için tecrit uyguluyorlar. Aynen işkencecinin, işkenceyi bir sonuca ulaşmak için bilinçli bir şekilde yapması gibi.

Çalışmamızın bu bölümünde, tecritin sonuçlarına dair örnekler olacak. Tecritin yıkımını yaşayanların ve aynı hücrede kalıp buna tanıklık edenlerin anlatımları...

S.S. İsimli Tutuklunun Durumu

“Hücrede öldürüleceğini sanıyordu”

45 yaşında evli, 2 çocuk babası. 1 Ocak 2001 tarihinde gözaltına alınıp tutuklandı. Eylül 2001'de rahatsızlığı başladı. Bir çok kez yerini değiştirdiler. Bir süre tek kişilik hücrelerde ('tekliler' diyeceğiz) tutuldu ve rahatsızlığı daha da derinleşti.

19 Aralık 2001'de tahliye olduğunda kafası, teklilerde duvara vurduğu için kırıklar içindeydi. Yavaş ve yalpalayarak yürüyor ve öldürülmekten korkuyordu. Ailesinin kendi ailesi olduğuna dahi inanamıyordu.

Yanında kalan bir arkadaşı son halini şöyle anlatıyor:

"Yanımıza psikologlar getirdi. Bir hafta kadar teklilerde kalmış. Bu süre içerisinde kafasını duvara vurarak kırmıştı. Geldiğinde yürümekten bile acizdi. Çok yavaş ve bir o yana bir bu yana yalpalayarak yürüyordu. Bir hafta, neredeyse hiç güldüremedik ve doğru düzgün konuşturamadık. Soru sorduğumuzda kısa cevaplarla kesip atıyordu. Psikolojik olarak tükenmişti. Ailesinin kendi ailesi olup olmadığına emin olmak için onları sorguluyordu. Kızının göz renginin başka olduğunu savunuyordu. Hücrede öldürüleceğini sanıyordu. Bundan dolayı bizden korkuyor, gece biz yatmadan kesinlikle yatmıyordu.

Uyandığında; o beyninde neler düşünüp tasarlıyorsa, yan hücredeki arkadaşların da aynı şeyleri konuştuğunu ve yaptığını iddia ediyordu. Şiddet içerikli şeylerden korkuyor, konuşmuyordu. Cezaevinde onun bir ikizi daha olduğunu ve idarenin ikizi ile kendisini karıştırdığını iddia ediyordu."

A.Y. İsimli Tutuklunun Durumu

“Dünyayla, gerçeklikle tüm ilgisi koptu”

1996 Ölüm Orucu gazisi. 19 Aralık Katliamının ardından önce Edirne F tipine, oradan Tekirdağ F tipine sevk edildi. '96 Ölüm orucu sonrası Wernicke-Korsakoff rahatsızlığı vardı. Bayrampaşa'da kaldığı süre içerisinde yol-
daşları tedavisini denetliyordu. İlaç tedavisine başlanmış ve adımlar atılmıştı.

Ama 19 Aralık ile bu tedavi kesildi. Tecrit koşullarında rahatsızlığı tekrar başgösterdi. Önce yemek yememeye ve kendi kendine konuşmaya başladı. Haziran 2001 tarihinde ise kriz geçirdi. Kaldığı hücrenin camını, çerçevesini hatta duvarlarını parçaladı.

Geçirdiği krizin ardından tahliye olduğu Temmuz 2002 tarihine kadar tek başına tutuldu. Krizin ardından ilaç tedavisine başlanması, hastaneye kaldırılıp gözetim altında tutulması gerekiyorken, bu yapılmadı. Kriz anlarında, uyuşturucu iğne yapıp geri tek tutulduğu hücre sine konuldu. Tek tutulduğu bu bir sene içerisinde rahatsızlığı derinleşti. Dünyayla, gerçeklikle tüm ilgisi koptu.

Bazen ağlıyor, bazen gülüyor, slogan atıyor, başıra çağıra kendi kendine konuşuyor. Yıllar önce yaşamını yitirmiş arkadaşlarına sesleniyordu.

A.Y. İle Kalan Bir Tutuklunun Anlatımı

“Duvarları yıkmaya çalışıyordu”

Yaklaşık olarak dört ay beraber kaldık. Tekirdağ'a gelişimizden kriz geçirdiği güne kadar. Korsakoff hastasıydı. Bazı dönemlerini hatırlamaz, söyleneni unuttur, sürekli dalgın, kendi kendine konuşan, çevresinde olup bitene ilgisiz ve saplantılıydı. Ancak genelde sakindi.

Kriz günü öğlene kadar normaldi. Ancak bana karşı

soğuktu ilk kez. Yemekte masaya oturmadı. Benden sonra ayrıca yedi. Akşama kadar kesintisiz volta attı. Voltada kendisiyle konuşuyor, sanki biriyle tartışıyordu. Ara sıra banyoya gidip kafasını ıslatıyor, tekrar devam ediyordu. Bu şekilde hiç konuşmadan gece 12 oldu. Yatmıştı. Ben de yatmak için çıktığımda hızla kalkıp üstünü giydi. Bir iğne alıp oturdu. "Uyumamak için" dedi. "Neden" dedim. Önce "boşver yat sen" dedi. Israr edince "Çünkü sen bir casussun, bana işkence yapıyorsun, makine var kafamda" dedi. Konuştukça kızmaya, heyecanlanmaya başladı. "Şimdi seni öldürürsem ne olur" vs. dedi. Bu arada sürekli sakinleştirmeye çalıştım. Kapıya vurmaya başladı, gelin bunu alın, diye. "Sen de vur" dedi. Vurdum, yukarı çıktı. Artık kontrolden çıkmıştı. Camları kırdı, elleri kan içindeydi. Bu arada ben gardiyanlara "arkadaş iyi değil kapıyı açın" diyordum. "Bekle" diyorlardı. Bu sırada elinde cam parçalarıyla bana saldırdı.

Küfürler ederek tekme ve yumruk atıyordu. Sonra yine cam alıp boğazıma dayadı. "Çabuk açın yoksa keserim" diye. Gardiyanlar nihayet açtılar. Aslında daha önce de açabilirlerdi. 5 dakika seyrettiler. Kapıda bir yandan onlarla konuşuyorum, bir yandan A'yı sakinleştiriyorum. Ya açmaya korktular ya da hoşlarına gidiyordu bu durum.

Sonuç olarak A'ya "Sen yukarı çık açalım" dediler. A. çıktı. Ben dışarı çıkarken A. hâlâ "Ercan ve Şadi gelsin, görüşelim" diyordu. Sanırım gardiyanlar yukarı çıkmaya çalışınca "insanlık onuru işkenceyi yenecek" sloganı attı. Sonra gardiyanlar çekildi.

Müdüre, "A'nın tanıdığı arkadaşlar var, getirin onlar sakinleştirir" dedim. Müdür "tamam sen karışma" dedi. Bu arada gardiyanlar da "müdürün karşısında elin cebinde duramazsın" diye elimi çekiyorlardı. (Bunlar, idarenin "karakol" dediği gardiyan odasında oluyor.) Beni tekli bir hücreye koyduklarında A'nın sesi hâlâ geliyordu. Duvarları yıkmaya çalışıyordu.

A.Y.'nin Tahliye Sonrası Durumuna Dair Bir Anlatım:

“Kulağında bir çip olduğunu düşünüyordu”

İlk çıktığı günlerde ve sonradan gördüğümde de tavırları, davranışları çok farklı değildi. Ama kimi dönemler hiç kontrol altına alınamıyordu. Tek başına çıkıp dolaşmak istiyordu. Ancak dalgın olduğu ve dikkatini toparlamadığı için yollarda başına bir iş gelir diye tek başına sokağa çıkmasını istemiyorduk. Buna karşı tepki gösteriyordu. Dinlemiyordu, çıkıp gidiyordu. Kimi zaman daha önceden bildiği, tanıdığı mahallelerde bile kaybolduğu, saatlerce dolaştığı olmuştü.

Dışarıdan ilk bakışta hastalığı anlaşılmıyordu. Normal bir insanın tavır, davranışlarından farklı değildi. Biraz çocuksu ve her söylenenden sonra "Hımmmm" diyerek düşünen, sonra konuşan hali dikkat çekiyordu.

Kulağında bir çip olduğunu ve bu çip vasıtasıyla emperyalistlerin kendisini sürekli izlediklerini, konuştuklarını duyduklarını düşünüyordu. Bu nedenle yanında önemli gördüğünü düşündüğü şeylerin konuşulmasını istemiyordu. Bu çip çıkartılırsa rahatlayacağını, bir sorununun kalmayacağını düşünüyordu. Bir ara güç bela tedavi olması konusunda ikna ettik ancak hastaneye adımını attığı anda vazgeçti. Tedaviye karşı direndi, kabul etmedi. Çaresiz hastaneden çıkardık. Kulağındaki çipin operasyonla çıkartılması konusunda baskıları iyice artmıştı. Kafasında hep o konu vardı. Tüm yaşamında her şeye o yön veriyordu. Belki çözüm olur diye düzmece bir operasyon yaptırmayı düşündük. Önce pratisyen bir doktora gidip A'nın durumundan bahsettik. Hayali bir operasyon olacaktı. Kulağının içine girilecek ve orada olduğunu iddia ettiği cismi, çipi çıkartıp alacaktık. A'yı doktora götürdük, "operasyon" başladı. Gerçekte oftalmoskop ile kulağına bakıyordu doktor. Sonra bir pensle kulak kanalına girdi.

Ve oftalmaskop ampulunu pensin ucuyla çıkardı, "işte bu" dedi. Çok sevindi, sorunun çözüldüğünü düşünüyor-
du ilk anlarda. Ancak bir kaç saat sonra, sanki tam ola-
rak seslerin gitmediğini, çipin hâlâ yerindeymiş gibi his-
settiğini söylemeye başladı. Tereddütlüydü. Ertesi gün ise
kesinlikle çipin hâlâ durduğunu, kendisini izlemeye de-
vam ettiğini, kulağına seslerin gelmeye devam ettiğini
söylüyordu. Bir gün bile sürmedi etkileri.

T.B. İsimli Tutuklunun Durumu “Baygınlık nöbetleri geçiriyordu”

1996 yılında tutuklandı. 19 Aralık 2000 tarihine kadar Bayrampaşa hapishanesindeydi. 19 Aralık sonrası F tiplerine sevk edilen tutsaklar arasındaydı. 19 Ekim 2004 tarihinde tahliye oldu. F tipinin ilk günlerinde 1,5 ay tekli hücrelerde tutuldu. 19 Aralık sonrası hücre ortamında epilepsiye benzer bir rahatsızlık ortaya çıktı. Ani bayılmalar yaşamaya başladı. Bir çok defa bu baygınlık nöbetleri sırasında kafasını betona çarptı. Yaptığı başvurular sonunda Temmuz 2002'de beyin filmlerini çektirebildi. Fizyolojik bir hastalığı olmadığı belirtildi.

Kendisi şöyle anlatıyor bu durumu;

"Bir Edirne'de çektirmiştim, normal çıkmıştı. Bir de burada Temmuz başlarında Trakya Araştırma Hastanesi'ne gittik, orada çektirdik. Bu da normal çıktı. Nöroloji doktoru; 'bayılmalar psikolojiktir, kafana bir şey takmayacak, üzülmemeye dikkat edeceksin' dedi. Nasıl olacaksa...?"

Hapishanede bulunduğu süre içerisinde Atarax adlı ilacı kullandı...

B.S. İsimli Tutuklunun Durumu

“Sonunda intihara kalkıştı”

Şubat 2002’de tutuklandı. 33 yaşında, “örgüt üyeliği” iddiasıyla yargılanıyor. Rahatsızlığı 29 Temmuz 2004 tarihinde patlak verdi. Kafasını duvarlara vurdu, intihara kalkıştı. Yanındaki arkadaşı durumu şöyle anlatıyor;

“29 Temmuz günü ziyaretten sonra duvarları yumruklamaya başladı. Tekme, tokat, yumruk adeta duvarla bütünleşti. Sonra kendi kendine konuşmaya ve küfür etmeye başladı. Aradan bir zaman geçti. İntihara kalkıştı. Şimdiki durumu ise; sabaha kadar uyumuyor, bazen bir saat uyuyup çılglık çılgılığa kalkıyor. Durup dururken türkü söylüyor, oturup ağlıyor, hiç susmuyor. Ara ara sohbet ediyorum. Sıkıldığını, duvarların üstüne geldiğini, tekrardan intihar edeceğini söylüyor.

İntihar girişiminin ardından psikolojik yönden tedavisi için bir girişim başlatılmadı. Sadece kafasını duvarlara vururken kulaklarından su geldiği için kulağına pansuman yapıldı ve antibiyotik verildi. Yanında kalan yoldaşı rahatsızlığının patlak verdiği günün ardından iki gece hiç uyumamış, intihar girişimini önlemek için. Tek kişinin, psikolojik sorun yaşayan biriyle ilgilenmesi, bir kriz anında kontrol etmesi, bir intihar girişimini engellemesi zor olduğundan, yanlarına iyi tanıyan birinin daha verilmesi için dilekçe verildi, durumun önem ve aciliyeti belirtildi. Buna rağmen yanlarına bir kişi daha verilmedi. 5-6 ay üst boyyutta seyreden rahatsızlığının ardından yoldaşlarının ilgiyle toparlanmaya başladı. Şu an için durumu iyidir.

B.S. İle Röportaj

“Sorunlarımı paylaşacağım kimsenin olmaması nedeniyle kaldıramadım”

- Bir dönem psikolojik sorunlar yaşadın? Sence nede-

ni neydi bunun?

Evet sorun yaşadım... Daha önce Ümraniye Hapishanesi'nde kaldım. Ondan önce de adli olarak Bayrampaşa, Metris ve Eskişehir hapishanelerinde kaldım. Ama hapishanede onlarca yüzlerce insanla kaldım. Bir sorunun olduğunda ilgilenebilecek bir çok insan vardı, biri olmasa bir diğeri rahatlamana, sorunu atlatmana yardımcı oluyordu. Ama burada, F tipinde öyle değil. Her ne kadar yardımcı olunsa da notlarla sınırlı oluyor. Ben de, dışarıdan aldığım bir haber yüzünden kendimi kaybettim ve etrafımda kimsenin olmaması, sadece bir kişinin olması nedeniyle kaldıramadım, sorun yaşadım.

- Yaşadığının sorunun ardından hapishane idaresi tarafından ne gibi girişimler oldu?

Kriz sonrası herhangi bir şey yapılmadı. Psikologla görüşmemi teklif ettiler, görüşmedim. Çünkü sonuçta bu sorunu yaşamamda başlıca etken, sorumlu kendileriydi. Yanımda kalan arkadaşın ısrarlı davranması sonucu, olayın başlangıcından bir ya da iki ay sonra hastaneye gönderildim. Depresyon geçirdiğimi söylediler. Uyku uyuyamıyordum. Uyku ilacı verdiler. Kulak çınlamaları başladı. Bir yılı aşkın sürdü, onun için de hap verildi ama faydası olmadı. Uzun süre her iki hapi da kullandım. Faydası olmadı. Daha sonra mide kanaması geçirdim ve acil olarak, ki onda da iki saate yakın revirde bekletilip hastaneye kaldırıldım. Bunu da ne daha önce yattığım hapishanelerde ne de dışarıda hiç yaşamamıştım. Burada yaşadım.

Bence tecrit insanı yok etmek için, ama sistemli bir şekilde yok etmek için, yavaş yavaş, önce akli sonra da bedenlen iflas etmesi ve dışarı çıktığı zaman bir çocuk gibi zararsız, hiç bir şeye karşı gelmeyen, her şeye boyun eğen, söylenen her şeyi sorgulamadan yapan, yaşayan ölü robotlar haline getirmek için yapılmış, uygulanmış bir şey. Hücreler bunları yaratmak için kullanılan mekanlar...

G.K. İsimli Tutuklunun Durumu

“Camları yumruklayıp ‘insan hücreye sığar mı?’ diye bağııyordu”

1996 yılı başında tutuklandı. 19 Aralık 2000 tarihine kadar Bayrampaşa’da kaldı. 19 Aralık sonrası F tiplerine sevk edildi. Rahatsızlığı; önce içine kapanıklık, sürekli uyuma olarak gösterdi kendini. Haziran 2002’de kriz geçirdi.

Kriz gününü yanında bulunan yoldaşı şöyle anlatıyor;

"Kendinden geçmiş bir halde pencereleri çarpmaya başladı. Camları yumruklayıp kırdı. Bir yandan da bağııyordu. *‘İnsan hücreye sığar mı ulan, insan hücreye sığar mı?’* diye. Elleri kesilmiş her yanı kan olmuştu. Duvarları yumruklamaya ve sert bir şekilde kafasını vurmaya başladı. Kendisine engel olmak için sarıldım, bir yandan da bağııp sakinleştirmeye çalışıyordum. Elimden sıyrılıp merdivenlerden alt kata indi. Masa ve sandalyeleri savurdu. Camları kırdı. Kafasını yeniden duvarlara vurduğunda yetişip tuttum. Duvarların üstündeki alçı kaplamalar yumruklandığı için içeri göçmüş, duvarlar ve yerler kanlanmıştı... 10 dakika geçtikten sonra ancak geldiler. Geldiklerinde onu engelleyebilmek için hâlâ boğuşuyorduk."

Geçirdiği ağır krize rağmen hastaneye sevk edilmedi. Revire çıkıp uyuşturucu iğneler vurup ilaç yazdılar. Ancak bu ilaçları kullanmadı. Bu krizin ardından Temmuz ayı sonunda havalandırmanın üst mazgal penceresinin açık olduğu bir gün kriz geçirmiş, *“bizi mi dinliyorsunuz, ne istiyorsunuz bizden, bizi mi gözetliyorsunuz”* diye bağıarak eline geçirdiği şeyleri pencereye fırlatmıştı.

Beraber kaldığı arkadaşı rahatsızlığının seyrini şöyle anlatıyor;

“Rahatsızlığı patlak verdikten sonra yemeden içmeden de kesilmiş, zayıflamıştı iyice. Ya yemeğe kalkmıyor ya

da çok az yiyip kalkıyordu. Sürekli bir gerginlik hali vardı ilk aylarda. Sinirli sinirli voltalar atıyor, kendi kendine konuşuyordu. Uyku düzeni bozulmuştu iyice. Geceleri sabahladığı olurdu pencerenin önünde. Gündüzleri ise yattı.

Tepkileri uçlaşmıştı. Konuşarak anlatabileceği şeyleri dahi bağırarak söylerdi. Bu gergin ruh hali zaman zaman patlamalara dönüşürdü. Duvarları yumruklar, tekmeler, kafa atar, kendine zarar vermeye çalışırdı. Hücrede bulunan florasını parçalamıştı. Bu krizler sonrasında ağlama krizleri yaşırdı bazen. Yere boylu boyunca uzanıp çocuklar gibi hıçkırığa hıçkırığa ağlamıştı, bu kriz anlarından birinin ardından.

Bu ilk ayların ardından gergin ruh hali sona ermesine de alt seviyelere indi. Yaşama karşı bir kayıtsızlık başladı sonra. Gündüzleri ya öğleden sonraya ya da akşam üzerine kadar uyur, az yemek yer; vaktinin çoğunu boş durarak pencere önünde düşünerek geçirirdi.

Yaklaşık 6-7 ay sonra toparlamaya başladı kendini. Gazete okumaya, ilgi duyduğu konularda arşiv tutmaya, arkadaşlarla notlaşmaya başladı. Bu süre içerisinde hapishane reviri tarafından ilaç yazıldığı da oldu. Ancak ilaçları kullanmayı reddetti. Bu durumdaki insanların hemen hemen hiç biri rahatsızlığını kabul etmez ve ilaç kullanmaz. Bu biliniyor olmasına rağmen sadece ilaç vermekle yetinmek, başından savmakla eşdeğer bir tutumdur..."

Z.D. İsimli Tutuklunun Durumu

“Büyük bir boşluğun içerisine düşüyorum”

5 Kasım 2001 tarihinde İstanbul Küçükarmutlu'ya polis saldırısında gözaltına alınarak 9 Kasım tarihinde tutuklandı. 16 Kasım 2001 tarihinde F tipine getirildi.

A.D. ile M.D.'nin yanına verildi (soyad benzerliği var, akrabalık yok) Z. geldiğinde A.D. henüz rahatsızlanmamıştı. A.D.'nin rahatsızlanmasının ardından onun durumundan etkilendi ve bazı psikolojik sorunlar başladı. A.D. kriz geçirdiği zamanlar bazen Z'ye saldırırdı. Z. zamanla uykusuzluk çekmeye başlamış, vücudunda istemdişi titremeler açığa çıkmıştır.

"Heyecan basıyor bazen. Bir nedeni yok. Böyle olunca titreme başlıyor. Kalp atışını tüm vücudumda hissediyorum. Yazı bile yazamıyorum, volta atamıyorum. Kendi kendimi telkin etmeye çalışıyorum. Büyük bir boşluğun içerisine düşüyorum." diye durumunu ifade ediyordu.

Bu durumun açığa çıkmasından sonra idareye dilekçe verdi, durumunu anlattı. Ayrıca aynı hücrede kalan arkadaşları da durumu anlatan dilekçeler verdiler. Tüm bu girişimlere ve Z'nin üst üste dilekçe vermiş olmasına rağmen Z. 18 Haziran tarihine kadar, yani bir ayı aşkın bir süre aynı hücrede tutuldu. Ve ileride alevlenebilecek bir psikolojik rahatsızlığın temelleri bu süre içinde atıldı.

Yeni hücresinde beraber kaldığı yoldaşları, gözlemlerini ve son durumunu şöyle anlatıyor:

"Eski hücresinde A.D.'den etkilendiğini, sürekli hücre psikolojisi yaşadığını, A.D. gibi olacağını, bunu kaldırmayacağını söylüyordu. Hücre psikolojisine girmemek ve A.D. gibi olmaması için sürekli bir şeylerle uğraştığını, kendine iş yarattığını söylüyordu. Geceleri uyumadığını, sabah saat 04'e kadar kaloriferin başında nöbet tuttuğunu söylüyordu. A.D.'nin kendisini öldürebileceğini düşünüyordu. Daha önce boğazına sarılması böyle bir önyargı

oluşturmuştu.

Burada ise (yani yeni yerinde) vücutunun uyuştuğunu, kafasının keçe gibi olduğunu söylediği dönemler oldu. Fiziki rahatsızlığının olduğunu anlattı; vücutta ve kafada uyuşma, titreme, midede kramp gibi oynamalar, kalp atışının hızlanması gibi. Çok abuk alınabiliyor. Radyoya sinirleniyor. Güven vermeye, A.D. gibi olmayacağını anlatmaya çalışıyoruz."

Yer değişikliğinin ardından uzun süre yaşadıklarının etkisinde kaldı. Yoldaşlarının da etkisiyle kendisini biraz topladı.

G.C. İsimli Tutuklunun Durumu

"Beni çıldırtmak istiyorlar"

1996 yılında tutuklandı. 19 Aralık tarihine kadar Bay-rampaşa hapishanesinde kaldı. Hastanede epilepsi hasta-sı olduğu açığa çıktı. İlaç tedavisine başlandı. 19 Aralık katliamı sırasında başından aldığı kurşun yarası ile ağır yaralandı. Aylarca hastanede kaldıktan sonra F tipine sevk edildi. Rahatsızlığı, içine kapanıklık ve kurgularla kendini gösterdi. Bunun üzerine bir defa hücre değiştirdi. Daha sonra kendi isteğiyle tekli hücrelere geçti.

Onun durumundaki bir insanın tekli hücrelere konul-ma talebinin kabul edilmesi göz göre göre rahatsızlığını derinleştirmek demektir. Öyle de oldu. Kurguları derinleş-ti, halüsinasyonlar görmeye başladı. Çevresindeki hücre-lerde bulunan yoldaşlarının kendine ulaşmaya çalışması ve üçlülere geçmesi için yoğun çaba göstermesi sonucu üçlülere geçmek için dilekçe verip açlık grevine başladı. Yaklaşık 10 gün tekli hücrelerde kaldıktan sonra üçlü hücreye alındı.

Durumu, üçlüye geçtikten sonra yaptığı şu anlatımdan anlaşılıyor:

"Beni çıldırtmak istiyorlar. 24 saat gözetliyorlardı. Üst mazgala bir alet koymuşlardı. Onunla bakıyorlardı. Hatta tuvalette bile gözetliyorlardı. Hep benim hakkımda konu-şuyorlardı. Seslerini duyuyordum."

Üçlü hücrelerde kaldığının ilk günleri rahatsızlığı bir süre durulsa da kurguları devam eder. Tekrar yer değişik-likleri yapar. Bu süreçte aynı hücrede kalmış olan bir tut-sak durumunu şöyle anlatıyor;

"Yanımıza geldiğinde sessizdi. Rahatsızlığını belli eden bir belirti yok gibiydi. Ancak daha önceden de G'yi tanı-dığım için ondaki farklılığı açıkça görebiliyordum. Eski canlılığını yitirmişti. Hani "ruh gibi" deriz ya, o haldeydi. Konuşturmak için ilk girişimleri hep benim yapmam ge-

rekirdi. Bir de dikkatimi çeken boğazına düşkün hale gelmiş olmasıydı. Meyveler, sebzeler, çerezler... Epey kilo almıştı. Bu ilk zamanların ardından kendi kendine konuştuğunu, küfürler ettiğini farkettim. Volta atarken kendi kendine konuşur, küfürler ederdi."

Bir süre sonra tekrar tekli hücrelere geçer, kendi isteğiyle. Tekli hücrelerde rahatsızlığının derinleşmesi kaçınılmazdı. Son durumunu, tekli hücrelerde aynı havalandırmaya çıkarılan bir tutsak şöyle anlatıyor;

"İlk gördüğümde de normal değildi. Ama böyle taşkınlık derecesinde, ileri ölçülerde değildi. Sürekli volta atar, az da olsa konuşur, ders çalışırdı. Kitap okurdu bolca. Hücreye, yanıma çağırırdım. 'Beraber oturalım, konuşalım, yemek yiyelim' derdim. Durumunu gördüğümünden sıkmadan, bilinçli olarak özen gösterirdim. Böyle ilgilenince daha hayata katılmaya başladı, slogan atar hale geldi. Anmada cama çıkıyor, alkışlıyordu. 2 ay sonrasındı, hücreesine gittim gazeteleri bırakmak için. Sohbet etmeye çalıştım ama bana bakmıyormuş da bir düşmana, bir boşluğa bakıyormuş gibiydi. Sonra da 'Sen benimle niye ilgileniyorsun? İstemiyorum. Çık buradan' dedi. Durumunu bildiğimden özür diledim, rahatsız ettiğimi söyleyip çıktım. Bir süre diyalogumuz olmadı. Sadece gözlemleyebildim. Daha da kötüye gidiyordu. Kendi kendine konuşmaya, küfretmeye başladı. Bunun üzerine yeniden ilgilenmeye çalıştım. Kahve vs. verme gibi bahanelerle yanına gidiyordum. Ne veriyorsam, benden sonra onları çöpe atıyordu. 'Niye? Sevmiyor musun?' diye konuşma bahanesi yapmak istedim bu durumu. 'Bana bir daha bir şey verme, yemiyorum' dedi.

Sonuç olarak, yanına yaklaşip konuşabileceğim hiç bir koşul bırakmadı. Kendisi de her geçen gün hücreye kapandı. Sürekli uyumaya, uyandığında kapıları çarpmaya, duvarları yumruklamaya küfretmeye, kendi kendine konuşup, gülmeye başladı." (3 Ekim 2004)

N.K. İsimli Tutuklunun Durumu

“Tuvaletin içinde kafasını duvarlara vurmaya çalışıyordu”

31 Mayıs 2002 tarihinde tutuklandı. 27 Ekim 2004 tarihine kadar F tipi hücrelerinde tecrit koşullarında yaşadı.

9 Kasım 2002 tarihinde tecrit koşullarından kaynaklı olarak sinir krizi geçirdi. O günü aynı hücrede kalan arkadaşları şöyle anlatıyor:

"Saat 23.00 sularında, bir yazıyı elle çoğaltırken çaylarımızı yudumluyorduk. Çoğaltmaya ara verip N. ile sohbet etmeye başladık. Söz N'nin yazacağı deneme yazısına geldi. Yeterince kendini verememesinden başladık... Her zaman sohbet ederdik. Bu sefer N. sadece dinleyip 'sonuç' diyordu. Yaklaşık yarım saat bunların üzerinden konuştuk. N. susuyordu. Ben konuşmamı bitirince çoğaltma işine döndüm. N. ise yerinden kalkarak hızlı adımlarla volta atmaya başladı. Peş peşe sigara yakıyordu.

Bu süre içerisinde bir kaç soru sorarak (çoğaltmada okuyamadığım yerleri) tepkisini ölçtüm. Cevap veriyordu. Saat 24.00 sularında volta atmaya devam ederken, birden 5 litrelik su dolu petleri tekmelemeye başladı. Sonra tuvalete doğru yönelip kapısını tekmeledi. Kafasını tuvalet kapısına vuracakken yetişip tuttum. Kendisinden geçmişti artık. Tuvaletin içinde kafasını duvarlara vurmaya çalışıyordu. Sürekli tekme sallıyordu. İyice kavrayıp tuvaletin dışına çıkardım. Sonra hücrede üst katta bulunan arkadaşları çağırdım. Kendisine zarar vermesini önledik. Acil düğmesine basıp gardiyanları çağırdık. N. tekmelemelerini savurup kafasını betona vurmaya çalışıyordu. Arada bir küfürler savuruyordu. Bu 15-20 dakika böyle sürdü. Bu arada gardiyanlar tekrar gelip içeri girdiler. Biz revire çıkması gerektiğini, krizde olduğunu söyledik. Başgardiyan, krizin geçmesini bekleyelim tavırlarına girdi. Biz diğer gardiyanlara da seslenerek açmış oldukları kapıya

doğru yöneldik. N. hâlâ kendine zarar vermek için direniyordu. Böylece revire çıkardık. Ben de N. ile birlikte çıkmak istedim ama izin vermediler. Doğru düzgün tutmuyorlardı bile. Kafasını sağa-sola vurmasından korktum. 10 dakika sonra gelip N.'nin iyi olduğunu, uyuduğunu, sabah sayımına kadar revirde kalacağını söylediler. N.'ye revirde sakinleştirici yapmışlar, fakat N. kısa süre sonra tekrar bağırmaya başlamış. İkinci iğneden sonra uyumuş. Sabah psikologa götürmüşler. Psikolog "yerini değiştirelim" diye öneri sunmuş. Sinir krizinin sorumlusu olarak bizi gösteren imalı sözler söylemiş. N. bunları kabul etmeyerek hücrelerine dönmek istediğini söylemiş."

Bir gün sonra hücrelerine geri getirilir. Yaklaşık 2 hafta sonra 22 Kasım günü akşam kasılma-titrete nöbetine tutulur. Acil olarak revire çıkarılır. Hap verilir kendisine. 26 Kasım tarihinde tekrar revire çıkarılır. Lastrol ve Atarax adlı ilaçlar verilmeye başlanır. Aylar süren bu rahatsızlığı, yoldaşlarının da ilgisiyle geride bırakmıştır. Tahliye olduğunda durumu iyiydi.

A.D. İsimli Tutuklunun Durumu

“Kulağıma sesler geliyor”

A.’nın durumu ve rahatsızlığının seyri hem tecritin bir insanı nasıl çıldırtabileceğinin hem de tecritçilerin sessiz imha yaklaşımının açıkça görülebileceği örneklerden biridir. Dışardayken hiç bir rahatsızlığı olmayan A., tecrit ortamında sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilme olanaklarından mahrum bırakılarak hasta edildi. Hasta edilmekle kalmadı, tedavi edilmesi için hiç bir çaba gösterilmedi. Rahatsızlığı Mart 2002’de başladı ve defalarca intihar girişiminde bulunan, yanındakilere saldıran A., aynı hücrede kalan dayısı ve diğer arkadaşının, sayısız kere dilekçeyle başvurularına, hapishane müdürüyle bizzat konuşmalarına rağmen Ekim 2003 tarihine kadar hastaneye yatırılmadı. Sadece geçirdiği krizler sonrası uyuşturucu iğne vurmak ve revirde, hastanede reçeteler yazmakla yetinildi. Ekim 2003 tarihinde Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi’ne yatırılan A., Ocak 2004 tarihinde tekrar Tekirdağ F Tipine gönderildi.

Hâlâ, Melleril ve Zyprexa adlı ilaçları kullanıyor. Tecrit ortamında tutulduğu sürece hastalığının ortadan kalkmayacağı, sadece yeniden alevlenmek üzere yeni bir kriz dönemine kadar durgunlaşacağı bir gerçek.

Rahatsızlığın Seyri

Temmuz 2001 tarihinde tutuklandı. Rahatsızlığı, tutuklandıktan 8 ay sonra başladı. A.’nın okuma, yazması da hi yoktu. Yanında kaldığı yoldaşlarının çabasıyla (kendisi de daha sonra rahatsızlanan Z.D.) okuma yazmasını öğrendi. Ailesinin maddi olanaksızlıkları, ziyarete gelmelerini engelliyor. Evli ve iki çocuğu olan A.’nın sadece kardeşi zaman zaman ziyaretine gelebiliyor. Rahatsızlandıktan sonra davası 20 Mayıs 2002 tarihinde sonuçlandı ve durumu göz önüne alınmadan 23 sene 8 ay ceza verildi.

A.’nın rahatsızlığı 18 Mart tarihinde ortaya çıktı. O gün

ziyarete gelen kardeşiyle Kürtçe konuştuğu için ziyareti yanında kesilir. Sonrasını hücrede beraber kaldığı arkadaşından dinleyelim:

"Görüşüne gelen kardeşinin, kendisinin görüşten erken çıkartılmasını, ailesine, 'dövmeye gtrdler' diye söyleyebileceğini, ailesinin çözülerek ağlayacağını düşünmeye başladı. Bu olayı kafasına çok taktı. şiddetli bir başağrısı geçirdi. Ondan sonra sesler duymaya başladığını, annesinin ağlama seslerini duymaya başladığını söyledi. Bu duruma kendisi de ilk önce inanmamış ve bunu bize  gün söylememişti. Ne kadar anlatmaya alıştıysak da olmadı. Ailesi çok uzakta olduğundan ve ekonomik nedenlerden dolayı aylardır gelemediğinden iyice içine kapandı. Sonra kulağında seslerin çoğalmaya başladığını söyledi. 'Sesler beni bırakmıyor' diye ağlıyordu. Bu sreklileşti. Krizlere girdi. Kendine hakim olamadı. Her krize girdiğinde artık yapacak bir şey olmadığından zile basıp gardiyanları çağırdık. Bu iki kere oldu. İkisinde de yatıştırıcı iğne vurup geri getirdiler. ıkalım doktora durumu anlatalım, dediysek de kabul edilmedi. 2 Nisan günü psikolog için dilekçe verdik, gelip götüren olmadı."

A.'nın durumu 4 Nisan 2002'de daha da ağırlaştı. İki defa üst katta yatağın ayağına bağladığı çarşafla kendini merdiven boşluğuna sallandırarak intihar etmek ister, son anda farkedip engellerler. 5 Nisan'da daha da kötüleşir. Sadece revire çıkarıp uyururucu iğne yaparlar, sevk etmezler. 23 Nisan'da durumunu anlatan bir yazıda şunları söylüyor yanındaki arkadaşı Z.D.:

"İki defa kendini, hücrenin merdiven yanındaki yataktan merdiven boşluğuna doğru asmaya çalıştı. Zor durduk. Bir defa bana saldırdı. M. abiyle zor engelledik. Bir defa revirden verdikleri hapların hepsini az kalsın yutuyordu. (Bu 2 gün önce oldu) Böyle durumlarda revire götürüp bir yatıştırıcı iğne yapıp geri getiriyorlar. İki hafta önce hastaneye kaldırılması için idareye, durumunu ayırıntılıyla anlatan bir dilekçe yazdık. İdare ise, A.D.'nin durumunu bildiği halde uygun bir hastaneye götürmedi.

Şimdi yukarıda yatıyor. Günün büyük bir kısmını yatarak geçiriyor. Sadece yemeklerde iniyor. Biraz bir şeyler yiyip sonra bir aşağı, bir yukarı, bir içeri, bir dışarı dola-nıp duruyor, çok sıkılıyor, birşey diyemiyoruz. Yoksa bize sinirleniyor. İki gündür daha da kendinden geçti. Bizimle bazen konuşuyor. Daha doğrusu biz birşeyler sorunca ce-vaplıyor. Ama hareketlerine, tavırlarına, gözlerine ve ko-nuştuklarına bakarsan sanki burada değil. Dün, diyor ‘yıl-lan kokusu alıyorum’. Yok diyoruz ama bizi dinlemiyor.”

Üst üste verilen dilekçeler sonrası rahatsızlığının patlak vermesinden aylar sonra, Haziran ayında İstanbul'a sevk edilir. Ama yatırmak yerine yine kontrol edip geri gönde-rilir. Ağustos ayı başlarında yeni ilaçlar yazılır. Ancak bunları kullanmayı reddeder. Ağustos 2002'den Ekim 2003 tarihine kadar hastalığı dalgalı bir seyir izler. İlaçla-rı düzenli kullanmaz. Gergin, sinirli ve tahammülsüz oldu-ğu, yeniden sesler duyduğu günler olur.

Bu süreçte aynı hücrede kalan kişiler de sinirsel olarak yıpranır. Sorunlar yaşanır. Daha önce yanında kalanlar yer değiştirir. Ekim 2003'e gelindiğinde hücrede 2 kişi kalmaktadır. Ekim ayı rahatsızlığının yeniden alevlendiği bir dönem olur:

“Ekim ayının başından itibaren yeniden sesler duyma-ya başlamıştı. Kendinde değil gibiydi. Saatlerce volta atı-yor, kendi kendine konuşuyordu. Uyku düzeni bozulmuş-tu. Geceleri saat 03-04 gibi yataktan kalkıyor hücrenin içinde sinirli sinirli volta atmaya başlıyordu. Konuşunca biraz rahatlıyor ancak sabah kalktığımızda herşey yeni-den başlıyordu.

Bu benim için de yıpratıcı bir süreçti. Öyle ki, ister is-temez sürekli diken üstünde oluyorsun, geceleri tetikte uyumak zorunda kalıyorsun. Daha önce beraber kaldığı arkadaşların boğazına sarıldığını da biliyordum. Saldır-ganlık eğilimi vardı yani. Zaman zaman bana da kötü baktığı oluyordu. Bana dair de kurguları vardı.

Köyde bulunan ailesiyle diyalogu yoktu. Onlar maddi

olanaksızlıklar nedeniyle gelemiyorlardı. Mektup yazmasının ona iyi gelebileceğini düşünerek, mektup yazmaya teşvik ettim. İki tane mektup yazdırdım. Kurguları da buna dairdi. Geceleri aniden yataktan kalkıyor, 'köyü basmışlar, mektupta adı geçen, selam söylediğim kim varsa gözaltına almışlar' diyordu. Tabii bunun suçlusu olarak da beni görüyordu.

17 ve 18 Ekim günleri iyice kötüleşmişti. 18 Ekim gecesi sabaha kadar uyumadık ve ona kurgularının gerçek olmadığını anlatmaya çalıştım. 19 Ekim akşamı, hücre içerisinde sinirli sinirli volta atıyor arada bir de bana kötü kötü bakıyordu. Yüzü kararmıştı. Böylesi anlarda yüzünü kan basıyor, belirgin bir şekilde kararıyordu yüzü. Saldıracak gibiydi. İki kişiydik. Benden çok daha iri yapılıydı. Saldırırsa, bağırmaya fırsat bile bulamadan oracıkta boğabilir beni. Bu nedenle oldukça gerginim ve sürekli konuşarak rahatlatmaya çalışıyorum. Saat 23'e kadar böyle sürdü. Masada oturuyoruz ve artık burnundan soluyor.

- Sana da zarar vereceğim, gideceksin yanımdan.
- Niye? Ben sana ne yaptım ki?
- Gideceksin diyorum. Bak kötü olacak.

Vurdu vuracak diye bekliyorum. Gardiyanları çağırmak için butona basacağım ama bunun için yerimden kalkmam ve onun yanına gitmem gerek. Butonun altında oturuyor. Zaman kazanmam ve bir bahane bulmam gerek.

- Tamam. Yarın dilekçe verir giderim olur mu?

- ?!

Cevap yok. Kötü kötü bakıyor.

- İyisini ben şimdi yazayım dilekçeyi. Ne dersin?

- ?!

Yine cevap yok. Gözlerini üzerime dikmiş. Delici bakışlarını, bakmasam da hissediyor, derin soluk alışını duyuyorum. Kalp atışlarım da hızlanıyor iyice. Masadaki kağıtlardan birine kısa bir yer değişikliği dilekçesi yazıyorum.

- Ben şimdi zile basıp vereceğim.

Yerimden kalkıp butona basıyorum. Gardiyanlar gele-
ne kadar bir fırsatta dilekçenin altına, 'Her an saldırabilir.
Müdahale edin' gibi bir cümle yazdım. Gardiyanlar geldi-
ğinde mazgal deliğinden dilekçeyi verirken parmağımla o
cümleyi işaret ettim. Bir kaç dakika sonra geldiler. Biz hâ-
lâ masada otuyorduk.

- Seninle revire kadar gidelim mi A.? dediler.

Revire gitti. Revirin kendi yatakhane var. O gece ora-
yı dağıtmış. Sonra pencerenin gölgeğinin ipleriyle kendi-
sini asmaya çalışmış. Gardiyanlar karşı pencereden far-
kedip kurtarmışlar. Boğazında kesik olmuş, iz kalmıştı
naylon ipten dolayı. 3 gün revirde tutulduktan sonra 22
Ekim'de Bakırköy'e sevk edilip yatırılmış."

A. D. Ocak ayı başında tekrar F tipine getirilir. Sonra-
ki gelişmeleri yine yanında kalan tutukludan dinleyelim;

"Ocak ayı başından itibaren yine iki kişi olarak bera-
ber kalmaya başladık. Hastaneden taburcu edilince önce
Bayrampaşa Özel Tıp Hapishanesi'nde tutulmuş bir süre.
Bu süre içerisinde koğuştaki başka tutuklularla beraber kal-
mak iyi gelmişti ona. Bunu kendisi de ifade ediyordu. Gel-
diğinde kriz dönemini atlatmıştı ancak davranışlarında,
durumunda, duruşunda, bakışında, konuşmasında hâlâ
bir tutukluk vardı. Ocak sonuna kadar böyle devam ettik-
ten sonra tekrar ağlama sesleri duymaya başladı. Yine
başına dönmüştük. Telkinlerde bulunmaktan başka yapabi-
leceğim bir şey yoktu. Voltada, otururken, gece uykusu
olmadığında sürekli konuştum. Ancak bir yararı olmadı.
Olamazdı da. Yokuş aşağı freni patlamış bir kamyonun
önüne takoz koymaya çalışmak gibi bir çabaydı bu.

Duyduğu sesler günden güne arttı ve rahatsızlığı derin-
leşmeye, tekrar saldırganlık belirtileri göstermeye başla-
dı. Artık, kafasındaki kurgu neyse, arada bir göz hapsine
alıyordu beni. Bu oldukça geriye beni. Bir gece saat
03.00 civarı üzerimden battaniyenin alındığını farkederek
uyandım. Gözlerimi açtığımda yatağımın yanında ayakta
dikiliyordu. Kendinde değil gibiydi. Soğukkanlılığımı ko-

rumaya çalışarak, 'Ne var? Ne oldu?' dedim. Cevap vermeden döndü ve kendi yatağına gitti.

Şubat başında yaşandı bu olay. Tekrar saldırganlık eğilimlerinin başladığını da belirterek yanıma üçüncü bir kişinin verilmesi için ayrı ayrı günlerde iki dilekçe verdim. İkinci dilekçe 5 şubattaydı. Geceleri uyku bile uyuyamaz olmuştum. Her an tetikte beklemek zorundaydım.

Hastaneden geldikten sonra ilaç verilmemişti. 6 Şubat günü 'Kulağımdan tekrar sesler geliyor, ilaç yazdıracağım' diye, revire çıkmak için dilekçe vermeye razı ettim. Dilekçeyi verdik. Ancak Cuma günü olmasına rağmen revire çıkarılmadı. Araya hafta sonu girdi. Pazartesi oldu yine çıkarılmadı. Nihayet 11 Şubat günü Tekirdağ Devlet Hastanesi'ne götürüldü. Aynı gün yanıma üçüncü bir kişinin verilmesini sağlamak amacıyla tekrar dilekçe verdim ve psikologla görüştüm. Psikolog daha önce verdiğim iki dilekçenin kendilerine ulaşmadığını söyledi. Yanımıza üçüncü bir kişinin verilmesi bilinçli olarak engellenmişti. Bu, idarenin "yıpratma" süreciydi. Daha önce de A. ile kalan, A.'nın boğazına sarıldığı hücre arkadaşı da psikolojik sorunlar yaşamaya başlamış, üst üste yer değişikliği için dilekçe vermesine rağmen haftalarca yeri değiştirilmemişti. Psikologla yaptığım görüşmede, kendisi de 'evet iki kişi olmanız lazım' demesine rağmen aradan günler geçti ve yanıma verilen olmadı.

16 Şubat günü şu içerikte bir dilekçe yazdım: 'Durumu biliniyor olmasına ve hem benim dilekçe vermeme, hem de yanıma gelmek isteyen iki tutuklunun ayrı ayrı dilekçeler vermesine rağmen yanıma üçüncü bir kişi verilmemesi bilinçli bir uygulamadır. A. D.'nin ya kendisine ya da bana zarar vermesi amaçlanmaktadır. Bu, cana kasıttır. Sorumlular hakkında suç duyurusunda bulunuyorum.'

Aynı gün, yanıma gelmek için daha önce dilekçeler veren bir arkadaşımız getirildi. Dilekçeler üzerinden 20 gün kadar geçmişti. Üç kişi olmak hem güvenliğimiz açısından hem de ilgilenilme açısından daha iyi oldu. Ay-

nı günlerde, Bakırköy'de yatarken kullandığı ilaçların ismini öğrenip, o ilaçları yazdırdık. Tekrar ilaç kullanmaya başladı. Şu an Ekim 2004'deyiz. Hâlâ ilaç kullanıyor."

A.D. İle Aynı Hücrede Kalan Arkadaşı:

**"Beni sen delirttin diyerek boğazıma sarıldı.
Hücrede iki kişi olsak öldürürdü beni"**

- A. D.'nin boğazına sarılması olayı nasıl oldu?

Aylardır 24 saat beraber kaldığım insan bu hale nasıl gelebilmişti? 2002 yılının 18 Mart günüydü. A. abinin görüşü vardı. O gün görüşe çıktı. O güne kadar pek bir sorun yoktu. Görüşten geldiğinde morali bozuktu. Görüş esnasında gardiyanlarla tartışmışlar. Tartışmanın nedeni ise Kürtçe konuşmalarından dolayı ziyareti kesmeleri. Zaten bir saatlik olan görüş süresini doldurmadan 15 dakika erken getirdiler. O sıra M. abi görüşteydi. A. abi başım ağrıyor deyip duruyordu. Bir ateş düşürücü vardı onu vermiştim biraz geçer diye, geçmedi. A. abi ailesine çok bağlı bir insandır. Görüşten erken getirdikleri için kafasında şöyle bir düşünce oluşmuş: "Beni görüşten erken getirdiler, kardeşlerim de beni dövmeye götürdüklerini düşünecekler. (Ki gardiyanlar görüşü öyle bir yarıda kesip apar topar getirdiler ki, böyle bir düşünce ister istemez oluşuyor) Sonra bunu anama anlatacaklar, anam da çok üzülecek ağlayacak". Bunları söylüyordu sürekli.

O moral bozukluğundan bu düşünce kafasına öyle bir takılıp kalmıştı ki bir süre sonra "ağlama sesi duyuyorum" demeye başladı. Yani olmayan sesler duymaya başladı. Biz "Yok abi olur mu öyle şey, biraz moralin bozuldu" deyip ikna etmeye çalıştık. Ancak A. abi özellikle de koşulların etkisiyle kendini bu düşünceye öyle bir kaptırdı ki... Zaten içine kapanık bir insandı.

A. abi ses duyma meselesini zamanla kurgulamaya başladı. Neredeyse her gün değişik bir olay anlatıyordu,

duyduğu seslerden... Çocuklarının öldüğünü söylüyordu o sesler, evlerinin yandığını... Yani sürekli böyle kurguladı. Ses duyması meselesinin de, benim kendisine ateş düşürücü hap vermemden sonra olduğunu kurguluyordu. Sonra bu sestən kurtulamadı. Kendi kendine bir yandan şunu da düşünüyordu: Yoksa ben çıldırıyor muyum diye. Bize anlatıyordu ama bir yandan da bu duruma büyük bir tepki duyuyordu. Ve bu tepkisini boşaltacak bir yer arıyordu. O yeri de kafasında kurgulamıştı. Rahatsızlığının, benim ona verdiğim ateş düşürücüden kaynaklandığını düşünüyordu. Yok o sadece ateş düşürücü bir hap, öyle psikolojik olarak etkilemez desek de inanmadı. Ve sürekli beni suçlamaya başladı. Ve işte o günlerde, yine akşam sayımından önce idi. Yatakta kendi kendine oturup düşünürken yine bu ses duyma meselesine kaptırmıştı kendini. Yataktan birden kalktı ve hızla aşağı indi. "Beni sen delirttin. O hapi vermeseydin böyle olmazdı. Ne istedin ben-den, ben sana ne yaptım?" dedi.

M. abiyle ben tüm gücümüzle anlattık... İlgiyle, sevgiyle anlattık. Bir noktaya geldiğinde düşündüklerinin yanlış olduğunun farkına varıyor, durmadan özür diliyor. Ama bir süre sonra yine aynı şekilde başa dönüyordu. İşte o an aşağı hızla inmesiyle boğazıma sarılması bir oldu. M. abi olmasa, o hücrede iki kişi olsak belki de öldürürdü beni. Zaten bana göre iri yapılı insan. O psikolojiye girdiğinde gözü hiç bir şeyi görmüyordu. Neyseki M. abiyle zorla zapt ediyorduk. Zile basıp gardiyanları çağırdık. Onlar götürüp revirde bir uyuşturucu iğne yapmışlar. Sarhoş gibiydi hücreye geldiğinde. Bir keresinde yine böyle oldu. Doktor, müdür ve başka personel de gelmişti hücreye. A. abi yerde oturmuştu. Zorla zaptetmiştik. Merdiven boşluğundaki yatağın ranzasına çarşaf bağlayarak intihar etmeye kalkışmıştı. Bir anda öyle çabuk gelişmişti ki olay, boynuna çarşafı doladığı gibi kendini merdiven boşluğuna atmıştı. Bir yandan da "dayanamıyorum, öldüreceğim kendimi!" diye ağlıyor, söyleniyordu. Hemen ayaklarından tutup, yukarı doğru kaldırıp, çarşafı çözüp indirdik.

Kendinden geçmişti. Biz zile basıp gardiyanları çağırdığımızda, müdür, doktor da gelmişti. Onlara, "Görün işte eserinizi. Tecrit bu işte! İnsanları ne hale getiriyor!" demiştim. Onlar "Artık işliğe çıksın" diyorlardı. Belki o günler doğru düzgün tedavi edilseydi, kendini toparlardı.

- Psikolojik sorun yaşayan biriyle aynı yerde yaşamak nasıl etkiliyor insanı? Sen nasıl etkilendin?

A. abi psikolojik olarak tamamen bir çöküntü içinde idi. Ve sürekli kendi durumuna neden olan bir düşman arıyordu. O düşman kimi zaman, hap vermemden dolayı ben olurken, kimi zaman da kendisine bazen kızdığı için M. abi oluyordu. Yani M. abiyi de suçluyordu. Ve suçlamaları artık bizi düşman ilan etmesine kadar gelmişti. Bunu düşünerek A. abi bize farkında olmadığımız bir anda zarar verebilir diyerek geceleri nöbet tutmaya başladık. Gecenin belli bir saatine kadar M. abi, sonra ben nöbet tutuyorduk. 24 saat sürekli her an boğazına sarılabilecek biriyle kalıyorsun. Yer değişikliği yapılmıyor. A. abi tedavi edilmiyor ve sürekli bir çıkmaz durum ortaya çıkıyor. Yani, bu durum ne olacak böyle? diyorsun. Sanki hep böyle devam edecekmiş düşüncesi oluşuyor. Benim de sürekli bu duruma canım sıkılıyordu. Neredeyse hemen hemen hergün böyleydi. Böyle bir buçuk ay sürdü. Sonra bir gün yataarken saat 03.00 gibi birden bire sanki deprem olmuş gibi uyandım. Yattığımda hiç bir şeyim yokken, o an sanki her yanımda dökülüyordu. Kabus da görmemiştim. Sürekli titriyordum. Moralim, psikolojim çökmüştü neredeyse. Kalbim öyle atıyordu ki sesini duyuyordum. Kendimi boşlukta hissediyordum. O sabah uyandığım güne kadar hücrenin hiç bu kadar dar olduğunun farkına varmamıştım. Hani insanın içi boşalıyormuş gibi oluyor ya... öyle işte.

Acaba ne oldu, yediğim yemek filan mı dokundu? diye düşündüm. Bir türlü rahat edemiyorum. Yerimde duramıyorum, sürekli hareket etme isteği doğuyor. O gün 8. ölüm orucu ekiplerimizle başladığımız Açlık Grevinin 13

ya da 14. günüydü. Açlık grevi bitmişti ama ben ağzıma bir şey alamıyordum. Zorla yemiştim. Sürekli kulaklarım zonkluyordu sanki. Psikolojim yavaş-yavaş bozulmaya başlamıştı. Ve soruyordum kendi kendime, *‘Acaba ben de A. abi gibi mi olacağım? Çıldırarak mıyım?’* diyordum. *‘Acaba tecritten mi etkileniyorum?’* diyordum. Yani öyle bir durum oluşmuştu, öyle bir yalnızlık hissi gelmişti ki, sanki benden başka kimse yoktu. Duvarların arkasını, yoldaşlarımızı hissetmekte güçlük çekiyordum. Gerçekten çok zor anlardı. Yaşamım boyunca hissettiğim en sıkıntılı anlardı diyebilirim. O zamanlar sık sık şöyle yapardım: çıkardım cama (bizim hücre kuzeye bakar) kuzeyde görünen o parlak yıldıza odaklanır, şehitlerimizle sohbet ederdim. En çok da Özlem Durakcanlar’ımızla. Ancak o zaman kendime gelirdim. Kafam açılıyordu, ondan önce-sine kadar tüm bedenim yanıyordu. Kafamın üzerinde sanki ateş yanıyormuş gibi sıcaklık oluyordu. Bir süre sonra kafamla birlikte yüzüm uyuşuyordu. Ta gözlerimin içine kadar uyuşuyordu diyebilirim. Bazen öyle bir olurdu ki sanki kendimi bir nokta gibi görüyordum. Bir yerden düşüyormuş gibi, kendi içime çöküyormuş gibi oluyordum. Çok acayip bir şey. Ama gerçekten o dönem ayakta kaldıysam, birincisi şehitlerimizdi. Hep diyoruz ya şehitlerimiz en büyük gücümüz diye. Bunu o dönem psikolojik olarak yaşadım. İkincisi ise yoldaşlarımızın harcadığı emek ve gösterdikleri sevgi nedeniyle oldu.

Şu da var; İntihar etme düşüncesi de geçti kafamdan. Sonra bunu düşünmekten korktum. Mesela yalnız kalıp hücrede ya kendimi kontrol edemeyip intihar edersem... Yaşamımda böyle bir sonun olabileceği ihtimali beni korkutuyordu. Bu düşüncüyü kafamdan atamıyordum.

Etkilenmemek elde değil. Yani ben böyle etkilendim. Bu koşullarda benim de psikolojim bozuldu.

- A. D. kriz anlarında ne yapardı? Nasıl olurdu? İntihara kalkışmış bir çok defa...

A. abi krize girdiğinde önce sinirli sinirli konuşmaya

başlardı. Biz anlardık. "Yok abi öyle değil. Bu düşünceler gerçek değil. Senin moralin bozuldu biraz" derdik. Yavaş yavaş sinirlenir, "dayanamıyorum, kendimi öldüreceğim. Beni öldürün" diye yalvarırdı. Sonra söylenmeye başlar, kontrolünü kaybedip kafasında kurguladığı "düşmana" saldırırdı. "O düşman" bazen ben, bazen M. abi oluyordu. Biz yine zorla zaptediyorduk. Elini kolunu tutuyor, oturtuyorduk bir yere. Her yanı titriyordu. Artık kendi kendine anlaşılmasız şeyler söylemeye başlıyordu. Sonra yavaş yavaş kendinden geçiyordu. Biz yine gardiyanları çağırıyorduk. Onlar da revirde bir uyuşturucu iğne yapıyorlardı. A. abi sarhoş gibi geliyordu hücreye. "Sanki uçuyorum" diyordu. Bu defalarca olmuştu. A. abiyi adeta uyuşturucu bağımlısı yapmışlardı. Ne tedavi ama!

A.D. İle Röportaj:

"Kafamdaki ses 'intihar et kurtul' diyordu"

- *Ne zaman rahatsızlandın? Nasıl farkına vardın?*

2002 senesiydi. Kulağıma ağlama sesleri geliyordu. Ondan sonra rahatsızlandım. Annem ağlıyordu. Ben de bu sesleri duyunca ağlıyordum.

- *Peki ama bu seslerin gerçek olmadığını anlayamıyormuydun?*

Yoo... Sesler kontrol altına alıyordu. Kendimi kaybediyordum.

- *Sırf ağlama sesleri mi geliyordu?*

Sadece ağlama sesi değil. Yatağa girince yılanlar bırakmıyordu.

- *Nasıl yani? Yılan mı görüyordun?*

Yok, kafamdaki ses yılan var diyordu. Ben hissediyordum. Ses diyordu ki, bu yılanlar Amerikan yılanları, sana işkence yapacak... Kafamdaki ses diyordu ki kendini as

kurtar, sana işkence yapıyorlar.

- *Sen bu işkenceyi hissediyor muydun?*

İçimde damarlar oynuyordu. Ben de yılanlar içimde zannediyordum.

- *Kaç defa kendini asmaya çalıştın?*

4-5 defa. İlkinde yatağımın çarşafının bir ucunu boğazıma bağladım, diğer ucunu ranzanın ayağına. Sonra merdiven boşluğuna bıraktım kendimi.

- *O sırada yanındaki arkadaşlar neredeydi?*

Dayım vardı. Bir de Z. vardı. Onlar alt kattaydı. Ses çıkınca geldiler. Ayağımdan tuttular, çarşafı çözdüler.

- *Peki ya sonraki intihar girişimleri?*

Yine çarşafı yaptım. Ama yanımdakiler engel oldu. Artık hep peşimde dolaşıyorlardı. Tuvalet girince bile kapıda bekliyorlardı. Biraz geç kalınca kapıya vuruyorlardı. Gece de yatmıyorlardı. Bir ara nöbet beklediler. Saat 12'den sabah 04'e kadar biri, 04'ten 08'e kadar biri yatıyordu.

- *İdare seni hastaneye yatırmadı mı?*

Yok. Birinci sene yatırmadılar.

- *Ne yaptılar?*

İlaç verdiler, iğne yaptılar. Adamı robot gibi yapıyor. Ama hastalığım iyileşmiyor.

- *Hastaneye gitmek için dilekçe vermediniz mi?*

Verdik ama götürmediler. Tekirdağ'a götürüp getiriyorlardı. Onlar da ilaç yazıyorlardı.

- *İlaçlardan sonra düzeldin mi?*

Biraz düzeldim. 2. sene yine aynısı oldu. Bir ara Bakırköy'e sevk ettiler. Yatırmadılar. İlaç yazdılar geri gönderdiler.

- *Hasta olduğun zaman ne yapıyordun?*

Gece gündüz yatıyordum.

- *Hiç kalkmıyor muydun?*

Kalkıyordum. O zaman da robot gibi dolaşıyordum. Ha bak bir de hücreye ayna yerleştirmişler. Seni izliyorlar, diyorlardı.

- *Kim diyordu?*

Kafamdaki ses. Yattığım yatağa ayna yerleştirmişler, seni izliyorlar, seni çözecekler diyordu. Ben kendimi oynatmaya bile çekiniyordum ayna kırılr diye.

- *O sesler başka bir şey diyor muydu?*

Köyü askerler basmış. Köyü göçertiyorlar. Aileni dağıtıyorlar. Kimi İstanbul'a, kimi İzmir'e, kimi Kayseri'ye gidiyor.

- *Sen hiç bu sesler gerçek değil diye düşünmedin mi?*

Yok. Ne derlerse doğru kabul ediyordum. Asker, benim kızın kafasına vuruyordu.

- *Görüyor muydun bunları?*

Duyuyordum. Annem ağlayarak söylüyordu.

- *Şu ayna meselesine dönelim. Sen hiç açıp bakmıyor muydun ayna var mı, yok mu diye?*

Yok. Korkuyordum, kıpırdamıyordum. Ses diyordu, bu yataklar özel yataklar, devlet işkence için yapmış.

- *Hiç çevreye, yanındakilere zarar verdin mi?*

Çevreye vermedim ama yanımdaki gence verdim.

- *Ne yaptın?*

Başım ağrıyordu, bana ilaç verdi. Ağrı kesici. Kulağımdaki ses dedi ki; o ilaç seni böyle yaptı. O MİT'tir, tel-sizi var. Yukarıda konuşuyor, polislerle bilgi veriyor. Ben dayıma da söyledim. Dayım, yok dedi. Ben, var dedim.

- *Sonra ne yaptın?*

Boğazına yapıştım.

- *Nasıl oldu?*

Ben yukarıda yatıyordum. Ses dedi, git. İndim aşağıya boğazına yapıştım. Dayım elimden aldı. Sonra köyden bizim bir akrabayı getirmişler, beni vurması için. Camdan seni izliyor, diyordu. Ben cama bakıyordum, ses, kaçtı diyordu. Sonra havalandırmaya, yere ayna döşemişler izliyorlar. Bakıyordum. Cıncıklar kırılmış parlıyor. Tamam, doğru diyordum.

- *Hastaneye ne zaman yatırdılar?*

Tekrar hastalandığımda götürdüler. Beni önce revire götürdüler. Revirin odasına kapattılar. İğne yapacaklardı. Yaptırmadım. Aradan iki üç saat geçti, orada kendimi astım.

- *Nasıl astın?*

Perdenin ipleri vardı. Naylon. Onları birbirine doladım, pencereye çıktım, boğazıma ipi bağlayıp aşağı bıraktım. Karşıda gardiyanlar duruyormuş. Camdan görmüşler. Onlar geldi hemen kurtardı. Boğazım kesilmişti... Sonra iğneler yaptılar. 2-3 gün kaldım orada. Oradan Bakırköy'e götürdüler. 2 ay kaldım.

- *Orada ne yaptılar?*

Önce tek bir hücreye kapattılar. Askerler soydu.

- *Çırılçıplak mı?*

He...

- *Sonra?*

Sonra asker gardiyana verdi, bir de gardiyan soydu.

- *Çırılçıplak mı yine?*

Yok. Onlar iç çamaşırları bıraktı.

- *Sonra hücreye mi aldılar?*

He. Tekli hücre.

- *Kapıları kapalı mıydı?*

4-5 gün kapalıydı.

- *Yemeği de hücrede mi verdiler?*

He. Kapı altından veriyorlar. Parmaklıklı kapı. Altı yüksek yerden, tabağı sürüyerek veriyorlardı.

- *Hastanede ilgileniyorlar mıydı?*

İlk on onbeş gün her gün çağırıyorlar. 10-15 dakika konuşuyorlar. İlaç veriliyor. Biraz iyileşince artık çağırıyorlar. Her gün ilaç veriyorlar.

- *Koşullar nasıldı?*

İyi değil. Çırlıçıplak dolaşanlar, kavga edenler var. Hatta birisi birisinin yüzüne çay atıp yaktı... Havalandırması da yok. Günde bir kaç saat çıkartıyorlar yalnızca. Sonra yemek kaşıkları bile plastik. Yemek dağıtırken saatlerce ayakta bekletiyorlar.

- *Hastaneden geldikten sonra nasıldın?*

İlaç kullanıyorum. 2 tane hap alıyorum. Bir ara ağlama sesleri geldi ama geçti.

- *Sence niye böyle oldu?*

Düşünüyorsun. Yapacak birşey yok. Gidecek bir yer yok.

H. T. A. İsimli Tutuklunun Durumu: “Gaipten sesler duyuyor, seslere bağıyor, küfrediyor”

Yaşam dolu genç bir insanın tecrit hücrelerinde nasıl çıldırtilabileceğinin çarpıcı bir örneği de H.T.A.'dır. Durumu bilinmesine rağmen “kendi istiyor” gerekçesinin ardına sığınarak tekli hücrelere kapatılmış, bu da yetmezmiş gibi burada saldırıya dahi uğramış, dövülmüştür. Tekli hücrelerden ailesinin ve arkadaşlarının çabasıyla çıktığında ise rahatsızlığı, kendisini yakmaya kalkışacak kadar derinleşmiştir. Bundan sonrası ise, yaşanan krizler ve intihar girişimlerine rağmen tedavi konusundaki duyarsızlık, hastaneye yatırma önüne çıkarılan bir dolu engeldir...

Rahatsızlığın Seyri

Mayıs 2001 tarihinde tutuklanarak F tipi hücrelerine kapatıldı. Rahatsızlığı 2002 yılının sonlarına doğru ortaya çıktı. Rahatsızlığı nedeniyle sağlıklı kararlar alamayacağı açıkça görülmesine rağmen hapislane idaresi tarafından "kendi talebi var" denilerek üç kişilik hücreden alınarak tekli hücrelere konuldu. Eylül 2002'den 31 Aralık 2002 tarihine kadar yaklaşık 4 ay tekli hücrelerde tutuldu. Bu süreçte rahatsızlığı giderek derinleşti.

Tekli hücrelerde kaldığı dönemi, aynı havalandırmaya çıkan bir tutuklu, yazdığı notlarda şöyle anlatıyordu:

“H.T.A.'nın durumu çok kötü. İki haftadır hücrelerinden dışarı çıkmıyor. Biz gitsek olay çıkartıyor. Herşeyi boşverip kendi dünyasına çekiliyor, kimseyle yazışmıyor. Bizimle bile sohbet etmiyor. Biz sohbet etmeye çalışıyoruz, bizden kaçıyor ya da ters tepki gösteriyor. Hücresinde ya oturuyor ya da yatıyor...” (28 Ekim 2002)

“... H.T.A.'nın durumu hiç iyi değil. Birilerinin kendisini takip ettiğini düşünüyor. Sabah sabah gırtlığımı yapış-

tı, ‘beni niye takip ediyorsun’ gibi laflar etti... Zile bastım ve yanından ayrıldım.” (12 Kasım 2002)

Bitişik tekli hücrede kalan ve aynı havalandırmaya çıktığı kişiye saldırınca onu aldılar ve H.T.A. havalandırmaya da tek çıkmaya başladı o tarihten sonra.

Sonrasını yine notlardan takip edelim.

“... Dün başgardıyanla müdür geldi sayıma. Müdür; ‘H.T.A.’yla aynı havalandırmaya mı çıkıyorsun?’ diye sordu... Ben de ‘Niye?’ diye sordum. ‘H.T.A.’nın durumu hiç iyi değil’ diyor. İki gün önce de başgardıyan söylemişti sayımda; ‘Yardımcı olun arkadaşınıza, ölü gibi duruyor’ di-yordu. Yani H.T.A. gittikçe kötüye gidiyormuş. Ben buradan sesleniyorum cevap vermiyor. Duvara vuruyorum yine cevap yok...” (12 Kasım 2002)

Durumu oldukça açık olmasına rağmen hapishane idaresi hem hâlâ teklilerde tutmakta, hastaneye yatırma-makta ısrar ediyor, hem de "ilgilenin" demekten geri dur-muyor. Bununla da kalmamış o haldeki bir insana vahşi-ce saldırıyor.

“... Uyuyordum, bir ses duydum, küfür ediyor. Baktım H.T.A. bu. ‘Gelin ulan erkek misiniz’ vs. diyor. Ama ben kapiya baktım kimse yok. Dedim herhalde kendi kendine söylüyor. Baktım başka sesler geliyor. Meğer havalandır-madan girmişler. Herhalde kapıyı üstüne kapatmışlar. Sonra baktım patır-kütür ses geliyor, vuruyorlar. H.T.A. da ‘Vur ulan!!’ diye küfür ediyor. Ben o zaman emin oldum gardıyanların saldırdığına...” (27 Aralık 2002)

H.T.A.’ya ilişkin bu bilgileri not alarak yazan tutuklu da aylarca tekli hücrelerde tutulan ve kendisi de psikolojik sorunlar yaşayan U.T’dir. Notlarında kendisine dair şunla-rı yazmıştır:

"Doktora götürdüler, muayene ettiler geldim. Bana bir-şey demediler... Ama ben hastayım diye ne reviri istedim ne doktoru. Kendileri götürdüler. Bugün yine gittim. Bu

kez ben istedim. Beyinden gittim. Beni yine muayene etti. Ondan sonra 'Bir de psikolog görsün' dediler. Oraya da götürdüler. Bir reçete yazdılar. 15-20 gün sonra yine gideceğim. Ben de hiç bir şey anlamadım..." (25 Kasım 2002)

H.T.A. logar deliği aracılığıyla kendisiyle konuşmaya çalışan arkadaşlarının ve ziyarete gelen ailesinin ısrarıyla üçlü hücrelere geçmek için başvurur ve 31 Aralık 2003 tarihinde kendisiyle kalmak için dilekçe veren bir arkadaşıyla beraber üçlü kişilik hücreye iki kişi olarak konulurlar.

Yanındaki arkadaş anlatıyor durumunu:

"... Şimdilik iyi ama çok zayıflamış, saç-sakal birbirine karışmış. Tanıyamadım. Çok hızlı volta atıyor ve hızlı yemek yiyor... Arada bir sendeliyor. Ayağında ağrı var. Bazen dalıp gidiyor..." (2 Ocak 2003)

Bir arkadaşıyla yan yana gelmek ne kadar olumluluk olsa da tekli hücrelerde kaldığı süre içerisinde rahatsızlığı ilerlediğinden, Mart 2003'te kendisini yakma girişiminde bulundu. H.T.A.'nın yanında bulunan arkadaş engelledi bu girişimi. Psikolojik rahatsızlığının pençeleri arasındadır artık. Arkadaşlarının da çabasıyla üç kişi kalabileceği bir hücreye geçer. Temmuz 2003'de yanında kalan arkadaş durumu için şunları yazar o günlerde:

"15-20 gün öncesine kadar durumu bu kadar kötü değildi. Asıl olarak rahatsızlıkları Haziran başlarında başladı. O günlerde genel olarak sıkıntılı bir ruh hali vardı. Sonradan uyku problemleri ve sesten rahatsız olma durumları açığa çıktı. Bu rahatsızlıklarının açığa çıkmasından sonra bunalımlı-buhranlı bir ruh haline büründü.

Özellikle konuşması, paylaşması için onu teşvik etmeye çalıştım. Ama pek bir sonuç alamadım... Gün içinde oyun vb. ile meşgul ediyoruz. Kitaptı, voltaydı, çaydı zaman geçiyor. Ancak şu son 15-20 gündür durumu iyice kötüleşti. Yeni bir uğraş olarak çizim yapmaya teşvik ettim. Gündüzleri bazen böyle çizimlerle de uğraşmaya baş-

ladı. Bu şekilde yeni yeni uğraşlarla zamanını geçirmesi için uğraşıyorum. Ara ara da konuşturmaya çalışsam da yine sonuçsuz kalıyor bu çabalarım. Onu sıkmamak için ısrarcı olamıyorum.

Genel rahatsızlıkları şöyle:

- Geceleri uyuyamıyor, geç saatlere kadar ayakta kalıyor. Özellikle iki-üç gün bu sorun had safhaya çıkmıştı.

- Geceleri sesten rahatsız oluyor. Sese karşı müthiş bir şekilde duyarlı hale geliyordu. Özellikle geceleri gardiyanların sesini duyması onu aşırı bir şekilde rahatsız edip sinirlendiriyordu.

- Gaip ten sesler duymaya başladı. Bu sesleri günün herhangi bir saatinde duyabiliyor. Kendisi bu seslere 'Gaip ten sesler orkestrası' diyor. Neler duyduğunu sorduğumda cevaplamıyor. Böyle sesler duyduğu zamanlarda 'akıl sağlığını yitireceğini' söylüyor.

- Günün herhangi bir saatinde kendi kendine konuştuğu oluyor. Bazen de kendi kendine gülüyor. Neden güldüğünü sorduğumda her zaman şu cevabı veriyor; 'Geçmişten şeyi hatırladım.' Bu kendi kendine gülme olayı çok sık aralıklarla oluyor. Böyle zamanlarda, özellikle geceleri 'oynatmaya az kaldı' vb. diyor.

- Unutkanlık sorununu çok ağır derecede yaşıyor. Mesela ısıtıcıya su koyuyor çay içmek için, ama çay içmeyi unutuyor. Sigara içiyorken top atmak için dışarı çıkıyor, döndüğünde sigara içtiğini unutup yeni bir sigara yakıyor. Ya da sorduğu bir soruya cevap verdiğim halde, unutup bir kaç dakika sonra yeniden soruyor.

- Takıntı meselesini söylememe gerek yok. Gerçi bu mesele takıntıdan ziyade paranoya gibi bir şeye dönüşmüş, ya da dönüşüyor.

... Konuşmalarımızda özel olarak tecritte olduğumuzu, tecrit altında kendini tecrit etmemesini, bu şekilde dayanamayacağını söylüyorum. Ama hücrenin dışına çıkma için özel bir çabası var." (Temmuz 2003, M.Ç. isimli

tutuklu.)

Bu durum nedeniyle yanında kalan arkadaşları hastaneye yatırılması için girişimlerde bulunur. Ancak ilaç yazmakla yetinilir. Verilen ilaçları ise H.T.A. kullanmaz. Rahatsızlığı dalgalı bir seyir izleyerek giderek yükseliyor. 20 Nisan 2004 tarihinde kendisini banyoya kapatarak intihara kalkışır. Banyodan çırpılıplak ve kendisini kaybetmiş şekilde çıkar. Duvarlara, camlara saldırır, yaralanır.

Yanında kalan arkadaşları hastaneye kaldırılması için bir kez daha girişimde bulunur. Ancak bundan sonra, 22 Nisan günü Tekirdağ Devlet Hastanesi'ne, oradan da Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine sevk edilir. Bakırköy'de üç hafta tutulur. Ve "iyileşti" denilerek Bayrampaşa Hapishanesi'ne gönderilir. 7 Haziran'da ise tekrar Tekirdağ F tipine sevk edilir. Yine hücrededir. Bayrampaşa Hapishanesi'nden çıkışta ve Tekirdağ F Tipine girişte soyularak zorla arama dayatılır. Kabul etmeyince saldırıya uğrar, vücudunun çeşitli yerleri ve gözleri morarır.

Hastane ve Bayrampaşa Hapishanesi'nde başka insanlarla iç içe olduğu dönemler iyi gelir kendisine. Ancak bu kısmi düzelme hücrede çok çabuk geriler. Tekrar intihara kalkışacak kadar kötüleşir. Kafasını duvarlara vurur, kendisini boğmaya çalışır. Bunun üzerine yanında kalan arkadaşları bir çok defa tekrar hastaneye kaldırılması için girişimlerde bulunur, dilekçeler yazar. Bu girişimler sonucu Tekirdağ Devlet Hastanesi'ne, oradan da yine Bakırköy'e sevk edilir. Ancak "sadece uyku sorunu var" denilerek REMERON adlı ilaç verilip geri gönderilir.

Bu süreci yanında kalan arkadaşları şöyle anlattılar:

"Rahatsızlığı giderek artıyor. Benim ilk geldiğim dönemler (7-8 ay önce) belli belirsiz sesler duyuyordu. Daha sonra çeşitli isimler, kelimeler duymaya başladı. Örneğin bir dönem sürekli 'Bican', 'Bu mu', 'Annenim', 'Ablanım', 'Piraye' seslerini duyuyordu. Seslerin bu şekilde belirgin, yoğun bir hale gelmesiyle birlikte seslere sürekli tepki vermeye başladı. Seslere bağılıyor, küfrediyor; du-

varı, kapıyı, dolabı yumrukluyor, kafa, tekme atıyordu. Sesler yoğunlaştıkça da bu tepkisi artıyor ve kendini kaybediyor, krize giriyor, kendine zarar veriyordu.

Bu sesler daha da arttı. Tek kelimeler, isimler olmaksızın çıkıp uzun cümleler haine, onunla konuşan bir tarza girdi. Bununla birlikte seslere daha çok yoğunlaşmaya, kurgu yapmaya başladı. Örneğin, günün neredeyse tamamını seslere yoğunlaşarak, volta atıp, çay sigara içerek geçiriyor, seslerle konuşuyor, tepki veriyor. Kızıyor, küfrediyor. Seslere yoğunlaştıkça da eline geçirdiği, kırılabilir şeyleri kırıyor, sağa sola vuruyordu.

Seslerin bu şekilde derinleşmesi ile birlikte halüsinasyonlar görmeye başladı. İlk başta ara ara belli belirsiz şeyler görüyordu. Sonra giderek sıklaşmaya, görüntüler belirginleşip uzamaya başladı ve ses ile birleşti. Görüntü ile birlikte ses duymaya başladı. Örneğin 'git intihar et' diyorlarmış son dönemde.

En son krize girdiğinde kendini kaybetti, görüntü ve sesin yoğunluğundan. Gözlük, kalem, cetvel vs. kırdı. Sakinleştirmeye çalışınca kendini banyoya kapattı. Ağlamaya, duvarlara vurmaya başladı. 45 dakika kadar kaldı banyoda. En son çok kötü bir şekilde çıkardık. Sonra sakinleşti. Bu sırada sesler 'kendini yak', 'intihar et' diyor-muş. Yanında biz olmasak belki intihar edebilirdi. Sakinleştiğinde 'intihar edebilirdim, düşünüyordum' dedi. Bu sesler, halüsinasyonlar üzerinden kurgu yapıyor. Görüntülerin, seslerin nedenini, kim olduğunu takıyor kafasına.

7 Haziran 2004'de Bayrampaşa'dan geldiğinde ilk 2 gün iyiydi. Ses, görüntü pek yoktu. Yazıyor, okuyor, bizimle konuşup sohbet ediyordu. Ancak 3. günün sonrasında durumu kötüleşti ve her geçen gün kötüleşiyor..."

Hücrelere tekrar getirildikten sonraki ilk kriz ve intihar girişimi 18 Haziran'dadır. Bunu 28 Haziran 2004'deki ikinci kriz izler:

"... Dünden beri iyi değil. Dün yatmadı. Beraber sabahladık. Akşam üzeri kendini banyoya kapattı. Elini kes-

ti. Acil çıkardık, pansuman, sargı yapıldı. Akşam da halüsinasyonları arttı. Yine kaybetti kendini ara ara. Sabah yine oldu. Sayım saatinde acil çağırdık. ‘Durumu iyi değil, intihara kalkışıyor... Acil hastaneye sevk edin’ dedik. ‘Doktor yok... Psikologla görüştürelim...’ dediler. ‘İntihara kalkışıyor’ diyoruz, bize hâlâ aynı şeyi söylüyor gardiyan. Arama sırasında da başgardiyanla konuştum. Yine ‘tamam’ dedi. ‘Bayrampaşa’ya götürmeyi ayarlayalım’.

Halüsinasyonlar devam ediyor. Sabah iyice gerildi. Üzerinden atmaya çalışıyor, olmuyor. Uyanık olduğu her an bu halüsinasyonlar etkiliyor. Sohbet ederek sakinleştirdik. 1,5 saattir konuşuyoruz. Halüsinasyonları anlayamıyor bir türlü..." (30 Haziran)

Hemen hemen her gün hastaneye yatırılması ya da Bayrampaşa’da koğuş ortamında tutulması ve düzenli olarak oradan kontrole götürülmesi için dilekçeler verilir arkadaşları tarafından. Ayrıca ailesi de dışarıdan girişimlerde bulunur. Bir gün "sevk var" diye alınır hücrelerinden. Ancak ne Bayrampaşa Hapishanesi kabul eder, ne de Bakırköy Hastanesi yatırır. Gecenin 01’inde geri getirilir. Arkadaşları ve ailesinin girişimleri devam edince 24 Ağustos 2004’te Bayrampaşa’ya sevk edilir. Ancak bu hapis-hanenin idaresi 21 Eylül 2004’de geri gönderir.

H.T.A. hâlâ hücrede, tecrit ortamında tutulmaktadır.

H.T.A.’nın Kendini Yakma Girişiminin Tanığı Bir Tutuklunun Anlatımı

**“Çok sıcakkanlı bir insandı eskiden.
Hücrede tanımakta zorlandım”**

- H.T.A., teklilerden yanına geldiğinde nasıldı?

Epey zayıftı. Fiziki olarak rahatsızlıklar yaşıyordu. Eklemelerinde, özellikle ayaklarında ağrılar oluyordu. Otururken veya kalkarken çok belirgin sendelemeler, sürekli yürüme, volta atma isteği, teklilerde kaldığı süre içinde ku-

laklarında uğultu, sürekli ağzını açıp kapama, kulaklarını karıştırma, iştahsızlık, kendi kendine konuşmak, gülmek, gece uykuda sayıklamalar, dalgınlık, unutkanlık, asabîlik... Saç sakal uzundu geldiğinde. Kendini salmış vaziyet-
teydi. Daha önce hiç böyle görmemiştim. Uykusu düzen-
sizdi. Sabahları uyurdu, geceleri uyanırdı.

- Kendini yakmaya çalıştığı günü anlatır mısın?

Kendini yaktığı günün öncesi veya o gün küçük bir tar-
tışmamız olmuştu. Kızıp küstü ya da alındı bir şeylere.
Önce yemek yememeye başladı. Daha önce de zaman
zaman yemiyordu. Sessizleşti. Sürekli bir şeylere tepki
duyuyordu. Çok sinirliydi. Kaloriferin başında üst katta
sandalyede oturuyordu. Ben yatakta kitap okurken dal-
mışım. Birden uyandım, aşağıya lavaboya indim. H.T.A
hâlâ sandalyede oturuyordu. Yüzümü yıkadım. Yukarıdan
"işte bu" vb. sesler geliyordu. "Ne diyorsun" dedim. O an-
da merdivenden aşağıya iniyordu. Paçası yanıyordu. Her-
halde havalandırmaya çıkıp koşacaktı. O anda hemen
söndürdüm. Beni itmeye kalktı. "Bırak" der gibi. Revire
çıkardık, o günden sonra çok durgunlaştı, içine kapandı.

*- H.T.A.'yı dışarıdan da tanıyorsun, dışarıyla karşılaş-
tırdığında nasıl bir H.T.A.'yla karşılaştın? Sen nasıl etki-
lendin bu durumdan?*

H.T.A.'nın hücrelerden nasıl etkilendiğini görebiliyor-
dum. Hem fiziki, hem de psikolojik olarak bu çok belirgin-
di, gözle görülecek düzeyde. Kendini ifade etme zorluğu,
krizler yaşaması, sıkılma gibi... Sanki hücrede tek yaşı-
yordu. Beni etkileyen, ona yardımcı olamamamdı. Bir ara
"H.T.A. gibi olmayacağım" diye düşündüm. Ona baktık-
ça, hücrenin insan üzerindeki etkisini görünce, "ben böy-
le olmayacağım, paylaşacağım" düşüncesi kafamda
oluşmuştu. "Sürekli güçlü olacağım" diyordum. Kendi ih-
tiyaçlarını karşılayamadığı anda ona yardımcı olacağım,
geçmişî hatırlatacağım, diye şartlandırımdı kendimi.

Sürekli volta atıyordu. İçeride, dışarıda ayakkabısının
tak-tuk sesinin kafamda uğuldadığı oluyordu. Gittide bu

sesten rahatsız olmaya başladığım dönemler oldu. Daha çok espriler yaparak onu güldürmeye çalışıyordum. Çok durgun ve düşünceli olduğunu gözlemlediğimde onu düşüncelerinden daha çok, buradaki yaşama adapte etmeye çalışıyordum. O ise sanki çok uzaklardaymış gibiydi. Dalgınlığı çoktu. Bazen peş peşe sigara yakıyordu. Sigara olmayınca aşırı sinirlendiği oluyordu...

Ben daha farklı H.T.A. bekliyordum açıkçası... Karşılaştığımda tanımakta bile zorluk çekmiştim. Çok değişmişti. Fiziki olarak, psikolojik olarak. H.T.A., çok sıcakkanlı ve paylaşmayı seven bir insandı eskiden.

Bir şeylerle uğraşmıyordu. Bu onu daha da kötüleştiriyordu. "Ben böyle olmayacağım" dediğim nokta burasıydı. Birşeylerle uğraşmaya, kitap okumaya, yazarak çizerek hücrenin, tecritin yarattığı etkilerin önüne set örmeye çalışıyordum. H.T.A.'dan kaynaklı değil, ama gittikçe hücrenin etkisine girdiğim dönemler oldu. Ben de asabileşiyordum. Bu daha çok, ifade etme zorluğundan kaynaklanıyordu. Ama aklımda en çok yer eden şey şuydu; *"Ben iyi olursam H.T.A. da iyi olur"*. Çünkü çevresinden etkilendiğini de söyleyebilirim. Tabii benim de hücrelerde ilk zamanlarım olduğu için, bazı şeyleri anlamakta zorlanıyordum. Sonraki zamanlarda H.T.A.'ya yardımcı olmadığımı görünce zaten artık moral olarak ben de çökmüştüm. Ondan sonra da yer değişikliği oldu, ayrıldık...

Son Dönemlerde Beraber Kaldığı

Bir Tutuklunun Anlatımı

“Yanıbaşında gözünün önünde bir insan can çekişiyor ve siz bir şey yapamıyorsunuz”

- Ne zamandır H.T.A.'yla kalıyorsunuz? Sizin yanınıza geldiğinde rahatsızlığı ne durumdaydı?

2003 yılı Ağustos ayının sonlarından beridir beraber kalıyoruz. Dışarıda gıyabında tanıyordum. Aslolarak bu-

rada notlarla tanıştık, sohbet ettik. Sonra da, rahatsızlığını bir nevi de olsa paylaşmak, yardımcı olmak isteğiyle yanına geldim. Hücrelerimiz karşılıklı idi. Arada bir çatı vardı. Yaşadığı rahatsızlığı biliyordum. Ailesiyle dışarıdan tanışmıştık. Bir aile gibiydik. Annesi annem, kardeşleri öz kardeşlerim gibiydi. Yanında tanıdık birinin olmasının biraz daha fazla yardımcı olabileceğini düşündüm.

Yanına ilk geldiğimde rahatsızlığı bugünkü gibi değildi. Deyim yerindeyse dış dünyayla bağları tamamen kesikti. Kendi halindeydi. Sürekli dalgın, düşüncelere dalıyordu. Kulağındaki sesler, gördüğü halüsinasyonlardan dolayı sürekli gergin bir hali vardı. Duyduğunu sandığı seslere ve halüsinasyonlara karşı tepkisi çok açık değildi. Daha çok kendini gererdi. Unutkanlık, hafıza kaybı, vücudunda özellikle belden aşağısında, bacaklarında sürekli yapay bir uyuşukluk hissedirdi. Bu yüzden bacaklarındaki uyuşukluğu atmak için tabanını yere vururdu. Uyku sorunu vardı yine. Tedaviyi kabul etmiyordu hiç bir şekilde. Bizlerin çabasıyla yapılan hastane sevklerinde, yaşadığı rahatsızlığı doktora anlatmayarak geri geldiği oluyordu. "Bizi bu hale sokanlara bir de tedavi mi olacağız" diye düşünüyordu. Bu nedenle ilaçları kullanmıyordu.

Burada diğer hücrelerle olan iletişimimizi notlarla sürdürüyoruz. Ama H.T.A. not yazmazdı, yaşam içindeki diğer faaliyetlerden de uzaktı. Her şeyi kendi içinde yaşıyor, kendi kendine düşünüyordu. Kendi iç dünyasından çıkarp, gerçek yaşama dikkatini vermesini sağlamak için günlük yaşam içerisinde kimi şeyler yaptık. Mesela, bağlama çalışıyordu, yeni öğrenmişti. Her gün akşam yemeğinden sonra oturur 1-2 saat bağlama çalardık. Sürekli sohbet etmeye çalışırdım. Sohbet ettikçe açılırdı. Rahatsızlığını anlatırdı. Uzun uzun konuşur, bunlara karşı hücre koşullarında kendimizce nasıl önlemler alabileceğimizi konuşurduk.

- Psikolojik sorunları olan biriyle kalmanın zorlukları neler?

Yaşadığımız sıkıntılar oldu. Deyim yerindeyse her an diken üstünde hissettik kendimizi. Çünkü her an ani ruh hali değişimi yaşayabiliyor. Çok sakinken bir anda dakikalarca gülebiliyor, kahkahalara boğuluyordu. Duyduğunu sandığı sesler onunla konuşuyor, sürekli bir şeyler anlatıyor, anımsatıyor. Buna karşı tepkisi de, ya böyle dakikalarca kendi kendine gülerek oluyor ya da tam tersi geriliyor, kızıyor, küfürler savurarak duvarları yumrukluyordu. Bu bizi de etkiliyordu ister istemez. Örneğin, ayak tabanlarını sürekli yere vurması. Gün içinde her an oluyor bu. Etkileniyor, irkiliyorduk. Vücudumuzu bir gerginlik kaplıyor, tepeden tırnağa tüylerimiz diken diken oluyor. Bununla birlikte yoğunlaşamama sorunu yaşıyorduk. Kitap okuyoruz ama aklımız H.T.A.'da sürekli. Her an bir şey olabileceği endişesi yaşıyoruz. Günün her anı böyle. Çay içerken, mektup yazarken, masada not yazarken, çalışırken... Bu artık bir noktadan sonra dayanılmaz oluyor, elimizin kolumuzun bağlı olmasından üzüntü duyuyoruz. Yanıbaşında gözünün önünde bir insan can çekişiyor ve siz bir şey yapamıyorsunuz. Duyduğunuz acıyı hafifletmek adına gözünüzü kapatmak istesenez kulağınızla duyuyorsunuz acı çığlıklarını. Kulağınızı tıkasanız, duvarları yumruklaması, kafasını duvarlara vurması, bağırıp çağırmasıyla, hücre içinde oluşan gürültü tüm bedeninizi sarsıyor. Uyku sorunu olduğu için biz de geceleri rahat uyuyamıyorduk. Bazen 2-3 gün hiç uyumadığı olurdu. Sağlıklı düşünmediği için her an kendisine zarar verebileceğini düşünerek beraber sabahladığımız oldu. Bu bizim uyku düzenimizi de etkiledi tabii. Öyle ki, bu durum, geceleri uyuduğunuzda sabaha kadar belki on defa uyandığınız oluyor, yatağını kontrol ediyorsunuz. Yatıyorsa rahat bir nefes alıyorsunuz. Yatmıyorsa kalkıp yanıbaşında bekliyorsunuz. Hiç bir şey yapmasanız saatlerce volta atıyorsunuz. Ya da gecenin bir vakti uykudan şiddetli gürültülerle H.T.A.'nın bağrırlarıyla, çığlıklarıyla uyanabiliyorsunuz. "H.T.A... H.T.A." diye sayıklayarak yanına koşuyorsunuz. Ellerinizi başını tutup okşuyor, göğsünüze basıp "tamam

geçti. Sakin ol..." diyorsunuz. Çünkü yapabileceğiniz başka bir şey yok bu kahrolası hücrelerde.

Bize karşı hiç bir zaman saldırgan olmadı. En kötü anlarında bile böyleydi. Elbette kimi zaman tepkiselleştiği oldu. Tartıştığımız da oldu. Örneğin, sürekli düşüncelere dalması kafasında kurgulara yol açıyor ve bu kurgularda biz de yer alabiliyorduk. Yaşam içinde kimi şeylerin paylaşılmaması ve takıntı haline gelmesi bu kurgularda etkili oluyor ve bir süre sonra ortada olsun olmasın bu kurgulara inanıyor, bize karşı da tepkisel olabiliyordu. Konuşmaya çalıştığımızda ise sorunun ne olduğunu soyut ifade ediyor, "siz daha iyi bilirsiniz, hep ben mi anlatacağım" diyor. Ama ortada anlattığı bir şey yoktu. Bu durum kendisini ve bizi daha çok sıkıntıya sokuyor, son noktada ise kaçıışı düşünüyor. Kaçıışı ise, tek başına olmak. Sayısını unuttuk, bir kaç kez yer değiştirmeye çalıştı. Olmadı.

- *Kriz anlarını anlatır mısın?*

Anlatayım anlatmasına da, onu bir de bana sorun. Neresinden başlayayım? Kendisini dakikalarca banyoya kilitleyerek boğmaya çalışmasını mı?.. Elbette bunlar bir anda ortaya çıkmıyordu. Başlangıcını anlatayım. Kulaklarında sürekli sesler duyuyor, halüsinasyonlar görüyor, vücudunda sürekli yapay bir uyuşukluk oluyor. Sürekli soğukluk ya da sıcaklık hissi şeklinde.

Kadın ve erkek sesleri duyuyor sürekli. Genç yaşlı farketmiyor. Tanıdık ya da tanımadık. İlk zamanlar bu sesler tek kelimelik oluyordu. 2003 yılı sonlarında bu sesler artık karşısındaymış gibi konuşmaya başladı. Öyle ki bu sesler artık benim kelliğimin, kulaklarımın kepçe oluşunun mavrasını bile yapabiliyordu. Ya da daha çok karşılaştığı "*kendini yak, kendini yak, öldür...*" diyorlardı. Duyduğu bu sesler ona dayanılmaz geliyordu. Yine halüsinasyonlar... İlk başlarda sabit fotoğraf kareleri gibi insan yüzleri görüyordu. Daha sonra bunlar, hareket eden ve konuşan insanlar halini aldı. Karşısında gibi konuşuyor, çoğu kez "*kendini yak*" diyorlardı. Halüsinasyonlar nede-

niyle vücudunda uyuşukluk hissediyor. Bu onu çılgına çeviriyor, gördüklerine sürekli küfürler ediyor, bağırarak tepki veriyordu. "Şerefsiz, namussuzlar başka yere gidin, bize ne bulaşıyorsunuz" diyordu. Çoğu kez de "Bunları kağıza oturtacağım.. Bir elime geçirirsem..." diyordu.

Bu nedenle sürekli bize tanıdık tanımadık isimler soruyor, "bunlar kim" diyordu. Gördüğü halüsinasyonlarla ilgiliydi bu isimler. Biz de tanıdıklarımızı söylüyor, tanımadıklarımızı "bilmiyoruz" deyip, gördüklerinin gerçek olmadığını, bunlara inanmamasını anlatmaya çalışıyorduk. Bu durum kimi zaman ise dayanılmaz noktaya geldiğinde kendini tamamen kaybediyordu. Bağırıp, çağırıyor, duvarlara yumruklar atıyor, kafasını duvarlara, dolaba vuruyordu. Ya da camları yumrukluyordu. 3-4 defa cam kırdı. Yine televizyon, radyo, bardak, sandalye kırdığı oldu. Kendini banyoya kapatıyor, dakikalarca çıkmıyordu. Banyoda, görüntülerin kendisine bulaşmasını engellemek için soyunuyor, paspas sopasıyla onları dövmeye, kovmaya çalışıyordu. Ya da banyoda duvarın dibine oturup dakikalarca ağlıyordu. 20 Nisan 2004'de bu şekilde bir kriz geçirdi... O gün banyo günüydü. Banyo yaptıktan sonra aşağıda oturdu bir süre. Banyo yaparken bile bu sesleri duyuyor, halüsinasyonlar görüyordu. Ve deli oluyordu. Bu nedenle banyo camını kırmış, elini kesmişti. Banyodan sonra yine gerildi. Durduğu yerden fırlayıp banyoya attı kendini. Çınlıçıplak soyunmuş, elleriyle kendisini boğmaya çalışmıştı. 45 dakika kadar banyoda kalmıştı. Sürekli bağırıyor, boğulacak gibi oluyordu. Dışarı çıkmasını istiyorduk. Uzun süre çıkmak istemedi ve biz ısrar edince çınlıçıplak vaziyette hüngür hüngür ağlayarak çıktı. Gözleri kan çanağı gibi olmuş, boynu ve göğsü kendini boğmaya çalıştığı için kıpkırmızı olmuştu. "Şerefsiz, namussuzlar, bizi öldürmeye çalışıyorlar, kendini yakıyorlar. Siz yakın kendinizi, ben niye yakayım... Deli miyim, deli sizsiniz." vb. diyerek yukarı çıktı. Kendini iyice kaybetti, cama saldırdı. Camı kırıp elini kesti. Sakinleştirmeye çalışıyoruz ama olmuyor. Konuşacak bir şey bula-

miyor insan. Sakinleştirmek için bir şeyler söylüyoruz, ama değişen bir şey olmuyordu... İdareye haber verdik. Onlar kapıya gelince gardiyanlara bağırıp çağırmaya başladı. Zaten sürekli gardiyanlar tarafından izlendiğini düşünüyordu. Bazen birden fırlıyor camdan havalandırmaya koridor camlarına bakarak gardiyanlara, idareye küfrediyordu... Bu nedenle gardiyanlar geldiğinde onlara bağır-maya başladı. Biz zorla tuttuk, gardiyanlar içeri giremedi-ler, korktular. Mazgaldan durumunu anlattık. Eli kesikti, revire çıkarın dedik. H.T.A. çıkmadı. Onlara tedavi ol-mam, diyordu. Bir türlü ikna olmadı. Elinden oluk oluk kan akıyor. Yatağından giysilere, merdivenlere kadar hüc-renin her yanı kanlandı. Bir türlü bırakmıyor yarayı sara-lım, kanamayı durduralım. Selpakla, bezle kendi kendine bağlıyor. O gece oturduk sabaha kadar... Sonra sakinleş-ti. İdareden hastane sevkini istedik acilen. 2 gün sonra 22 Nisan'da götürdüler Bakırköy'e. 20 gün Bakırköy'de tu-tuldu. "İyileşti" denilerek Bayrampaşa'ya götürüldü. 20-25 gün kadar orada kaldı. 7 Haziran'da geri getirildi.

2-3 gün nispeten iyi görünüyordu. Ancak çok geçme-den rahatsızlıkları tekrar arttı. İki hafta kadar sonra tekrar benzer bir kriz geçirdi ve yine intihara kalkıştı. Bu defa banyo küvetini kırmış, ayak topuklarını kesmişti. Yine kendini kaybetmiş, gördüğü şeylere küfrediyor, "ben deli değilim. Ben bunları düşünen biri değilim..." diyordu sü-rekli. En çok da bu seslerin, görüntülerin nasıl, neden meydana geldiğine anlam verememesine, bunu kafasının almayışına kızıyordu. Hücrede olduğumuzu, yanında bi-zim dışımızda (iki kişi) kimse olmadığını görüyor, biliyor. Ancak bir türlü o seslere görüntülere anlam veremiyor ve bu O'nu kızdırıyordu.

- *Bu yaşadıkların sende ne gibi etkiler bıraktı?*

Yanına gelmeden önce nelerle karşılaşacağımı, az-çok düşünmüştüm. Sıkıntılı günler de yaşayacaktık. Gelişimin ilk bir kaç haftasında bazı şeylere anlam veremiyordum. Sohbetlerde anlatıyordu kimi şeyleri ama genelde soyut

ve yüzeyseldi. Ayaklarını sürekli yere vurması ya da küfürleri, kızıp gerilmeleri, kendi kendine gülmeleri... Bu da ister istemez bende sıkıntılar yarattı. Ancak moral motivasyonumuzun sürekli iyi olması gerektiğini, dikkatini sürekli gerçek yaşama çekmek gerektiğini düşünerek bu yönde çabaladık. Dalgınlığından sıyrıldı biraz ve açıldı.

Nisan ayındaki krize kadar beni en çok üzen ve sıkıntıya sokan şey tedaviyi reddetmesiydi. Bir türlü ikna olmuyordu. Yapabileceğimiz tek şey kalıyordu. Mümkün olduğunca sohbet etmek, pratik işlerle ilgilenmek.

Rahatsızlığının da etkisiyle olabildiğince dağınıktı. İster istemez bu da bizi sıkıntıya sokuyordu. Kızdığımız zamanlar da oldu. Oturup uzun uzun sohbet ettiğimiz zamanlar da. Öyle ki bazen bir bebek gibi üzerine titremek, ilgilenmek gerekiyordu. Çamaşırlarını yıkar, yatağı, dolabı dağınıksa toparlar, bir şekilde yaşamaya adapte olmasını sağlardık. Gün içinde çok fazla bir şeyle uğraşmadığı için sürekli sigara ve çay içiyordu. Sigarayı günde neredeyse 3 pakete çıkarmıştı. Bu koşullarda maddi imkanların kısıtlı oluşu da, ihtiyaçları her zaman karşılamaya yetmiyordu.

Sağlıklı düşünemiyor, duygularına düşüncelerine yön veremiyor. Kendine hakim olamıyordu. Ancak "bu kadar da olmaz" diyordum bazen kendi kendime. Çünkü her fırsatta konuşuyor, yol yöntem gösteriyorduk. Mesela, çamaşırlarını ortada bırakmamasını, zamanında yıkamasını, yatağını dolabını düzenli tutmasını, yemek, çay, sigarayı düzenli yiyip içmesini, gün içinde bir şeylerle uğraşmasını vb... sürekli konuşuyorduk. Mesela, seslere tepki vermemesini, kendini germemeye çalışmasını... Ancak olmuyordu. Ya iyice kaptırıyordu kendini, ya da çaba gösterdiğinde kendini iyice sıkıyor, daha da kötü oluyordu. Bu şekilde çabalarımızın sonuçsuz kalması bizi daha fazla sıkıyordu. Sürekli stres yaşıyorduk. Bu da bir süre sonra rahatsızlık yarattı bende. Yoğunlaşamama (mektup, kitap vb...) isteksizlik gibi. Yaşadığım bu stres mideme vurdu, ülser çıktı. Bununla birlikte uyku sorunu oluyordu.

Geceleri bazen yatakta dolanıp duruyordum, uyuyamıyordum. Aklım hep H.T.A.'daydı. Ya da uyuduğumda sabaha kadar 5-10 defa uyandığım oluyordu. Bu da gözleri etkiliyordu. Zaten tecrit koşullarından (hareket ve görüş alanının darlığından) dolayı bir dizi göz rahatsızlığı yaşıyor.

Bazen dalıp gidiyorum. H.T.A.'nın yaşadıklarını anlamak ve acaba daha fazla nasıl yardımcı olabiliriz, neler yapabiliriz diye düşünüyordum. Bu durumdan etkilenmiştim. Dalgınlık başlamıştı. Özellikle akşamları bazen ortamın sessizliği etkili oluyordu. Ve bir süre sağ kulağımda uğultular duymaya başladım. Uğultulara yoğunlaştığımda ise kalabalık bir insan seli varmış ve onların gürültüsü geliyormuş gibi hissediyordum. Yoğunlaştıkça insanı çeken bir şey bu. Bunlardan daha fazla etkilenmemek için dikkatimi yaşama, gerçek olana vermeye çalıştım. Ve bir süre sonra geçti. Bazen düşünürdüm, bende de mi başlıyor diye. Ama öyle olmadı.

Kriz anlarındaki duyguları anlatmak zor gerçekten. Yani öyle bir düşünce atmosferinde yaşıyorsunuz ki; bir yandan bu hücrelere, buraları yapanların alayına küfürleri düzdüğünüz oluyor. Bazen de yer değiştirmeyi bile düşünürdüm. Yanıbaşımda sorun yaşarken, bazen not yazmak, mektup yazmak bana işkence, ölüm gibi geliyordu. Ama yapıyordum yine de. Burada ayakta kalmanın tek koşulu direnmektir, yaşama sarılmaktır. (M.Ç. isimli tutuklu)

H.T.A. İle Röportaj:

**“Tecritte insani uyarılar demire,
duygular betona gömülmeye çalışılıyor”**

- Rahatsızlığın ne zaman başladı? Sen ne zaman ve nasıl farkına vardın?

Biliyorsun bir dönem tek kaldım. İnanki o dönemler ve sonraki dönemlere ait pek bir şey yok hatırımda. Rahat-

sızlığım ise o zaman başladı. Üçlü hücreye geçtiğimde ise artış gösterdi. İlk sesleri duyduğumda bunu anlayamıyordum. Oysa daha önce okuduğum kitap ve yazılar vardı, bunun üzerine. Yeterince bilgili de değildim buna rağmen. Üçlü hücreden çıkıp başka bir hücreye geçtiğimde farkına vardım. O zaman azalmıştı sesler ve kabuslar. Hatta tamamen bitmiş gibiydi. Ben de bu durumun yeni farkına varmıştım. Uzun zaman kabul etmedim. Yani bunun bir rahatsızlık olduğunu biliyorum ama kabul etmiyorum.

Şöyle anlatayım. Tek kaldığım dönemlerde, tecrit politikasını uygulayan hapishane idaresinin psikolojiye yönelik bir saldırısı vardı. Bunu ilk olarak çıkardığı tek düze ve bilinçli seslerden anlayabiliriz. Tekli hücrenin üzerinde bir iş atölyesi var. Burada çalışmalar olurdu. Daha sonra burası bir işkencehaneye dönüştü. Günün hemen hemen tamamı, bazı saatler hariç, aramalarda kullandıkları plastik çekiçlerle iş yurdunun beton zeminine (benim tam üstüm oluyordu) durmadan vurarak sesler çıkarıyorlardı. Bu olağanüstü rahatsız ediyordu beni. 3,5 ay her gün sürdü bu. Çıkıp havalandırmaya bağınyordum; "kim var, kesin ulan şu sesi" diye. Yok... Yani ses verilmiyordu. Bunun dışında, geceleri tedirgin etmek, bir korku hali, panik vs. yaratmak amaçlı, tepemde bardak kırma yapıldı. Mesela kitap okuyorsun, ya da mektup yazıyorsun, ya da uykudasin ansızın bir bardak tepende parçalanıyor. Ayak sesleri vs. çıkıyor. Gecenin 02.00'si, 03.00'ü gibi. Gündüz ise bu seslere eklenen şeyler, mazgalı birden tedirgin edici şekilde açıp kapatmak vs... Bunlar dışında bir kaç kez saldırılar.

- *Bilinçli olarak psikolojini bozmaya çalıştıklarını söylüyorsun yani. Peki bu saldırılar nasıl geçekleşti?*

Bir keresinde müdürün görüşmek istediğini söylediler. Bir kaç gardiyan gelmişti. Görüşmek istiyorsa benim gelmeyeceğimi, kendisinin mazgala gelip konuşmasını söyledim. Bunun üzerine tekrar tekrar geldiler. Ve sonunda havalandırmada volta atarken aniden kapı açıldı ve içeri-

ye 7-8 gardiyan girdi. "Ne var ne oldu?" "Hani müdür?" İçeriye geçmemi söylediler... Bu, anlamsız, durup dururken yaşatılan bir saldırıydı. "Neden geçeceğim? Yoksa haberim olmadan hücre cezası mı almışım, kapım mı kapanacak?" diye sordum. Havalandırma kapısını kapatacaklarını söylediler. Sebep ise yok, sorular karşısında bir şey demiyorlar. Ve zorla hücreye sokmak için saldırdılar havalandırmada. Öncesinde yumrukları sıkma, "bir vurursam şimdi" tarzında konuşma, kendi aralarında gülme vs. gibi şeyler yapıyorlardı. Ve direnmeye başladım. Havalandırmada sürüklemeye başladılar. Sloganı patlattım. Kapıya ayaklarımı koyup girmedim, hepsi üzerime çulandı. Tekme, yumruk atmalar oldu. Epey uğraştılar beni içeriye sokabilmek için. Sonrasında hücre içine düştüm. O zaman bırakıp, havalandırma kapısını kapatıp gittiler. Bunun dışında da bir kaç kez sözlü münakaşa ettik. Saldırı hazırlıklarını yarıda kestiler. Kantin sorunu oluyordu. Aylarca bir tırnak makası vermediler mesela. Tırnaklarımı kalemtraş keskişiyle kesiyordum. Bunun yüzünden münakaşa oluyordu... Bu saldırıyı hatırlıyorum. Bir dönem de hiç bir şey yapamıyor, okuyamıyordum. Kafam, bu saldırılar ile meşguldü çoğu zaman. Yani sesler vs. ile. Beton zemine inen çekicin sesleri hücrenin duvarlarında yankılanıyordu. Yanımdaki hücrede de kalan yoktu. Yani havalandırmada da tektim. O zamanlar halüsinasyonlar başladı. Çok garip ve benimle alakalı olmayan kabuslar görmeye başlıyordum. Hiç kimse ile konuşmak içimden gelmiyordu. Bu uzun zaman sürdü. Bazen bir soruya, bir şeye cevap verirken bile yoruluyor, bun alıyor, kısa cevaplar veriyordum. O zaman bu daha da kötüydü. Ziyaretlerdeki sohbetler bir-iki cümleden öteye gitmiyordu. Ziyaret kabininde boğuluyormuş gibi hissettiğim oldu, bayılma anına geldiğimde... Ziyaretler sohbetsiz, moralsizdi anlayacağın.

Zaman zaman felsefi konulara kafamın takıldığı oluyordu. Mesela yağmurun yağışına, buluta, göllerin buharlaşmasına... Bunları örnek olarak veriyorum, anlatmak is-

tediğim, yani hiç uğraşmayacağım şeylere takılıyordum. Mektuplar arada kalmıştı. Tek tük yazıyordum. Daha sonra iştah sorunu başladı. Hiç bir şey yemek gelmiyordu içimden. Yemek yiyemediğim noktada bisküvi vs. atıştırıyordum sabah akşam. Bir zaman sonra o da kesildi. Oralet içiyordum. Açlık grevi ve ölüm orucu düşüncesi de kafamdaydı devamlı.

En son bunların çok yoğunlaştığı dönemde sesler duymaya başladım. Önceleri çılgılık olan sesler bir zaman sonra sohbete, kendi aralarında konuşmaya dönüştü. Bunlar tarafından övüldüğüm, sevildiğim ve hakaret edildiğim oldu. Daha sonra baktığımda bunların hiç bir şey olduğunu anlıyor, hatta o anda ona verdiğim tepkiye güldüğüm oluyor. Mesela hastanedeyken bilinç yerine gelmişti. Sağlıklı düşünebiliyordum. Bu da doğru yorumlamam demek. O zaman çok güldüğüm oldu. Zaman zaman bağırıp çağırıyordum. Bunlar bilinç dışı olan şeylerdi. Yine bu durumu, arkadaşlar anlattığında ve mantıklı yorumladığımda güldüğüm şeyler oluyor. Kısacası halüsinasyonlar, çılgılıklar, hiç bir şey yapamama ya da anlamsızlık, her şey anlamsız gelmeye başlıyor. Mektup, kitap, TV, radyo vs. Bu noktada yakma olayı oldu. Yani yaşama sevinci diyoruz, intihar diyoruz. Ancak sen onu yaparken intihar olarak algılamıyorsun. O anın atmosferinde etkili oluyor.

- *İntihar girişimin sırasında kaç kişiydiniz? Nasıl intihar etmeye çalıştın?*

İki kişiydik o zaman. Aklımdan kendimi feda etmenin ya da intiharın çıkmadığı da oldu. Sabah akşam günlerce bunu düşünüyordum. Aylar sonra hastanede yatarken yanımda intihar eden oldu. O zaman "insanlar ne hale gelmiş" diye düşündüm. Ondan sonra kriz bir azalıp, bir çoğaldı. Sınırı aşan cinnet demek daha doğru olur. Krizler geçirdiğimi, bunun sonucunda neler olduğunu sakinleştikten sonra fark edebiliyorum. Krizler başladı. Sakin olmak istediğim anda aşırı sinirlendiğim oluyordu. Cama vurmak istemeden, vurup kırıyordum. Ya da az öncesin-

den camın orada olduğunu bilip vurabileceğimden ötürü dikkatimi oradan uzaklaştırıp volta atıyordum. Ama iki dakika sonra kriz esnasında camı unutup duvar diye vuruyorum. Bunların hepsini kendime geldiğimde, bilinçli mantıklı düşünebildiğimde yorumlayabiliyorum.

Sesler, halüsinasyonlar uzun zaman devam etti. Bu, yaşamı alt üst ediyor. Günlük işlerimi etkiliyor. Bu zamanlarda bir söz, bir müzik, mektup, sohbet ilaç gibi geliyor.

Algılayamadığım oluyordu. Elimdeki çakmağın, çakmak olduğunu yeni fark ediyormuşçasına hayretle bakıyordum. Ama bu hayrete neden olan onu farketmem ve onu farketmemden önceki aşırı algı bozukluğu. Yani his kaybı oluştu.

Duvarların, havalandırmanın ve hücrenin duvarlarının uzunluğunu anlayamıyordum. Daha ileri ya da daha yakın olduğunu biliyor, duvarın ya da kapının (kapı kolunu tutarken anlaşılıyor) kapı olduğunu algılayamıyordum. Kısacası bilinç gidip geliyordu. Ayrıca tansiyon düşüyor, bayılacak gibi oluyor, ayakta bayıldığım oluyordu. Yani ölüm hissi kaplamıştı kısacası. Bu sürede revire gündelik olarak çıkıyordum. Tansiyon ölçülüyor, hap veriliyor geri geliyordum. Ama aynı durum devam ediyordu. Uyuduğumun uyku olduğunu bilmeden, neden uyandığıma da bir anlam veremedenden bilinçsiz bir şekilde uzanıyor uyuyordum. Yani çizim yapmak, kitap okumak mümkün değil. Okuduğum ise sanki boşluğa giden, anlamadığım bir sözcükler yumağı da onu çözemiyormuşum gibi... Bir kitabı okuyordum, ismi şimdi aklımda değil. 140. 150. sayfaya geldiğimde aniden tekrar okumak için elime aldığımda bu kez okuduğum sayfalardan eser yoktu. Kitabı hiç okumamış gibi yeniden başladım. Yani silindi okuduklarım. Yeniden başladım. 30. sayfada yanımdaki arkadaşşıma anlata-yım dedim, tekrar silindi. Tekrar hiç okumamış gibi başladım ve bu kez de yine 30. sayfada anlatmak istedim anlatamadım. O kitabı okuyamadım. Bayrampaşa'ya gittiğimden bu yana okuyabiliyorum. Tabii bilinç gidince ne yaptığını anlamıyorsun. Sigara va çay artmıştı.

- Halusinasyonlardan bahsetmiştin. Bunları biraz açabilir misin, neler görüyordun?

Halüsinasyonları? Anlatayım. Birden hatırladıklarım oluyor. Mesela bir çatışma içindeyim. Elimde silah var, karşımda düşman. Ona ateş ediyorum öldürüyorum. Zaman zaman bu tür çatışmalara girdiğim oluyordu. O anda gerçekte, hayali ayırt edemiyorsun. Böyle çok adam öldürdüm. Ya da vurulacakken kurtuldum, yakalandım. Mesela uyuyamıyordum. Uykum geliyor bir yandan, uyuyamıyorum. Diğer yandan, gece sabaha kadar çalıştığımı biliyorum, rüyalarım da tanıdığım şehitlerimizle beraber çatışmalara girdiğimiz, çalışmalar yürüttüğümüz oluyordu. Saçma sapan hiç alakasız şeyler de gördüğüm oluyordu. Uyku sorunu, tekli hücrelerde gece tedirgin etme işleri vs. zamanında (gece saat 02.00'de müzik açılıyordu mesela iş yurdundan) başladı. Kulaklarıma pamuk tikiyor uyumaya çalışıyordum. En ufacık sestten rahatsız oluyordum ve kendi çıkardığım sesi ise fark edemiyordum. Mesela Bayrampaşa'da iken (bu son gittiğimde) çok yüksek sesle konuşuyorum diye çok uyardılar. Ancak ben bunu fark edemiyordum, normal konuştuğumu sanıyordum. Bugün de böyle sestten aşırı derecede rahatsız oluyorum ancak kendi yaptığım sesi farketmeden yapıyorum. Ses sonucu baş ağrısı, halsizlik, dinlenme isteği vs. oluyor.

Yani, hani kavga gürültü vardır uzakta ama sen birbirine karışan bağrıışmaları duyarsın, ben de sesi farketdiğimde, mesela bir şey karıştırdığımda, radyo sesi, Tv. sesi vs... aynı böyle oluyor. Sesi kısıyordum. O konuşma isteğimin olmadığı zamanlar, 3,5 ay kimseyle doğru düzgün konuşmadım. İlk kendi kendime türkü söylediğimde konuşma şeklimin değiştiğini (daha kaba) farkettim. Ve kendi sesime şaşıryordum.

Üçlü hücreye geçtiğimde ilk bağırarak sohbet etmek istediğimde konuşamadım. Sesimin tonunu ayarlayamıyor, havalandırmadan yankı yapan sesime yabancı bir sesmiş gibi şaşıryor ve yankıdan rahatsız oluyordum.

Çok garipsedim bunu. Kendi sesine yabancılaşıyorsun. Bu senin açından çok garip ve üzücü bir olay. Bu durum, sanki önceden yapabileceğin şeyleri, mesela yazı yazmak, bolca okumak, üretmek gibi şeyleri, artık yapamayacakmışım düşüncesi oluşturuyor. Ve aşırı derecede üzüyor. Daha sonra hastaneye götürüldüm. Sanki yenisinden dünyanın farkına varmış gibi oldum. Doktora tüm bunları anlatırken aynı zamanda basitleşti. Bilinç yerine gelmişti. Sağlıklı düşünüyordum ve günlük işlerime devam edebiliyordum.

- *Bu ani düzelmenin hücre ortamından çıkmış olmanla ilgisi var mı? İlaç tedavisi gördün mü orada?*

Elbette büyük etkisi var. İnsanların içine karışıyorsun ve dış dünyaya açılmış oluyorsun. Hücreden iki kez çıktım tedavi için, ikisinde de bir çok şey normale döndü...

İlaç tedavisi gördüm. Şu anda ilaç kullanıyorum. İlk zamanlar iğneler yapıldı, bunlar etkili ilaçlar sanırım. Vücudumda kasılmalar oluştu. Doğrulamıyordum mesela. Yine ilaçla düzeldi. Bu gibi şeyler oldu. İlacın etkisi büyük. Yalnız daha önce kullandığım ilaçlar (Devlet Hastanesi tarafından verilmişti) başka bir hastanede çöpe atıldı ve rahatsızlığımı bu ilaçların ilerlettiği söylendi. Bu doktora da va açıldı sonra. Şu anda ilaç tedavisi görüyorum.

Tedavi sürecinde kısa zaman sonra artık hafıza kaybı başladı. Şunu atlamamam gerekiyor. Tek kaldığım dönemlerde de oluyordu bu, ancak son zamanlarda arttı. Mesela ziyaretlerde, -ama benim hatırımda kırıntısı yok- bir iki ziyaret dışında çoğu kez dayanamayıp annemin de isteğiyle ziyareti yarıda kesip döndüğüm oluyordu.

Bayrampaşa'da kalırken ansızın koptu herşey. Yer, mekan, zaman kavramları, bilgiler silindi sanki. Sonra bunu yorumlayamadım. Şu anda oluyor. Mesela kitap okuyorum, ya da Tv. izliyorum, aşırı dalmışım, ya da anlayamıyorum. Ve sorular dolanmaya başlıyor. Burası neresi, niye buradayım, ne zaman geldim, şimdi ne yapacaktım gibi. Mektubu görüp elimi mektuba atıyorum "ha ben

mektup yazacaktım" deyip hatırlıyorum. Kitabı görüp "ben kitap okuyacağım" deyip kitap okuyorum.

Hatırlayamadığım oluyor, o zaman da başa ağırı saplanıyor. Ve ellerimde, ayaklarımda titremeler oluyor. Güzel, düzgün yazmaya çalışsam da olmuyor, yazamıyorum. Bu, bir şeyi tutarken, çay doldururken, volta atarken (yan çizme, sallanma vs.) kendini gösteriyor. Bunun yanısıra bir saat önce yemek yediğimi, ne yediğimi unuttuğum, aşırı dalgın olduğum, (sigara yakarken yeniden yakma, kitap okurken ara verip dergiyi eline alma) oluyor... Çay suyu koymuşum mesela ama ben çay suyu koymadığımdan eminim. Ya da sigara yanıyorken yeniden sigara yakarken, "bu sigara senin zaten" deniyor. Ama o sigaranın benim olmadığından eminim, yenisini yakıyorum.

Kısacası bunları sağlıklı düşündüğümde ve bunları farkedenlerle konuştuğumda kendime geliyorum.

Bayrampaşa'da ölüm orucu gazisi korsakoflu arkadaşlarla konuştum. Hemen hemen aynı şeyler üzerine sohbet. Sorunların aynı olduğunu farkettiler. Arkadaş bana diyor ki, "şu an seninle sohbet ederken kafamda şu soru dolanıyor, niye konuşuyorsun ya da konuşmanın anlamsızlığını düşünüyorum" diyor. Aynısını ben de yaşadım. Ama şimdi iyi olduğumu biliyorum. Gördüğümüz halüsinasyonlar üzerine konuştuk. Ya da unutma üzerine. Aynı şeyler. Hücrenin benzer etkileri görünüyor. Belki onun farklı nedenleri de vardır. Ama hücre ön plana çıkıyor.

Şimdi eskiye oranla çok daha iyiyim. Ama mesela Bayrampaşa'dan sevk oldum, orası geniş, insanlar var ve rahattı. Buraya girmemle bir boğuculuk başladı. Kafese kapatılmışsın gibi. Sonra elinden şekeri alınmış çocuğa dönme hissi. Garipsiyorsun sonra bunları. Şu an halüsinasyonlar görmüyorum. En son cesetler görmeye, çıplak vücutlar görmeye başlamıştım. Saz çalışıyorum, o sıra gözlerimin önünde morgda raftan ceset alınıyor. Hani morg kasasını çekersin ya öyle, elimde ceset var, morarmış, ne yapayım ben bu cesedi? Kendime gelmeye çalışıyorum.

Buraya gelmemle bir boğuculuk, zaman zaman bahsettiğim bir hafıza sorunu var. Kitap okuyorum ve yazıyorum. İlaçların etkisini gördüm. Ve ilaç demişken, o sıcaklık, direnişin yarattığı sıcaklık. Bayrampaşa hapishanesinde kaldığım zaman içinde o yoldaş sıcaklığını bir ilaç saydım. İlaç oldu kısacası. O sıcaklığı hissedip sohbetlerden, türkülerden büyük moral alıp o sevinçle gözlerimin dolduğu oldu. Bir zaman sonra yazma isteği doğdu. Üretmek direnmektir. Üretmek istiyor insan. Ürettikçe o coşku müthiş.

- *Tecrit, yaşamayan insanlara anlatması zor olan bir uygulama. Tecriti insanlara anlatacak olsan nasıl anlatırdın?*

Yaşayan bilir türünden bir şey. Tek kelimelik ifadeler var. Bence uzun sürece yayılmış bir işkence. Düşünsene, tüm o sevdiğin şeylerden, arkadaşlarından, kitaplarından ya da başka şeylerden, en önemlisi toplumdan izole ediliyorsun. Tecritte insani uyarıları demire, duyguların betona gömülmeye çalışılıyor. Yani tecrit asıl olarak insanlıktan soyutlamaktır. Sosyal olanı en aza indirgeyerek izole etmeyi amaçlıyor. Yalnız insanlara biz bunu burada yaşadığımızı anlatıyoruz. Yani en koyusunu. Kimileri tecriti, yalnızca bizim kapatıldığımız bu hücrelerden ibaret sanıyor. Oysaki salt bizimle sınırlı değil. Tecrit, demire, betona hapsedilmeye çalışılan ama özünde toplumun tüm kesimlerini kapsayan bir politika. İnsanların çoğu bunu görmüyor. Kimi de görmek istemiyor. Gençliğe, işçilere, sanatçılara, aydınlara uygulanan bu tecrit, sokak aralarına, Mc Donalds'lara vb. yerlere gizlenmiş. Biz bu tecritin farkındayız. Ve en koyusunu biz yaşıyoruz. Bunu sökecek olan yine biziz.

Tecrit; asık suratlar, gülmeyen dudaklarda. Canhıraş savrulan küfürde. Yani üç kişiye sığdırılan kahkahada. Böyle bakınca burada tecrit bu. Bunun dışında anlattığım gibi demiri, betonu aşan, buralardan çıkan bir şey tecrit.

İçinde yaşaması da, anlatması da güç...

3- Dar Grup Tecriti

Tecrit deyince akla sadece bir kişinin hücreye kapatılması gelmemeli. Tecrit "tek olma hali", "tek tutulmak" değildir sadece. Sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmek için belli sayıda insanın bir araya gelebilmesi olmazsa olmazdır. Sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmeye olanak vermediği sürece sayı 2, 3, 4 de olsa bu tecrittir. Ve buna "Dar Grup Tecriti" denir.

Bilim insanları, psikologlar, doktorlar, sağlıklı sosyal ilişkilerin kurulabilmesi için en az 10-15 kişinin bir arada bulunması gerektiğini belirtiyorlar:

"... Tecritin bu tarzında, tutuklunun üçlü gruplar halinde bir araya getirilmeleri dahi, sağlık sorunlarının ortaya çıkmasının engellenmesine ve hatta yok edilmesine uygun değildir. Bunun için 10-15 kişilik bir grubun oluşturulması kesin şarttır." (Demokratik Doktorlar Birliği'nin Tecrite Karşı Açıklaması)

Bunu şöyle bir benzetmeyle açıklayabiliriz; nasıl ki bir insanın bedeninin genetik yapısı varsa, sosyal yaşamının, psikolojisinin de bir genetik yapısı vardır. Ve tecrit insan psikolojisinin, sosyal varlığının genlerine yapılan bir müdahaledir. İnsan, diğer insanlarla ilişki içerisinde sosyal bir varlığa dönüşür, ilişki kurarak sosyalleşir, insan olur. Nasıl büyüdüğünüzü, yettiğinizi düşünün. Sadece bir gün içerisinde karşılaştığınız, konuştuğunuz insan sayısını düşünün. Bir gün tüm bunlardan koparılıyor ve bir ya da iki kişiyle yaşamaya mahkum ediliyorsunuz. İşte o zaman, ancak o zaman sosyal varlığınızın genlerini farkedebiliyorsunuz. O genler, sosyal ilişkiler sayesinde oluşmuş ve varlığını sürdürüyor.

Tecritçilerin, tecriti "iyileştirme"nin, "beyin yıkamanın" bir yöntemi olarak görmesi boşuna değil. Onlar sosyal varlığımızın genleriyle oynadıklarının bilincindeler. Bu genetik "müdahale"nin sonuçları ise fiziksel ve psikolojik tahribat oluyor.

Dar Grup Tecritinin Yol Açtığı Sorunlar

Dar grup tecritinde, tecritin yarattığı psikolojik tahribata ek olarak yaşanan sorunlar var. Bu sorunlar dar grup tecritinde yaşamak zorunda bırakılanların ilişkilerinde açığa çıkıyor. Yıllarca sadece birbirini gören 2 ya da 3 kişinin sağlıklı sosyal ilişki kurabilmesi mümkün değil. Tecritin yarattığı sorunlara ek olarak ilişkilerinde de sorunlar yaşıyorlar ve bu sorunlar kişiyi olumsuz etkiliyor.

Hücreler ve tecrit, günlük yaşamda ayrıntı diyebileceğimiz bir çok şeyi ve farklı kişisel özellikleri belirgin hale getiriyor. Belirgin hale gelen bu kişisel özellikler ve ayrıntılar yıllar boyu, yılın 365 günü, günün 24 saati, 1 ya da 2 kişiyle bir arada, aynı mekanda tutulunca “sorun” haline gelebiliyor.

Örnekler verelim:

Birinizin eli alışkındır tesbih çekersiniz, diğeriniz tesbih sesini duyunca dikkatinizi toplayamazsınız; biriniz sakız çiğnemeyi seversiniz, diğeriniz sakız sesini duyunca okuduğunuzu dahi anlayamazsınız; biriniz akşam çalışmayı seversiniz, diğeriniz nefret edersiniz. Ya da örneğin, dışarıdayken arkadaşımızın geç yatması veya çayını ses çıkararak içmesi dikkatinizi dahi çekmez, ama aynı mekanda olunca bunları her gün görürseniz, duyarsanız, rahatsız etmeye başlar.

Dar grup tecriti, ayrıntıları işte böyle belirginleştiriyor. Ve giderek takıntılara, hatta kurgulara yol açabiliyor. Takıntılar ve kurgular ise psikolojik sorunların kapısını aralıyor.

Biz devrimciler, dar grup tecritinin yarattığı bu ek sorunları daha bilinçli ele alıp, daha kontrollü yaşayabilir, kendi iç işleyişimizle büyük oranda boyutlanmadan çözebilirken adli mahpuslar bunu çok daha ağır yaşıyorlar.

Şu satırları yazarken karşı hücremizde kalan iki adli kavga ediyor, örneğin. Birbirlerine bağıyorlar, birisi pen-

cereyi sertçe çarptı. Zaman zaman yumruklaşmalar oluyor. Bir adli mahpus kendine ilişkin şu örneği anlatıyor:

"Çok sevdiğim, dışarıda yıllarımı paylaştığım arkadaşım ile aynı hücrede beraber kalıyorduk. Ancak belli bir zaman sonra geçinemeye hale geldik. Sorun bende ya da onda değildi. Sebepleri çok basit ufak şeylerdi. Ama esas sorun hücreydi. Hücrenin yarattığı sinirsellik, gerginlik birbirimizi kırmamıza yol açıyordu. Ve ayrıldık. Birbirimize değer veriyoruz ve özölüyoruz da. Ama yan yana gelince olmuyordu. Babam mapusa düşse, babamla aynı hücrede uzun süre tek başımıza kalamam."

Dar grup tecritinin, ayrıntıları belirginleştirip takıntılara ve kurgulara yol açtığını söylemiştik. Kurgulara dair bir örnek verelim.

Üçlü hücrede kalan A. arkadaşımız, aynı hücrede kalan X'in bazı davranışlarını takıntı haline getirip bir süre sonra kurgulara yöneliyor. Bunda elbette kişisel, siyasal birikimin düzeyi ve tecrit gerçeğinin bilince çıkarılmamış olması önemlidir.

Birinci not A'nın, ikinci not aynı hücrede kalan üçüncü kişinin gözlemleri, üçüncü not ise yine A'nın.

"Merhaba

(...) bu sefer ciddi bir sorun yüzünden yazıyorum. Öyle ki sen bile inanmakta zorluk çekeceksin.

Mesele şu: Ben ve diğer arkadaş üst katta, yataklarımızın yanında sürekli su bulunduruyoruz. İki gündür bu su beni allak bullak etti. Niye dersene, X'in suya ilaç kattığını düşünüyorum. Hatta düşünmekten ziyade etkilerini kendi üzerimde görüyorum. X, iki gün önce bizim sağlıkçıdan ateş düşürücü hap istedi, 'rahatsızım' diye. Neyse, onlar geldi ve o akşam ben yatmadan önce suyu içtiğimde resmen kendimden geçtim. Beynim uyuşur gibi oldu. Karınım ağrımaya başladı. O gün hiç bir rahatsızlığım yoktu. Yine de belki rahatsızımdır diye bu duruma aldırmadım. Sonra dün akşam anma sırasında yine suyu içtim. Yine aynı durum oldu. Gece hiç uyuyamadım. Sarhoş gibi do-

laşıyorum.

X, beni delirtmeye mi çalışıyor, ne yapıyor? Benimle uğraşmaktan başka bir şey yapmıyor. Şimdi diyeceksin ki, 'Suda ilaç olduğu kanısına nerden vardın?' Ya da onun böyle bir şey yaptığı kanısına nasıl ulaştın?

Tesadüf, ilacın geldiği gün gözüme çarptı, üst katta elinde çay kaşığı, plastik bardak suyla uğraşıyordu. İkinci, suyun etkisi, içtiğimde aşına bir şekilde kendini gösteriyor. Merak etme psikolojik değil bu. Suyu diğer arkadaş da içse benimle aynı şeyleri yaşayacak. İki gündür uyku uyuyamıyorum, bizimkilere farketmesem de sersem sersem dolaşıyorum. İlk içtiğim gün gözlerimi kapadığım anda resmen kabus görüyordum.

X'te farklı ilaçlar var. Muhtemelen onları da kattı. Ha ayrıca suyu içtikten sonra tuvalete de çıkamaz oldum. Gece ateşim çıkıyor. Uyuyamıyorum. Beynim uyuşmuş gibi. Su duruyor, istersen diğer arkadaşın üzerinde de denemesini yaparız. Ha ayrıca, bu sudan önce yukarı çıkarp içtiğim suda da daha çok küflenmiş bir tat vardı. O zaman aldırma mıştım. Şimdi ikinci suda da bu durum olunca ilgimi çekti.

Neyse, durum böyle. Ciddi bir sorun. Ne diyeceğimi bilemiyorum."

"Merhaba

Biliyorsun, su meselesi ile ilgili.

Ciddi bir mesele evet. Dün tadına baktıktan sonra A ile biraz konuştum, "cidden böyle mi düşünüyorsun" diye. Oldukça ciddiydi. Doğrusu suyun içinde bir şey olma meselesinden çok, A'nın bunu ciddiye alarak inanması korkuttu beni, onun adına. Kendisine de anlattım; Petin içinde 2,5 lt'den fazla su var. Diyelim ki gerçekten söylediği gibi birşey söz konusu. Yani bir bardak içtiğinde etkiliyor. Böyle birşey olabilmesi için ne kadar ilaç gerekir? Birlikte hesapladık, bir bardağa en az 3-5 tane düşmeli. Bu da

35-50 tablet arası bir şey tutar. Koku yok, renk yok, tat yok, tortu yok... Mümkün mü böyle bir şey? Örneğin suyun içinde en kolay eriyen ve daha sonra ayrılmayan maddelerden biri şekerdir. Şeker bile karıştığı halde suyun içinde uzun süre kaldığında, dipte dikkatli bakıldığında farkedilebilen bir yoğunluk yaratır. Ama söz konusu suyun içinde öyle bir şey farketmedim ben. Dün akşam iki bardak su içtim. Yani onun içtiğinden iki kat fazla. Birşey olmadı. Normal uyudum. Herhangi bir etkisi olmadı.

Böyle bir şüpheye temel olan nedir? X'i elinde plastik bardak ve kaşıkla görmüş. Söylediği bu. Bir de X'in sürekli ilaç kullanması var. Bunlar böyle bir şüphe yaratabilir mi?

A ile ilgili kısma geleyim. Ben psikolojik bir mesele olduğuna inanıyorum. Şunu anlarım: gerçekten başka bir rahatsızlık ya da yediği bir şeyin etkisi vb. olabilir. Ama böyle bile olsa, bu olayın sudan kaynaklandığını düşünmek psikolojik bir şey. Meselenin ciddiyeti ortada çünkü. Karşındaki insanları, bir anlamda cinayete teşebbüsle suçluyorsun. Bunları geçiyorum.

Kendi gözlemime dayanarak söyleyebileceğim A'nın tam anlamıyla normal olmadığı. Yani konuşurken gerçekten inandığı anlaşılıyor. Ciddi ciddi, suya bir şey karıştırıldığına inanıyor. Ben, bana bir etkisi olmadığını söyleyince ciddi olarak şaşırıyor. Rol yaparak olabilecek bir şey değil. Ve sanırım tüm bunların kendisiyle ilgili psikolojik bir mesele olması ihtimalinden de korkuyor. Bunu karşılıklı konuşmalarımızdan, tavırlarından hareketle söylüyorum. Kuşkuculuk, kurgular yaratma bilinen bir psikolojik rahatsızlık.

Kuşku kuşkuyu doğuruyor ve sonunda kurguları yaratıyor, tetikliyor. Geçmişteki örnekleri düşünelim; Çay demleme meselesi olmuştu, A bir kaç gün X'i gözlemliyor ve X'in çay demlemediğini, çayları A'ya demletmeye çalıştığını öne sürüyor. Bu tartışma ciddi bir kriz yarattı. X çay konusunda böyle bir şey yapmaz. Çünkü kendisi çay

tiryakisi zaten. Yapsa bile böyle bir konuda yapmaz. Ne oluyor, tesadüfö olan bir şey bilinçliymiş gibi yansıyor... Başka bir örnek vereyim; A, radyoyu ayarlıyor, ben o arada su içmek için aşağıya indim. Biraz sonra A yukarı gelip "Sen benim radyoyu bilerek mi bozduğumu düşünüyorsun?" dedi. Şaşırdım, "olur mu öyle şey, neden öyle düşüneyim? Nereden çıkardın bunu?" dedim. Meğer daha önce de benzer bir şekilde, o radyoyla uğraşırken aşağıya inmişim. Onun için öyle düşünmüş. Ben de "dediğın gibi bir şeyi aklımdın ucundan dahi geçirmedim" dedim, öyle kapandı mesele.

Bu kuşku, kurgu meselesinin böyle bir hal alacağını hiç düşünmezdim. Bilemiyorum, şimdi dedim ya, "Bende bir etkisi olmadı" diye, belki bu konuda da kuşku duyuyor, "nasıl olmaz?" diye. Ateşime filan bakıyor.(...)

Bilemiyorum, A'nın bu türden bir rahatsızlığı mı gelişıyor yoksa geçici bir kuşku mu? (...)"

"Merhaba

Notunu aldım. Evet evet artık kabul ediyorum, büyük bir yanılgıya kapılmışım. Dediğın gibi X'e karşı önyargıları oluşmuş. Ama bunun oluşmamasının da imkanı yoktu ki. Buraya ilk geldiğım zamandan beri üzerime geliyor. Hücrede bana karşı ayak oyunları yapıyor, ilginç ilginç tavırlar takınıyor. Böylesi bir ortam getirdi beni buraya. Her şeyde bir sorun yaratıyor. Sabrın sınırlarını zorladık, sinir sistemi diye birşey kalmadı. Daha önceki hücreden buraya geçerken sorunlar yüzünden geçtim. Ama geldiğım yer daha sorunlu çıktı. Varılan nokta budur işte.

Ben de bu duruma şaşırdım. Kendimi sorguluyorum ama ne fayda, yaşandı. Yaşanılan süreç beni şaşırttı. Çünkü kendimi daha çok çalışmalara vermiş, hücre sorunlarını kendimce aşmışım. Ama sorunlardan kurtulmak ne mümkün.

Ailemizde psikolojik rahatsızlığı olan kimse yok. (...) Ben bu günlerde bir garibim. Beynim uyuşuk gibi. Çabuk

sinirleniyorum. Bir şeye, yaptığım işe yeterince adapte olamıyorum...”

“Evet, Biz De Biliyoruz...”

"Bir gün psikologlar pat diye geldi. Hal hatır soracaklarmış(!) Kendileriyle görüşecek bir şeyimizin olmadığını; kendilerinin mesleklerini Naziler için icra ettiklerini; tecriti savunmanın bir psikolog ve sosyolog için işkenceyi savunmak olduğunu; ne derlerse desinler bunu kendilerinin de bildiğini söyledik.

Ne deseler beğenirsiniz?

‘Evet, biz de biliyoruz ki, 3 kişi uzun süre aynı odada kalmaz. Ne kadar iyi geçinirlerse geçinsinler bir süre sonra sorun yaşarlar, tartışır kavga ederler... Bu yüzden sorun var mı diye geliyoruz.’

İşte, tecriti ve yaratacağı sonuçları bilenler, **‘sonuca ulaştık mı?’** diye bakmaya geliyorlar...”

Bir arkadaşımızın anlatımından aktardığımız gibi; onlar dar grup tecritinin sonuçlarını biliyor. Tecritçiler, dar grup tecritinin etkilerini önceden araştırmış, yıpratıcılığını gördükten sonra uygulamaya karar vermiştir. Kitabımızın girişinde, lise psikoloji ders kitabında sözü edilen deney ve araştırmaların bir kısmı dar grup tecritine ilişkindir.

Yine bir örnek verelim:

Bizzat Adalet Bakanlığı’na bağlı bir heyet hapishanemize gelmiş ve bu konu açıldığında görüşükleri arkadaşımıza, "biz de biliyoruz. Sık sık yer değiştirirsiniz" diyerek, işkenceciliklerini itiraf etmiştir. Yer değişikliğini de kendilerince sorunların boyutlanmasını engelleyebilecek emniyet sübabı olarak görüyorlar. Ve tabii ki aynı zamanda bize karşı kullanabilecekleri bir koz. Dönem dönem tüm yer değişikliği başvurularını reddetmeleri veya aylarca geciktirmeleri bunun ifadesi.

Dar Grup Tecriti’ne ilişkin sonuç olarak şunu söyleye-

biliriz:

2 ya da 3 kişi olmak tecritin etkilerini sınırlayan, ortadan kaldıran bir durum değil. Sağlıklı sosyal ilişkiler kurmanıza olanak vermediği sũrece kaç kişi olursanız olun tecrit vardır ve bunun adı Dar Grup Tecritidir. şu an F tiplerinde 3 kişilik hũcrelerde varolan uygulama da budur.

4- Kısa Kısa Anlatımlarla Tecritin Etkileri

"... Şimdi sana son gördüğüm olayı anlatayım. Gece yatağa girdiğimde dalıp gitmişim ama ben daha uyumadığımı sanıyorum. Her şey uykudayken oluyor. Ama ben uyumadığımı sanıyorum. O sıra bir yılan beni sarıyor. Nefes alamıyorum. Neredeyse boğulacak gibi oldum. Ondan önceki bir olayı da anlatayım. Uykudayken sanki biri bana vurdu, beni kaldırdı. Daha ne olduğunu anlamadan kalp atışlarım hızlandı. Çok kötü bir titreme başladı. Hele gördüğüm bir olay var, o gece kafayı yiyecektim az kalsın. Görünmeyen bir cisim karşımdayım. Bu olay bilinçim açık ve uykudayken kalkıp birden bire oldu. Yalnız bu değil, her akşam değişik oluyor. Şu an devam ediyor. Geceleri uyumak istemiyorum..." (M.A. isimli tutuklu.)

***

"Şu an benim anlayamadığım, kavrayamadığım bir sıkıntı, stres içindeyim. Düşünemiyor, çalışmalara vb. şeylere katılamıyorum. Aşırı derecede unutkanlaştım ve bunaldım. İçimden sağı solu dağıtmak, kırmak, dökmek hissi ağır basıyor. Yani öyle saçma şeyler içinde boğuşuyorum ki bazen. Mesela hücre içinde, havalandırmada yürürken belki bin kez yaptığım şeyi tekrarlayıp duruyorum. Her seferinde adımlarımı sayıyorum ya da yatağa girdiğimde yaklaşık üç dört saat kafamın içindeki binbir soruya cevap aramak gibi. Ve aşırı düşünmeye başladığımda müthiş bir baş ağrısı ile veya karın ağrısı ya da başka bir ağrıyla kıvranıp duruyorum. Ama genel olarak aşırı derecede baş ağrısı oluyor. Geceleri en erken yattığım saat 03:00, bazen sabaha kadar yatmıyorum. Gündüzleri yatmaya başladım. Ve bu da dengemi tamamen alt üst etti.

Ama dediğim gibi bunları istem dışı yapmaya başladım. Bazen düşünüyorum; *'Yapmam gereken bu değil. Neden böyle oluyor?'* Ama bu sefer bu sorunun cevabını ararken içinden çıkamıyorum. Aşırı derecede sıkılıyorum,

bunalıyorum. Yani samana dönmüş bir kafayı taşıyordum gibi geliyor. Yani 'kafayı yemeye ramak kaldı' desem yeridir. Ama kendimi bırakmıyorum, bunun için büyük çaba harcıyorum." (E.R. isimli tutuklu.)

***

"... Dün akşam sol tarafıma bir şeyler oldu. Ağrı desem ağrı değil. Sanki bir boşluk olmuş, onun içinde bir şeyler duvara çarpıyor gibi. Ne olduğunu çözemedim. Bir ara dedim, gidiyoruz galiba..." (M.E. isimli tutuklu.)

***

"... Günlük yaşamda öyle oldu ki, bir top sesi bile beynimde sanki atom bombası patladı izlenimi veriyordu. Sıcaklar, gürültü bunu iyice arttırdı. Bu süreci nasıl aştığımı söyleyeyim. Böyle zamanlar kafamda hayaller kuruyordum. Munzur'u düşünüyorum. Yani hep hayal kurarak geçirdim. Gerçekçi olmaya, onun ötesine geçmemeye özen gösterdim. Tecritin insan üzerindeki etkilerinin bir çoğunu yaşadım. Göz yorgunluğu, kulak çınlaması, sinirlilik, tahammülsüzlük vs. Önceleri müdahale edemedim. Zaten farkında da değildim. Son zamanlarda da kendimle savaş halindeyim. Üretmeye, çalışmaya ağırlık verdim. Küçük şeylere takmıyorum. Rahat olmaya çalışıyorum. Yanımdakiler durumu biliyorlar ve bana yardımcı oluyorlar..." (Ö.E. isimli tutuklu.)

***

"... Ara ara konuşamama durumu oluyor. Yani unuttuyorum. Uzun zaman önce başlamıştı. Şimdi ciddileşti. Bu tuhaf bir şey... Örneğin revire gitmiştim, revirin kapısında gardiyan, 'kimler vardı yanında?' dedi, taa oradan bizim hücrenin kapısına kadar kimlerle kaldığımı hatırlayamadım, 'şey...' dedim durdum. Çok üzüldüm o zaman.

Ziyarete çıktığım zaman da bir şey anlatamıyorum.

Örneğin; selam söyleyen arkadaşları hatırlayamıyorum. Ailem karşımda şok oluyor. Bu çok oldu. Aileme, çok ça-
lıştığımı, geceden yorgun olduğum için unuttuğumu söy-
lüyordum. Hep böyle atlattım ama abim anlamış rahatsız-
lığımı. 'Peki unutkanlığını niçin sağlıkçımıza söylemiyor-
sun' diyeceksin. Sağlık raporları yayınlanıyor ya, gururu-
ma yediremiyorum..." (C... isimli tutuklu.)

***

"... A'nın durumu iyi değil. Kurguları giderek dal budak
salıyor, derinleşiyor. Tanıdığı bazı kişilerin ajan olduğunu,
polisin, kendisinin ajanları bildiğini bildiği ve bu nedenle
kendisine zarar verilmek istendiğini düşünüyor..." (...)

***

"... Genel olarak iyiyim. 5-6 gündür Ömer, Ozan ve
birkaç arkadaş daha akşam otururken karşıma gelip;
'Sen de ha' diyorlardı. Ne tarafa baksam böyle diyorlar ve
konuşmuyorlar. Akşam da böyle oldu. Ama daha kalaba-
lıklardı. Tanımadığım arkadaşlar da vardı yanlarında.
Sonra, sanki yüksek bir yerden düşüyorum gibi hissetme-
ye başladım. Her tarafım aynı renkte ve parlaktı düşer-
ken. Sonrasını ise hayal meyal hatırlıyorum:

Hastaneye götürceğiz seni dediler. Gitmeyeceğim
hücreme götürün, arkadaşlarıma söyleyin merak ederler,
dedim. Sonra hatırladığım, doktor ve askerler vardı oda-
da. (Hastane idi herhalde) Asker çıksın, dedim doktora.
'Niye' gibi laflar etti, sonra, 'sen otur çıkarlar' dedi. Perde
vardı odanın ortasında. Perdeyi çekince oturdum. Sadece
doktor kaldı içeride. Sonra gardiyanı çağırıp, ne oldu diye
ona sordu. Ben ne olduğunu bilmediğimi, niye getirdikle-
rini anlamadığımı söylemiştim. Sonra hatırladığım, ringin
içinde subay gelip, 'asker ne yaptı lan sana da çıkartıyor-
sun', diye küfür edip vurdu. O küfür edince ben de cevap
verdim. Bir tane daha vurup indi. Ringe binerken adımı
sordu ben de bilmiyorum dedim. Sonra da buraya getirdi-

ler. Sandalye kırılmış, onu aldılar. Masa ters düşmüş üstündekiler birbirine karışmış, yerlerde idi. Topladım, süpürdüm yattım, iyiyim yani. Ayağım biraz şişmiş. Herhalde bir yere vurdum. Gardiyana ne olduğunu sordum, o da, kendinden geçmişsin biraz gibi laflar etti. Başka ne oldu hatırlamıyorum..." (C.Y. isimli tutuklu.)

***

"... Uzun tereddütlerden sonra yazmaya karar verdim. Benim halimden sen anlarsın.

Öncelikle şu küpürü oku istersen:

"Hastalık genellikle 15-35 yaş arasında başlıyor. Cinsiyet farkı yok, kadın ve erkeklerde eşit oranda görülüyor. Şizofreni hastalığı en yalın anlamıyla, düşünce bozukluğu demektir. Hasta gerçekte olmayan şeyler algılamaya başlar. Bu belirtiye varsanı (halüsinasyon) diyoruz. Genellikle işitsel varsayımlar olur. Hasta kendisiyle konuşan, kendisine emir veren ya da kendisi hakkında konuşan sesler duymaya başlar. İkinci önemli belirti, gerçekte ilgisi olmayan, mantık dışı düşüncelerin ortaya çıkmasıdır. Bu belirtiye de hezeyan diyoruz. Hasta takip edildiğini, kendisine kötülük yapılacağını düşünmeye başlar. Kendisinde doğa üstü yetenekler olduğunu hissetmeye başlar: başkalarının düşüncelerini okuyabildiğini, kendi düşüncelerini radyo dalgaları gibi başkalarına gönderebildiğini, telepatik iletişim kurabildiğini düşünmeye başlar; Kimi zaman kendisini çok önemli özellikleri olan çok zeki, çok güçlü, özel güçlere sahip biri gibi görmeye başlayabilir.

Bu belirtilerin yanısıra uykusuzluk, içe kapanma, insanlardan uzaklaşma, dikkatini toplayamama, öğrenciyse ders çalışmama, çalışıyorsa işini yapamama, çabuk sinirlenme, özbakımını ihmal etmeye başlar. Bedensel temizliğini yapmamaya, giysilerini değiştirmemeye başlar.

Hastalığın genel olarak iki şekilde başladığını biliyoruz. İlkine sinsi seyirli başlangıç diyoruz. Bu tipte kişide

önce bir içe kapanma, insanlardan uzaklaşma, odasından dışarıya pek çıkmama gibi başlangıçta aile ya da yakınlarının dikkatini çekmeyen bazı belirtiler olur. Bu dönemde kişi giderek özbakımını da ihmal etmeye başlar. Traş olmama, giysilerini değiştirmeme, okula ya da işe gitmeme ortaya çıkınca aile endişelenmeye başlar ve doktora başvuru olur. İkinci başlangıç biçiminde ise bir-iki haftalık bir uykusuzluk ve sinirlilik döneminden sonra hasta gerçek dışı şeyler söylemeye, sinirli, kavgacı olmaya başlar. Bir rahatsızlığı olmadığını, kendisiyle uğraşanlar olduğunu söylemeye başlar. Bu tip başlangıçta doktora gitmeye karşı çıkar ve doktora götürülmeye çalışıldığında saldırgan davranışları olabilir. Hastalıkta kişinin zekası bozulmaz. Şizofreni hastalarında zeka normaldir ve ancak tedavi olmayan hastalarda yıllar sonra zeka işlevinde bozulmalar olabilir...

Bunu niye yolladım sana diyeceksin. Altını çizdiğim yerler var. Yani kendi yaşadığım şeyler yazıyor orada. Hem yoldaşlarıma eza çektiyorum, hem de kendime. Sorma, sıkıntılı oldum mu bütün dert mideme vuruyor. Kaç gündür mide ağrısı çekip duruyorum. Psikolojik bir durum herhalde. Ne yaşama yoğunlaşabiliyorum, ne işlere. Öyle şeyler yapıyorum ki, ben bile hayret ediyorum. Niye yaptım dediğimde cevabını veremiyorum. Aslında yaşadığım herşey bu küpürde yazıyor.

Ne yapacağımı bilemiyorum. Zaten sana da bunun için yazdım ya.”

28 Haziran 2004

Yine iade edildi mektuplarımız. Aynı gazetedeki farklı köşe yazarlarına yazdığımız mektupları bir zarfa koyup postaya vermiştik. "Böyle olmazmış". Suç duyurusunda bulunacağız. Bizleri bıkıtmayı, en azından mektuplarımızı geciktirmeyi amaçlayan bu suç duyurularının aylar süren seyrini anlatayım:

Suç duyurumuz, "Cumhuriyet Başsavcılığı"na diye yazsak da önce İnfaz Hakimliği'ne gidecek. Onlar "mektup okuma komisyonunun kararı yönetmeliğe aykırı değildir" diyecek. Karara itiraz için Cumhuriyet Başsavcılığına tekrar dilekçe yazacağız. Dilekçe gidecek ve muhtemelen onlar da 'imha'yı onaylayacak. Sonra bu karara da itiraz için Ağır Ceza'ya dilekçe yazacağız. Onlar da binlerce (evet binlerce) örneğinde olduğu gibi İnfaz Hakimliği kararını onaylayacak. Bu git-geller aylarca sürüyor... Bu arada mektuplarımızı her gazeteciye ayrı ayrı postalamak yani her mektup için ayrı ücret ödemek zorunda bırakılıyor.

Haklı bir açıklaması olabilir mi bu engellemenin? Tabii ki hayır. Tıpkı bugün ziyaretime gelen 1 yaşındaki yeğenimin saç tokaları ve bileziğinin dahi onu bağıra bağıra ağlatmak pahasına çıkarılması gibi.

Annem ziyaret kabinimdeki ahizeden "elbet gün döner" dedi. "Elbet gün döner zalim de hesap verir."

C- FİZİKSEL VE PSİKOLOJİK SORUNLAR ANKETİ

Tekirdağ 1 No'lu F Tipi Hapishanesi'nde bulunan toplam 150 devrimci tutuklu ve hükümlünün katılımıyla yapıldı bu anket çalışması. Anket sonuçları, tecritin insan üzerindeki tahribatını açıkça gösteriyor. Değerlendirirken tutukluların 5'te 1'inin daha bir senelik hapishane yaşamı dahi olmadığını, 3 seneden fazla tecrit altında bulunanların, tutukluların ancak yarısı civarında olduğunu da gözönünde bulundurmak gerek. Yıllarla beraber tecritin etkileri de katlanarak artacaktır.

Bu anket, yapılabilecek daha ayrıntılı ve bilimsel çalışmalar için bir ön adımdır. Eğer tüm F tipi hapishaneleri kapsayan ve bunu tecrit uygulanmayan hapishanelerle ya da F tipi öncesi dönemlerle karşılaştıran çalışmalar yapılabilirse tecritin fiziki ve psikolojik tahribatı çok daha açık görülecektir.

Devletin elinde bu veriler mevcuttur. Revirde tutulan sağlık dosyaları dahi böyle bir araştırma için yeterli ma-

teriyali sağlayacaktır. Ancak iktidar bunu açıklamaz, açıklayamaz.

Günü gelecek, bu ankette perdesini araladığımız tecrit gerçeğini tüm çıplaklığıyla gözler önüne serecek çalışmalar da yapılacaktır.

***

Hücrelere bölündüğümüz tecrit koşullarında anketleri nasıl yaptık, bundan da kısaca söz etmek istiyoruz.

Fiziksel sorunlar anketinde, sorular, havadan atılan toplanla hücre hücre dolaştı ve her tutuklu, dolaşan kağıt üzerinde ismini de belirterek sorulara cevap verdi.

Psikolojik sorunlar anketinde ise isimler belli olmayacak şekilde bir düzenleme yapıldı. Rahatsızlıkların alt alta sıralandığı bir kağıt hücre hücre dolaştırıldı. Ve tutuklunun, kendisinde olan rahatsızlıkların karşısına çarpı atması istendi. Böylece çekince duymadan rahatsızlıkların belirtilmesi amaçlandı.

1- Fiziksel Sorunlar Anketi

	<u>Tecrit</u> <u>öncesi</u> <u>varolan</u>	<u>Tecrit ile</u> <u>acığa</u> <u>çıkan</u>	<u>TOPLAM</u>	<u>Kaç kat</u> <u>artış</u> <u>gösterdi</u>
Göz rahatsızlıkları..	14	91	105	7,5
Baş ağrısı.....	14	90	105	7,5
Kas/iskelet ağrısı....	28	67	95	3,3
Mide rahatsızlıkları..	11	54	65	6
Cilt hastalıkları.....	6	49	55	9
Diş sorunları.....	6	48	54	9
Kalp rahatsızlıkları...	7	44	51	7
Böbrek/idrar yolları..	6	18	24	4
Hemoroid.....	4	18	22	5,5
Bedende uyuşma.....	4	14	18	4,5
Faranjit/boğaz hast...	1	14	15	15
Ciğerlerde rahatsızlık	6	9	15	2,5
Tansiyon.....	6	8	14	2,5
Ellerde egzama.....	0	10	10	10
Alerji.....	2	5	7	3,5
Astım.....	3	2	5	2
Hepatit.....	3	2	5	2
Tüberküloz.....	2	3	5	2,5
İşitme kaybı.....	0	3	3	3
Fistür.....	1	2	3	3
Şeker.....	0	1	1	1
Sedef.....	1	0	1	0
Kanser.....	1	0	1	0
Guatr.....	0	1	1	1
Wernicke korsakoff.....			8	

Fiziksel Sorunlar Anketine Dair

Anketten çıkarılabilecek bazı sonuçlar şöyle sıralanabilir:

1- Tutuklu ve hükümlü kitlesinin üçte birinden fazlasında varolan 7 rahatsızlığı dikkate aldığımızda, tecrit öncesine göre bu rahatsızlıklar ortalama 7 kat civarında artış göstermiştir. Yani rakamlara bakarak şunu kesin olarak söyleyebiliriz; Tecrit, fiziksel sorunları kat be kat artırmaktadır.

2- Tecrit ortamında açığa çıkan belli başlı fiziksel rahatsızlıklar şunlardır; Göz rahatsızlıkları, Baş ağrısı, Kas-iskelet ağrıları, Mide rahatsızlıkları, Cilt hastalıkları, Diş sorunları, Kalp rahatsızlıkları.

Bu rahatsızlıklardan göz rahatsızlıkları ve kas/iskelet ağrıları ortalama olarak her üç kişiden ikisinde vardır. Ve tecritin mekanlarının darlığı, kısıtlayıcılığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Baş ağrısı, mide rahatsızlıkları, cilt hastalıkları, kalp rahatsızlıkları ise psikosomatik rahatsızlıklardır ve baş ağrısı tutuklu ve hükümlülerin üçte ikisinde görülürken diğerlerinin görülme oranı ortalama üçte bir civarındadır.

Tutuklu ve hükümlülerin beşte birinin henüz hücrelerde 1 yılını bile doldurmadığını da dikkate alarak diyebiliriz ki; hücrelerde yaşayan hemen hemen herkes bu rahatsızlıkları yaşıyor, yaşayacak ve bunun kaynağı, sorumlusu hücrelerdir, tecrittir.

3- Faranjit/boğaz hastalıkları 15 kat, ellerde egzama ise 10 kat artışla dikkat çeken diğer iki rahatsızlıktır.

SONUÇ OLARAK, rakamlar diyor ki;

TECRİT, FİZİKİ OLARAK ÇÜRÜTÜR!..

2- Psikolojik Sorunlar Anketi

kışı sayısı

Baş ağrısı.....	105
Unutkanlık.....	94
Yoğunlaşamama.....	87
Işık ve sese karşı duyarlılık.....	84
Gerginlik.....	84
Kulak çınlaması.....	72
Kolay ve ani sinirlenme.....	71
Sürekli yorgunluk hissi.....	67
Kalp çarpıntısı/ritm bozukluğu.....	51
Nefes darlığı.....	49
Alınganlık.....	47
Takıntılar ve tahammülsüzlük.....	44
Herşeye karşı isteksizlik.....	31
Boşluk duygusu.....	31
Ortalığı dağıtma isteği.....	26
Kurgular.....	26
Sakinleştirici ilaç kullananlar.....	21

Psikolojik Sorunlar Anketine Dair

Rakamlara baktığımızda ilk dikkatimizi çeken, rahatsızlıkların görülme oranındaki yükseklik. Her üç tutuklu ve hükümlüden ikisinde başağrısı ve unutkanlık; ortalama her iki kişiden birinde yoğunlaşamama, ışığa ve sese karşı duyarlılık, gerginlik, kulak çınlaması, kolay ve ani sinirlenme; ve ortalama her üç kişiden birinde sürekli yorgunluk hissi, kalp çarpıntısı/ritm bozukluğu, nefes darlığı, alınganlık, takıntılar ve tahammülsüzlük var.

Basağrısı, unutkanlık gibi rahatsızlıkların sayısının yüksek olması bir yana, normal koşullarda nadiren görülebilecek olan ışığa ve sese duyarlılık, kulak çınlaması ve kalp çarpıntısının bu kadar yüksek oranda olması dikkat çekicidir.

Tüm bu rahatsızlıkların bu kadar yoğun yaşıyor olmasının tek nedeni tecrittir.

SONUÇ OLARAK, rakamlar diyor ki;

TECRİT, PSİKOLOJİK OLARAK ÇÜRÜTÜR!..

Tutukluluk süresi**Kişi sayısı**

6 aya kadar.....	7
6 ay - 1 yıl.....	21
1 - 1,5 yıl.....	17
1,5 - 2 yıl.....	18
2 - 2,5 yıl.....	7
2,5 - 3 yıl.....	12
3 - 4 yıl.....	40
4 - 5 yıl.....	5
5 - 6 yıl.....	1
6 - 7 yıl.....	2
7 - 8 yıl.....	1
8 - 9 yıl.....	8
9 - 10 yıl.....	2
10 - 11 yıl.....	1
11 - 12 yıl.....	4
12 - 13 yıl.....	4
 Toplam tutuklu ve hükümlü sayısı.....	 150

D- TECRİT VE İNTİHAR

2000 yılında Fransa'da tecrit hücrelerinde 125 kişi intihar etmiş. Aynı yıl Almanya'da hapisanelerde intihar sayısı ise 70 civarı. Tecrit uygulanan diğer Avrupa ülkelerinde de durum farklı değil. Tecrit, kendisine yakıştırılan "Sessiz ölüm", "Beyaz işkence", "Cehennem çukurları" nitelendirmelerinin hakkını veriyor(!)

Ülkemiz F tipi hapisanelerinde de açılışının yapıldığı 19 Aralık 2000 tarihinden sonra intiharlar yaşandı. İntihar sayısının sayıca Avrupa ülkelerine ulaşmamış olmasının birinci nedeni; Avrupa'nın aksine tecrit hücrelerinde yoğun olarak devrimcilerin tutuluyor olmasıdır. Devrimci tutsaklık kendi içinde bir direniş geleneği ve buna uygun güçlü kişilikler yaratmıştır. Bu gelenek 12 Eylül askeri cuntasının yoğun baskı koşullarında mayalanmış ve sonraki yıllarda gelişerek güçlenmiştir. Ağır bedeller ödenmiştir bunun için. Ölüm oruçlarında, katliam saldırılarına karşı direnişlerde ölümler yaşanmıştır. F tiplerinin açılışlarından itibaren de bu direniş geleneği kesintisiz olarak

sürmektedir.

Bu bölümde iki intihar olayını anlatarak, tecritin yarattığı ağır psikolojik sorunların hangi boyuta ulaşabileceğini göstereceğiz.

Kendilerine dair anlatımlara yer vereceğimiz Orhan OĞUR ve Volkan AĞIRMAN F tipi hücrelerde intihar edenlerden sadece ikisidir. Tecrit hücrelerinde olmasaydılar bugün yaşıyor olacaktı. Sosyal ilişkilerin sürdüğü mekanlarda varolmayan, varolmayacak bir anaför, tecrit anaförü onları hücrelerde tek tutulurken içine çekti ve intihara sürükledi. Tecrit varolduğu sürece benzer olayların yaşanması da kaçınılmaz olacaktır.

Orhan Oğur'un Kendini Yakmasına Tanık Olan Tutuklu Anlatıyor “Psikolojik dengesi yerinde değildi”

“Dün, bilindiği gibi Orhan kendisini yaktı. Bir gün öncesi ve önceden de kendisini yakacağını ifade ediyordu. Psikolojik durumu iyi değildi. Dün gece saat 22.30 civarı, duvara vurup beni cama çağırdı, kendisini yakacağını söyledi. Önce, her zamanki gibi olur olmaz konuştuğunu sandım. Sonra, ‘ben kendimi yakıyorum kimseye söyleme’ dedi. İçeri girdi ve gazete filan tutuşturdu herhalde. Sabah camdan hücreesine baktığımda çarşaf ve nevresimleri gördüm. Yanıktilar... Ama Orhan ne kadar yanık bilemiyorum. Akşam götürülürken dumandan dolayı göremedim. Yangın tüpleriyle söndürdüler. Öncesinde zile basıp gardiyanları çağırdım. Ben dumandan pek birşey göremedim. Benim hücreme de dumanlar girdi. Kendisini yakarken, bir kaç kez, "Yaşasın feda eylemi!" diye slogan attı.

Kendini yakması, diğer örneklerde olduğu gibi bir “feda eylemi” değildi. Ama hücre koşullarına daha fazla dayanamadı anlaşılan. Gardiyanlara sorduğumuzda, İstan-

bul'a hastaneye götürdüklerini, fazla bir şeyinin olmadığı-
nı söylediler.

Psikolojik dengesi yerinde değildi. Önceden de olur ol-
maz espri yapar gibi "Savaş için kendimi yakacağım" di-
yordu. Aklına ne gelirse konuşan sinirli biriydi."

Bu satırları yazan kişi kaldığı tekli hücrede Orhan'la
aynı havalandırmaya çıkan bir tutukludur. Orhan bedeni-
ni tutuşturduktan 10 gün sonra 27 Ekim 2003 tarihinde
hastanede yaşamını yitirdi.

Orhan aykırı kişiliğiyle daha önce kaldığı üç kişilik
hücrelerde arkadaşlarıyla sürekli tartışan, son olarak da
kendi isteğiyle tekli hücrelere geçen bir arkadaşımız. Asa-
bi ve aykırı kişiliği, gardiyanların da saldırgan tavırları,
onu böyle bir eyleme yöneltti. Tecrit edilmiş olmasa, tek-
li hücreler olmasa, böyle bir olay gündeme gelmeyecek,
kendisi düşünse, yapmaya kalkışsa dahi, yanında bulu-
nan arkadaşları müdahale edebilecekti. Peki kimdir Or-
han'ın katili?

Hücrede İntihar Eden Volkan Ağırman İle
En Son Birlikte Kalan Tutuklu Anlatıyor:

**"Volkan'ın yanına birisi verilmezse intihar
edeceğini müdürlere defalarca söyledim"**

15 Temmuz 2002 tarihinde, Kandıra F Tipi Hapishane-
si'nde bulunduğu hücrede yaşamını yitiren Volkan Ağır-
man isimli tutuklunun o an yanında kimse yoktu. Tek ba-
şına kalıyordu. Ancak bundan bir süre önce TKP/ML da-
vasında yargılanan E.A. isimli bir tutuklu ile birlikte kal-
mıştı. Bu süreçteki psikolojik durumunu, onu intihara gö-
türen koşulları, E.A. başka bir tutukluya yazdığı mektu-
bunda şöyle anlatıyor:

"Kusuruma bakma bir hayli geciktim. ... bugüne kaldı.

Hemen konuya gireyim.

Ben, Volkan'la birlikte kaldım. Bu süre içinde Volkan çok büyük bir ruhsal (duygusal) boşluk yaşıyordu. Bunu da işliklere çıkarak doldurmaya çalışıyordu. Ancak, böylece bazı değerlerden daha fazla uzaklaşarak, daha çok yalnızlığa sürükleniyordu. İşte ben Volkan'ın yanına gittiğimde tamamen böyle bir ruh hali içindeydi.

Ben Volkan'ın yanına geçtikten kısa bir süre sonra yavaş yavaş toparlanmaya başladığını gördüm. Bir kaç gün sonra ölüm orucuna başlamak istediğini söyledi. Ama bu onun için tamamen duygusal bir istemdi. Bunu gerçekleştirebilecek kadar sağlıklı bir psikolojik, düşünsel yapıya sahip değildi. Ben de bunun için, sürekli bunu çok iyi düşünmesini çünkü bu yolun dönüşü olmadığını ve ölüm orucunun bir oyuncak olmadığını söyledim kendisine.

Volkan'ın mahkemesi işte bugünlere denk geldi. Mahkemeye gidip geldiğinde onu çökmüş olarak gördüm. Sanki 10 yıl yaşlanmıştı. Yüz hatları öylesine derinleşmişti. Aldığı ceza müebbeti. Ancak Pişmanlık Yasası'na başvurduğu için mahkeme 10 yıl vermişti. Bunun da yatacağı süre 7,5 yıldı. Ona çok geliyordu. Oysa fazla kalmamıştı, 5 yılı vardı. Her neyse. Ben bu vesileyle Volkan'ın Pişmanlık Yasasına başvurduğunu öğrendim.

Mahkemeden geldiğinin ertesi günü temizlik yaptık. Volkan bu temizlik sırasında yaklaşık 30 küçük boy deftere kayıt ettiği at yarışlarıyla ilgili bilgileri çöpe attı. At yarışlarını çok seviyor ve her gün izliyordu. Ne kadar "defterleri atma vakit öldürürsün" dediysem de dinlemedi. Bu at yarışları bir anlamda, Volkan'ın hayata tutunabileceği tek noktaydı. Bunu biliyordum. İşte bu defterleri çöpe attığında ben Volkan'ın yaşamdan koptuğunu anladım. Fakat o zaman benim de sağlıklı bir psikolojim yoktu. Sağlıklı düşünemiyor, sağlıklı kararlar veremiyordum. Volkan mahkeme sonrası tutunacak bir yer olarak sizi görmüş ve bir not yazarak ölüm orucuna başlama kararını bildirmiş ve 'eğer şehit düşersem beni sahiplenin' gibi

bir istemde bulunmuştı. Böylelikle ölüm orucuna başlamıştı. Ancak bu, esasta kendi içine çok farklı yansiyordu. Ancak üçüncü gün aniden ‘ölüm orucunu bırakacağım’ dedi ve yemek yemeye başladı. Daha sonra da pişman olduğunu söyleyerek yeniden devam edeceğini söyledi. Ben hiç sesimi çıkarmamıştım. Volkan da beni dinleyecek bir pozisyonunda değildi.

Sonra böyle bir kaç gün geçti ve bir akşam Volkan'la eften püften bir sebep yüzünden tartıştık. Ve ben zile basarak başka hücreye gittim. Ancak sonrasında müdürler ve psikologlarla sık sık görüşerek Volkan'ın iyi olmadığını ve eğer dikkat edilerek yanına birisi verilmezse intihar edeceğini söyledim. Hem de defalarca. En son bir gardiyana; ‘Volkan bu psikolojiyle en fazla bir hafta yaşar, sonra intihar eder’ dedim. Tam bir hafta sonra aynı gardiyan yerimi değiştirmek için geldi ve bana Volkan'ın kendini astığını söyledi. Daha sonra bir kadın psikolog vardı, o yanıma gelerek: ‘Volkan kendisini senin yattığın yatağa bağladığı iple asmış’ dedi. Zaten benim varolan psikolojik rahatsızlıklarım bundan sonra arttı. Şizofren, paranoid, takıntı, aşırı şüphencilik, aşırı korku gibi bir çok rahatsızlık gelişti bende. Bunlara en sonunda sık sık gördüğüm halüsinasyonlar eklendi. Sonunda buraya geldiğim zaman yavaş yavaş düzelmeye başladım. Ancak kullandığım ilaçları kestğim için sık sık sinir krizleri geçirdim. Bugün bile zaman zaman sinir krizleri geçiriyorum. Ve şu anda ağır bir adaptasyon sorunu yaşıyorum.”

E- TECRİT VE PİŞMANLIK

Tecrit çıkmazdır. İnsanı her an biraz daha dibe doğru çeken bir bataklıktır... Tek çözüm, tutunacak en güçlü dal, direniştir. Direnişten uzaklaşıp teslimiyet yoluna girildiğinde, tecritin pençeleri de etine geçer insanın. Çünkü tecritte kişiyi diri tutan direniştir. Çünkü o çok bilinen sözde olduğu gibi tecritte "yaşamak direnmektir."

Bu bölümde, pişmanlık batağına sürüklenmiş bir tutuklunun anlatımlarına yer verdik. Bu anlatım söylediklerimizi, tecritin çirkinliğiyle birlikte anlaşılır kılacaktır.

Bir Anlatım...

Olur ya alıp tekli hücreye koyabilirler seni. Yanında yörende kimse olmayabilir. Notunu ulaştıracak yolun olmayabilir. Hatta ziyaretçin, mektubun, paran da gelmeyebilir. Yani kısacası tek başına kalmışsın. Sigara içiyorsan sigaran yok, çayın yok. Mektup yazacak kalemin kağıdın, gönderecek pulun yok. Isıtıcın da yok. Sabun, bulaşık sa-

bunun, çamaşır sabunun kısacası temizlikle ilgili hiç bir madden de yok. Tecriti uygulayanlar azgınca psikolojik olarak seni etkilemeye çalışıyor. nku senin kimseyle bağlantın olmadığını, bağlantı kuramadığını ve paranın da gelmediğini biliyorlar. Bu durumda da bir insan tek başına uzun süre nasıl bir direnç gösterebilir? Bu konuda kendimden, yani tek kişilik hücrede geçirdiğim uzun bir zamandan ve yukarıda bahsettiğim günlük yaşamın ihtiyaçlarının da olmadığı uzun günlerden bahsedeyim.

Tamı tamına 1 yıla yakın tekli hücrede tek başıma, çevremdeki hücrelerde de kimseler olmadan yaşadım. Üç kişilik hcredeyken bir hataya düştüm. O an bu hataya nasıl dştğmn farkında bile değildim. Yani sinsi imha beni kolumdan yakalamıştı. ıkabilmek için yapmamam gereken bir şey yaptım. Devletin lm orucu direnişini kırabilmek amacıyla rüşvet olarak sunduğu 399. madde ile tahliye olasılığından yararlanmak için girişimim oldu.

Öyle ya sevdiklerime kavuşacağım, onları koruyacağım vs.. vs.. Daha önce de tekli hücrede bir ay kalmıştım ama bu seferki çok ağırdı. İlk 1 ayda ihtiyacım olan malzemelerin sıkıntısını yaşadım. Tabii bu sıkıntı ne ki yakında dışarı çıkacağım, bir şey olmazdı. ay içmeden, sigaram ilk üç günde bitti. Pul yoktu. Bulaşıkları yıkayacak sabun, banyo yapacak sabun yoktu. Bulaşıkları öylesine suyla yıkadım. Havalar güzeldi, umurumda değildi hiç bir şey. Dışarı çıkayım da ne olursa olsun. Ama içimi kemiren şeyler yok değildi. Ama kendimi sabitleyemiyordum, engelleyemiyordum. Sanki birileri arkamdan beni dışarı itmeye çalışıyordu. İlk ayın zorlukları da epeyce bunaltmış, başka çıkış yolu bırakmıyor gibi geliyordu. Hapishane idaresi de gözetliyordu. Her gün güler yüzleri, masum bakışlarıyla içime girmeye çalışıyorlardı.

Sonra bulaşık haricinde (ona mecburdum, nku tek-tim) temizlik yapmamaya başladım. Hücrenin içerisinde kendime volta atacak yer ayarladım. Havalandırmaya çıkmak, volta atmak içimden gelmiyordu. Hücrenin içinde volta ata ata zeminde patika gibi yol oluştu. Yorulmak

bilmiyordum. Sabahtan öğlene, öğlenden akşama kadar, hatta yatana kadar volta atıyordum. Türküler söylemiyor, hiç bir şey karalayıp çizmiyordum. Her şey bir tuhaf gidiyordu, bir şey yapmaya karar versem kesinlikle yapamıyordum. Çünkü kafam hep başka şeylerde dolaşıyordu, hayaller kuruyordum. Dışarı çıkarsam şöyle böyle olur gibi. Ev alıyorum, araba alıyorum, dükkan açıyorum, bahçe ile uğraşıyorum vs... vs...

2 ay geçmişti. İyice bunalmış, küçülmüş, artık hiç bir şey yapamaz hale gelmiştim. Bu ara para, mektup geldi. Mektuplar da körüklüyordu. Pişmanlığa başvurmamı istiyorlardı. Gelen para ile sabun, pul almıştım. Tabii sigara da. Isıtıcı almaya gücüm yetmiyordu. O dönem abim ve amcaoğlu çıkageldiler, görüştük. Sanki hepsi kavilleşmiş gibi üstüme geldiler. Onlar da 'pişmanlık' diyordu. Biraz para bıraktılar. Ama yine ısıtıcı alamadım. Hücreye şenlik olsun diye radyo aldım. Sanki hücre biraz kalabalıklaşmıştı. Gazete aldım düzenli olarak. Ama ne gazetenin, ne radyonun bir zevki, bir anlamı yoktu. Kafamı örümcek dolamış gibi duruyor, dışarı hesapları yapıyordum. O ay bol bol sigara içtim, uzun uzun voltalar attım. Hapishane idaresi yakınlaşmak için elinden geleni yapmaya çalışıyor, işliklerden, toplu alanlardan bahsediyordu. Bunun için güzel bayanlar seçilip psikolojimi ölçüyorlardı. Psikolog görüşmesi olarak bu bayanlar görüşmeye geliyordu. İkide bir ısıtıcımın olmadığını söyleyip duruyordu. Sonra ısıtıcı ve televizyon bile verebileceklerini söylüyordu. Reddettim. Toplu alanlara çıkmayı da bana hiç bir şey kazan-dırmaz diyerek reddettim.

Bir ara hastaneye gitmiştim. Ki o zamana kadar beni hastaneye götürmüyorlardı. Hep rahatsızlığıma uygun olmayan ilaçlar verip savuşturuyorlardı. Hastaneye giderken ringde durumumdan etkilenmiş olacaklar ki veya acıdıkları için 'idareye dilekçe verip yardımlaşma fonu'na başvurabileceğimi' söylediler. Başvurdum ama ertesi gün iptal ettirdim...

Ayrıca hastaneye gittiğimde, doktora durumumu an-

lattığımda doktorun kulağına gardiyan eğilip şunları söylüyordu: ‘Çıkmak için hasta numarası yapıyor’ diyordu. Düşmanı daha iyi tanımaya başlamıştım. Oysa rahatsızlığım tedavisi zor olan, 10 binde bir olan bir rahatsızlıktı. Doktora bunları söylediğim halde ilaç yazıp gönderdi. Bu gardiyanın yaptığı bununla sınırlı kalmadı. Edirne Tıp Fakültesinde de aynı şeyleri söyledi. Doktor, filmleri ve tahlillerimi yaptıktan sonra rahatsızlığımın ciddi olduğunu ve ameliyat olmam gerektiğini söyledi. O zaman gardiyana dönüp doktor, asistan ve askerlerin yanında ‘provokasyonun tutmadı’ dedim. Yine bir gün hastaneye gittim. Doktor, film için bol bol su içmemi söyledi. Su istedim ‘yok’ dediler. Sonra tuvaletin lavabosuna götürdüler ‘iç’ diye. ‘Ben hastayım ve buraya iyi olmak için geldim, siz bana yeni hastalıklar kaptırmak için tuvaletten su içtirmeye çalışıyorsunuz’ diye reddettim. Sonra nereden buldularsa küçük bir pet bulup, içine su doldurup getirmişlerdi. Aynı dönem bir kez daha hastaneye gittim, bu sefer yanımda mafyacı F. vardı. O su istedi hemen gidip 5 LT’lik suyu alıp geldiler.

O günlerde, hücre git gide beni sıkıştırıyordu. Duvarlar üstüme üstüme geliyor, yalnızlık dehşetinde bırakıyordu. Gözlerimin önünden her şeyi geçirmeye çalışıyor, bir çıkar yol bulamıyordum. Sanki çıkışı olmayan bir yola girmiş gibi debelenip duruyor, iyice kendimden vazgeçiyordum. Bu sefer attığım voltadan, oturmaktan, yatmaktan da bir şey anlamıyordum. Hepsi bana ağır bir işkence gibi geliyordu.

Bir an önce dışarı çıkmayı istiyordum ama nasıl olacaktı bu. Pişmanlık Yasasına başvuracaksın ya da kendini öldürüp öyle kurtulacaksın. Bir yerlere de gidip derdimi anlatıp yardım isteyemiyordum. Çünkü yaptığım hataların affedilir bir yanı olmadığını düşünüyordum. Ancak şöyle bir not veya ‘nasılsın’ sesinin beni farklılaştıracığını da biliyordum. Çünkü kendim cesaret edemiyordum kimseye gitmeye. İyice bunalmış artık içimdeki duyguları da yitirmeye başlamıştım. Ne olursa olsun artık yasaya

başvuracaktım. Başvurdum. Bu sefer daha kötü olmaya başladım. Arkadaşlarım, annem (hayatta olmadığı halde), eşim, yaşadıklarım vb... bir çok şey beni yiyip bitiriyordu. Rüyamda arkadaşlarımı görüyordum, beni ayıplıyorlardı. Üyanıyordum, ağlıyordum. Ağladığım zaman iyi geliyordu. Ama hiç bir zaman ağladığımı idareye göstermedim. Sonra başvurumun iptali için dilekçe verdim. O dilekçeyi verince içim sevinçle doldu. Yani yüreğimin bir köşesindeki sevginin yok olmadığına farkına vardım. Seviyordum ama niye böyle oldu diye kendimi hep yargıladım. Bazen sesli düşünüyordum. Sonra sesli düşünmeyi bıraktım. Çünkü idarenin dinleyeceğini düşünüyordum. Aralık'ta mahkemede bu yasanın iyi olmadığını söyledim. Mahkemeden sonra tekrar içimi bir burukluk sardı. Yine eski duruma, çaresizliğe doğru bir iki gün içinde sürüklenmeye başladım. Bu bir iki gün içinde yaşadıklarım, diğer yaşadıklarımın yüz katı gibi geldi bana. Kendi kemiklerimin çıtırtısından, yemek yerken çıkan kaşık, tabak sesinden, sifon sesinden ve ayak seslerinden bunalıyordum.

Bazen ayak sesleri ve ışıklarından gelen seslere karşı havalandırmaya çıkıyor, deli gibi bağıırıyordum. Küfürler savuruyor, lanetler okuyordum. Herşey üstüme geliyordu. Sinirlerim geriliyor, başım ağrıyordu. Hücrenin içini sarmalayan en ufak rüzgardan rahatsız oluyordum. Bir ara gardiyanlara saldırmayı planladım, sonra vazgeçtim. Çünkü her sayımda hemen hemen aynı gardiyanları getiriyorlardı. O gardiyanlar daha önce tartıştığım gardiyanlardı. Sonra bir sabah sayımda başgardiyana söyledim. 'Eğer bu gardiyanlar bir daha hücreye girerse başlarına gelecek işten ben sorumlu değilim' dedim. Ondan sonra o gardiyanları hücreye sokmadılar.

O bahsettiğim bir kaç günde iyice çökmüştüm, saçlarımın kenarları beyazladı, zayıfladım. Gecemi gündüzümü neredeyse unutmuştum. Mahkeme kafamı kurcalıyordu. Sonra iptal ettirdiğim yasaya başvurumun yenilenmesini tekrar istedim. Artık ne olacaksa olsun diye kendimi bırakmışım. Ama hastaneye gidişte, revire çıkışımda hep

bir utanç duyuyordum. Hiç bir şeyi doğal karşılamıyordum. Bu ikinci başvurumda dünya tersinden dönüyordu sanki. Geçmiş ve o anki durumu düşünüyor, kendimden bile utanıyordum. Uzun bir süre hiç aynaya bakmadım, çünkü kendimi görmek istemiyordum. Saçım, sakalım uzamış deli gibiydim. Tırnaklarımı kesmiyordum, üstümü başımı yıkamıyordum. Her yer çöplük gibiydi. Bazen volta atarken gözlerimi kapatıyordum ki uçsuz, bucaksız yerlerde yürüyormuşum gibi gelsin diye. Duvarlara bakmak istemiyordum. Duvar kendine çekiyor beni, ranza dolap arasında sıkışıyor gibi oluyordum.

Kış gelmişti, hücremde donuyordum. Kapıyı sıkıca kapatıyordum. Yine de üşüyordum. Bir keresinde havasızlıktan baygınlık geçiriyordum. Sabah kahvaltı dağıtanların sesine uyanmışım. Göğüs kafesim nefes almıyor, yüreğim sıkıştıyordu. Zar zor ayağa kalktım, pencereyi açtım, önünde durdum biraz kendime geldim. İlk bir hafta yatmaktan korktum. Sandalye üzerinde uyukluyor, yatağa girmiyordum.

Kış ortalarına doğru biraz param geldi. Şeker ve lipton çay aldım. İlk önce banyo günleri sıcak akan su ile çay içtim. Haftada iki gün böyle yapıyordum. Pete soğuk su doldurup sıcak akan suyun altına bırakıp ısınmasını bekliyordum. Isınınca alıp çay yapıp içiyordum. Sonra verdikleri zeytinlerin çekirdeklerini ve portakal kabuklarını iyice kurutup ateş yakıp krom bardakta su kaynatıp çay içmeye başladım. Bu gayretlerim biraz canlandırdı beni. Böyle üç dört ay sürdü. Sonra ısıtıcı almayı başardım. Ama her rahatlama beni daha zor durumda bırakıyordu. Yine aksi düşüncelere bırakıyordum kendimi. Isıtıcı olmadan önce bir bardak su kaynatacağım diye epey bir zamanım gidiyordu. Oysa ısıtıcıya suyu doldur bas düğmeye kendi ısıtsın. Bir anda uğraşlarımı alıp götürdü.

Uzun bir zaman boyunca da sigarasız kalmışım. Aslında alışmışım sigarasızlığa ama bir gün öyle bir sigara içtim, geldi ki ne yapacağımı bilmiyordum. Önce kağıt sarıp içtim, olmadı. Bir gün havalandırmaya çıkmışım ve ha-

valandırmanın köşe bucağına kuru ot parçaları yığılmıştı. Rüzgar atmış. Onları toplayıp bıçakla kıydım, kağıda sardım içtim. Ondan sonra sigara ihtiyacımı ot ve gelen salataadaki havuçlardan karşıladım. Havuçlar rendeli gelmemişse bıçakla yontup kurutuyordum. Elma kabuklarını da kullanıyordum. Portakal, mandalina kabukları iyi olmuyor, çata pat gibi patlıyordu. Hücrenin her yanında portakal kabukları, zeytin çekirdekleri, bunlara benzer ıvır zıvır şeyler duruyordu. Gardiyanlar gülüyordu halime. Beni deli yerine koyuyorlar, öyle bakıyorlardı. Kendim de deli olduğuma karar kılmıştım, öyle zannediyordum.

Yine belli bir dönem kendimi asmayı düşündüm. Günlerce bunun planlarını yapıyordum. Bir çok çeşitli intihar yöntemleri buldum, ama pratiğe geçirmek için hiç uğraşmadım. Bu düşünceyi bir kaç haftada üzerimden atmayı başardım. Yine de intihar için kurduğum plan yerlerini gördükçe aklıma gelmiyor değildi. O dönemler kapıya, duvara tekmeler indiriyordum. Bazen masanın üzerinden yemek dolu tabağı yere, kapıya çarpıyordum. Ellerim şişmiş, ayağım burkulmuştu. Bu olanlara karşın sabah kahvaltısını kaçırmamaya çalışır, gardiyan gelmeden kapının önünde elbiselerim giyinik vaziyette beklerdim. Onların kapıya vurup kahvaltı demesi beynimi kemiriyordu.

Ameliyat olmak için Edirne'ye gitmiştim... 45 gün orada kaldım. Hastane servisindeki yatakhaneler hücrelerden genişti. Ama ben yine tek tutuluyordum. Yalnız kapı camı büyüktü, koridorda insanları görebiliyordum. Oranın da zorlukları vardı tabii. Örneğin tuvalete çıkacağını söylüyorsun; kapıya vuruyorsun asker geliyor, komutanına gidiyor eğer komutanı izin verirse tuvalete çıkıyorsun. Yukarı muayeneye giderken, ameliyata giderken kelepçeleniyorsun. Sıcak suyu, doktor reçeteye yazarsa alabiliyorsun, o da günde bir defa.

Hastaneden Edirne F tipine götürüldüm. 15 gün orada kaldım. Revir yatakhanesi bayağı genişti. 8, 9 yatak vardı. Banyosu, tualeti, lavabosu ayrı ayrıydı. Ama yine de yalnız kaldım. 15 gün o koskoca yerde tek başıma kal-

dım. Ama saray olsa ne yazar ki, konuşacak paylaşacak birileri olmayınca? Sonra Tekirdağ F tipine götürüldüm. Kaldığım tekli hücreyi değiştirmiş üçlü hücreye götürmüşler eşyalarımı. Hücrenin kapısından içeriye girdiğimde sanki tekli hücre üçlü hücreden daha genişmiş gibi geldi bir an. Gardiyana bağırdım, çağırdım, beni niye getirdiniz? Yerimi niye değiştirdiniz diye. Gerçekten üçlü hücre daracık, küçük köhne bir yer gibi geldi. Daha önceden 2 yıl kaldım böyle yerde ama yine de çok tuhaf geldi. Belli bir süre alışamadım. Gözüm yanılıyor olabilir diye düşünüyor, hücreyi araştırıyordum. Alışana kadar epeyce duvarları kapıyı yumrukladım. Bileğim incindi, şişti bir hafta onun acısını çektim.

Ve o kadar yıl, nasıl bir yerde yaşadığımı gördüm. Bu hücrelerin insanı nasıl çıldırttığını, intihara sürüklediğini, insanı sorunlara ittiğini en rahat gördüğüm bu süre oldu. Buralarda, bu hücrelerde tek başına bir insanın yaşama olanağı olmadığını, yaşasa da canlı bir ölü gibi yaşayacağını hissettim. Bu durumda iki yol vardı; ya pislığe bularnıp yok olur, devletin sessiz imha politikasına teslim olursun, ya da haklı olduğun yolu seçip yeniden ayağa kalkmaya çalışırsın. Tabii ki insanın yüreğinde de bir şeyler olması gerekiyor. Eğer yüreğindeki sevgi tomurcuğunu öldürmüşsen, gidicisindir. Eğer birazcık sevgi varsa yüreğinde, biraz da cesaret varsa ayağa kalkmakta, atılımlar yapar bu hücrelere teslim olmazsın. Ben öyle yaptım. Çünkü benim ait olduğum yerin bir tane olduğunu, diğer yerin teslimiyetten başka bir şey olmadığını, intiharın da hayattan kaçış olduğunu öğrendim.

29 Haziran 2004

Bizim koridordaki hücrede kalan arkadaşlara saldırdılar bugün. İki haftada bir gerçekleşen rutin arama sırasında duvarda asılı duran resimleri bahane yapmışlar. 1,5 yıldır asılı duran resimler halbuki. Aile fotoğrafları, Pir Sultan ve Yılmaz Güney resimleri. Önce kesik kesik slogan sesi geldi. "İn-san-lık O-nu-ru İş-ken-ce-yi Ye-ne-cek"...

Biz de katıldık. Giderek çoğaldı sesler ve ardından kapı dövmeler. Arama o hücreden çıktı ve bize geldi. Burnundan soluyor baş gardiyan:

- Psikopat bunlar. Ama böyle gitmez.

- Düzgün konuş. Ne yapacaksın?

Ufak bir gerginlik de biz yaşıyoruz.

Saldırıya uğrayan arkadaşlara 15'er gün de hücre cezası vermişler. Arbede sırasında gardiyanlarda da ufak çizikler oluşmuş. Özellikle saldırmaya çalışanın da gözü morarmış. Raporlar almışlardır şimdi. Bir de dava açar oradan ceza verdirmeye çalışırlar. Yani hem saldırıya uğrayıp dayak yiyeceğiz, hem de üzerine disiplin cezası alıp havalandırma kapısı açılmayan tekli bir hücreye kapatılacak, ayrıca da gardiyanların aldığı uyduruk raporlarla açılan davalarda ek cezalar alacağız. Dayatma açık "Resim indir diyorsam indireceksin, ben sana vurursam sen direnmeyeceksin, sen bir hiçsin..." Bu bir irade savaşı. Verdiğimiz onlarca şehit, yüzlerce gazi, kendi irademizde ısrarcılığımızın ifadesi. Onların iradelerini kabul etmeyeceğiz. Bu çok açık. Kendi irademizle varolacağız!

7 Temmuz 2004

Slogan sesleri geliyor dalga dalga. Adliyeye çıkarılanlar olmalı...

Çalışmamızın tarihçe diye adlandırabileceğimiz kısmı sona erdi. F tipi hücreler ve etkileri üzerinden devam edeceğiz. Bu bölümler için diğer hapisanelerden gelecek bilgilere ihtiyaç var. Ancak mektuplar üzerindeki engellemeler devam ediyor. Kandıra 2 No'luya yazdığım 1 Haziran tarihli mektup 29 Haziran'da ellerine geçmiş. Bir ay sonra. Yazıp bana yollasalar

ve imha kararı çıkmasa kimbilir ne zaman gelecek... Evvelki gün yazdığım 5 kart ise dün iade edildi. El yapımı kartları, kart olarak kabul etmiyorlar. Normal mektup pulu yapıştırarakmışız. Yani 350 bin lira değil 600 bin lira ödememiz isteniyor. Mesele el yapımı kart değil. Her şey yaptırım ve bezdirmeye yönelik. Maddi olanaklarımızın darlığını dahi bize silah olarak kullanmak istiyorlar.

14 Temmuz 2004

Bir ay mektup cezası aldık hücre olarak. Bir şehit ailemize kart yazdık. Aynı kartın altına isimlerimizi yazıp sabah sayımında gardiyanlara verdik. Bir süre sonra geri getirildi. Aynı kartın altına, aynı hücrede kalsak da isimlerimizi yazamazmışız. Bir kart bir kişiye, bir kişi tarafından gönderilmiş. Kart ve mektuplara dahi tecrit. Tartıştık. "Serseri" diye hakaret etti. İade ettik. Kartları mazgal deliğinden atıp gittiler. Bir süre sonra çağırmak için butona bastık. Ama fişi çekmişler. 4 gün sonra ziyaretten dönerken ifade için çağırıldık. Bugün ise bir ay mektup, 6 ay açık görüş cezası aldığımızı tebliğ ettiler...

F- RÖPORTAJLAR

Tek kişilik hücrelerde kalanlar konuşuyor

Acaba sorular gider mi? Gitse bile cevaplar gelebilecek mi?.. sorularının beynimizi kemirdiği bir sürecin sonunda yapabildik röportajları. Kimi mektuplarımız bir ay gecikmeli yerine ulaştı. Kayıp(!) ilan edip ikinci defa yazdığımız mektuplar oldu. En nihayetinde ısrarımızın meyvelerini ilk olarak Şadi Naci Özbolat'tan 2 Haziran 2004 tarihinde gelen mektupla aldık. Sonra Hacı Demir ile mektup trafiğimiz başladı. Parça parça yaşadıklarını, karşılaştığı uygulamaları anlatarak cevapladı sorularımızı. Ardından Ali Osman Köse'den geldi cevaplar. "Belki gelmeyebilirler" diye düşünmüştük. Mazgal deliği açılıp da büyük sarı zarfın üzerinde "Ali Osman Köse" yazısını görünce, hele de zarfı açıp cevaplarla karşılaşınca sevincimiz görülmeye değerdi. Nurettin Erenler ise, kendisiyle röportaj yapmak için mektup okuma komisyonlarını değil de, çatıları ve telleri aşmamız gereken bir uzaklıktaydı. Onunla röportaj kısmen daha kolay oldu.

Ercan Kartal'ın tecrit ve F tiplerine ilişkin değerlendirmesini ise, mahkemeye verdiği dilekçeden sayfalarımıza aldık.

Ümit İlter de röportaj yapacaklarımız arasındaydı, ancak mektuplardaki aksaklıklar buna olanak vermedi.

Röportajlar, F tipleri açıldığından beri özel bir uygulamayla, "yukarıdan" alınan kararlarla tek başlarına tutulan tutsaklarla yapıldı. Ercan Kartal, Ali Osman Köse ve Ümit İlter Aralık 2000 tarihinden bu yana hâlâ tek tutuluyorlar. Hatta çevre hücreleri dahi boş tutuluyor ve bir "ada hapis-hane" durumu yaratılıyor. Hacı Demir, Nurettin Erenler ve Şadi Naci Özbolat ise hücrelerde yıllarca tek tutuldular. Şu an 2 ya da 3 kişi olarak kalıyorlar.

F tipi politikasının ve F tiplerinde uygulamaların anlaşılması için röportajların önemli birer kaynak olduğunu düşünüyoruz.

Röportaj sorularımız şu şekildeydi:

- 1- Koşullarınızdan, uygulamalardan söz eder misiniz?
- 2- Tecritte amaçlanan nedir?
- 3- Bu amaçlarına ulaşabilirler mi? Sizce bunun önündeki engeller nelerdir?
- 4- Tecrit nasıl etkiliyor? Üzerinizde fark ettiğiniz etkilerden söz eder misiniz?
- 5- Tecrit nasıl alt edilir? Tecrit edilen devrimcilere neler önerirsiniz?
- 6- Tecritin ideolojik boyutu nedir?

Hücrelerde yıllarca tek tutulanlara kulak verelim.

Şadi Naci Özbolat İle Röportaj

Şadi Naci Özbolat, Ağustos 1990'da tutuklandı. İstanbul DGM tarafından 22.5 yıl hapis “cezası” verildi. 19-22 Aralık katliam operasyonunda Bayrampaşa Hapishanesi'ndeydi. Direnişteki tutsakların temsilcilerinden biri olduğu için hedef gösterilenler arasındaydı. Tekirdağ F Tipi hapishanesinde ve Kandıra 1 No'lu F Tipi Hapishanesi'nde tek kişilik hücrelerde kaldı.

Uzun tutsaklığının ardından, 2003 yılında tahliye oldu.

Tahliyesinden kısa süre sonra, 1 Nisan 2004'de, başına “uluslararası DHKP-C operasyonu” olarak yansıyan hukuk dışı operasyon ve düzenlenen sahte belgelerle yeniden tutuklandı.

Özbolat halen Kandıra 2 No'lu F tipi Hapishanesi'nde bulunuyor.

F tiplerinde ısrar, kaba bir işkence politikasını sürdürmektedir

Bize koşullardan, uygulamalardan söz eder misiniz?

Bu soruya cevap verirken 3'lülerle (üç kişilik hücreler kastediliyor -b.n-) aynı koşul ve uygulamalara değinme gereği duymuyorum. 3'lülerden farklı olarak teklilerde (tek kişilik hücreler kastediliyor -b.n-) neler var, onu anlatayım sadece.

Öncelikle koşulları ve uygulamaları, hedefleriyle birlikte değerlendirmek, anlamak gerektiğinin önemini belirtmek istiyorum. Çünkü hedeflerinden bağımsız değerlendirildiğinde uygulamalar ve karşı tavır anlaşılmayacaktır. Tecrit uygulamasının temel amacı; siyasi kimliğin baskı uygulayarak ezilmeye, yok edilmeye çalışılması, psikolojik sorunlar yaşatabilecek koşullara mahkum etmek, algılama ve yorumlama yeteneğini, haksızlıklara karşı tepki gösterme yeteneğini yoketmek, ezmek ve kişiliksiz, her şeye boyun eğen bir kişi haline getirmektir. Bu politika kuşkusuz salt F tipi politikası değil, genel olarak farklı biçimlerle ama özü aynı olan yöntemlerle, halka her alanda uygulanan bir politikadır. Tecrit, psikolojik baskı, bu politikanın temel araçlarından.

Teklilerde kalan tutuklu-hükümlülerin aile ve avukat ziyaretleri dışında kimseyle görüşmesi mümkün değildir. Buna hapishane personeli de dahildir. Hapishane personeli ile ilişkiler mekanikleşmiş bir ilişkidir. Bu, ihtiyaçların kapı mazgalından karşılanması, sayımlarda kapıların açılması ve aramalarla sınırlıdır. Tüm bu muhatap olmalarda sohbet yasaklanmıştır, mekanik bir ilişkidir. Bu koşullar tecritin planlanmış en ağır koşullarıdır. Kimi teklilerde kalan tutuklu ve hükümlüler, havalandırmanın açık olduğu saatlerde aynı havalandırmaya 2 veya 3 kişi çıkabilmektedir. Ben dahil belli arkadaşlarımız özelinde bu da yoktur. 4,5 yıldır, yani F tiplerinin açıldığı zamandan itibaren ha-

valandırmada tek kişilik tecrit politikasını yaşadık. Daha-
sı çoğu zaman; bitişik havalandırmalar ve hapishanenin
sayısı elverişli olduğunda bir bütün olarak koridor boş tu-
tulmuş, adeta yalnız kalınan bir "ada" oluşturulmuştur.
Anladığım kadarıyla bu politika, hapishane idarelerinin
yetkisini aşan merkezi bir politikadır. Sonuç olarak bu po-
litika 3'lülerdeki tecrit politikasının ağırlaştırılmış halidir.
Politikanın amaçları açısından 3'lülerle bir farkı yoktur.

Bu tecrit hücreleri ısrarla "oda" diye adlandırılmakta-
dır. Bu da kuşkusuz mevcut politikanın bir parçasıdır. 19
Aralık 2000 tarihinden sonra kesintisiz 1,5 yıl kaldığım
tekli hücrelerde iken iki kez 15'er gün "hücre cezası" al-
dım. Bu hücre cezasının uygulanış biçimi; her zaman kal-
dığım yerde, sadece farklı olarak havalandırma kapısının
15 gün kapalı tutulması olmuştur. Özcesi, hücre cezasının
uygulandığı yer benim zaten sürekli olarak kaldığım yer-
dir. Bu 1 ay boyunca oranın adı "hücre" olmuş, onun di-
şında "oda" olmuştur. Hücre cezası alan herkes için aynı
şekilde uygulanmaktadır.

**Tecritin politik hedefi, sisteme karşı yürütülen
mücadeleyi ezmek, yoketmektir**

Tecritle amaçlanan nedir?

Bu sorunun cevabını büyük oranda birinci soru içeri-
sinde verdim sanıyorum. Kısaca değineyim.

Tecrit; normal, klasik, olağan bir ceza infaz yöntemi
değil, özel bir yöntemdir. Tecritin özelliği politik hedefle-
riyle ilgilidir. Tecritin politik hedefi, sisteme karşı yürütü-
len mücadeleyi ezmek, yoketmektir. Bu yanıyla tecrit,
baskı ve zulümle ayakta durmaya çalışan adaletsiz, hak-
sız, sömürü ve zulüm üzerine kurulmuş olan sistemlerin
uyguladığı bir "infaz" yöntemidir. Ülkemiz özelinde düşü-
nürsek, sistemin tam da ifade ettiğimiz gibi olduğu görü-
lür. Böyle bir düzene karşı mücadele halkın en doğal hak-

kıdır, dahası koşulların dayattığı bir zorunluluktur. Mevcut sistemin yarattığı yoksulluk, adaletsizlik, yoğun sömürü, halkların inanç, dil, kültür kimliklerinin baskı altına alınması gerçeği, büyük bir mücadele potansiyeli yaratmaktadır. Sistemin, düzene karşı bu büyük tepkiye bulduğu çözüm; sömürü ve emperyalist işgale son vermek değil, halkın haklı ve meşru mücadelesini ezmeye çalışmaktır. Tecrit, bu ezme politikasının hapishanelerde uygulanan biçimidir. Hedef, tek tek devrimci, mücadelecı kişiliği sindirmek, ezmek, tek tek kişilerin psikolojisini bozmak, fiziken imha etmek ve sonuçta bir bütün olarak devrimci mücadele ve devrimci örgütlerin yok edilmesidir.

Diğer yandan tecrit politikası salt hapishanedeki tutuklu ve hükümlüleri hedeflemez, halka da korku yayma amacı vardır. Bu yanıyla halka da bir tehdit ve gözdağıdır. Örneğin, polis "mücadeleyi bırak yoksa seni F tiplerine atarız" tehdidini çok sıklıkla kullanmaktadır.

F tipi, politik hedeflerine ulaşamamıştır

Bu amaçlarına ulaşabilirler mi? Sizce, bunun önündeki engel-engeller nelerdir?

Tecritin amacını anlatırken düzene karşı devrimci mücadeleyi ezmek, sindirmek demiştik. En genel amaç budur. Başka ülkelerdeki ve ülkemizdeki tecrit, baskı-sindirme politikalarının, kimi örgütlü güçlerde geçici süreler veya bir bütün olarak söz konusu örgütlü gücün tasfiye edilmesi amaçlarına ulaşabildiği örnekler vardır. Bir yanıyla egemenlerin bu politikadaki ısrarları, yaşanan bu olumsuz örneklerden de güç almalarıyla bağlantılıdır. Bununla birlikte, tersine bu politikaların boşa çıkarıldığı ve hedeflenenin aksine devrimci mücadelenin gelişimine hizmet ettiği örnekler de vardır. Dünya tarihinde, örneğin; Uruguay Tupamarolar pratiği, olumsuz örnek olarak hatırlanabilir. IRA pratiği ise bu politikaların direnişle boşa çıkarıldığı ör-

nek olarak tanımlanabilir. Keza ülkemizde 12 Eylül dönemi Mamak Hapishanesi olumsuz örnek olarak bilinir, tersine bu politikaların boşa çıkarıldığı Metris örneği de bilinir. Bu örneklerde temel nokta direniştir. Direnişlerle bu saldırı politikaları boşa çıkarıldığı gibi halka da umut verilmiş, devrimci mücadelenin gelişimine hizmet etmesi sağlanmıştır. Direnişin olmadığı örnekler ise egemen güçlerin politikalarında sonuç aldığı örneklerdir.

F tipi hapishaneler özelinde değerlendirme yaparsak şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, bu politika iflas etmiştir. En somut göstergesi 4,5 yıldır süren direniş ve yine F tiplerinden tahliye olan insanların, mücadelelerini sürdürmeleri gerçeğidir. Tek tek olumsuz örnekler o kadar sınırlıdır ki, her zaman her koşulda çıkabilecek örneklerdir. Kuşkusuz F tiplerinin hedefi, sonuç aldığı bu tek tek örnekler değildir. F tiplerinde psikolojisi bozulan insanlar da vardır. Ama bu örnekler de olsa olsa F tipi politikasının teşhirine hizmet etmektedir. Halkta ve devrimcilerde yılgınlık değil, tersine mücadele kararlılığı ve öfke yaratmaktadır.

Sonuç açıktır, F tipi politikası politik hedeflerine ulaşamamıştır. Bunda belirleyici nokta direniştir. F tipi politikasının boşa çıkarılmasında, hayatlarını feda ederek belirleyici olan şehitlerimizi saygıyla anıyoruz, tarih de saygıyla anacaktır. Diğer yandan F tiplerindeki ısrar, kaba bir işkence politikasını sürdürmektedir. Bu belirlenen hedeflere ulaşamayacağı açık olduğu halde süren bir işkencedir.

Fiziki tecritten amaçlanan, düşünceyi de tecrit etmek, bireycileştirmektir

Tecrit nasıl etkiliyor? Üzerinizde fark ettiğiniz etkilerden söz eder misiniz?

Sanıyorum tecritin en belirgin etkilerinden birisi utanıklık. Konuşma, düşünceleri toparlamada, ifade etmede

zorluk... Bunun belirtileri çok fazla olmasa da tahliye olduğum süreçte, bundan önce 1,5 yıl kaldığım tecritin hissettiğim etkileridir. Ancak bunlar yenilmez değil, tecrite karşı mücadele tecritin etkilerine karşı da sürmektedir. Bu mücadele tecritin etkilerini yenmeyi de sağlamaktadır.

Özellikle tecritin etkileri adli tutuklularda daha somut görülmektedir. İntiharlar, intihar girişimleri, tecrit koşullarının yarattığı bunalımların sonuçlarıdır. Bu etkiler çeşitli boyutlarda siyasi tutsaklarda da yaşanmaktadır. Ancak dediğim gibi tecrite karşı yürütülen mücadeleye, tecritin yarattığı olumsuz etkileri de sınırlamaktadır.

Tecrit nasıl altedilir? Tecrit edilen devrimcilere neler önerirsiniz?

Tecritin amaçlarını ifade ederken; yalnızlaştırmak, devrimci, siyasi kimliğin yok edilmesi demiştik. Tecritin nasıl altedileceği de tecritin amacı ve uygulanış yöntemi içerisinde vardır. Fiziki olarak yalnızlaştırma, tecrit etme mümkündür, ancak tek başına fiziki tecrit amaç değildir. Fiziki tecritten amaçlanan, düşünceyi de tecrit etmek, bireycileştirmektir. Tecrit koşullarında da olsa halka, halkın sorunlarına, ülkenin ve dünyanın gerçeklerine karşı duyarlılık mümkündür. Bu bilinçle davranmak tecrite karşı mücadelenin parçasıdır. Diğer boyutu, siyasi olarak tecrit politikasına karşı yürütülen mücadeledir. Bu mücadele 4,5 yıldır sürmektedir.

Diğer yanı, tecrit koşullarında da yaşamın nasıl düzenlendiğiyle ilgilidir. Hapishanede olmak, tek başına tecritte olmak mücadele için yapacak bir şey olmadığı anlamına gelmez. Yine programsız, disiplinsiz bir yaşantı sürmeyi gerektirmez. Kendini geliştirmek, süreci takip etmek, üretmek, yazışmak, tecrit koşullarında da politik faaliyeti sürdürebilmenin olanaklarıdır. Bir yanıyla bu olanaklar da mücadele edilerek, bedel ödenerek kazanılmıştır, mücadele için kullanılmalıdır. Yine programsız, istediği zaman uyuyan, TV seyreden bir yaşantı da çürümeye neden olur.

Kitap okumaktan, yazıŖmaya, basını, haberleri takip etmeye, uyku saatine... yaŖantının disiplini ve programı olmak zorundadır. Programsız ve disiplinsiz bir yaŖantı tecrit politikasının amacına ulaŖmasına neden olur.

Tecritin ideolojik boyutu nedir?

F tipi hapishaneler gündeme geldiğinden itibaren F tipi politikasının emperyalizm ve oligarŖinin ortak politikası olduğunu ifade etmiŖtik. Bu gerçek bugün dünyada yaŖananlarla çok daha yakın ve açık bir hale gelmiŖtir. Afganistan, Irak, Filistin iŖgalleri, baŖta ABD emperyalizmi olmak üzere emperyalist ÷lkelerin dünya halklarını nasıl sömürgeleŖtiğinin, ÷lkeleri nasıl iŖgal ettiğinin, iŖkençelerin, katliamların örnekleri oldu... Emperyalizm iŖgal ve sömürü politikasını "terör" demagojisi ve "demokrasi götürme" kılıfı arkasına gizlemeye çalıŖtı. Fakat bu gizleme çabası, demagojiler ve yalanlar direniŖ gerçeğine çarparak yok oldu. Ŗimdi açık ve aleni bir iŖgal, katliam, iŖkençe, sömürgecilik, yağma, talan politikası vardır ortada. Bu tüm dünya halklarının bildiğİ, gördüğÜ bir gerçektir. Dahası emperyalist tekellerin hizmetindeki medya, emperyalist efendilerinin kendileri de bu gerçeğİ itiraf etmek zorunda kalmıŖtır. Emperyalizm bu noktada daha açık ifade etmektedir artık; emperyalizmin sömürü çıkarlarına karŖı gelen, direnen herkes hedeftir.

F tipi politikası, bu saldırı politikasının ÷lkemizdeki biçimidir. Devrimcileri, devrimci mücadeleyi ezmeyi, yoketmeyi, teslim almayı ve bu yoldan halkın emperyalizme ve iŖbirlikçilerine karŖı her boyut ve biçimdeki mücadelesinin yokedilmesi, sınırsız ve dizginsiz sömürü, iŖgal politikasının uygulanmasının sağlanması amacıyla gündeme getirilmiŖ bir politikadır, F tipi tecrit politikası. Bu nedenle emperyalizme karŖı ÷lkemizdeki en büyük direniŖ ölüm orucu direniŖidir...

Hacı Demir İle Röportaj

Hacı Demir, halen iki davadan hükümlü olarak Edirne F Tipi Hapishanesi'nde bulunuyor. Aynı suçlamalarla hem Adana 1 No'lu DGM'de, hem Adana 2 No'lu DGM'de yargılanarak, aynı iddialardan dolayı iki kez "mahkum edildi". Toplam 30 yıl hapis "cezası" verildi.

Bu ilk tutuklanması değildi. 12 Eylül'den sonra (1981-1986 arası) 5 yıl, sırasıyla; Selimiye, Davutpaşa, Kabakoz Askeri Hapishaneleri ile Bayrampaşa Kapalı Hapishanesi'nde kaldı. 1994-96 yıllarında ise 2,5 yıl Adana Kürkçüler ve Konya E Tipi Hapishaneleri'nde kaldı. 1996 Ölüm Orucu Direnişi'ne Konya E Tipi'nde katıldı. En son Ağustos 2000'de tutuklandığında kısa bir süre Osmaniye Kapalı Hapishanesi'nde kaldıktan sonra Ceyhan Özel Tip'e götürüldü. 19 Aralık operasyonunda buradaydı. Operasyon sonrası Ankara Sincan F Tipi'ne götürüldü. 18 Mart 2003'te ise sevkle Edirne F Tipi'ne getirildi.

Sorularımıza cevaplarını, mektuplarda parça parça verebildi. Orjinaline uygun olarak buraya aldık.

F tipi hücreler, işkencenin süreklileştirilip zamana yayılmış halidir

Öncelikle bir dilekçe örneği yazayım:

"F tipi Cezaevi Müdürlüğüne

SİNCAN/ANKARA

Konu: Keyfi ve haksız yere el konulan eşyalarımın geri verilmesi hakkındadır.

1) 25 Ocak 2002 tarihinde yapılan aramada kimliğimize ve onurumuza yapılan sözlü ve fiili saldırıya ek olarak;

- iki adet, altı ortalı büyük boy kareli defterime*
- Mektup, mektuplarla gelen fotoğraf ve kartlarıma*
- Sayısı belirsiz makale, şiir ve türkü sözlerine*
- Dergi, gazete ve gazete arşivlerine*
- İddianamelere, savunmalarım ile ilgili notlarıma ve dilekçelerime el konulmuştur.*

2) Bütün ısrarlarımıza rağmen alınan eşyalarla ilgili herhangi bir zabıt-tutanak tutulmamıştır. Bakıp geri vereceğiz denildi ama verilmedi...

3) (...) Alınan defterlerde Sincan F Tipi'ne getirildiğim-

den bu yana bir yıl boyunca;

a- Müdürlüğe, savcılığa, DGM'ye (dosyamla ilgili) verdiğim dilekçelerin örnekleri vardı.

b- Avukatlarımın, arkadaşlarımın, dost ve akrabalarımın adresleri vardı.

c- Günlükler, yazı, makale, şiir ve türküler vardı.

d- Gelen giden mektupların kayıtları vardı.

e- Kantin harcamaları, gelir-gider hesap kayıtları vardı.

4) (...) Savunma haklarımı nasıl kullanacağım? Üstelik tutukluyum (...) Kendimi nasıl savunacağım?(...)

8) Sonuç olarak: ya keyfi ve haksız olarak alınan bu eşyalarım geri verilsin ya da el konulan evraklar yasadışı deniliyorsa mahkemeye sunmanızı, hakkımda dava açılmasını istiyorum.

A2-4 Sincan F Tipi

24-01-2002

HACI DEMİR"

Şimdi bu nedir diyeceksiniz... Koşulları sorunca evrakları karıştırdım, bunları buldum. Hatırlamama yardımcı olur diye de yukarıya aktardım. Çünkü, tecritin en önemli etkilerden biri unutkanlık. Ve benim tüm notlarım sevk sırasında alındı...

"Tek kalmak nasıl bir şey, koşullarından ve uygulamalardan bahseder misiniz?" demişsin...

Memnuniyetle bahsederim. Ancak tecritin en belirgin ve etkili sonucu unutkanlık olduğu için ne yazık ki sık-sık evraklarımı karıştırmak zorundayım.

(...)

Tek kalanlar içinde Ercan ve Ali Osman'a göre şanslıyım. Çünkü kısa aralıklarla da olsa üç kişi kaldığım deneyimlerim de vardır. Ama Ali Osman ve Ercan için aynı şeyleri söyleyemeyiz... Onlar F tiplerine getirildiklerinden bu yana tek tutuluyorlar. Hatta Ercan üçlü hücrelerin na-

sıl olduğunu bile bilmiyor. Hep teklilerde, tek başına tutulmuştur.

Evet benim arkadaşlar ile birlikte kalma deneyimlerim var. Evraklarıma baktığımda, Sincan'da sırasıyla B1-4-45, C-13-61, C-13-61, C-13-47, C-13-50, A-4-1, A-2-4, A-3-2, C-7-88 No'lu hücrelerde kalmışım. B1-4-45'te üç kişi birlikteydik. C-13-61 ile C-13-47'de tek başına... C-13-50'de teklilerde, ama orada üç kişi aynı havalandırmaya çıkıyorduk. Sonra aynı havalandırmaya birlikte çıktığım bu iki arkadaşla birlikte üçlülere verildik... 2003 yılına böyle sevindirici bir gelişmeyle girdik. Önce A1-1'e orada kalorifer yanmadığı için bir hafta sonra A2-4'e verdiler. 1 No'lu dilekçeyi verdiğimde A2-4'te üç kişi birlikte kalıyorduk. Adı geçen arama olduğunda da üç kişiydik.

Daha üçlü hücreye geçmeden önce tek tutulduğum C-13-61'le ilgili de bir dilekçe örneğini yazayım.

"T.C. Cumhuriyet Savcılığı'na

SİNCAN/ ANKARA

Konu: Hukuki bir dayanağı olmadan ve tamamen keyfi olarak yedi aydır tutulduğum C13-61 nolu tekli hücreden üçlü hücrelere, arkadaşlarımla yanına geçme talebimle ilgilidir.

1) Zorla ve yaralı getirildiğim Sincan F tipi hapishanesinde 9 Mayıs 2001 tarihinden bu yana C13-61 nolu hücrede tek başıma tecrit edilmişim. Aynı havalandırmaya çıkan üç hücre olmakla birlikte yanıma kimse verilmemiştir.

2) Hücrenin kaloriferi yanmıyor. Yağmur yağdığında tavandan ve duvardaki çatlaklardan içeri su dolmaktadır. Tavandan ranzaya damlamaktadır. Teknisyenler bir kaç kez gelip kaloriferi sözde tamir etmeye çalıştı ama olmadı. Ve çalışmayacağını rapor ettiler. Tutanak tutup müdürlüğe sundular. Dediklerine göre cezaevinin en dip hücresi olduğu için motorun sıcak su pompalaması yetiştiriyor-

muş, ayrıca buralar çatladığı için duvarların yıkılması gerekiyormuş. Tavandan ve duvardaki çatlaktan yağmur yağdığında içeriye su dolduğunu personel de görüyor.

3) Yasalarda hücrede tutma koşulu özel ve geçici bir uygulamadır. Cezaevi idaresi tarafından verilen bu "ceza"nın hukuki dayanağı yoktur. Zira böyle bir "ceza"nın uygulanması ancak mahkeme kararıyla mümkündür. Kaldı ki ben hükümlü bile değilim. Hakkımda bu yönde verilmiş bir mahkeme kararı yoktur. Aynı şekilde cezaevi idaresinin verdiği bir "disiplin" cezası da yoktur. Olsa bile hücre cezası belli bir süreyi kapsar.

4) Hukuk ve yasalara aykırı olarak Mayıs ayından bu yana 7 aydır, C13-61 nolu tek kişilik hücrede tecritte tutuluyorum. Zaten insani olmayan, insani her türlü sosyal ilişkiden koparmayı amaçlayan F tiplerinde ayrıca tek kişilik hücrede tutulmanın başka bir anlamı ise tecrit içinde tecrite tabi tutulmaktır. İnsan yüzü görmüyorum. İnsani ve sosyal hiç bir faaliyetim olmadığı gibi kaloriferler de yanmıyor. Ankara'nın mevsim hava durumları bilinmektedir. Soğuktan korunmak için hergün, gece gündüz bedenime gazete sarmak zorunda kalıyorum.

Sağlığım tehlikede, can güvenliğim yoktur. İçinde bulunduğum koşullar, açık bir işkence ve eziyettir. İşkence ise bir insanlık suçudur. Ne yazık ki bu suç cezaevi idaresi tarafından bilerek işleniyor.

(...)

6) Sonuç olarak bu keyfiyete son verilmesini, insani koşulların sağlanmasını, aynı davadan, dosyadan yargılandığım arkadaşlarımla birlikte olacak şekilde üçlü hücrelere sevkimin yapılmasını önemle ve acilen talep ediyorum.

C13-61 / SİNCAN F TİPİ HAPİŞHANESİ

30 Kasım 2001 / HACI DEMİR"

Bu dilekçede dikkatini çekmek istediğim ise, soğukla-

ra karşı bulduğum yöntemdir... Akşam kapılar kapandığında günlük gazeteleri bir kuşak şeklinde belime sarar ve bağlardım. Sonra da yatağa battaniyenin altına girer öyle okur ya da uzanırdım. Hücre koşullarına karşı bulduğum savunma yöntemleriydi. Ayaklarıma, çorapların altına, göğsüme ve sırtıma sardığım bu gazeteler dışarıdan bakıldığında beni heybetli göstermiş olmalı ki sayıma gelen gardiyanların girip çıkması bir olurdu... Uzanırken ya da hareket halinde çok hışırtı çıkardı, ama soğuklara karşı etkili bir yöntemdi(!) diyebilirim.

İkinci kez iki arkadaşla birlikte kalma lüksüm(!) 8. Ölüm Orucu Ekiplerinin gazetede ilan edilmesinden sonra sona erdi. Bir akşam A2-4'ten alınarak A13-2'ye tek kişilik hücrelere konuldum. Bu beş aylık süre, Sincan'da tek kişilik hücrelerin boşaltılıp tamir edildiği bir süre imiş. Çünkü o gün sadece ben değil, yoldaşlarımdan Rabbena ve Hüseyin ile Selami de tek kişilik hücrelere atıldı. 8. Ekiplerin çıkmasına bir misilleme olmalı...

Dikkat edilirse, hep cezaevinin en köşe hücrelerine veriyorlar. Ve ne yazık ki kış gelip çattığında A13-2'deki kaloriferlerin de yanmadığına, tıpkı C13-61'deki gibi oranın da kaloriferlerinin bozuk olduğuna şahit olduk. Yine gazete kağıdının yardımına başvururken, tüm hücrelerde yanmadığını sanıyordum. Ama bazı yoldaşlarımdan öğrendim ki onlar atletle oturuyorlar. O zaman da anladım ki bu kaloriferlerin yanmaması, "kişiye özel" bir uygulamadır.

A13-2'deki "konukluğum" 22 Ocak 2003'te son buldu. Nihayet savcılık başvurumuzu kabul etmişti. Bu kez yoldaşlarımızın bulunduğu A ve B1-2 Bloklardan uzak Adli arkadaşların içine C7-88'e verildim. Ama bu kez yanımda Rabbena Hanedar ve Hüseyin Özarslan vardı. Bu anlatılmaz bir mutluluktan benim için. Yoldaşlığın, arkadaşlığın anlamını, sevginin, mutluluğun, sağlığın, inancın anlamını işte bu tecritlerden sonra çok daha iyi anlıyorsun. Çok uzun sürmedi Rabbena ve Hüseyin'le birlikte kalmak... 18 Mart'ta buraya, Edirne'ye sevkim çıktı.

(...)

Bir önceki mektubu 24 Haziran'da yazmıştım. Hüseyin ve Bekir'in şehit olduğu haberini o gün aldım. O nedenle olmalı ki sana yazıklarımı derleyip toparlayamadım... Bütün dikkatim dağıldı. Duygu ve düşüncelerim Sincan'a gitti. Az değil, F tiplerinde aynı çatı altında üç yılı paylaşmıştım onlarla. Ölüm orucuna başladıklarında da bir faks çekmiştim ikisine... "Ölüm orucunu teşvik ediyor" diye faksı göndermediler, imha kararı aldılar. Bana da mektup yasağı koydular. Bunlar yetmedi bir de mahkemeye verdiler. Şimdi yargılanıyorum. 29 Haziran'da duruşmaya çıktım... İddianamede; "(...) Hüseyin Çukurluöz ve Bekir Baturu'ya yazdığı faksla, onların ölüm orucunda olmalarından ötürü kendilerini kutladığını ve onlarla gurur duyduğunu yazarak ölüm orucunu övmüştür" diye yazıyor.

Düşünüyorum da insanlık adına, halk ve vatan uğruna önemli bir sorumluluk üstlenen insanlar kutlanmaz da ne yapılır. Gurur duymak değil, duymamak suçtur bence...

Ben B1-4-45'te 4 küsur ay kaldım. Üç kişi kaldık. Hastaneden bir hafta sonra yaralı getirmişlerdi. Kafamda 40 dikiş, yüzüm şiş, dudaklarım yarılmış, yürümekte zorluk çekiyordum... Kafamın derisi soyulmuş, irin bağlamış, iltihaplanmıştı... Sağlıkçılar her gün gelip pansuman ediyordu ama cezaevi doktoru gibi, sağlıkçılar da mutlaka hastaneye gitmem gerektiğini söylüyorlardı. Ankara Tıp Odası heyeti de geldi ve onlar da durumun tehlikeli olduğunu söylemiş, hastaneye kaldırılmam gerektiğini dışarıda avukatlarımıza da söylemiş.

Doğrusu, o günlerde kimsenin sağlık düşünecek hali yoktu. Bütün dikkatler direnişte yoğunlaşmıştı. Kapsamlı bir saldırı olmuştu. 28 şehit vardı ve F tiplerinde de direniş devam ediyordu. Ben de sağlığımı düşünmedim. Kendi doktorum da kendim olmalıydım. Hem madem hastaneye kaldırılmam gerekiyordu. Ben zaten hastanedeydim, neden F tiplerine getirdiler? Üstelik o yaralı halimle F tipine girişte saldırıya uğramıştım. Sargılarım vahşice açıl-

mış, bütün yaralarım yeniden kanatılmıştı. Evet bir gerçek vardı ki, her şeye rağmen büyük bir kararlılıkla ölüm orucu ve açlık grevi devam ediyordu.

Bir bugünü, bir de o günleri, F Tiplerinin ilk açılışını düşünüyorum. Kıyaslandığında tabii ki o günler çok kötüydü. Günde en az iki posta sabah ve akşam sayımlarında saldırıya uğruyorduk. Sayımlarda aşağı inmiyorduk, bizi yerde sürükleyerek merdivenlerden aşağı indiriyorlardı... Bedenler zayıflamış bir deri bir kemik kalmıştı. Buna rağmen büyük bir direnç gösteriliyordu.

İlk başlarda sayımlarda farklı tepkiler gösterildi. Kimsenin kimseden pek haberi yoktu... Sloganlar da öyle. Kimi slogan atarak aşağı iniyor. Kimi yoldaşlar ise ranza demirlerine tutunarak aşağı inmiyordu. Bu kendiliğindenlik, farklı tavırlar 15 Ocak 2001'e kadar devam etti. O gün selpak mendile inci taneleri gibi yazılmış 'Tutsak Örgütlenmesi'nin ilk bildirisini gördüğümüzde devrimci iradenin, örgütlü gücün ne kadar güçlü olduğuna bir kez daha tanık olduk. Bildiride herşey düzenlenmişti. O günden sonra sesler daha düzenli, sloganlar daha gür çıkmaya başladı.

Sayımlarda beni sadece ilk gün, sürükleyerek aşağıya indirdiler. Merdivenlerden baş aşağı çektiklerinde ilk virajda kafam duvara çarptı ve yaram yeniden kanadı. Ortalık kan revan olunca başgardıyan sayımlarda beni aşağı indirmemelerini söyledi. Hergün pansuman olmasına karşın yaralarım iyileşmedi. Yastık, yatak, irin ve kan karışımı içinde kaldı, ortalık kokmaya başladı. Operasyondan bu yana yıkanmamıştım, saç-baş karışmıştı. Kan, iltihap derken saçlar yapışmış, kurumuştü. Operasyonda kullanılan gaz bombalarının kokusu sinmişti. Bir gün sıcak su gelince, ne olursa olsun diyerek sabunla kafamı yıkadım. Sargıları açtım. Ortalık simsiyah, pis kokan suyla doldu. Bir daha, bir daha yıkadım. Kir pas kokusu geçti. Havluyla da bağladım. Bir gün sonra sağlıkçı geldiğinde doktor da yanında idi. Sıcak su ve sabunla yıkamanın iyi olmadığını ama yine de iyi yaptığımı, yaranın iyileşmeye yüz

tuttuğunu söylediler. Tahminen bir hafta sonra da soyulmuş deri tabakasını kestiler. Artık daha iyiydim. 40'lı günleri geçmiştik açlık grevinde. Haber geldi, ara veriliyor...

Sonra Cengiz'in şehitliği... Cengiz tam karşımdaydı. A9/27'de. Son günleriydi. Tabii son günleri olduğunu o gün için bilmiyorduk. Yanımdaki arkadaş İpana diş macunu olup olmadığını sormuştu. O sıra kantinden Sonino ya da Colgate marka bir diş macunu satılıyordu. Mentollü olunca Cengiz'in damaklarını yakıyormuş. Bizde yoktu ama aradık, araştırdık, bulup gönderdik. Kaliteli sigarası bitmişti... Direnişçilerimiz için bulunduruyordum. Ama atarken çatıda kaldı. Alacak durumda değillerdi. Allah'tan beş paket daha vardı. Onları kazasız belasız ulaştırdık. O gün hep aksilik oldu. Bir de kitap istemişti. Necati Cumalı'nın "Karadeniz Kıyısında" adlı romanını atarken o da çatıda kalmaz mı?

Aylardan Mart'tı, 21 Mart. Ben daha iyiydim. O gün hava güneşliydi. Newroz'du... Bu sakinliği fırsat bilip güneşe çıkmak üzereydik. İşte o zaman sloganlar başladı. Cengiz'i hastaneye kaldırmışlardı. Zaten o günlerde "Zorla Müdahaleye Son" sloganı duyulduğunda, birilerinin zorla hastaneye kaldırıldığını anlıyorduk. Sonra da kim olduğu öğrenilmeye çalışılırdı. Newroz kutlamaları oldu. Saati hatırlamıyorum. A Bloktan yana bir gürültü gelmeye başladı ama her zamankinden farklıydı. '98 Adana depreminde ordaydım, ordan biliyordum. Bir an için deprem olduğunu sandım. Dalga dalga gelen slogan sesi... Giderek daha da gür çıkmaya başladı. Anlayan daha bilinçli katılmaya başladı. Arada "ölümsüzdür" sesleri de gelmeye başladı. Ama sloganın önü ve arkası yok. Sonra netleşti. "Cengiz Soydaş Ölümsüzdür" imiş. Ondan sonra kıyamet koptu...

(...) İlk günleri anlatmaya devam edelim.

Günlerden 3 Mayıs'tı. Ben içerdeydim, birlikte kaldığımız apolitik bir arkadaş vardı. O aşağıdan yukarı geldi ve

dedi ki:

- Hacı abi bu gardiyanlar içinde de sakal bırakanlar var... Bir de sivil giyiniyorlar.

- Nereden çıkardın bunları, ben hiç sakallı gardiyan görmedim. Nerden gördün? diye sordum.

- Biraz önce ben havalandırmada iken çatıdan paketleri toplayan sakallı-sivil giyimli gardiyan bana da selam verip "Merhaba" dedi. Sakalı da bizimkiler kadar vardı, diye ekledi.

- O zaman sivil polis ya da subaydır. Resmi personele sakal bıraktırmazlar sanırım... dedim.

O gün yine bir açlık grevine ara vermiştik. O nedenle B1-3-42'deki arkadaşlarımıza meyve suyu ve bisküvi paketleyip atmıştık. Ama çatıda kalmıştı. Paket gitti desene, diye karşılıklı konuşurken komşu hücreden önce kapı sesleri, sonra ayak sesleri, sonra da sanki biri boğuluyormuş gibi... 'İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek' sloganını atmaya başladı. Öyle olunca herkes slogan atmaya ve kapılara vurmaya başladı. Biz de seslendik ama arkadaşlardan cevap çıkmadı. Özel bir baskın, arama olduğunu anladık. Meğer biraz önce arkadaşın "sakallı gardiyan" dediği, bizim arkadaşımızmış. Çatıya çıkmış, çatıda kalan paketi almak için... Öyle olunca kamera da bunu tespit edip o hücreye baskın yapmışlar. Bundan iki saat sonra da bizim hücreyi bastılar... ve saldırıya uğradık. Bu saldırıyı da yine suç duyurusu dilekçesinden anlatayım...

"CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NA

SİNCAN/ANKARA

Konu: Saldırıya uğradım, darp aldım. Dişlerim kırıldı. Suç duyurusunda bulunuyorum.

1) 3 Mayıs 2001 perşembe günü saat 14.00'de bulunduğum B1-4/45 nolu hücreye "arama" geldi. Aramaya çok sayıda gardiyan ile bir uzman çavuş ve bir grup asker gelmişti. Beni ve hücre arkadaşım (...)’yı döverecek ha-

valandırmaya çıkardılar. Yağmur yağıyor ve yerler ıslaktı... Sağdan soldan saldırarak bizi ıslak zemine yatırdılar. Yerde uzun süre tekmelediler. Vücudumuzun her yerinden darp aldım. İzleri var. Yüzüme ve kafama vurulan yumruklardan dolayı protez dişlerim kırıldı, yere düştü.

2) Sincan'a ağır yaralı olarak getirilmiştim. Yaralarım ve vücudumdaki darplar hastane raporlarında var. Adli Tıp görevlileri de gelip izleri tespit edip dosyama koydular. Zaten aylarca revir görevlileri tarafından pansumana tabi tutulmuştum. Bel fıtığı rahatsızlığımdan kaynaklı da zamanımın büyük bir kısmı yatakta geçiyor. Bundan önce yapılan aramalarda olsun, günlük sayımlarda olsun rahatsızlığım nedeniyle aşağıya indirilmemiştim.

3) Aramaya geldiklerinde önce isim sordular. Söyleyince "tamam" deyip saldırdılar. Üstüm hiç aranmadı bile. Arama ile bir ilgisi yoktu... Saldırı için gelmişlerdi. Ve saldırdılar.

4) Saldıran, beni ve arkadaşlarımı tekmeleyen uzman çavuş ve gardiyanları ilk kez görüyorum. İsimlerini bilmem ama görürsem tanırım. Özellikle uzman olan hem saldırıyor, vuruyor, hem de gülüyordu.

5) Aramada savcı, müdür ya da sivil sorumlu hiç kimse yoktu. Müdür kapıdan içeri girmeden geri dönmüştür.

6) Aramada ayrıca; Gazete arşivlerimiz, günlük gazetelerimiz alınmıştır. Günlüklerim, şiir, makale, anı ve mektuplarım, kantin masrafları hesap dökümü, türkü ve resimlerin olduğu iki adet defter alınmıştır. Yine postadan henüz gelmiş ve üstünde "görüldü" damgası bulunan yerel gazete ve dergilerim alınmıştır. Yerel gazetelerin isimleri: Genç Ekspress (İzmir), Asi (Antakya), Türkmen (Osmaniye), Çınar(Mersin), Petrol-İş dergisi (İstanbul) hatırladıklarım.

7) Sonuç olarak:

a) Aramada savcı, müdür gibi yetkili ve sorumlu hiç kimsenin bulunmaması, b) Uzman çavuşun saldırırken gülmesi, c) İsim sorarak ve isimlerimizi öğrendikten sonra

"tamam" deyip, üst araması dahi yapmadan saldırılması, d) Dişlerim kırılmasına rağmen, aldığım darp izlerine, çağırma rağmen doktor için "yok" demeleri, doktorların bizi muayene yapıp yaralarımızı tespit etmemesi(...) gibi nedenlerden dolayı saldırının planlı ve programlı olduğu açıktır. Arama bahanedir.

9) Sonuç ve talep:

İşkence bir insanlık suçudur. Kimseye hiç bir suretle işkence, eziyet ve kötü muamele yapılamaz. Bu hem anayasa, hem de temel insan hakları, evrensel hukuk kuralıdır. Bu olaydan da anlaşılıyor ki can güvenliğim yoktur. Sorumlular hakkında yasal işlem yapılmasını ve yargılanmalarını, aramada el konulan eşyalarımızın iade edilmesini önemle arz ederim.

4 Mayıs 2001 / HACI DEMİR"

Bu saldırı anında biz hücrede üç kişiydik. Arkadaşın biri apolitikti ve ona yönelik bir saldırı olmadı. Bu suç duyurusundan bir sonuç alamadım. Ama mahkemeye çağırdılar. Tahliye olan bir arkadaşımız TAYAD'a gidince olanları anlatmış. TAYAD suç duyurusunda bulunmuştu, bu saldırı ile ilgili. Saldırı anında "Milletin beynini yıkıyor-sunuz" demiş uzman. Saldırının asıl sebebi buymuş.

Buradaki koşullarımızı sordun, ben Sincan'ı anlattım. Burası fiziki saldırıdan çok psikolojik hareketin ağırlıkta olduğu bir yer.

***

Merhaba,

Önce Boranlarımızı, sonra da hepinizi özlem ve sevgiyle kucaklıyorum.

TECRİTLE AMAÇLANAN NEDİR? sorusuyla devam edelim.

Geçen gün kapı gardiyanı ile bir tartışmamız oldu. Tartışmadan öte diyalog diyeyim. Konu şu; idarenin makbuz olarak verdiği "istem fişleri" ile ilgiliydi. Kantin, posta, gazete alışverişlerinde onları kullanmak durumundayız. Kullandığımızda iki yerine çizgi çekiyorum. Biri "saygılarımla" olan kısım, diğeri "ODA" diye belirtilen bölüm. "Oda" yerine "hücre" yazıyoruz. Kapı gardiyanı ile tartışmamız da buydu. Doğal olarak o "Oda" olduğunu iddia ediyor. "Tek kişilik odalar için hücre deseniz neyse de... üç kişilik yerler için hücre demenizin iki nedeni olabilir, ya art niyetlisiniz ya da sen hücre görmemişsin" dedi. Onlar metrekare üzerinde duruyorlar. Büyüklükle, küçüklükle... Yani yer genişse, üstelik iki katlı ise oraya hücre dememiz haksız bir ithamdır, diyorlar. Hücre ile oda arasındaki ayrımın metrekare ile açıklanamayacağını anlatmaya çalıştım. Eğer tecrit amacıyla yapılmışsa metrekaresi şu an kaldığım üçlü hücreden daha büyük olsa bile orası hücredir. Diyalogumuz, elimizde sözlüklerle devam ediyor ama gardiyan beni, tecritin olmadığı ve buranın da hücre değil oda olduğu noktasında ikna etmekten umutlu... Bilinçli, tahsilli biri...

Elimdeki Türk Dil Kurumu sözlüğünde, tecritin anlamını, "AYIRMAK" olarak vermiş. "Herşeyden ve herkesten ayrı tutmaktır."

Hücrenin de, tecritin de, Türkiye hapishanelerindeki tarihi eskidir. Gördüğüm hapishanelerin hepsinde, üstünde "tecrit odası" yazılan yerler ve hücreler vardı. Buralara belli sürelerle insanlar konularak tecrit edilirdi.

Ama ben hücre denilince hapishanelerden çok siyasi şubeyi hatırlıyorum... Yani Emniyet Müdürlüklerindeki işkence odalarını... Eskiden devrimciler, ya Sirkeci'deki İkinci Şube'ye ya da Gayrettepe'deki Birinci Şube'ye götürülürdü. Orada içeriye soktuklarında işkence seansları başlardı. Önce çırılçıplak soyarlardı. Gözlerin bağlı zaten. Aletler hazır. Seni soymalarındaki amaç, sana yalnızlık duygusu vermek. Dışarıyla, arkadaşlarıyla, yoldaşlarıyla ilişkini kesip direncini kırmak, zayıf düşürüp öyle teslim

almaktı. Zaten bu amaçlarını gizlemek ihtiyacı duymazlardı. "Artık yalnızsın, elimizdesin, sana kimse yardım edemez... Sana istediğimizi yaparız... Dediğimizi yap, bildiklerini anlat, aksi halde öldürüp kaybederiz, kimsenin haberi olmaz" derlerdi.

Bugün F tipi hücrelerde yaşadığımız tecrit, hem süre bakımından, hem de kapsamı bakımından yukarıda anlatmaya çalıştığım tecrit örneklerinden farklıdır. En fazla hücrede kaldığımız dönem 12 Eylül sonrasıydı. Gözaltı süresi üç aydı. O günleri bugünkü F tipleriyle kıyasladığımızda, işkencenin süreklileştirilip zamana yayılmış halidir de diyebiliriz, F tipi hücrelere. Ama yine de eksik kalır. Çünkü F tipi hücre tecriti; içinde bulunduğumuz dünyada emperyalizmin, onun yerel işbirlikçilerinin programları, hedefleri, ekonomik ve siyasi politikalarıyla birlikte değerlendirmek gerekiyor. Tecritle amaçlanan, içerideki devrimcileri yalnızlaştırıp teslim almaktır. Bu amaçlarını gizlemediler zaten. Ulucanlar'da, 19 Aralık'ta açıkça dile getirdiler. Ya teslim olacaksınız, ya da öleceksiniz. Meselelerin özü budur.

ABD'nin Irak işgali politikası ile Türkiye'deki F tipleri uygulaması ve tecrit büyük benzerlik taşıyor

Oligarşi her şart altında amacına ulaşmak istiyor. Bir bakıma buna zorunludur. Emperyalizmin büyük desteği var F tipleri için. *"Bu bir devlet politikasıdır"* demelerinin nedeni budur. Direniş başladığından bu yana üç bakan, üç hükümet değişti. Üstelik bunlardan biri Aysel Çelikel'di. Diğer ikisinin tersine demokrat ve aydın olarak bilinen biriydi. O bile *"bu bir devlet politikasıdır, elimden bir şey gelmiyor"* demişti.

Ancak şöyle de bir şey var. Devlet varını yoğunu ortaya koydu... Vahşi bir katliamla F tiplerini devreye soktu ama direnişi kıramadı. ABD'nin Irak işgali politikası ile

Türkiye'deki F tipleri uygulaması ve tecrit büyük benzerlik taşıyor. Ki Irak'ı işgal etmek için kamuoyuna sunduğu gerekçeler boş çıktıysa, yalan söylediği ortaya çıktıysa, F tiplerini pazarlamak için başta çektikleri boya, badana, cila, makyaj döküldü... Ve F tipi tecrit gerçeği de öyle ortaya çıktı. Artık F tiplerini savunacak kimse kalmadı.

Tecritin sadece tutsaklarla, hapishanelerle sınırlı olmadığı, programın daha kapsamlı olduğu, emperyalizmin ülkeleri işgal ve halkları teslim alma politikasının bir parçası olduğu anlaşıldı. Bu gerçeği açığa çıkaran da direniş olmuştur. Amaçlarına ulaşabilmeleri için direnişi yok etmeleri gerekiyor. Yollarının önünde iki büyük engel var, iki güç var; devrimciler ve bugün 5. yılına giren direniş...

Tecritin en tehlikeli etkisinin, düşünce sistematiğini bozup unutkanlık ve algılamada zorluk yaratma olduğunu söyleyebilirim

Tecrit nasıl etkiliyor? Üzerinizde farkettiğiniz etkilerini anlatır mısınız?

Tecritin amacını ve kapsamını biliyorum. Dolayısıyla ne için ve kiminle savaştığımı bildiğim ve kazanacağıma da inandığım için, tecritin bende etkili olmasına izin vermem. Ne düşüncemi terk ederim, ne de yolumdan dönerim. Pir Sultan'ın dediği gibi, dönen dönsün ben dönmez yolumdan.

Elbette fiziki olarak etkileniyorum. Zaten bu soruyu ilk okuduğumda: "Tecrit çok sinsi çalışıyor, etkileri aniden ortaya çıkmıyor, zaman içinde kendini gösteriyor. O nedenle uyanık olmak lazım" demiştim kendi kendime. Fiziki olarak duyu kaybı, halsizlik, uyuşukluk, kulak çınlamaları, ışığa, sese karşı duyarlılık vb. gibi bir çok örnek sıralayabilirim. Ama en tehlikeli etkisinin, düşünce sistematiğini bozup unutkanlık ve algılamada zorluk yaratma olduğunu söyleyebilirim. Zaten 19 Aralık'ta yaralanmıştım. Sincan F tipinde de bir çok saldırıya maruz kalmış-

tım. Ama en önemlisi, iki kış kaloriferi yanmayan tekli hücrelerde tek başıma tutulmamdır. Bunu önceki mektuplarımda anlattığımı sanıyorum. Romatizmal ve eklem ağrılarım, rahatsızlıklarım asıl olarak orada had safhaya çıktı. Ankara soğukları çok yamandır.... İdare beni bilinçli olarak orada tutuyordu.

Örgütlü yaşamın olduğu yere tecrit giremez

Tecrit nasıl alt edilir? Tecrit edilen devrimcilere neler söylemek istersiniz?

Tecritin amacı, örgütlü devrimci düşünceyi yok etmek olduğuna göre, hücrede de örgütlü düşünüp, örgütlü yaşamalıyız. Ne için ve kiminle savaştığını bilerek, ideolojik-siyasi hattını güçlendirerek...

Gerçekten de tecrit uzun vadede insanın düşünce sistematiğini bozuyor. Duyu organlarını tahrip ettiği için zamanla algılama, düşünme ve kavrama yeteneklerini zayıflatıyor. Öyle bir hal alıyor ki, öncelikler sırası yapmada zorlanıyor insan. Bu nedenle hükümlü ve tutuklular için yatmaktan kalkmaya, okumaktan yazmaya, düşünmekten üretmeye kadar yaşamın her anı örgütlü ve programlı olmalıdır. Bir söz vardır; güneşin girdiği yere doktor girmez diye... Örgütlü yaşamın olduğu, örgütlü düşündüğün yere de tecrit giremez.

Bir program olmalı mutlaka. Örneğin ben, tıpkı E tiplerindeki gibi burada da her gün sabah saat 06.30'da kalkarım. Çalışma, gazete okuma, kitap okuma, çay, yemek saatlerim var. Spor yapıyorum. Her gün düzenli olarak kültür fizik yapıyorum. Yine o günün anlam ve önemine uygun bir melodiyle başlarım. O gün şehitlerimiz varsa onları anar, varsa anılarımı tazelemeye çalışırım. TV'yi haber ve izlemeye değer programlarda açık tutuyorum. Uzun vadeli programlar yerine daha kısa, haftalık programlar yaparım. Tek tek konularla sınırlı tutuyorum, dağılmasın diye. Geç saatlere kadar gerekmedikçe kalmam.

Güncel siyasi, ekonomik, kültürel her konuda gelişmeleri mutlaka takip ederim. Edilmesi gerektiğini önemle belirtirim. Kişi, stratejik hedeflerden, devrimden, iktidar hedefinden şaşmadan düşünmeli ve üretmelidir diyorum.

Üretmek esastır. Tecritte mutlaka üretmeliyiz. Koşullar zor, olanaklar kısıtlı olabilir ama unutmamak gerekir ki, devrimciliğin kendisi zordur. Ve bence bir devrimci zoru başarmalıdır. Üretmemenin hiç mazereti olamaz, olmamalıdır bir devrimci için. Aksi halde nesnellığe teslim olursun ki, tecritin istediği, bu tuzağa düşürmektir... F tiplerinde üretmenin adı okumak ve yazmaktır. Okumak, düşünmek, okuduklarını değerlendirmeye tabi tutmak; düşünmek ve sonucu yazıya dökmek; bu sonucu sevdikleriyle paylaşmaktır... Bunun için varolan her olanağı, her aracı kullanmalıyız, değerlendirmeliyiz diye düşünüyoruz. Okumak, amaçsız olmamalıdır. Can sıkıntısını dindirmek, kendi gerçeğinden, ülke gerçeklerinden uzaklaşmak için kitap okunmamalıdır.

Tecrit tabii ki alt edilir ve edilecektir.

Ben buna inanıyorum. Faşizm çok güçlü değildir. Ben derken gücünü küçümsediğim anlaşılmamasın. Teknik ve taktik olarak çok güçlü olduğunu kabul ediyorum. Diğer yandan fiziki olarak da onun elinde tutsaksın. Bu ona büyük bir avantaj sağlıyor. Fiziki olarak her hareketini kısıtlayabiliyor. Onun ötesinde deneyimleri vardır. Hatta bu alandaki deneyimlerini başka ülkelere ihraç edecek kadar büyük birikimleri vardır. Basın yazdı (bakınız: 21 Ağustos 2004 tarihli Sabah gazetesinde Erdal Şafak'ın 'Voltada mangal partisi' isimli köşe yazısına), İsrail'li yetkililer açlık grevine başlayan Filistin'li tutsakların direnişini kırmak için bu konuda deneyimli Türkiye'nin birikimlerinden yararlandıklarını söylemiş. Başta ABD, Avrupa Birliği, Nato, IMF gibi emperyalist ülke ve kurumlar, Türkiye'ye F tipleri ve tecrit konusunda büyük maddi, siyasi, teknik destek sunmaktadır. Para olanakları çok. Halkın boğazından kesip F tipi tecrite trilyonlar yatırıyorlar. Teknik çalışıyorlar. Araştırmalar yapıyorlar. Deprem, sel, tren kazaları vb.

gibi durumlarda halkın mağduriyetini ortadan kaldırmak için sadece göstermelik şovlarla yetinirken, F tipleri için hiç bir masraftan kaçınmıyorlar. Holding medyasının, emperyalizm ve oligarşinin bu alandaki politikalarına büyük desteği var. Zaten katı ve ağır bir sansür var. Sansürün ötesinde halka yönelik baskılar, gözdağı ve tehdit var. Holding basını gönüllü destek veriyor. Direnişi görmezden gelip, yok sayıyor. Duvarların arkasına, kör kuyulara atarak, demir kapılarla, dikenli tellerle duyu organlarımızın işlevlerini bozarak bizi halkımızdan, sevdiklerimizden, yoldaşlarımızdan koparmaya çalışıyorlar.

Bunların bilincindeyiz.

Teknik ve taktik olarak çok güçlüler ama bu, emperyalizm, faşizm ve yerli işbirlikçileri ile halk arasında bir savaştır. Bu bir sınıf savaşısıdır ve savaşlar salt silah üstünlüğü ve askeri güçle kazanılmaz. Napolyon der ki, silah üstünlüğü ve askeri güç bir savaş kazanmanın sadece dört şartından biridir. Geriye kalan üç şart ise haklı olmak, ahlaklı olmak ve halka inanmaktır...

Özünde bir iradeler çarpışması olan tecrite karşı bu savaş devrimci irade kazanacaktır. Çünkü devrimci irade halkın davasını, halkın iradesini temsil ediyor. Her türlü kişisel, maddi çıkardan uzak ve tamamen halkın özgürlüğü, vatanın bağımsızlığı temelli bir inanç, bağlılık ve sevgiyi; değil kalın duvarlar, demir kapılar, Çin Seddi bile engelleyemez. Sınanmış bir sevgidir bu. Mayasında şehitlerin emeği vardır. Şehitler sevgi ve fedakarlık demektir. Tecrite karşı direniş, fedakarlığın en üst sınırıdır. 118 şehit ve yüzlerce sakat... büyük bir bedel ama gelecek böyle kurulacaktır. Tecrite karşı direniş, bir irade savaşısıdır. İradesi güçlü olan kazanacaktır. Onların silahları olabilir, F tipi hücreleri olabilir ama haksız ve gayri-meşru oldukları için iradeleri zayıftır ve kaybeden onlar olacaktır.

“Teslim olun” anonsuyla, düşüncelerinizden vazgeçip teslim olun, demek istiyorlardı.

Tecritin ideolojik boyutu nedir?

Başta da belirtmiştim. Ulucanlar’da olsun, 19 Aralık’ta olsun katliam sırasında bir anons yapmışlardı; "teslim olun"...

İlk bakışta bu "teslim olun" çağrısında bir çelişki var sanılabilir. Biz zaten tutsaktık. Onlar tarafından tutsak edilmiş, dört duvarın arasına atılmıştık. Peki buna rağmen tutsak ettikleri insanlara ne diye "teslim olun" diyorlardı? Neden gece yarısı ve haber vermeden gelmişlerdi? Tabii ki, amaçları fiziki olarak tutsakları yakalamak değildi. Amaçları çok daha kapsamlıydı... Düşüncelerinizden inançlarınızdan vazgeçip teslim olun, demek istiyorlardı.

F tiplerinin amacı budur. Tecriti bunun için uyguluyorlar. Tecrit sadece tutsaklarla sınırlı değildir. Kapsama alanında tüm halk vardır. Geniş bir proje. Emperyalizmin dünya imparatorluğu projesinin bir parçası olarak görmek gerekir, F tiplerini. Devrimcilerin öncelikli hedef olmalarının nedeni ise, onların halka umut olmaları ve öncülük etmeleridir. Fizik olarak devrimcileri yoketmekten vazgeçmiş değiller. Ya teslim olacaksınız ya da öleceksiniz, seçeneğini sunanlar kendileridir. Zaman zaman çeşitli platformlarda "gebersinler" dediklerini biliyoruz. Ancak fiziki olarak devrimcilerin yokedilmesi, sorunlarını halletmiyor. Aksine daha da büyütüyor. O nedenle fiziki olarak yoketmenin yanında esas olarak düşüncelerinden, siyasi kimliklerinden vazgeçirip halka "işte güvendiğiniz devrimciler" diye göstermek çıkarlarına daha uygundur. Dönek, tövbe etmiş, devrimcilikten vazgeçmiş "yorgun demokrat" insanlar istiyorlar.

Tecritin olduğu kadar, tecrite karşı direnişin de bir ideolojik boyutu vardır. Direniş, emperyalizme, faşizme ve oligarşiye darbeler vurmakla birlikte asıl olarak halkımıza, dünya halklarına bir umut ve moral kaynağı olmuştur.

Tıpkı Irak ve Filistin'deki direniş gibi... Felluce gibi...

Direniş, devrim ve sosyalizm için bir dinamizmdir. Bu kaynağı kurutmak istiyorlar. Direnişi yok saymalarının, katı bir sansür uygulamalarının, direnenlere saldırılarının nedeni budur. Tecrit ve direniş; ölüm ve yaşam; devrim ve karşı-devrim...

Direniş başlı başına bir ideolojik zaferdir. Aynıları aynı, ayrıları ayrı topladı. Safları, renkleri kesin çizgilerle belirledi. Tıpkı turnusol kağıdı gibi.

Nurettin Erenler İle Röportaj

23 Eylül 1993'de, Çukurova operasyonunda gözaltına alındı, 16 günlük işkenceden sonra tutuklanıp Malatya Hapishanesine götürüldü. 2 yıllık yargılamanın ardından, TCK 146-1. Maddesinden, müebbet ağır hapis hükmü verildi. 1996 Ölüm Orucunda, Bursa'da 1. Ekip içinde yer aldı. 21 Ağustos 1995'te Bursa Özel Tip Hapishanesi'ne sevk edildi. 19 Aralık 2000'de buradaydı.

19 Aralık'tan sonra Edirne F Tipi Hapishanesi'ne götürüldü. 3,5 ay kaldıktan sonra apar-topar Tekirdağ F tipi'ne sürgün edildi. Edirne F tipindeki 3,5 aylık süre dahil, dört yıl tek kişilik hücrede ağır tecrit koşullarında kaldı.

Kesintisiz hapishanede yattığı süre 12 senedir.

* Nurettin Erenler ile röportaj, sorulara bağlı kalmaksızın yapılmıştır.

Üç buçuk yıl hiç kimseyi görmedim

Daha yeni 19 Aralık operasyonundan çıkmış hücrelere atılmıştık. Diğer hapishanelere göre bulunduğumuz Bursa Hapishanesi'nde gardiyanlar dahi düşmanca saldırgan davranmışlardı.

Bir gün hücrelerde tutulduktan ve insanlık dışı aramalardan geçirildikten sonra sevk için ring araçlarına karga tulumba atıldık. Üstümüz başımız kan revan içindeydik. Yoğun bir gaz sağanağından çıkmıştık. Kan ve duman kokusu da eklenince ilginç bir koku vardı ki, genzimizi yakıyordu. Sonradan öğrenmiştik, Bursa'daki tutsaklar Edirne ve Kandıra hapishanelerine sevk ediliyordu. 5-10 kişi ringin daracık hücrelerine istif edildik adeta, hepimiz yanyanayız. Ve öylece eller plastik kelepçeli, sıkılı vaziyette yola koyulduk. Bir süre sonra yol güzergahından çıktığımıza göre Edirne F tipine götürülüyor olmalıydık. Zira yola çıktıktan 4-5 saat sonra Çanakkale boğazından gemiyle Trakya'ya geçtik. Hava kararırken Edirne F tipi hapishanesi tabutluklarına geldiğimizi farkettilik.

Operasyonda yaşadığımızı yaşamıştık, artık F tipi bizi korkutmuyordu. Elbette yeni bir mekana gelmenin verdi-

ği, belirsizliğin yaşattığı heyecan vardı ama tavrımız net olacaktı. Ringteki arkadaşlarla kısa bir konuşma yaptık ve alınacak tavır netleştirdik. Hiç bir yaptırımlarına uyulmayacak, tavır alınacak, direnilecek. Uzun uzadıya konuşmaya gerek yoktu, her şey açıktı. Öyleyse tavır ve direniş de net olacaktı, 19 Aralık direnişimizde olduğu gibi.

Bir yarım saat kadar ringlerde bekletildik. Ve ilk arkadaşımızı çağırdılar, tek tek götürüyorlardı. Uzakta da olsa içeriden gelen slogan seslerini duyabiliyorduk. Nihayet sıra bana geldi. Üstüm başım kan içinde, elbiselerim param parçaydı, ayaklarım çıplaktı... İki asker koluma sıkıca yapışıp ite kaka götördüler. Hemen girişte sol tarafta geniş ve aydınlık bir oda, masalar ve masaların arkasında rütbeli askerler vardı. Ha bir de kamera...

- Adın ne?
- ...
- İsmi ne?
- ...
- Hangi cezaevinden geldin?
- Siz daha iyi bilirsiniz, cevap vermiyorum.
- Cevap vereceksin.
- ...

En az beş dakika böyle sürdü. Sonra sürüklercesine bir odaya götördüler. 10-15 gardiyan birden içeri girdi.

- Bize zorluk çıkarma, saçlarını keseceğiz.
- Asla izin vermem, kesemezsiniz.
- Keseceğiz, bize zorluk çıkarma.
- Hayır...

Aniden içeri rütbeli bir asker girdi. Papaz rolünde, oldukça "yumuşak".

- Ne olur ki?... Nasılsa bir süre sonra yine uzar, bırak kessinler.

- Asla izin vermiyorum, kestirmeyeceğim. Ben sizin

askeriniz değilim, iradenizi kabul etmiyorum.

- Tamam benden günah gitti...

Rütbeli dışarı çıktı... Ve gardiyanlar aniden çullandılar üstüme, önce yere yatırdılar, birisi kafamdan, birisi çenemden, birisi kolumdan ve bacaklarımdan tutup hareket edemeyecek duruma getirdiler. Belli ki, epey antrenman yapmışlardı. Zira işlerini "uzmanca" yapıyorlardı. Vücudumu tamamen hareket edemeyecek duruma getirdikten sonra, elinde traş makinesi olan biri saçlarıma ve sakallarıma daldırdı makineyi. Direniyorum, kafamı oynatmaya çalışıyorum ama nafiye. Çok sıkı tutuyorlar, yine de rahat kesmesini engelliyorum. O da makineyi rasgele vuruyor. Bu işlem 5 dakika kadar sürdü, nihayet bitirdiler. Durmadan slogan atıyorum, "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek"... Operasyondan yeni çıkmış olmamıza rağmen yine de sesimiz gür çıkıyordu. Halbuki onca gaz bombası ve onca hengamede ses tellerimiz yıpranmıştı epey.

İşlem bitince kollarımı bırakıp odayı terkettiler. Hemen ardından iri yarı, deri ceketli iki sivil içeri girip beni sürüklercesine alıp başka bir odaya atıldılar, tepe taklak oldum, duvara çarpınca ancak durabildim. Döndüğümde 7-8 kişilik bir grup önümde duruyordu. Şişman irice bir astsubay, bir iki subay daha ve ayrıca 3-4 kişi de sivil vardı. Sadece donuk donuk gözlerime bakıyorlardı; gülesim geldi, arsızlık işte; güldüm. O kadar aptalca bakıyorlardı ki... Aniden üstüme çullanıverdiler, yere yatırdılar, biri ağzımdan tutuyordu slogan atmamı engellemek için, ama ağzımı her kurtarışında patlattım sloganı. Şişman astsubay hayalarımı sıkıyordu şiddetle... Müthiş bir acı hissettim. "O... çocuğu" diye küfrettiğimi hatırlıyorum. Nasıl olduyorsa aniden bırakıp çıkıverdiler odadan, öylece kalakaldım; hemen ardından iki gardiyan belirdi kapıda.

- Hadi toparlan fotoğraf çekeceğiz.

Hiç istifimi bozmadım. Kollarıma girip sürüklediler, başka bir odaya soktular. Nispeten aydınlık ve temiz bir odaydı burası. Sırtımı duvara dayayıp;

- Böyle dur dediler.

Onların dediğinin tersini yaptım. Yan ve çarpık durdum. Olduğum yere çöküverdim. Resmimi çekeceklerdi ama uygun bir duruş bulamadılar benden...

- Tamam ya böyle çek, deyiverdi biri.

Ve fotoğraf makinasını elinde tutan gardiyan o şekliyle deklanşöre bastı. Sonraları o fotoğrafı hücremin kapısına asarlarken görmüştüm, çok komikti...

Belli ki burada da işlem bitmişti. Ayakta duracak durumda değildim, her yanım dökülüyordu. 3-5 gardiyan sürükleye sürükleye bilmediğim bir yere doğru götürdüler. Uzun koridordan geçiyorduk, inliyordum, yaralarım sızlıyordu... Gücümün yettiğince slogan atıyordum, sesim tamamen kesilmişti. O halde bir hücreye attılar. Tek kişilik bir yerdi burası... Kendi kendime "Lüks tabutluklar bu olsa gerek" dedim ve "Kimse yok mu?" diye bağırdım. Çok ilginç ama tam yanımdaymış gibi, başka bir hücrenden bir ses cevapladı.

- Ben Ercan Kartal!

- Ben de Nurettin Erenler!

Bir yoldaşın sesini duymak bambaşka bir şeydi. Tüm acılarımı unuttum. Ama çok değil, beş dakika içinde sızı vermiştim.

Sonraki günlerde gelip yaralarımı sarmaya çalıştılar. Sözde ilgileniyorlardı(!) Yurtdışından heyetler gelip gidiyorlardı, onlar da halimizi gördükçe üzölmüş görünüyorlardı. Halbuki F tipi hapisane fikri Avrupa emperyalistlerinden çıkmıştı, finanse edenler onlardı.

Edirne F tipinde kaldığım süre boyunca tek tutuldum. 15 günlük genel aramaların hepsinde dayak yedim, zira ayakkabı çıkarmayı dayatıyorlardı, onursuz arama dayatıyorlardı. Kabul etmeyince çullanıyorlardı üstüme. Bir çok yara bereyi o zaman aldım. Ayakkabılarımı zorla çıkarıyorlardı ve bu sırada dövüyorlardı.

Edirne F tipinde tekli hücrelerde kalalı daha 2,5 ay ol-

madı ki "sevk var" dendi. Bir baskınla Şadi'leri alıp Kandıra F tipine götürmüşlerdi. Belli ki seçtikleri bazı arkadaşları alıp götüreceklerdi. İki gün sonunda benim de içinde bulunduğum 30'ar kişilik iki grup halinde Tekirdağ F tipine sevk edildik.

Aniden hücreme doluştular, baskındı bu...

- Toparlan gidiyorsun.

- Bir yere gitmiyorum.

Hazırlıklıydım, eşyalarım zaten bir torbada duruyordu. Direndim, slogana başladım. "Devrimci Tutsaklar Teslim Alınamaz"... 5-10 gardiyan aniden üzerime atlayıp zorla alıp götürdüler, "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek" sloganları atarken. Arkadaşlarımıza veda bile edemedim. Genel bir aramadan sonra ringlere bindirildik. 3-4 ring, her ringte 10-12 kişi vardı. Anladım ki yalnız değiliz. Yoldaşlarımızı görünce büyük bir hasretle sarılıverdik. Özlem başka bir şeydi. 3-4 saatlik bir yolculuktan sonra Tekirdağ F tipine ulaştık. Bizleri nelerin beklediğini biliyorduk, hazırlıklıydık. Bu kez hepimizi ringten indirip tecrit odasına soktular. 5 yatak vardı burada. 2 saat burda bekletildikten sonra tek tek çağırdılar. İlk beni çağırmışlardı. Edirne F tipine ilk girişimizde yapılan uygulamalar burada da yapıldı. Tavrımız yine aynı oldu. Önce bir odaya alıp eşyalarımızı aradılar. Sıra bize geldi.

- Soyun!

- Hayır!

5-10 asker ve gardiyan çullanıp zorla soydular. Bu onursuz dayatma sona erene kadar sloganlarım sürdü. Edirne'ye nazaran daha "nazik" davranıyorlardı. "İncitmemeye" çalışıyorlardı. Sonra saç sakal için bir odaya soktular... Keseceğiz... Kesemezsiniz... Yine sıkıca vücudumu hareketsiz hale getirip, sakallarımı kestiler. Bu kez nedendir, sadece sakallarımızı kestiler. Kayıt işlemi vs. derken alıp hücreye götürdüler. Beni yine tek kişilik hücreye attılar. Sol ve sağ tarafımdaki havalandırmalarda başka örgütlerden birer kişi vardı. Esas irade savaşı burada yaşa-

nacaktı, bu açıktı. Zira bu hapishane yeni açılıyordu ve ilk "misafirler"den sayılırdık. İdare otoritesini kurmaya çalışacaktı. İstedığı işleyişi, bizim üzerimizde baskı kurarak hayata geçirecekti. Bunun için ise irademizi kırmaya yelteneceklerdi. Bizi irili ufaklı yüzlerce çatışma bekliyordu.

Teklilerde kalanların işi daha zordu. Oligarşi daha direk geliyordu. Sonraki günlerde görecektim ki, bize yönelik özel uygulama yapıyorlardı. İlk çatışmamız ve ilk irade savaşımız sayım konusunda oldu. Onlar ayakta ve hazırolda sayım vermemizi istiyorlardı. İlk geldiğim günün akşamı saat 20.30'da sayıma geldiler. Ben oturuyordum.

- Kalk lan!

- Doğru konu, amacın beni saymaksa, burda duruyorum, bakıp gidersin, kalkmıyorum.

- Kalkacaksın ulan, burası Bursa değil...

Bunu diyen Bursa'nın gardiyanıydı ve beni iyi tanıyordu. Bursa'dayken sessiz biriydi. Burada "aslan" kesilmiş!

- Kes sesini!.. Kalkmıyorum! dememe kalmadan üstüme çullandılar, feci bir dayak yedim. Artık her şey, her hareket irade savaşıydı. Yemek almadım, açlık grevinde olduğumu söyledim. Zaten bu şekilde kararlaştırmıştık.

25 gün açlık grevi yaptık. Bu sayım mevzusunda da tam 45 gün boyunca her tarafım çürükler içinde ve mosmor kaldı. Artık genel bir kararla tamamıyla oturarak sayım verilecekti. O gün hiç bir şey sormadan direkmen saldırdılar bana. Sandalyeden aşağı edip 10-15 gardiyan dövmeye başladılar. Diğer taraftan arkadaşları sandalyeden kaldırıyorlardı. Saldırı sadece seçilen hücrelere oluyordu. O gün feci bir dayak yedim. Onlar vurdukça; "Bu meydanda cengimiz var / er olan meydana gelsin" marşını söylüyordum. Onlar vurdukça ben daha bir coşku ile haykırıyordum marşı. Başedemiyorlardı. Ve bu zorlarına gidiyordu. Zira bana baş eğdirirlerse, kitlemize moralmen çöküntü yaşatacaklarına inanıyorlardı. Onun içindir ki daha şiddetli saldırıyorlardı. İrade savaşını onlar kaybetti bir kez daha...

Sonraki süreçte bu tür "özel" saldırılara bir çok kez maruz kaldım. Bununla da yetinmeyip etrafımdaki hücreleri boşalttılar. Artık kimsenin sesini duyamaz olmuştum. Ama gerekirse iğnenin deliğinden dahi geçecek iradeyi gösterip iletişimi sürekli sağladım. Etrafımdaki hücreleri boşaltma politikaları bir sene boyunca sürdü. Sonra tek tük insanlar getirdiler. Ama ya adli tutuklu, ya da bağımsızlaşmış insanları getiriyorlardı. Mümkün oldukça yoldaşlarımızdan uzak tutmaya çalışıyorlardı. Beni "çok tehlikeli mahkum" statüsünde tutuyorlardı.

İrade savaşı çok değişik biçimlerde sürüyordu. Bir ara mektuplarımı vermediler. 45 gün hiç mektup vermediler... Biliyordum ki bilinçli bir uygulamaydı bu, irademi kırma ya yönelikti. Bir süre sonra ziyaretçilerime yönelik kısıtlama ve engellemeler getirildi. Çok basit bahanelerle "kurallara uymadı", "düğmesi x-ray'da öttü" gibi küçük bahanelerle ziyaretçilerim alınmadı. Ki ailem Adana'dan buraya 20 saatlik bir yolu aşıp geliyordu. Çok zaman beni göremeden gerisin geri gidiyorlardı.

Sayımlarda, bana gelen dergi ve kitapları verirken günlük olarak sataşıyorlardı, cevaplarını anında veriyordum. Sayısız suç duyurusunda bulunmama rağmen hiç biri sonuç vermedi.

Tekli hücrede 4 senemi bitirip 5. seneme girdim. Bunun 3-3,5 senesi hiç kimseyi görmedim. Tam tecrit şeklinde geçti.

Direnişimizin 5. senesine girerken, asla irademizi kıramadılar. Belki fiziken çok yıprandık ve çok bedeller ödedik. Ama beynimiz, düşüncemiz ve irademiz dimdik, sapa sağlam ayakta duruyor. Zafer de er ya da geç bizim olacak.

Ali Osman Köse İle Röportaj

12 Eylül döneminde; 29 Aralık 1981'den 12 Mart 1992'ye kadar 10 yıl 3 ay 10 gün tutsak kaldı. Tahliyesinin ardından, 28 Ekim 1994'te gözaltına alındı. Gözaltındayken, polis TV'lerde "kimlikleri belirlendi" diye fotoğraflarını yayınlattı. 3 gün gözaltında olduğuna dair resmi kayıt yapılmadı. 12 Eylül döneminde gözaltına alındığında, İstanbul 2. Şube, İstanbul 1. şube ve Bursa Emniyet Müdürlüğünde 60 gün gözaltında kaldı.

Sırasıyla; Bursa Kapalı hapishanesi, Gölcük Güllübahçe Askeri Hapishanesi, İzmit Seymen Askeri Hapishanesi, Selimiye Hapishanesi, Davutpaşa Askeri Hapishanesi, Metris, Bayrampaşa Özel Tip, tekrar Metris, tekrar Bayrampaşa Özel Tip hapishanelerinde kaldı. 1992'de Bayrampaşa Hapishanesi'nden tahliye oldu. 1994 yılındaki tutsaklığında ise; Ankara Ulucanlar, Çankırı E Tipi, Yozgat E Tipi, Amasya Özel Tip, Bartın Özel Tip ve Çanakkale E Tipi hapishanelerinde kaldı. 19 Aralık günü Çanakkale'deydi.

22 Aralık 2000'den bu yana da Edirne F Tipi'nde tek kişilik hücrede tutuluyor.

Uygulanan tecrit bizimle sınırlı değil, halkın tüm kesimlerini kapsıyor

Kurallardan, uygulamalardan söz eder misiniz?

"Genel" ve "özel" uygulamalardan söz etmem gerekiyor diye düşünüyorum. Genel uygulamaları, tüm hapishanelerde veya tek tek hapishanelerdeki tutsaklara uygulananlar ve tabii ki uygulanmak istenenler başlığında ifade etmek mümkün. "Özel" uygulamaları ise, şahsıma uygulanan ve uygulanmak istenenler olarak ele alacağım.

Hemen belirtmek gerekir ki, oligarşi bugüne kadar uygulamak istediklerini uygulayamadı. Belki yasaklar, baskılar, cezalar vb. ile tutsaklar ablukaya alınmak, etkisiz hale getirilmek ve teslim alınmak istendi. Ve pek çok stratejik ve taktik uygulama, kural uygulandı. Ancak sabit kural ve uygulamalardan söz edilemeyeceği de açık. Çünkü her gün bir yenisi eklendi ve ekleniyor. 19-22 Aralık 2000'den bu yana çıkarılan genelge ve yasalar, en son olarak da gündemde olan Ceza İnfaz Kanunu'nu (CİK) düşünürsek, oligarşi hedefine ulaşamadığı için hep "ye-

ni"lerini gündemine alıyor. Bunun nedeni hiç kuşkusuz ki tüm kurallara, uygulamalara, kanunlara ve hiç bir yasa ve kanuna bağlı olmaksızın hayata geçirilenlere karşı beşinci yılında da devam eden ölüm orucu direnişidir.

Ancak bugüne kadar ne oligarşi bunu itiraf etmiştir, ne de direnişin dışına düşen tutsaklar... Açıkta itiraf edemeler de pratikteki uygulamalarıyla dolaylı itiraf etmektedirler. Oligarşi bunu peş peşe çıkardığı kanunlarla, CİK'le, uyguladığı sansürle, verdiği cezalarla... yapmaktadır. Direniş dışındaki tutsaklar ise, varolan durumu "statü yaratıldı" tespitiyle yapmaktadırlar. Ortada bir "statü" değil, 117 şehide, yüzlerce sakata, her türden baskıya, yasağa, sansüre, gözaltılara, tutsaklıklara rağmen sürdürülen ve desteklenen direniş ve onun etkisi vardır.

Genel kural ve uygulamalardan sizlerin söz edeceğinizi düşündüğümden o konuya girmeyeceğim. Ancak gerek genelde, gerekse de hapishaneler özelinde tam bir keyfiliğin hüküm sürdüğünü belirtmek gerekir. Kimi şeyler belli hapishanelerde "normal" iken, kimi hapishanelerde "yasak" kapsamında. Giyecek eşyalar, kitap, dergi, fotoğraf, görüşe çıkma vb. vb... Yine özel olarak Ceyhan F Tipi'nde suçlu yaka kimlik kartı uygulamasıyla tutsakların ziyarete çıkmaları fiili olarak engellenmiştir. Ya da görüş yerine asker sokma gibi... "Özel uygulamalar" olarak düşündüklerimden örneklerle sorunuza devam edeyim;

Çanakkale E Tipi'ne yönelik 56 saat süren 19-22 Aralık 2000 operasyonunun ardından kendi irademizle dışarı çıktığımızda ilk özel uygulama da başlamış oldu. Sevk için götürüldüğümüz yerde beklerken Alay Komutanı Albay ... Çil ile bir sivil (Çanakkale Emn. Md.) gelip "Ali Osman KÖSE, kim?" diye sordular... Kimse cevap vermedi. Bir süre sonra sivil tanıdı. "Özel" konuşmak istediklerini söylediler. Kabul ettim. Hapishanenin başka bir bölümündeki odada operasyona yönelik "başarılarını" anlatmaya başladılar. Benim de ne kadar kötü bir komutan olduğumu... Başaramadıklarını, 56 saat direndiğimizi ve kendi irademizle, slogan ve zafer işaretleriyle çıktığımızı, Fi-

dan'ın ve diğer hapishanelerdeki feda eylemlerinin bundan sonraki anlamlarını anlattım. Niye göğüs göğüse çatışmaya gel(e)mediklerini sordum. Tabii kişiliğime de yö-neldiler. "Gizlendin, saklandın, herkes öldü, yaralandı ama sende bir şey yok" vb. demagojilerine başladılar. Yaralandı tabii. Ben de başımdan yaralanmıştım. (Kurşun sı-yırdı.) "Bak yine öldüremediniz" deyip başımdaki kurşun yarasını gösterince, hayıflandılar. Öldürmek için aradıkları ama tanıyamadıkları anlaşıyordu.

"Özel uygulama" Edirne F tipine getirildiğimizde de devam etti. Emniyeti aratmayan (testis sıkma da dahildi buna, olmayan tek şey askı ve elektrikti) işkenceler yapıldı. Kayıt işlemleri sırasında kimi siviller ismimi öğrenince, tekrar Çanakkale E Tipine götürüp öldürmeyi kendi aralarında konuşuyorlar, bana da duyuruyorlardı. Bu konuş-malar peşinden yapılacak işkencenin boyutunu da gös-termiş oldu. Tıpkı operasyon sırasında olduğu gibi "teslim oluyor musun?" diye başladılar işkenceye. Yapılan işken-celer nedeniyle 15 günden fazla oturarak uyumak zorun-da kaldım. Sağ kolumu çok uzun bir süre kullanamadım. Kullanmakta güçlük çektim.

"Özel uygulama", tek kişilik hücre ile sürdü. Tek 33'e konuldum. İki kişilik havalandırması vardı ve koridor girişindeydi. Tek 32'deki tutsağı 25-30 gün sonra aldılar... Haziran 2002'ye kadar tekli hücrede, Haziran 2002'den bugüne kadar da 3'lüde tek başıma tutma şeklinde devam ediyor.

"Özel uygulama", kalmam için uygun görülen hücre-lerde de devam ediyor. Blokların duvar değil de, bir önce-ki hücreleri ve yine sınırdaki ve koridorun en sonundaki hücreler tercih ediliyor. Yani ya birinci koridorun en son hücreleri ya da en son koridorun son hücreleri tercih edi-liyor. Kaldığım hücreler sırayla şöyle oldu: B2-66, C-1-70, A-1-1, C-11-100, A-1-2, C-1-70. Böylece çevredeki hücre sayısı en aza indiriliyor. Diğer bir özellik de, aynı davadan arkadaşlarımla olabildiğince uzak blok ve hücre-leri tercih ediyorlar. Siyasi (ve tabii örgüt ilişkileri olanlar

anlamında) devrimci tutsaklarla komşu hücrelerde bugüne kadar hiç kalmadım.

Aynı davadan tanıdığım Hacı Demir, 2003 Mart'ında Edirne F tipine geldiğinden bu yana her ay, birlikte kalmamız için dilekçe verdi. "Red" kararlarına itiraz etti. 17 Mayıs 2004 tarihli Edirne 1. İnfaz Hakimliği'nin kararıyla (Esas-Karar No: 2004/41) öğrendik ki, tek tutulmamız "*Yasadışı örgütün yöneticisi olması sebebi ile*"ymiş. Dayanakları da; 21 Mayıs 2001 gün ve 9/64 sayılı genelgeyi miş: "*Aynı nitelikte mahkumiyeti bulunan diğer bir hükümlünün odasına nakil olamaz*"mıyız... Açık ki, şu an F tiplerinde 3'lülerde kalanların hemen tamamı genelge kapsamındadır.

"Tek tutma özel uygulaması"nın kaldırılmasına fiziki rahatsızlıklarım da yetmedi. Avukatlarımın, yüksek tansiyon krizi geçirmem nedeniyle Bakanlık nezdinde girişimleri oldu. Sonuç değişmedi. Bakanlığa verilen dilekçe ile ilgili Edirne Cumhuriyet Savcılığı ifademe başvurdu. Savcı da anlam verememiş. "Bakanlık niye buraya gönderdi ki, zaten seninle (ve Ercan Kartal ile) ilgili tasarruf Bakanlığa ait" dedi. Tek tutulmamın da Bakanlık talimatı olduğunu söyledi... Karar olarak "Tedavinin yapıldığı" iletildi. Tedavi dedikleri de, ilaç vermeleri.

"Özel uygulama"lardan bir başkası da hastaneye ve mahkemeye geliş gidişlerde tecrit uygulamasına aşırı özen göstermeleri, tek götürülüp getirilmemdi. Bir kaç istisna dışında Edirne ve İstanbul'a mahkemelere ve hastane sevklerinde öyle "hassas" olmuşlardı ki, sevk arabasında başka tutuklular olduğu için mahkemeye ambulansla götürülüp getirildiğim oldu. Pek çok davamın olduğunu da belirtiyim. Öyle ki haftada 3 gün Edirne Adliyesi'ne götürüldüğüm olmuştur.

"İlginç" sayılabilecek bir örnek aktarayım:

Edirne Adliyesi'ne gidişte, Veysel Şahin'le aynı yere koymamak için görevli astsubaya, "Bunlar birbirleriyle düşmandır. Aynı yere konulduğunda birbirlerini öldürür-

ler" denildiğini Adliye'de öğrendik. Aracın farklı yerlerinde götürüldüğümüzden Adliyede gördük birbirimizi. Sohbeta başladık. Aramızda hem mesafe çok, hem birbirimizi göremiyoruz. Astsubay "Siz ne güzel sohbet ediyorsunuz, düşman değil misiniz?" deyince anladık. Ve astsubay kendisine söylenenleri aktardı. Suç duyurusunda bulunduk. Sonuç mu? Kararda; Astsubaya öyle söylenilmediği, her ikisi örgüt yöneticisi olduğu için birlikte götürülüp getirilmemesinin söylendiği, belirtiliyordu. "Soruşturmaya gerek olmadığı"na hükmolundu...

"Özel uygulamalardan" bir başkası ise; "nokta özel aramalar"dır. Genel, yani normal aramaların dışında, günün herhangi bir saatinde gardiyanlar veya jandarma aramaya geliyor. Öyle ki normal aramanın ertesi günü "özel nokta araması" yapıldığı olmuştur. Veya bir iki gün öncesi... Rahatsız, tedirgin etmenin ötesinde savunma taslaklarım dahil, el yazısı olarak "görüldü" damgası olmayan herşeyi alıyorlar ve getirmiyorlardı. Dilekçeme cevaben "dilekçede belirtilenlerin aramada alınmadığı" söyleniyor. Bu tür aramalarda musluklar, florasenler vb. yerleri de tamicileri getirip söktürüp bakıyorlardı.

Rahatsız etmek, uyutmamak da, "özel uygulamalardan" biriydi. B1-TEK-33'te tutulduğum sırada hiç abartısız günün 24 saati rahatsız ediliyordum. Öyle ki, bu nedenle aylarca günlük uyku saatim 1 ile 3 saati geçmemiştir. Sonunda 2002 Nisan'ında gece uykuda, beynimde müthiş bir ağrı, ses, ışıkla uyandım. (Acısını tarif etmem, siyasi şubelerdeki işkencelerle kıyaslamam mümkün değil) O anda başlayan kulak çınlaması kesintisiz devam ediyor. Benzer krizleri, değişik zamanlarda ama hepsi de uykuda 8-10 kez yaşadım. Üst kat ışıkta veya bitişikte tuvalet de var sanırım, sürekli sifon çekiliyor, açık bırakılıyordu... Koridora bitişik gardiyanların bekleme yerinde sürekli gürültü yapılıyordu. Tek kaldıklarında da bağırıp çağırıyor, masayı davul gibi kullanıyorlardı. Kısacası sürekli gürültü yapılarak hem rahatsız ediliyor, hem de uykusuz bırakılıyordum.

"Özel uygulama" sağlık konusunda da unutulmadı. 19 Aralık sonrası getirildiğimiz Edirne F tipinde açlık grevi biter bitmez, yüksek tansiyon ilacı almak için çıktım revire. Hapishane doktoruna 1997'den itibaren yüksek tansiyon ilacı kullandığımı söylememe rağmen, tansiyonumu "normal" buldu. Tansiyondan kaynaklı rahatsızlıklarımı bildiğim için daha sonra da revire çıktım. Dışarıdan gelen doktorlara rastladığımda, onlar tansiyonumu ölçüp ilaç yazdılar. İki-üç kez yazdırabildim. Her bittiğinde tekrar revire çıkmam gerekiyordu. Sonuçta 2003 Martında yüksek tansiyon krizi nedeniyle acil olarak Tıp Fakültesine kaldırılana kadar hapishane doktoruna ilaç yazdıramadım.

Haberleşme hakkım da "özel uygulama"dan payına düşeni hep aldı, almaya da devam ediyor. Öncelikle Ölüm Orucu direnişçilerine gönderdiğim pek çok mektup, kart, fax, ya gönderilmeyip "imhasına" kararı iletili, ya da yollarda kayboldu. Gönderilenlerin ise pek çok yerinin karalandığını gelen cevaplardan öğreniyorum. Askeri hapishane dahil, hemen her hapishaneden gelen mektuplar, sanki gönderilen hapishanelerde kontrol edilip okunmuyormuş gibi, çeşitli gerekçelerle "imhasına" kararı alınıp verilmemekte. Öyle çok ki... Bir günde 12 kararın iletildiği oldu. İnfaz Hakimliklerine veya Ağır Ceza'ya itirazlar ise formaliteden öteye geçmiyor. Birbirinin aynısı kararlar olarak cevaplanıyor. El yazması boş kartlar ve Hasdal Askeri hapishanesinden gönderilen kartta kullanılan 3-5 cm'lik kurdela bile verilmedi. İtirazlarıma verilen "reddine" kararlarının gerekçeleri ise şöyleydi; boş kartlar için *"kantinde kart satıldığından"*, kurdela için ise; *"kantinde satılmadığından"*... Yoruma gerek bırakmıyor değil mi? Kimi mektuplarım ise, "Mektup niteliği taşımadığı" gerekçesiyle verilmiyor. İtirazlarıma karşı verilen kararlar da genelde "mektup niteliği taşımadığından haberleşme hakkının engellenmesi kapsamında değerlendirilemeyeceği" şeklinde oluyor. Bu niteliğe kim, neye göre karar veriyorsa!...

"Özel uygulamaya" örnek olması açısından: Onuncu

Ölüm Orucu Ekibi'ne gönderdiğim kart ve mektuplara verilen "zincirleme cezalar" ilginç olmanın ötesinde komiktir... İlk yazdıklarımın gönderilmediğini Disiplin Kurulu'ndan öğrendim. Sonuç: a) Kart-Mektup ve fakslar "ölüm orucunu teşvik" kapsamında değerlendirildiği için gönderilmedi. b) Yine aynı nedenle "Disiplini bozduğum" gerekçesiyle 1 ay mektup alma-gönderme cezası verildi. c) Devamında 6 ay "açık görüşten men" cezası verildi. d) Olası ölümlere sebebiyet vermekten, ceza davası açıldı. Sekiz direnişçiden altısı şehit düştü. Hakkımdaki ceza davası devam ediyor. Bundan 'komik' hukuk var mıdır? Nasıl "teşvik" oluyorsa. Oysa şehit olma nedenleri tecrit; suçlu da tecriti uygulayanlar. Ve kimbilir direnişçiler bu konuda kaç tane dilekçe vermişlerdir...

Tecritle amaçlanan, devrimci düşünceleri beyinlerden söküp atmak, yerine düzene itaat ve hizmet eden düşünceleri koymaktır

Tecritle amaçlanan nedir?

Kısa ve özlü bir cümle ile cevaplamak gerekirse, şunları söylemek mümkündür. Tecritle amaçlanan, tecritin temel alındığı politikayla, devrimci tutsakları örgütsüzleştirmek, siyasi kimliklerinden soyundurmak, bunun da ötesinde devrimci düşünceleri beyinlerinden söküp atmak, onun yerine düzene itaat ve hizmet eden düşünceleri koymaktır. Diğer bir ifadeyle; devrimci tutsakları, karşı-devrimci bireyler haline getirmek ve halka karşı politikalarında (ideolojik, moral ve fiili anlamda) kullanmaktır.

Tutsakların "tövbe etmeleri gerektiğini" belirten oligarşinin bu konudaki bir numaralı aracı tecrittir. CİK'teki "iyileştirme programı" ile ilgili düzenlemeler, oligarşinin amacının ne olduğunu kör gözlerin bile göreceği kadar açık bir şekilde gösteriyor. Oligarşi devrimci tutsakların "iyileştirmeye" dahil olmalarıyla, yani yaptırımlara, eğitim programlarına (siz buna karşı-devrimcileştirme programı de-

yin); idarenin tüm keyfiliklerine boyun eğmesiyle de yetinmiyor. "İstekli olmaları" ve hatta "iyileşmek" için tutsağın "çaba göstermesini" şart koşuyor...

Tabii ki oligarşi ÇİK'i, F Tiplerine ve diğer hücre tipi hapishanelere (fiziki olarak tecriti uygulamaya en uygun mimari yapısıyla) büyük umutlar bağlayarak hazırlamıştır. Koşuş sisteminde uygulayabilmesi pek mümkün değildir. Zaten "programlar" da 1 ve 3 kişi üzerine hazırlanmıştır. Yine tecrit ve izolasyonun tutsaklar üzerinde yarattığı fiziki ve psikolojik etkileri bilinmektedir. Çünkü ABD ve Avrupa ülkeleri başta olmak üzere pek çok ülkede uzun yıllar uygulandığından, sonuçları hiç kimse açısından sıradışı değildir. Bugün Türkiye'de trilyonlar harcanarak yapılan F, D ve L tipi "yüksek güvenli hapishaneler" in "çağdaş hapishane modeli" olarak sunulmasının nedeni de tutsakları köleleştirmeye ve köle olarak sömürmeye uygun mimari özellikleri nedeniyle. ÇİK ise, bunun yasal prosedürü, yeni kılıfı olmaktadır.

Oligarşinin 12 Eylül Cunta koşulları da dahil, bugüne kadar teslim alamadığı devrimci tutsakları teslim almak için büyük umutlar bağladığı F tipleri, yani tecrite en uygun mimari yapı; uygulayıcıya ne gibi "olanaklar" sunmaktadır? Dünyadaki ve ülkemizdeki uygulamaları, sonuçlarıyla birlikte değerlendirdiğimizde, tecritle amaçlananın ne olduğu da kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Tutsaklık, devrimci mücadelede sıcak pratiğin dışına düşmektir. Fiili olarak mücadele ettiğin güçlerin karşısına gerektiği gibi dikilememektir. Halkın içinden koparılıp alındığından, pratik anlamda halka öncülük görevini yerine getirememektir. Tecrit ise tüm bunlardan olabildiğince uzaklaştırılmaktır. Ek olarak, birlikte mücadele ettiğin tutsak yoldaşlarından da uzaklaştırılmaktır. Bugün bu, F tiplerinde 1 ve 3 kişilik hücrelerde uygulanmaktadır. Herşeyden önce, 1 ve 3 kişilik hücrelerdeki tutsaklara yönelik her türden politikayı uygulamakta "kolaylık" sağlamaktadır, tecrit uygulaması. Sıralarsak;

a) Fiili saldırılarda tutsak sayısının azlığı nedeniyle en-

gelleme, karşı-güç kullanma olanağı yoktur. Yine mimari olarak barikat vb. yolla saldırılara karşı kendinizi koruma olanağı yoktur. Kısacası tutsaklar saldırılara açık durumdadır. Eski Cezaevleri Genel Müdürü Ali Suat Ertosun, F Tipleri açılmadan önce bunu açıkça savunarak, “üç kişilik hücrelere daha kolay gireriz” diyordu.

b) Birlikte, örgütlü hareket etme koşulları, yoldaşlarıyla ilişkiye geçme, birlikte üretme, paylaşma vd. faaliyetler tecritle engellenmektedir.

c) En sıradan ve insan için mutlak gerekli faaliyetlerden biri olan sosyal ilişki, konuşma, tartışma vd. faaliyetler tek kişiliklerde tamamen yok edilirken, 3 kişiliklerde olabildiğince kısıtlanmıştır. Kaldı ki birlikte kalacağı kişileri seçme şansı da tanınmamıştır tutsaklara.

d) Tecrit, oligarşiye rehin politikası için çok daha etkili olanaklar sunmaktadır. Egemen sınıfların tutsak ettikleri muhaliflerine ilişkin politikalarından biri de, rehin politikasıdır. İster açık, ister gizli işgal koşullarında olsun, özellikle çatışmanın, savaşın ilerleyen dönemlerinde rehin politikası en üst seviyede uygulanmıştır. Nazi işgali dönemlerinde ulusal ve halk kurtuluş mücadelesinde tutsak alınanlar rehin olarak görülmüş, dışarıdaki işgalcilere veya işbirlikçilerine yönelik eylemler sonrası 1'e 10-30... tutsağın öldürüleceği ilan edilmiş ve öldürülmüşlerdir. 12 Eylül koşullarında tutsaklardan bir kısmının idam cezalarının infazı da örgütlere, tutsaklara ve halka gözdağı amaçlıydı. Önder ve yöneticilere yönelik rehin politikası ise en klasiklerdendir. 12 Eylül koşullarında önderimize yönelik provokasyonlar hiç de az değildir. Bugün, PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan bu şekilde, kendi örgütüne karşı rehin olarak kullanılmakta, “mücadeleyi yükseltir, silahlı savaş verirseniz...” diye, örgütü tehdit edilmektedir.

e) Tecrit, oligarşiye, tutsakların yaşamına son vermek de dahil her türden müdahale olanağını fazlasıyla sunmaktadır. Bunu rehin politikasının devamı olarak değerlendirmek gerekir. En bilinen somut örneği Almanya'da

tecrit hücrelerinde tutulan RAF yöneticilerinin büyük bir pervasızlıkla, silahla katledilmeleridir. Her devlet gibi Almanya da cinayetleri üstlenmemiştir ama uçak kaçırarak RAF militanlarına (ve tüm dünyaya) gözdağı verilmek istenmiştir. Kamuoyuna da "en uygun" yalan olan "intihar ettiler" diye açıklanmıştır. Türkiye hapishanelerinde de tek kişilik tecrit hücrelerinde pek çok mahkum için "intihar etti" raporları hazırlanabilir... Hatta, uzun vadeye yayarak öldürmenin de olanağı hazır olduğu için, bu raporlar şimdiden yazılmıştır.

f) Tecrit politikasının tek tek tutsaklara yönelik en önemli yanı, hiç kuşkusuz, fiziki koşulların da uygunluğu nedeniyle yalnızlık duygusunun geliştirilmesidir.

g) Tecrit, genel hukukta bir ceza uygulamasıdır. 1 ve 3 kişilik hücrelerdeki tecritin, infazın tamamında uygulanması, 'ceza içinde ceza'dır. Bunun siyasi karşılığı, intikam almak, eza-cefa çektirmektir. "Beyaz ölüm" denmesinin nedeni de budur. Nitekim bir türlü sonu gelmeyen "AB'ye uyum yasaları"ndan biri olan idam cezasının kaldırılması tartışmalarında TBMM çatısı altında tecritin nasıl bir ceza olduğu da itiraf edilmiştir. Pek çok milletvekili ağırlaştırılmış müebbetin, idamdan beter olduğunu, idamın bir günde, an'lık ölüm olduğunu ama tecritte hergün ölüneceğini açıkça anlattılar. Böylece intikamlarını almış olacaklarını belirtmenin yanında, F tipleri ve CİK'in övgüsünü yaptılar.

Tecrit uygulaması ve bunun CİK'le desteklenmesi, oligarşinin temel amacı olan tutsakları devrimci sosyalist kimliğinden vazgeçirmeye, teslim almaya, köleleştirmeye ve kendi hizmetinde kullanmasına, -yukarıda saydıklarım yanında- farklı olanaklar da sunmaktadır. İşte bu koşullarda oligarşi tutsaklara iki seçenek sunmaktadır, tıpkı Bush'un dünya halklarına ve ülkelere sunduğu gibi; "Ya bendensin, ya düşmanımsın. O zaman herşeyi yaparım..." Yani tutsaklar, ya oligarşiye teslim olup hizmetine girecekler, ya da fiziki ve psikolojik olarak gün gün çürüyecekleri hücrelerde yaşayacaklar...

Benim nezdimde amaçlarının sıraladıklarım kapsamında olduğunu düşünüyorum. Tecritin katlanarak uygulanmasından beklentileri de vardır mutlaka. Bunları tam olarak bilemeyeceğim. Ancak açık bilinen birşey varsa o da 1978'den bugüne Parti-Cepheli olarak devrimcilik yapmamdır. 1991'de çıkarılan "şartlı tahliye" nedeniyle 1992'de dışarıya çıkmış olmama rağmen devrimciliğe devam etmemdir. 20 yılı aşan tutsaklığımda özgür tutsağa yaraşır yaşamam ve tabii ki DHKP-C davası tutsağı olmamdır. Zira 19 Aralık 2000'den bu yana tek tutulanlar sadece DHKP-C davası tutsakları olmuştur. Ki sayısı da, kimlerin olduğu da bellidir. Pek çok yoldaşımıza da çeşitli dönemlerde tek veya hapislanan farklı bloklarında tutarak, veya belli yoldaşlarımızdan uzak tutarak...vb. uygulamalarla tecrit ağırlaştırılarak uygulanmıştır. Aynı şey ölüm orucu direnişçilerimizin pek çoğu için de geçerlidir.

Benim de içinde bulunduğum bir kaç kişiyi sürekli tek tutmalarının nedeni olarak "yönetici" olmamız gerekçe gösterilmektedir. Bu doğru olamaz, çünkü her örgütten "yöneticilikten" yargılanan pek çok tutsak vardır. Gerçek neden ise ölüm orucunu DHKP-C davası tutsaklarının sürdürmesidir. Tecritin ağırlaştırılarak uygulanmasıyla işlevsiz, üretmez hale getirmek istedikleri de açık. Onun da ötesinde benim nezdimde ve benzer koşullarda tutulan yoldaşlarımın nezdinde, genel tutsak kitlesine, yoldaşlarıma ve özellikle de dışımızdaki "sol"un yöneticilerine "sizleri de onlar gibi yaşatırım" şeklinde gözdağı verilmek isteniyor olabilir diye düşünüyorum.

Bir diğeri de, dünyadaki ve ülkemizdeki örneklerle kıyaslayarak bizlerin üzerindeki uygulamalarının etki ve sonuçlarını değerlendirmek isteyebilirler. Yani bir yanılla kobay olarak kullanıldığımız da düşünülebilir.

Oligarşinin tecritle amacı, devrimci tutsakları teslim almakla sınırlı değil kuşkusuz. Tutsaklardan başlayarak, başta silahlı mücadeleyi savunan ve yürüten örgütler olmak üzere devrimci hareketin tasfiyesi, toplumsal muhalefetinin sesinin boğulması... amaçlanmaktadır. Devrimci

tutsaklardan başlaması tesadüf değil, halkın öncüleri olarak tutsak alınanların teslim alınmasının hem devrimci örgütler, hem de halk üzerindeki moral etkisinin bilinmesidir... Bir de bu "sıralama" mekanik biçimde ve tek tek değildir. Birbirini etkileyen ve iç içe geçmiş bir şekildedir. İşte bu nedenlerle Buca, Ümraniye, Diyarbakır, Ulucanlar, 19 Aralık katliamı ve F tipleri ile işe başlanmıştır.

Direnış, oligarşinin amacına ulaşmasının önünde engel durumunda

Bu amaçlarına ulaşabilirler mi? Sizce bunun önündeki engeller nelerdir?

Sorunuzla kastedilen şayet amaçlarında mutlak bir başarı kazanmaları, yani CİK'te öngörüldüğü ve yine bugüne kadar bizlerden istenildiği gibi, tutsakların biat eden, düşüncelerinden vazgeçen "bireyler" haline getirilmesiyse, cevabım "hayır" olacaktır. Ancak ortada yaşananlar da durmaktadır. 5. yılında olan F tipi süreci yaşandı, yaşanıyor... Beşinci yılında devam eden ölüm orucu direnişi var... Direnişin dışında olanlar var, vb... O nedenle sorunuzla cevaplamak için hem oligarşi hem de tutsaklar cephesinin hedefleri neydi, hedeflerine ulaşmak için neler yaptılar, bugün bulundukları nokta neresidir... gibi soruların cevaplanması gerekiyor. Verilecek doğru cevapları aynı zamanda geleceğin de belirleyeni olacaktır. Bunları sıralamaya çalışacağım. Öncelikle de oligarşinin neden amacına ulaşamayacağının nedenlerini sıralayım:

a) Birinci etken, devrimci tutsaklık bilincidir. DHKP-C davası tutsaklarının onyılların birikimiyle yarattığı ve giderek güçlenen devrimci tutsaklık bilinci, oligarşinin amacına ulaşmasının önündeki en temel engeldir. Hatta, "teoride mutlaklık olmaz" denilse de, oligarşinin amacına ulaşmasını imkansız kılmaktadır. Devrimci tutsaklık bilincinin bir yanını DHKP-C davası tutsaklarının her koşulda direnme-teslim olmama geleneği, değerleri, ilkeleri, diğer

yanını bu bilincin sadece tutsaklarla sınırlı olmaması oluşturmaktadır.

Özellikle 12 Eylül koşullarında gelişip güçlenen devrimci tutsaklık bilincinin her anında devrimci tutsakların şehitlikleri, sakatlıkları, onyıllara varan esaretleri, emekleri, fedakarlıkları vardır. Giderek güçlenen bu bilinçte, tek başlarına da kalsalar halkın öncüsü, umudu oldukları, kendilerinden önce büyük bedellerin ödendiği gerçeği vardır. Yine tüm bu süreçlerde sadece hasımlarının değil, dost geçinenlerin ve başka dava tutsaklarının da karşı faaliyetlerine, yalanlarına, demagojilerine karşı durma gerçeği ve bilinci vardır. Direngenliklerine oligarşi kadar "dostları" da şaşırdılar hep. Ve yıpratmak için gerekçeler uydurdular. Tıpkı bugün beşinci yılında büyük bedellere rağmen sürdürülen ölüm orucunda olduğu gibi.

Devrimci tutsaklık bilincinde; 1984, 1996 Ölüm Orucu ve Buca, Ümraniye, Ulucanlar başta olmak üzere pek çok hapisanede gerçekleştirilen direnişler vardır. 1984'ten "Buca Vatan"dan, 19 Aralık'ta feda kültürü ve geleneğimize yenilerinin eklenmesine ve güçlendirilmesine gelinmiştir. 19 Aralık feda geleneği zorla müdahalenin boşa çıkartılmasında bir eylem biçimi olarak daha da güçlendirilmiştir. Kısacası, oligarşinin amacına ulaşmak için devreye soktuğu tüm araç ve yöntemler boşa çıkartılmıştır. Bundan sonra da farklı olmayacaktır. Yine, oligarşinin amacına ulaşmasını engellemek için nasıl ki bugüne kadar cesetleriyle barikat olmayı bilmişlerse, bundan sonra da bileceklerdir.

Devrimci-özgür tutsak bilincinin sadece hapisanelerle sınırlı olmamasının önemi, tutsakların direnişlerinin her boyutuyla sahiplenilmesini getirmektedir. "İçerisi-dışarıyla biriz"de ifadesini bulan bu gerçek, hiç kuşkusuz tutsakların direnişlerine sadece manevi güç değil, maddi güç de katmaktadır. Bunun temelinde hiç kuşkusuz tutsakların direnişlerinin veya teslimiyetinin etkisinin sadece hapisanelerle sınırlı olmadığı, olmayacağı bilinci vardır. Ve o nedenle dışarıdaki Parti-Cephelileri farklı kılmakta-

dır. Bunun iki temel etkisi olmaktadır. Biri, tutsakların direnişlerine dışarıdan verdikleri destekle, sansürü kırıp direnişi halkın bilinçlenmesinin aracı olarak kullanılması-ken, diğeri; tutsak alındığında var olan direnişin asli unsuru olmalarıdır. Dışarıda düzenlenen kampanyaların yanı sıra Gültekin Koç, Uğur Bülbul, Şengül Akkurt gibi kendilerini feda ederek direnişe destek verilmesidir. Yine direniş sürecinde dışarıda destek verirken tutsak alındığında direnişçi olup şehit düşen yoldaşlarımız da az değildir.

İşte bu nedenle özgür, devrimci tutsaklık bilinciyle donanan DHKP-C davası tutsakları ve Parti-Cepheliler oligarşinin amacına ulaşmasını imkansız hale getirmektedirler diye düşünüyorum.

b) DHKP-C davası tutsaklarının teslim olmama geleceğinin diğer devrimci tutsakları olumlu yönde etkilemesi de oligarşinin amacına ulaşmasının önündeki engellerden biridir.

12 Eylül koşullarında İstanbul hapishaneleri başta olmak üzere, bugüne kadar yaşanan pek çok örneği mevcuttur. Direngen bir gücün olması, devrimci inançlarını yitirmeyen örgüt ve kişilerin de uzlaşmasını, teslimiyetçi düşüncelerin esiri ve oligarşinin oyuncağı olmasını engellemektedir. Daha da iddialı, kendine güvenli olanları DHKP-C davası tutsaklarıyla birlikte direnişin asli unsuru olabilmişlerdir. 12 Eylül yıllarının fiili direnişlerinde, süresiz açlık grevlerinde, 1984 ölüm orucunda, daha sonraki yıllarda bunun örnekleri pek çoktur.

Direnenlerin olduğu koşullarda -genel olarak- oligarşi direnişin dışındaki güçlere daha fazla saldırmayı tercih etmemektedir. Bu durum pek çok tutsağın "ara" çizgide "nefeslenmesine" olanak sunmaktadır. "Ara"da "idare" etmeyi kuşkusuz oligarşinin politikaları belirlemektedir. Ve "ara"da kalmanın bedeli yükseldiğinde yeni bir tercih kaçınılmaz olmaktadır. Direnen(ler)in olması, direnişin dışına düşen tutsakların direniş saflarına dönmelerinin koşullarının da varolması demektir. Bu gerçek hem bir dö-

nem için direnişin dışına düşenler açısından olumluluk olmaktadır, hem de direnişin güçlenmesini sağlamaktadır... Somut örnek olarak en bariz olanı sanırım 12 Eylül döneminde TTE (tek tip elbise) direnişinde yaşanmıştır.

TTE'ye karşı Ölüm Orucunu gereksiz bulup "siyasi cinayet" diyenlerin de içinde yer aldığı pek çok örgütün tutsağı, TTE giymişlerdir. Ancak giymeyenler olduğu için yıllar sonra çıkarmaları mümkün olmuştur. Ve yine TTE giyme aşamasında "suçlu kartı" dayatması olduğu için giymekten vazgeçenlere bu cesareti veren de hiç kuşkusuz TTE giymektense şehitler verenlerdi...

Teslimiyet, daha da geri koşulları kabullenme vb. seçenekler yerine direnenlere yakın olma, yanında veya içinde olma ya da "ara"da kalmanın temelinde hiç kuşkusuz örgütlerin ve tutsakların siyasi tercihleri vardır. Belirleyen ise ideolojileri, devrim ve iktidar iddialarının samimiyetidir. Diğer bir ifadeyle direnenlerin, bedel ödeyenlerin olduğu koşullarda direniş hattından ne kadar uzaklaşmışsa, siyasi sonuçlarının da o ölçüde büyüdüğü bir gerçektir.

Bu gerçekliğin olumsuz yanı da var. O da siyasi iddia ve cesaretini yitirmiş, reformizme kayma eğiliminde, dar bir çevre olmanın ötesine geçemeyenlerin kendilerine suç ortağı aramalarıdır. Bir araya gelip sayıları arttığında ise yanlışlarının, teslimiyete giden yolu düzledikleri gerçeğinin üzerinin örtüldüğü yanılgısına düşmektedirler. Öyle ki, kimileri pervasızlaşıp direnişin bitirilmesi çağrısı yapabilmekte, direnenlere "eleştiri" adına saldırmayı meziyet saymaktadır. Böylesi fırsatları her dönem oligarşi değerlendirmiş, demagojilerinde malzeme yapmıştır. Beş yıllık süreçte sayısız örneği yaşanmıştır.

c) Tutsak yakınlarının örgütlü bir güç olarak tutsakları ve mücadelesini sahiplenmesi, oligarşinin amacına ulaşmasının önündeki engellerden bir başkasıdır.

Türkiye hapishanelerinde nasıl ki devrimci-özgür tutsak kimliği 12 Eylül koşullarında direniş içerisinde gelişip

güçlenmişse, tutsak yakınlarının durumu da farklı olmamıştır. Onların sahiplenışı de her dönem olmuş ama bunun, örgütlü bir güç ve demokrasi mücadelesinde etkin bir yer edinmesi, 12 Eylül süreci ve sonrasında verdikleri mücadele, ödedikleri bedeller ile olmuştur. Bunun öncülüğünü yapan, sürdüren hiç kuşkusuz TAYAD'lılardır. F tipleri gündeme geldiğinde ilk karşı kampanya ile F tiplerinin teşhirini yapıp F tiplerinin meşruiyetini yok eden TAYAD'lılardır. Devletin F tipleri ve devrimci tutsakları teslim alma "kararlılığı" karşısında 20 Ekim 2000'de direniş başladığında, yaşananların ciddiyeti TAYAD'lıların yeni bir "ilk"e daha imza atmasını getirmiştir. Daha önce pek çok kez süreli-süresiz açlık grevleri ve diğer eylemlerle destek veren TAYAD'lılar, "bu kez evlatlarımızı öldürtmeyeceğiz" anlayışıyla ölüm orucunun asli unsuru oldular.

Armutlu'da, Direniş Evleri'nde sürdürdükleri Ölüm Orucu direnişi ve verdikleri şehitleriyle sadece direnişin dışındaki sesi soluğu, sansürü parçalayanlar olarak kalmamışlardır. Aynı zamanda üst boyutta bir sahiplenmeyi dosta, düşmana göstermişlerdir. Eylemleri öylesine etkili olmuş, gerçekleri geniş bir kesime ulaştırmıştır ki, oligarşi, tıpkı 19 Aralık'ta olduğu gibi, katliam operasyonu yapmak zorunda kalmıştır... Ancak katliam dahil tüm yapılar, tutsak yakınlarını, biz tutsakları ve mücadeleyi sahiplenmekten vazgeçirememiştir. Bugün de devam etmektedir, TAYAD'lıların beş yıldır gerçekleştirdiği bir çok kampanya, Ankara Abdi İpekçi Parkı'nda her türlü baskıya karşın bir yıldan fazla zamandır süren oturma eylemi bunun örneğidir.

Diğer örgütlenmelerden tutsakların yakınlarının içinde yer aldığı tutuklu aileleri örgütlülüklerinin pratikleri de kuşkusuz, temsil ettikleri tutsakların anlayışlarıyla örtüşmektedir. Etki güçleri, nicelikleri, nitelikleri ne olursa olsunlar, tutsakların dışındaki sesi soluğu olmaya, tutsakları sahiplenmeye devam etmektedirler...

d) Aydın-sanatçıları, Demokratik Kitle Örgütleri'ni, oligarşinin tecritle amacına varmasının önündeki engeller

arasında sayabiliriz. Bu kesimlerin tutsaklara ve onların mücadelelerine, direnişlerine karşı tutumları genel olarak içinde yer aldıkları örgütlenmelerin, siyasi anlayışların tavırlarıyla aynılık taşımaktadır. Ve tavırlarının asıl belirleyeni oligarşinin saldırılarının boyutu olmaktadır ne yazık ki. Bedel ödemekten uzak bu kesimler meşruiyeti kendilerinde, halkta, haklılıkta arayacakları yerde, Avrupa Birliği'nde veya oligarşinin verdiği icazette aradıkları için ciddi bir muhalif güç olma özelliği taşımamaktadırlar. Bu genel olumsuz gerçekliklerine karşın, direnişin gücü ve etkisi oranında, pek çoğu sınıfsal temelde değil de soyut "insan hakları" temelinde, çok az bir kesimi ise tutarlı bir şekilde tutsakların taleplerini sahiplenmektedirler. Dönemsel olarak mücadelenin kiteselleştiği koşullarda genel ortamdan etkilenen bu kesimlerin verdikleri destek, tutsakların mücadelesini güçlendiren bir etken olabilmektedir.

Saydıklarım farklı şeyler de eklenebilir. Ancak hemen belirtiyim ki temel, olmazsa olmaz olan tutsakların tavrıdır. Tutsaklar bedel ödeyerek direnmedikçe hiç ama hiç bir güç oligarşinin amacına varmasını engelleyemez. Ülkemiz gerçeği bunu defalarca doğrulamıştır. Tutsakların ve örgütlerinin sahiplenmediği bir talebi, kimler olduğu belirsiz ve gerçekçi olmayan "dışarıya" bırakma, havale etme tavrı, o talepten vazgeçmektir. "Toplumsal muhalefet geri" vb. gerekçelerine sığınarak direniş örgütlemek veya en geri eylem çizgisini tercih etmek ise, devrimci öncü olduğu iddiasından vazgeçmek, teslimiyete yelken açmaktır. Bugün hapisanelerde beşinci yılında devam eden ölüm orucu direnişinin dışına düşenlerin durumları da farklı değildir. Ve bu gerçek, F tipi tecrit politikasının başarısıdır. Ölüm Orucunun dışına düşenlerin bugün geldikleri nokta oligarşinin başarısıdır.

20 Ekim 2000'de F tiplerinin açılmasını engellemek amacıyla başlayan, ancak bunu başaramamasına rağmen beşinci yılında büyük bedeller pahasına Ölüm Orucu direnişinin devam ediyor oluşu, oligarşinin amacına ulaşamadığının ve başarısızlığının en somut ifadesidir. "F

tiplerine götürüldüğünde Ölüm Orucuna başlanılmalı" diyerek daha öncesinde Ölüm Orucuna katılmayan, 19 Aralık sonrası mecburen katılmak zorunda kalan siyasi grupların, 2002 Mayıs'ında direnişin dışına düşmeleri ise, oligarşinin başarısıdır.

Oligarşinin başarısı büyüktür. Çünkü oligarşi, gerçek amacının "tövbe ettirmek", "iyileştirmek" olduğunu defalarca açıklamış ve bunu CİK'de maddeleştirmiştir. Bu kadar da değildir. Tecrit politikasının hapishanelerdeki tutsaklarla sınırlı olmayıp devrimci hareketin tasfiyesini ve tüm halkı teslim almayı hedeflediğini, politikayla az-çok ilgilenen herkes kabul etmektedir... Direnişin dışına düşenler de bu gerçeği defalarca yazılı ve sözlü ifade etmişlerdir. Bugün DHKP-C ve TKEP-L davası tutsakları dışındakilerin direnişin dışına düşmeleri, gerçekleri bilmelerine rağmen gereğini yerine getirmemektir. Ki, bu olumsuzluğu daha da arttırmaktadır.

Bu gerçeği ve nedenlerini hiç kuşkusuz oligarşi de bilmekte, politikalarını buna göre belirlemekte ve uygulamaktadır. Direniş dışına düşenler, oligarşiye cesaret vermişlerdir. 20 Ekim 2000'de Ölüm Orucu direnişine başlayan MKP ve TKİP davası tutsaklarının durumu da şu an için diğerlerinden farklı değildir. MKP'nin ise çok fazla gerilere savrulduğunu düşünüyorum.

Çünkü meşruiyet yitimini oligarşiye hak verme boyutuna vardırılmışlardır. İşte söylediklerinden bir örnek: "(...), devrimci hareketlerin özellikle 1990'lı yıllar boyunca izledikleri hapishane politikalarının da F tiplerinin hayata geçirilmesine belli boyutlarıyla zemin sunduğu da görülmesi gereken bir gerçek." (Özgür Düşün, Aralık 2003, Sayı:17, s:33-36) Böylesi cümleleri kimlerin sarfettiği bilinmektedir. MKP'nin 1990'lı yıllar dediği süreçte Türkiye genelinde yaşananlar bir yana, hapishanelerde yaşananlar sır değildir. Buca, Ümraniye, Diyarbakır ve Ulucanlar Hapishanelerinde yaşananlar ve benzer pek çok saldırının gerçekleştiği yıllardır. Hücrelerin, F tipi olmaksızın Eskişehir Özel Tip'te yaşama geçirilmek istendiği, E tiplerinin

hücre tipine dönüştürülmek istendiği ve bu nedenle pek çok süreli ya da süresiz açlık grevi ve 1996'da ölüm orucunun yapıldığı yıllardır. Dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'in, "IMF politikalarının uygulanabilmesi için hapishaneler sorununun çözülmesi gerekir" dediği yıllardır.

Gerçekler böyle olmasına rağmen gelişmeleri, yaşananları objektif değerlendirme yetisini kaybetmemiş bir burjuva demokratın bile, Özgür Düşün'de yapılan tespiti yapabilmesi mümkün değildir. Çünkü oligarşi amacını gizlememiştir. Ama, yenilgilerini açıklama telaşı bu tür tespitler yaptırmaktadır. Tıpkı devletin 19 Aralık 2000 katliamı öncesi görüşmeleri, hazırlıklarını tamamlamak için, zaman kazanmak için sürdürdüğü gerçeğinin çarpıtılarak, direnişi suçlamak gibi. Oysa, devletin bu süreci zaman kazanma manevrası olarak değerlendirdiğini, o süreçte tutuklu temsilcileriyle görüşmelerde bulunan milletvekili Mehmet Bekaroğlu dahi dile getirmektedir.

Tekrar da olsa vurgulamak gerekirse; oligarşi direniş dışına düşenler nezdinde başarı kazanmış olsa da, direnişin sürüyor oluşu, başarısızlığıdır... Avrupa başta olmak üzere bir çok ülkede uygulanan AB destekli tecrit hiç olmadığı kadar gündeme taşınmış, F tiplerinin gayri-meşruluğu daha da güçlenmiştir. Yine oligarşinin neden başaramayacağına ilişkin sıraladığım nedenler giderek daha da pekişmektedir. Çünkü hem F tipi tecrit gerçeği, hem oligarşinin gerçek amaçları konusunda daha geniş kesimler nezdinde bilinç oluşturulmaktadır, hem de direnişin biteceği beklentisi içinde olanların umutları yok olmuştur. Yine "eylem biçimi olarak ölüm orucuna karşıyım" diyenlerin bir kısmı da başka seçeneğin olmadığına ikna olmaktadırlar. Sonuç olarak, oligarşinin amacına varması giderek daha da imkansızlaşmaktadır.

Sese karşı hassasiyet oluşt

Tecrit nasıl etkiliyor? Üzerinizde farkettiğiniz etkilerden söz eder misiniz?

Tecritin, tek tutulmanın etkilerinin neler olduğu ve nasıl geliştiği üzerine pek çok araştırma, röportaj vb. okudum. 12 Eylül koşullarında da Bayrampaşa Özel Tıp'te tek kişilik hücrede kaldım. Bu süreler içerisinde "bende şöylesi etkiler bıraktı" diyemiyorum. Tek olmanın zorluklarından biri de sanırım değişimleri fark edememek. Konuşma, tartışma, sohbet gibi faaliyetlerim olmadığından gerileme vb. şeyler belki de vardır. Yazıştığım bir arkadaş, mektuplarımda çok az kelime kullandığımı hatırlattı. Bunun nedeni otosansür olmalı diye düşünüyorum. Çünkü pek çok kelimeyi bilinçli olarak kullanmıyorum; mektubu göndermememe gerekçesi oluyor.

Sağlık anlamında özellikle ilk dönemlerde uygulanan, "sesle rahatsız etmek"ten (en fazla da su, sifon sesi kullanılıyordu) kaynaklı, sese karşı hassasiyet olduğunu söyleyebilirim. Yine unutkanlık gelişti. Özellikle de zaman sorununu yaşıyorum. (F tipi öncesiyle kıyaslamayı yapamıyorum maalesef.) Mektup, yazı vb. yazarken, özellikle de uzun yazılarda ara verdiğimde, neleri yazdığımı unutuyorum. şöyle ki, o yazı öncesinde diyelim ki iki kez çalıştım; son yazdığımda kullandığım cümleyi daha öncelerde mi, yoksa son yazıda mı kullandığım karışıyor. Bunun ne kadarı normal ne kadarı değil, bilemiyorum.

Sonuç olarak, kimi fiziki sağlık problemleri yaşadığımı daha önceki sorunuzda anlatmıştım. Onlar dışında herhangi bir problem yaşamadım. Bunun nedeni kuşkusuz beş yıldır süren direnişin verdiği moral üstünlüktür...

İki seçenek var; bireyselleştirmeye teslim olmak ya da her koşulda örgütlü düşünün, özgür tutsak kimliğine uygun yaşamak

Tecrit nasıl alt edilir? Tecrit edilen devrimcilere neler önerirsiniz?

Sorunuzun özlü kısa cevabı, sanırım öncelikle oligarşinin tecritle amacına ulaşmak istediği gerçeği ve bu ama-

cına ulaşmak için hangi araç ve yöntemleri kullandığını ve kullanabileceğini bilmek, bunun bilinciyle yaşamak gerekir, olacaktır. Şimdi kısaca bunların neler olduğuna bakalım.

Oligarşi amacına ulaşmak için tek tek tutsaklardan başlayarak bütünün örgütsüzleştirilmesi, iradesiz bırakılması gerektiğinin bilinci içinde olmuştur. Bu gerçek 12 Eylül koşullarında da geçerliydi, bugün de geçerlidir. 12 Eylül'de hapishanelerden başlayarak geliştirdikleri örgüt düşmanlığının, fobisinin boyutları bilinmektedir. Bugün de örgütlere ve örgütlü hareket edenlere karşı tahammülsüzlük artarak sürmektedir. Çünkü örgütlenme, güçlerin birleştirilmesi, güçlenme, haksızlıklara karşı koyma, hedefler belirleme ve ulaşmak için mücadele demektir... Ege-menler ise bunu kendileri için en büyük tehlike olarak görmektedirler. 12 Eylül'den bugüne tecrit politikasının temel amacı bu olmuştur. Tutsakları örgütsüzleştirmek... Mimari koşulların elverdiği ölçüde yeri gelmiş önder, yönetici ve militan olarak değerlendirdikleri tutsakları tek tek veya gruplar halinde tecrit etmişlerdir. Yeri gelmiş direnenlerle direnmeyenleri veya herhangi bir uygulamaya boyun eğenlerle eğmeyenleri birbirinden tecrit etmişlerdir. Ve daha pek çok tecrit uygulaması... Bunun için mimari modeller geliştirip büyük umutlarla hapishaneler inşa etmişlerdir. Metris, Bayrampaşa özel tip ve diğer illerdeki özel tipler, E Tipleri, devamla Eskişehir özel tip, Kartal, Ümraniye, ve F, D tipleri... Sonuncular, 1 ve 3 kişilik hücreleriyle tecrite en uygun mimari yapıya sahipti.

F tipleri gündeme geldiğinden bugüne oligarşinin her kademededen sözcüsü koğuş yerine neden hücre tiplerini tercih ettiklerini savunurken öne çıkardıkları şu olmuştur; "Örgüt otoritesi ve disiplininin yok edilmesi". Ölüm oruçlarına müdahalenin gerekçesi de "örgüt zorla yapıyor, örgüt iradesiyle yapıyorlar" diyerek oluşturulmuştu. Ölüm orucundaki direnişçileri kurtaracaklardı ve o nedenle tarihi bir utanmazlık örneği olarak, "Hayata Dönüş" adını verdiler katliamlarına...

Kısacası, oligarşi dışarıda olduğu gibi hapishanelerde de örgütlü hareket edilmesini istemiyor. İstememekle de kalmıyor, "örgüt otoritesi", "örgüt disiplini" yerine kendi otorite ve disiplinini hakim kılmak istiyor. Bunun için ke-
limenin gerçek anlamıyla herşeyi yapıyor. O zaman bizle-
re düşen görev de, F tiplerinde oligarşinin bu amacına
ulaşmak için kullanabileceği olanakları bilmek ve irade-
mizle engelleyebileceklerimizi mümkün olduğunca yoket-
mektir. İkinci sorunuza cevaben sıralamıştım ancak tekrar
da olsa bir kez daha sıralamanın yararlı olacağını düşünü-
yorum. Neydi bunlar?

a) 1 ve 3 kişilik hücreler, bireyselleştirme, yalnızlaştır-
ma programının uygulanması amacıyla yapılmış olup, bir
insan olarak konuşma, paylaşma, tartışma gibi sosyal fa-
aliyetlere dahi imkan tanımamaktadır.

b) Fiili saldırılar dahil, her türden müdahaleye karşı
koyma, birlikte daha güçlü ve caydırıcı direnme koşulları
bulunmamaktadır.

c) Oligarşi, uzun vadeye yayararak veya kendince ge-
rekli ve uygun gördüğü anda, yaşamımız dahil üzerimizde
her türden müdahalede bulunma koşullarına sahiptir.

d) İdamın kaldırılması tartışmalarında da itiraf ettikleri
gibi, hücre bir ceza, fiziki yıpratma aracıdır. Oligarşi bunu
istediği gibi kullanabilmektedir.

f) F tipleri öncesinde olduğu gibi, en geniş katılımı
üretme, anma ve kutlamalarımızı yapma ve diğer faali-
yetlerimizi örgütlemenin koşulları yoktur.

Sonuç olarak, hücrede tek ya da üç kişiyizdir. Tecrit
koşullarına mutlak olarak teslim olmak ya da tecrit koşul-
larını olabildiğince aşmak gibi iki seçenek bulunmaktadır
tutsakların önünde. Diğer bir ifadeyle, oligarşinin tecritle
amaçladığı bireyselleştirme, yalnızlaştırma politikasına
teslim olmakla, her koşulda örgütlü düşünen, özgür tut-
sak kimliğine uygun yaşayan, iradesiyle direnişle tek
tutulsa da "çok olmayı" başaran ve bunu sürdüren tutsak
arasındaki sınırsızlık seçeneğidir...

Tecrit koşullarında oligarşinin tutsaklarda yaratmak istediği düşüncenin başında, "Biz"ın yerine "Ben"ın konulması gelir. Birlikte yaşamadan, paylaşımından, dayanışmadan uzaklaştırılan tutsaklarda toplumsal olanı, bütünü düşünme yerine, bencilliğin, 'ben'ın konulması hedeflenir. Bu, CİK'de, "Hükümlülerin kişilikleriyle uyumlu bireyselleştirilmiş programlar uygulanır" (madde: 71) denilerek açıkça belirlenmiştir. Tek tek devrimci tutsaklara yönelik iradi bireycileştirme ve bencilleştirme programlarının uygulanması yasa maddesi haline getirilmiştir. İnfaz yasasının bütünü de bu amaca hizmet etmekte, düzene itaat eden, burjuva ideolojisini benimsemiş bireyler yaratılmak hedeflenmektedir zaten.

Tecrit koşullarında yalnızlaştırma, bireyselleştirme ve örgütsüzleştirip ihanet ettirme, tıpkı tutsaklığın başlangıcındaki gözaltında sınırlı süre içinde yapılmak istenenden farklı değildir. Siyasi Şubelerde, "artık herşeyin bittiği, uğruna pek çok bedel ödediği inançlarının dışarıda kaldığı, bir başına ve ellerinde olduğu, kaybetmek, katletmek dahil herşeyi yapabilecekleri" vb. sıralanır. Sorguya ara verip "düşünmesi" için hücreye kapatılır. Gözler sürekli bağlı tutularak yalnızlık duygusu geliştirilmek istenir. Elbette, F tipleri bu duyguyu yaratmak için çok daha elverişli koşullara ve zamana sahiptir. Keza, şubelerde olan diğer uygulamalar için de her türlü koşul mevcuttur burada. Örneğin, örgütümüz hakkında kuşku, şüpheler yaratma, bunun için her tür yalanı ve demagojiyi kullanmada sınır yoktur. Önderlerin, yöneticilerin nasıl keyif içinde yaşadıklarından, kendisinin nasıl kullanıldığına, ölümlere gönderildiğine... vb. ideolojik, politik, örgütsel konulara kadar her konuda bir şeyler sıralanır. Şubelerde, kuşku ve güvensizlik yaratmak isteyen sorgucu işkencecilerin yerini, hapishanelerde başkaları alır.

Bu kadar da değil; ideolojik, politik temeliniz sağlam değilse veya okumuyor öğrenmiyorsak, burjuva ideologlarından ve hatta bireyciliği kutsayan beş para etmez köşe yazarlarından etkilenmek bile söz konusudur. 12 Eylül

koşullarında tek tek devrimcilerden öte örgütleri sarıp sarmalamıştır reformist, uzlaşmacı ve teslimiyetçi düşünceler. Kısacası, devrimci bir tutsak gibi düşünmek ve böyle yaşamakla, yalnızlık duygusu tamamen birbirinin karıştıdır. Terside doğrudur. Yalnızlık düşüncesinin yaşamına etki yapmaya başladığı bir tutsak, örgütlü ilişkiler içinde olsa da, özünde uzaklaşma başlamış demektir.

Böylesi bir olumsuzluğu yaşamamak için neler yapmalıyız? Nasıl yaşamalıyız?

Tecrit koşullarında da olsak, her şeyden önce tüm olumsuzluk ve olanaksızlıklara rağmen emek harcamalı, üretmeliyiz. Üretmek için harcanan emek hiç bir zaman boşa gitmez. Öncelikle kişinin kendini yenilemesini ve gelişmesini getirecektir. Ürünümüzü başkalarıyla paylaşmasak bile üretmekten vazgeçilmemeli. Yine koşulları zorlayarak ideolojik, politik eksikliklerimizi giderecek, yeni bilgiler öğrenmemizi sağlayacak çalışmalar içinde olmalı, okumalıyız. 12 Eylül'ün Özel Tiplerinde haftalık yazı yazılıyor, belli yazılar dolaştırılıp düşünceler alınıyordu. Dergi çalışmaları da peşinden geldi tabii.

Günlük yaşamın disipline edilmesi, programlanması gerekmektedir. Kuşkusuz, tecrit durumunu ve hapishanenin kendi işleyişini dikkate alan bir program olmalı. Öncelikle ise, üç kişiliklerde hücre içinde ve çevre hücrelerde ve bloktaki genel işleyişi aksatan değil ona olumluluk ve hız katacak şekilde düşünülmelidir yaşamımız. Yine yatma, kalkma, uyku saatlerimiz olabildiğince düzenli olmalıdır. Hücre yaşamının fiziki yıpratıcılığını, hareketsizliğini bir miktar da olsa giderebilmek için koşullara ve sağlığımıza uygun spor yapmalıyız. Spor yapamıyorsa en azından günlük egzersizler yapılmalıdır.

Hücremiz temiz olmalı. Bu hem fiziki sağlığımız, hem de günlük faaliyetlerimiz için gereklidir. Fiziki engelli değilsek ve koşullar mevcutsa duvarları, pencereleri, yerleri pislik içinde, tavanlarından örümcek ağlarının sarktığı bir hücrenin iyice yaşanmaz, iç karartıcı olacağı açıktır. Öy-

lesi ortamlarda yaşamak dışarıdan gelen bir alışkanlık değilse, mutlaka demeyeceğim ama genellikle, kişi devrimci coşkusunu, yaşam sevincini yitirmiş ya da yitirmek üzeredir, diye düşünüyorum. Geçmişten gelen alışkanlık ise, mutlaka terkedilmelidir.

Sorunuzu cevaplarken F tiplerindeki tecritin oligarşiye sunduğu olanakların kimilerini sıralamıştım. Açıktır ki, o olanakları tamamen yok edemesek bile olabildiğince işlevsiz hale getirmek bizlerin yaratıcılığına, çabasına bağlıdır. Örneğin, her türden fiili saldırılara ve yine aşağılayıcı uygulamalara mutlak karşı çıkılmalıdır. Fiziki olarak şubelerdeki gibi herşeyi yapabilirler ama önemli olan kabul etmemektir. Kabul edilmediğinde yapılan değil, yapan aşağılanmış demektir. Vücudumuzun kobay olarak kullanılmaması için rahatsızlıklarımızın tedavisinde verilen ilaçlar bilinçli kullanılmalıdır.

Tecriti aşmanın yolu, öncelikle örgütlü olduğunun bilinciyle düşünmek ve yaşamaktır. İhtiyaçların tesbiti de bu yönde olacağı için yaratıcılığımız mutlaka bir gedik bulacaktır. Paylaşmanın, birlikte üretmenin, varolan koşullarda azamisini yapabilmek hedefimiz olmalıdır. Anma, kutlama ve protestolarımızdan "koşullar uygun değil" diyerek vazgeçmemeli, olanaklar ölçüsünde moral değerlerimiz sahiplenilmelidir.

Sonuç olarak, bugün geçmişin deney, tecrübe ve birikimleriyle, bilinciyle hareket edildiği içindir ki, 19 Aralık sonrası getirildiğimiz F tipi hücrelerinde, örgüt iradesi, disiplini ve diğer bizi biz yapan özelliklerimiz yokedilememiştir. Oligarşi beklediğini bulamamış, amacına ulaşamamıştır... Bu yanılla kazanan tutsaklar olmuştur.

Daha olumsuz koşullar da dayatılabilir. ÇİK gündemdedir. Sonuç değişmeyecektir, çünkü devrimci iradenin neleri altettiğinin pek çok örneği yaşandı beş yıllık süreçte. Ölüm orucu direnişçilerinin iradeleriyle başardıklarını örnek aldığımızda, alt edemeyeceğimiz uygulama yoktur. Örgütlü, bilinçli, geleceği görerek yaşamak, bizi geliştire-

cektir, diye düşünüyorum. Tek de tutulsak hücrelerde yalnız değiliz. Çünkü halkımızın umudunun, geleceğinin bizlerde olduğunu, başta şehitlerimiz olmak üzere yoldaşlarımızın yanımızda olduğunu biliyoruz.

Tecrit, egemenlerin elinde halkları teslim almak için güçlü bir araçtır

Tecritin ideolojik boyutuna ilişkin ne söyleyeceksiniz?

Gelinen aşamada politikayla ilgisi olan hemen herkes tutsaklara uygulanan tecritin amacının onlarla sınırlı olmadığı ve halkın tüm kesimlerini içine aldığı konusunda birleşmektedirler. Oligarşinin hemen her kademedeki etkili ve yetkilileri de söyledikleriyle bu gerçeği ifade etmektedirler. Örneğin Ulucanlar ve 19 Aralık dahil pek çok katliam ve katliam amaçlı saldırının gerçekleştiği koşullarda, Başbakan olan Bülent Ecevit'in şu sözleri bunun itirafıdır: *"IMF politikalarının uygulanabilmesi için hapishaneler sorununun çözülmesi gerekir."* Siyasi hayatında Başbakanlık, Cumhurbaşkanlığı yapan Süleyman Demirel'in, 19 Aralık sonrası, 'Hapishaneler sorunu'nun hemen her MGK'nın değişmeyen gündemlerinden olduğunu söylemesi de pek çok şeyi ifade etmektedir.

IMF politikalarının uygulanmasıyla tutsakların direkt ne bağı olabilir ki? Ya da "hapishaneler sorunu"nın Milli Güvenlik" ile ne alakası var ki, değişmez gündem olsun? Yine demokrasi, insan hakları demagogileriyle oligarşiden tavizler koparmayı temel politikalarından biri olarak kullanan AB, neden F tipleri için trilyonlarca lira ekonomik destek dahil hiç bir desteği esirgemesin ki? Soruları ve örnekleri çoğaltmak mümkün.

Hem Ecevit, hem MGK üyeleri, hem de AB ülkeleri için hapishaneler, yani devrimci tutsaklar önemlidir. Önemlidir, çünkü tutsaklar halk için önemlidir. Çünkü tutsaklar halkın içinden çıkmış, halka öncülük eden, halkın bağımsızlık, özgürlük, adalet özlemidir. Gelecek umududur...

Halkın örgütlü gücüdür. Bu gerçeği en iyi bilen de, halkı iliklerine kadar sömüren, bununla da yetinmeyip, sömürülerinin sürgit devam etmesini isteyen, bu amaçla stratejiler, taktikler belirleyen, uygulayan egemen sınıflardır. Halka yönelik yeni her saldırı öncesinde birincil hedef, hep halkın örgütlü güçleri ve moral değerleri olmuştur. Halkın ve devrimcilerin, yurtseverlerin en temel moral değerlerinden biri olan tutsaklar ise, egemenlerin hapishanelerinde her zaman saldırıya açıktırlar. Halka, devrimcilere gözdağı vermek, terörize etmek istenildiğinde, tutsaklar "uygun" hedef olmuştur. Egemenler bilirler ki, tutsaklar direnme dinamiklerini yitirip teslim alındıklarında, devrimci örgütler ve halkta da moral yitimi yaşanacaktır.

12 Eylül cuntasının tüm hazırlıklarını tamamlayan Genelkurmay, Ağustos 1980'de kendince pilot olarak seçtiği Davutpaşa, Mamak ve Diyarbakır sıkıyönetim hapishanelerine operasyon çekmiştir. 12 Eylül cuntası öncesinde tutsaklara saldırı ile hem halka gözdağı vermek istemişlerdir, hem tutsakların direnişini kırmak, teslim almaktır amaçları. Temel hedef, tutsaklardan başlayarak halkı teslim almaktır. Aynı politika cunta döneminde ve cuntanın icraatlarının devamcısı sivil hükümetlerce de sürdürüldü. TTE'nin 1988'de, hücre hapishanelerin 1991 ve 1996'da tekrar tekrar gündeme getirilmesinin nedeni, herşeye rağmen devrimci tutsakların teslim alınamayışıdır.

1980'li yılların ikinci yarısından sonra sessizliğin bozulması, sosyalist ülkelerde karşı-devrimler gerçekleşirken, Türkiye'de sosyalizmi canlarıyla savunanların hiç eksik olmayışları, oligarşinin ve emperyalizmin planlarını uygulamasının önündeki en ciddi engellerden biri olmuştur. İşte bu nedenlerle 1990'lı yıllarda tutsaklara yönelik katliam amaçlı saldırılar, katliamlar hiç eksik olmamıştır. Bu yıllarda oligarşi, cuntanın göze alamadığı katliamlara imza atmıştır. Çünkü tutsaklar tüm yapılanlara rağmen yeri gelmiş fiili direnişleriyle, açlık grevleriyle, barikatlarla, ölüm oruçlarıyla direnmesini bilmişlerdir. Kısacası her koşulda bedel ödemekte çekincesiz davranarak, haklarını

almasını bilmişlerdir. Emperyalizm ve işbirlikçisi oligarşi nezdinde ise halka "kötü örnek" olmuşlardır. Onlara gereken ise; inançlarından, düşüncelerinden vazgeçmiş, düzene hizmet eden "iyi örnekler"dir. Özlemleri budur. Tıpkı 12 Eylül koşullarında teslim aldıkları tutsakları TV'lerden, burjuva basından teşhir ettikleri gibi; "işte güvendiğiniz, peşinden gittiğiniz, umut bağladıklarınızın hali" diyebilmeyi herşeyden çok istemektedirler. TTE giymiş, askeri nizamda yürüyüş ve spor yapan, bayrak törenlerinde hazırola selam duran, duruşmalarda "nizami" oturan, sivil faşistlerle karıştır-barıştır usulü "kardeş kardeş" yaşayan, kısacası hiç bir iddiası kalmamış, düşünleştirilmiş kişilikler haline getirmektir. Ve böylesi kişilikleri toplumun içine salarak toplumu daha da kirletmektir hedefleri...

Sonuç olarak emperyalizm ve işbirlikçileri tecriti sadece tutsaklara uygulamıyor. Toplumun tüm kesimlerine uyguluyor. Birbirlerinden yalıtarak, her birini dar alanda teslim almak istiyor. Çıkarları ortak ve hatta aynı olan kesimleri olabildiğince bölüp parçalamak, güçten düşürmek istiyor. Bu kadar da değil, emperyalizmin ve işbirlikçilerinin çıkarlarına zarar veren örgütlere karşı listeler oluşturup tecrit uyguluyor. Ülkelere karşı uyguluyorlar tecriti. Tecritle boyun eğdiremediklerini güçten düşürerek, "zamanı geldi" dediklerinde de Afganistan'da, Irak'ta olduğu gibi işgal edebiliyorlar. Ya da Küba'ya yaptıkları gibi on yıllara yayılan ambargo ile teslimiyete zorluyorlar. Kısacası tecrit, egemenlerin elinde halkları teslim almak için güçlü bir araçtır. Bu aracı işlevsiz hale getirmek ise halktan yana olduğunu söyleyen herkesin birincil görevidir. Daha çok ve daha büyük bedeller ödememek için yapılması gereken, tecriti uygulayanlarla uzlaşmak, "ara çözümler"e, "statüler"e gerilemek değil cepheden karşı koymaktır. Tıpkı DHKP-C Davası Tutsaklarının beşinci yılında da sürdürdükleri direniş gibi...

Ercan Kartal Tecriti Değerlendiriyor

Ercan Kartal'ın F tipleri ve tecrite ilişkin değerlendirmeleri ve 19 Aralık 2000 tarihinden bu yana tutulduğu tek kişilik hücrelerinde yaşadıkları, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi'ne verdiği 8 Aralık 2004 tarihli dilekçeden özetlenmiştir.

Ercan Kartal, Eylül 1994'te tutuklandı. İstanbul DGM tarafından iki kez müebbet hapis verildi. Ayrıca, hapishanelerdeki direnişler, mahkemelere verdiği dilekçeler gibi pek çok nedenden dolayı hakkında sayısız dava mevcut.

19 Aralık 2000 hapishaneler katliamında Bayrampaşa Hapishanesi'ndeydi. Burjuva basın, oligarşinin hedef gösterdiği tutsaklardan biriydi. Vahşetin ortasından, yoldaşlarıyla birlikte, direnişin onuruyla başı dik çıktı.

Katliam sonrası götürüldüğü Edirne F Tipi Hapishanesi'nde, götürüldüğü zamandan bu yana tek kişilik hücrede, çevrede bulunan bütün hücreler de boşaltılmış vaziyette tutuluyor. Mahkemeler tarafından verilmiş böyle bir karar olmamasına karşın, tecrit içinde tecrit koşullarında yaşatılıyor.

İşkenceli ölüm olan hücrelerde, yaşamın her anı irade çatışmasıdır

Tarihler 19 Aralık 2000'i gösterdiğinde, sabahın alacakaranlığında Türkiye tarihinin en kanlı hapishaneler operasyonu başlatıldı. 20 hapishaneye gerçekleştirilen katliam operasyonunun sonucunda; 28 devrimci tutsak katledildi, yüzlercesi yaralandı. Helikopterlerin, itfaiye araçlarının, büyük iş makinalarının da kullanıldığı katliam operasyonları sonrasında, devrimci tutsaklar hem operasyonun yapıldığı hapishanelerde, hem de F tiplerine girişte Emniyet Müdürlüklerinin işkencehanelerini aratmayacak işkencelerden geçirildiler... F tipleri girişlerinde "teslim oluyor musun" denilerek en aşağılık işkenceler yapılmıştır. Kimi direnişçilere tecavüz, taciz vb. her türden iğrençlikte sınır tanınmamıştır. Ama devrimci tutsaklar onursuzluğun işkenceleri yaptıranlara, yapanlara ait olduğunun bilinciyle hareket etmişlerdir. Değil teslim olmak, direniş azimleri ve kararlılıkları artmıştır. Direnişimizin "örgüt baskısı"yla sürdürüldüğünün demagojisini yapan ve direnişçilerin F tiplerine konularak ihaneti seçecekleri, böyle-

ce direnişin bitirileceğini düşünenler bir kez daha yanıldıklarını görmüşlerdir. Devrimci tutsaklar Ölüm Orucuna destek için Süresiz Açlık Grevi'ne başlarken, Yeni Ölüm Orucu ekipleriyle direnişi güçlendirmişlerdir...

Katliam operasyonları sonrasında işkencelerden geçirilen devrimci tutsaklar ve Ölüm Orucu Direnişçileri'ni tek ve üç kişilik hücrelere koymakla yetinmediler, fiziki ve psikolojik işkenceye, yasaklara devam edildi.

Zafer bizimdir, direnişçilerindir...

Oligarşi, katliamla F tiplerini açarak, devrimci tutsakları tek ve üç kişilik hücrelere atarak sonuç alacağını, amacına ulaşacağını hesaplamış, ancak devrimci irade ve direniş karşısında bu hesabı tutmamıştır.

Katliamın peşisıra dipçik darbeleri altında, ellerimiz kelepçelenerek tek tek ring araçlarına bindirildik. Ring aracında birbirinden bağımsız bölümlere altışarlı gruplar halinde yerleştirildik. Kelepçeler kemiklere oturtulmuş, ellerimizi hareket ettirmek mümkün değildi. İşkence devam ediyordu... Bayrampaşa Hapishanesi'nden ring araçları hareket etmeye başladığında sloganlarımızı haykırmaya başladık; "Devrim Şehitleri Ölümsüzdür, Şehitlerimizin Hesabını Sorduk Soracağız, Yaşasın Ölüm Orucu Direnişimiz, Yaşasın Bayrampaşa Direnişimiz"... Hemen herkes yaralı olduğu halde hiç bir ihtiyacımız karşılanmadan Edirne F Tipi Hapishanesi'ne getirildik. Tek tek idare binasına almaya başladılar. İdare binasından slogan sesleri geliyordu; "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek"... Bu, bir direniş sloganıydı, idare binasına tek tek götürülen arkadaşlarımıza işkence yapıyordu.

Uzun bir bekleyişten sonra ring aracından jandarmalar tarafından alındım. Jandarma koridorundan hakaret ve tekmeler eşliğinde idare binasına sokularak, kayıt işlemlerinin yapıldığı odaya alındım. Resmi ve sivil işkencecilerin de bulunduğu bir odaydı burası. Saldırı kesintisiz de-

vam ediyordu. "Artık herşey bitti" havasını solutmaya çalışıyorlardı. Hayır! Bu havayı solumayacaktık. Daha bir kaç saat önce ayrıldığımız Bayrampaşa Hapishanesinde bıraktığımız şehitlerimize sözümüz vardı; Zafere kadar direnecektik. Fırat'ımızın, Aşur'umuzun, Mustafa'mızın, Ali'mizin, Cengiz'imizin... gözleri üzerimizdeydi...

Kayıt işlemi bittikten sonra diğer bir odaya alındım. Tehdit ve saldırı altında saç ve sakalımı kesmeye çalıştılar. Kesmeye çalıştılar diyorum, çünkü saç ve sakalımın büyük bölümünü yolarak kestiler. Tamamlayamadıkları saç ve sakal kesiminden sonra bir başka odaya sokuldum. Kalabalık asker, sivil grubu vardı. Soyunmamı istediklerinde, kesin bir dille reddettim. Tekme tokatla saldırarak, el ve ayaklarımdan tutarak üzerimdeki giysileri çıkardılar... F tiplerinde artık hemen her gün defalarca işkencecilerin yüzüne çarpacak bir öfke, bir tavır olacaktı; "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek" sloganı. İşkenceli "arama" işlemi tamamlayan işkenceciler, hücrelerin bulunduğu koridora sürükleyerek götürdüler. "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek" sloganını atmaya devam ettim. Ağzımı kapatmaya çalışarak, saldırarak hücreye atıldılar.

Boyun atkım dahil bir kısım giysim arama odasında bırakılmıştı. Atkımı, bayan yoldaşlarımızdan diri diri yakılarak katledilen Özlem örmüştü. Günler sonra, şehit düştüğünü öğrendiğimde atkı ve diğer giysilerimi geri almak için suç duyurusunda bulunup, tarafıma verilmesini istedim. Ne giysi ne de atkı olmadığını resmi olarak bildirdiler. Özellikle atkıma el koymalarına üzülmüştüm.

İşkenceci gardiyanlar tarafından tek kişilik bir hücreye atıldım. Operasyon öncesi almış olduğumuz karar gereğince; ölüm orucu direnişimize destek amaçlı Süresiz Açlık Grevi'nde idim. Ana koridordan slogan sesleri geliyordu. Sloganlar, işkence eşliğinde hücrelere götürülen devrimci tutsaklar tarafından haykırılıyordu. Oligarşi; devrimci tutsakların katliamla, işkencelerden geçirilerek atıldıkları F tipi hücrelerde ilk anlarından itibaren hiç bir dayatmayı kabul etmediklerine tanık oluyordu... Katliam ope-

rasyonunu, F tipi hücrelerde de hiç ara vermeksizin sürdürdüler, tutsakların iradesini kırmaya, korkutmaya, sindirmeye, teslim almaya çalışıyordu. Ölecektik ama asla teslim olmayacaktık.

F tiplerine, katliam öncesi seçilerek yerleştirilen ve genellikle kişiliksiz, faşist politikaları sürdürecektik işkenceci ekipler "görev" başındaydı. Daha tutsaklarla ilk karşılaşmalarında; devrimci iradenin gücü karşısında çaresizlikleri ve boş hayalleriyle başbaşa kalmışlardı. Kuşkusuz bu durum; fiili, psikolojik, ideolojik saldırılarından vazgeçecekleri anlamına gelmiyordu.

24 saat yüksek sesli müzik işkencesi

İşkenceden geçirilerek atıldığım tek kişilik hücrede ilk saatlerim... Direnerek gelmenin morali ve coşkusu yüksek... Tek bir yoldaşımızı dahi teslim alamadılar. Diğer hapishanelerdeki operasyonların ne durumda olduğu, şehitlerimizin olmasının kaçınılmaz olduğu, kaç kişi, kimler... bunları düşünüyorum. Henüz cevabını bilmediğim ne kadar çok soru var. Ya, Bayrampaşa Hapishanesindeki bayan yoldaşlarımız, henüz hiç bir bilgimiz yok. Katliam operasyonunun başladığı saate gidiyorum... Acele etmeden, yavaş yavaş düşünmeye çalışıyorum. Operasyonu en kısa zamanda tamamlamak için gelmişler ve hapishaneyi tam bir kan gölüne çevirmişlerdi. Her türlü silahı kullanarak tam bir katliam gerçekleştirmişlerdi.

Nöbetçi yoldaşlarımızın "Yaşasın Devrimci Halk Kurtuluş Partisi Cephesi" sloganları ile koşuşlar uyandırıldı. Sabaha karşı atılan bu sloganlarla katliam operasyonunun başladığını anladık. Böyle belirlemiştik... Ana maltada kurşun altında kurulan ilk barikat, Fırat'ımızın feda eylemine hazırlığı, onu sımsıkı kucaklayarak yolcu edişimiz, şehitliğini tutsak kitlesine duyurmamız, atılan sloganlar... Kurşun ve bomba altında ilk barikatın gerisine ikinci barikat... Bayan yoldaşlarımızın bulunduğu koğuşa nasıl ulaşabileceğimiz üzerine düşünüyoruz, düşünüyoruz, düşün-

nüyoruz. Yok! Arada özel timler var... Kahroluyoruz. Yüreğimizin, beynimizin yarısı orada... Bayan yoldaşlarımızın sesini duyabiliriz umuduyla arada bir susuyoruz. Bomba, kurşun, helikopter ve iş makinelerinin sesi var sadece... Operasyonun ilk anında vurulan yoldaşlarımızı havadar ve kurşun almayan yerlere taşımamız, sağlıkçılarımızın yaptığı ilk müdahaleler... Bir anda ana koridorda kurmaya çalıştığımız 3. barikat, diğer tarafta 2. feda eylemine hazırlanan Aşur'umuz... İkinci feda eylemi için anons yapılıyor. Aşur'umuzu sımsıkı kucaklayarak uğurluyoruz.... 13 ve 14 No'lu koğuşların havalandırmasında Aşur, alev topu, iki kolu havada zafer işareti yapıyor, haykırıyor "Mahir Hüseyin Ulaş Kurtuluşa Kadar Savaş", "Yaşasın Tam Bağımsız Türkiye"... 4. ve 5. barikatlarımızı kurduğumuz anlar. Aramızda sadece barikatlar var. Ayak bastığımız yer vatan. Vatanımızı milim milim koruyacağız... Kurşun ve bombalar üzerimize yağdırılıyor. Açıktayız... 15 ve 16 No'lu koğuşların merdiven boşluğuna çekiliyoruz, koğuş kapılarının arkasına barikat kuruyoruz. Kısa bir veda konuşması... Geride kalacak olanlara, partimize, halkımıza bırakılan veda konuşmaları bunlar... Koğuş kapısındaki barikatları sağlamlaştırmaya çalışıyoruz. Üzerimize çatı ve koğuş mazgallarından, koğuş kapılarından uzun namlulu silahlarla ateş ediyorlar. Barikatların bir işlevi yok. Bedenimizi, kafamızı, kolumuzu, elimizi gördüğü an tarıyorlar... Daha önceden belirlediğimiz gibi artık havalandırmaya çıkacak ve halaya duracağız. Öleceksek böyle, göğsümüzü açarak öleceğiz... Yaralılarımızı alarak aynı anda 15 ve 16 No'lu koğuşların havalandırma kapılarını açıp çıkıyor ve halay kuruyoruz, büyük bir coşkuyla tek bir ağızdan haykırıyormuşcasına, "halkımızın gelini"ni söyleyerek dönüyoruz. Yaralılarımız halay halkamızın orta yerinde, bizi izliyorlar, coşku ve moralleri yüksek. Başuçlarında iki zeybeğimiz diz kırıyor, kollarını bir kartal kanadı gibi açarak kalkıyor, dönüyor... Namluların ucunda, bir meydan okuma bu; "vurun ulan, ben ölmem" demek... Ve üzerimize yağın kurşun ve bombalar... yere dü-

şenlerimiz... Kan gölüne dönecek olan 15. koğuşa 2. kez çekilişimiz, Mustafa'mızı, Ali'mizi, Cengiz'imizi ölümsüzlüğe uğurlayışımız... Ve hemen herkesin kurşun, şarapnel yarası aldığı, kan gölüne dönen bu son mevziimizden şehitlerimizi, yaralılarımızı alarak havalandırmaya çıkışımız... Namlular, tehditler altında, sağlıkçılarımızın yaralılarımıza ilk müdahaleleri yapması, akan kanları durdurmaya çalışması... Ağır yaralı arkadaşlarımızın sayısı fazla, kan kaybediyorlar... Yaralı tutsakları dolaşarak moral veren yoldaşlar... Şehitlerimizi yanyana dizdik. Alınlarından öpüyoruz, alınları kızıl bantlı... Ve yüzleri, direngen ve umutlu... Namlular üzerimizde. Dört bir yandan üzerimize çevrili yüzlerce namlu. Namluları doğrultanların elleri yok, yüzleri yok.... İnsan değiller... Sadece deliklerden, karanlık dehlizlerden üzerimize doğrulttukları namluları var... "Vurun ulan" diyoruz. Amerikan uşakları, işbirlikçi vatan hainleri "ya vurun ya da indirin namlularınızı"... Şehitlerimizin başucunda saygı duruşu yapıyor sloganlarımızı atıyoruz... Önce yaralılarımızı -durumları ağır olanlardan başlayarak- sağlık görevlilerine teslim ediyoruz... Ve şehitlerimizi, sloganlarla uğurluyoruz... Zamanı... Biliyoruz, birazdan bizi birbirimizden koparacaklar. Bu bir fiziki ayrılık olacak. Sadece bu... Duyguda, düşüncede, inançta, kararlılıkta, direnişte, bizi biz yapan tüm değerlerde daha da bir bütün olacağımızı biliyoruz. Öfkeyi, inancı, kinimizi, iki tarafı keskin bıçak gibi bilemek zamanı olduğunu da... Sloganlarımızla havalandırmadan açılan kapıdan toplu olarak çıkıyoruz...

Diğer hapishanelerde yapılan operasyonların sonuçlarını, şehitlerimizin isimlerini günler sonra öğrenebildik. Uzun bir süre, hücrelere tek bir gazete dahi verilmedi. Havalandırma kapılarımız açılmadı. Tüm bu günler içerisinde kağıt, kalem gibi, en temel ihtiyaçlarımız karşılanmadı. Henüz inşaatı tamamlanmadan atıldığımız hücrelerde kaloriferler yanmıyordu, kantin kurulmamıştı. Katliam operasyonu ile ilgili suç duyurularımızı, günler sonra çatı ve duvarlar üzerinden yollanarak hücreleri dolaşan bir tü-

kenmez kalemle yazabildim.

İlk günden itibaren koridora, havalandırmalara ve 3'lü hücrelere yerleştirilen hoparlörlerden (Süper FM kanalından) yüksek sesli "müzik!" yayını yapıldı. Kapı döverek, gardiyanları çağırarak kesmelerini istememe rağmen, 24 saat yüksek sesli müzik yayınına devam edildi. Tekli hücrelerdeki hoparlörler havalandırmada bulunmaktaydı. Şehitlerimiz vardı. Kuşkusuz halkın değerlerine düşman olan işkenceciler için bu bir şey ifade etmezdi. Havalandırmanın kapısı açıldığı gün kapı üzerinde bulunan hoparlörün kablolarını kestim. (Çözüm olmadı, koridordaki hoparlörden devam ediyordu). Bir kaç saat sonra Müdür, 2. Müdür ve bir grup gardiyan hücreme gelerek hoparlörün kablolarını kesmem nedeniyle tehdit ettiler. Kaldığım hücreden "daha kötü" hücreler olduğunu oraya götürecekleri tehdidinde bulundular. "Kötü" hücrelerinin nasıl bir hücre olduğunu çok geçmeden öğrendik. Dört duvarı, zemini ve tavanı özel bir döşeme ile sese karşı izole edilen, havalandırması olmayan işkence hücresiydi burası.

Kaldığım hücre, özel bir hücre

F tipi hücre hapisaneler tek ve üç kişilik hücreler olarak, yine diğer tüm alanlar "tecrit etme" esasına göre planlanarak inşa edilmiş. Tek kişilik hücreler 5x2 metredir. Tuvalet bölümü aynı zamanda banyo yapmak için de kullanılmakta ve bu alanın içindedir. Hücre içerisinde birer adet; ranza, masa, sandalya, dolap bulunmaktadır. Oturmak uzanmak dışında hareket, volta alanı yoktur. Üç kişilik hücreler alt-üst olmak üzere iki kattır. Üç kişiliklerde kalanlar, tek kişilik hücrelere götürülme, kişinin kendi iradesi dışında, değiştirilme tehdidiyle karşı karşıyadır. Bu uygulama genellikle ölüm orucu direnişçileriyle, "yönetici" konumunda gördükleri tutsaklar üzerinde uygulanmaktadır. Başlı başına işkence aracı olarak düşünülmektedir. Bu gibi uygulamalar tutsakların haberleşme, dayanışma ağını bozma amaçlı olarak halen sürüyor. Amaç;

sindirmek, yıldırım, tutsakların çok zor koşullarda, fiziki tecrit duvarlarını aşarak yarattıkları örgütlülüklerini, haberleşme, dayanışma ve yardımlaşmalarını kesintiye uğratmak, birlikteliklerini bozmaktır... Planlı ve sistematik olarak hâlâ uygulanan bir politikadır. Devrimci tutsaklar iradeleriyle, yaratıcılıklarıyla bu politikayı boşa çıkarmayı başarmıştır. Tecrit içinde tecrit uygulaması olan bu politika, Ölüm Orucu Direnişçilerimizin ve yönetici yoldaşlarımızın iradesini kırmak bir yana coşku, moral, direnme kararlılığı ve yaratıcılıklarının daha da büyümesinin zeminini olmuştur.

Kaldığım hücre, A Blok'ta tekli hücrelerin bulunduğu ara koridorun girişindeydi. Havalandırma tek kişilik olup, 4x4 (adımla) genişliğindeydi. Havalandırmam derin bir kuyuyu andırmakta, güneş almamaktaydı. Hücremin ana koridora taraf olan duvarına bitişik olarak, gardiyanların kullandığı oda bulunmaktaydı. Özel olarak konulduğum bu hücre, tecrit içinde tecrit özelliğinin yanı sıra dinleme, gözetleme, denetlemeye de açık bir hücreydi. Aynı özelliklere sahip olan ve C Blok'ta bulunan diğer hücrede ise yoldaşımız Şadi Özbolat tutulmaktaydı... (Bir süre sonra Kandıra 1 No'lu F tipi Hapishanesi'ne sürgün edildi).

Hücre No'su "A Tek 15" olan bu hücrede iki yıl boyunca kesintisiz, işkence koşullarında kaldım. Hücre tam bir işkencehaneye dönüştürüldü. Periyodik hücre aramalarının dışında, gardiyanlar, kimi zaman askerlerle birlikte sık sık yapılan aramalarla hücrem talan edildi. Bitişikte bulunan gardiyan odasında açık tutulan sifon sesiyle uykusuz bırakıldım. Bu bildiğimiz normal sifon sesi değildi. Şiddetli bir gürültü yapmaktaydı. Bununla birlikte tekli hücrelerin üzerinde işlik alanları bulunmakta. İşlikler faaliyette olduğu günlerde, gün boyu işlikte çalıştırılan makinelerin gürültüsü alt katta tekli hücrelerde bulunan tutsakları ciddi boyutta rahatsız etmekteydi. Uzun süreli, 2, 3 gün süren şiddetli, kafamın bütününe yayılan ağrılar yaşadım. Kulaklarımdan rahatsızlandım. Kulaklarımda geçici duyma kısıtlılığı -gözlere yayılan- sonrasında ise sağ kula-

ğımda 24 saat kesilmeyen yüksek bir ses ortaya çıktı. Bu ses kalıcı hale geldi. Halen devam etmektedir. Hapishane reviri ve Edirne Tıp Fakültesi'nde yapılan kontrollerde, önce "Sorebilo Vasküler" teşhisi, sonrasında ise "kronik tinnatus" teşhisi konuldu... Yine hücre koşullarından kaynaklı farklı sağlık sorunları yaşadım. Bunlardan biri de "Akciğer enfeksiyonu" ydu...

Tüm bu süreç boyunca yapmış olduğum suç duyurularına "Takipsizlik Kararı" verildi. Öyle ki, kulağımla ilgili kullanmam gereken Gtimisin isimli kulak damlasını belirledikleri sayıda kulağıma damlatabilmem için bir arkadaş ihtiyacım bulunmaktaydı. Bu sorun yine tekli hücrelerde yerim değiştirilerek aynı, iki hücrenin kullandığı havalandırmayı kullanabileceğim bir arkadaşım ile çözülebilecekti. Bu yönde vermiş olduğum dilekçe idare ve savcılık tarafından reddedildi. İşkence açık şekilde resmi olarak onaylanıyor, sahipleniliyordu. Yine bu süreçte geçirmiş olduğum akciğer enfeksiyonu, hareketlerimi kısıtlamaktaydı. Eğilip kalkmakta, nefes almakta sorun yaşadığım günlerdi.

Aradan geçen 4 yıla rağmen halen tek kişilik hücrede, tecrit içinde tecrit koşullarında bulunmaktayım. Kenar hücrelerin boş tutulmasıyla da yetinilmedi, arka koridor hücreleri de boşaltılarak yoldaşlarımla, diğer devrimci tutuklarla haberleşmem engellenmeye çalışıldı. Bu politika halen sürdürülmektedir.

Üçlü hücrelere yoldaşlarımla yanına geçme talebim, Adalet Bakanlığı'nın "tekli hücrelerde kalacak" kararı gerekçe gösterilerek reddedildi. Son iki yıldır, iradem dışında periyodik olarak, 4-5 ayda, kimi zaman daha kısa sürede, yine tek kişilik olmak üzere, yerim değiştirilmekte. Amaç, eziyet etmenin yanında, yoldaşlarımla haberleşmemi engellemek, dayanışma, birlikte ve örgütlü davranma, yaşama anlayışımızı engellemek. Kuşkusuz bunu ancak fiziki engellerle yapabilmektedirler. Biz duyguda, düşüncede, davranışta ve yaşamın bütününde nerede olursak olalım, arada ne kadar mesafe olursa olsun tek bir

beyin gibiyiz. Bu beyni yok etmek, bozmak mümkün değildir. Bugüne kadar da bunu başaramadılar. Başaramazlar. Faşizmin çabaları boştu. Hemen her seferinde yoldaşlarıma ulaşmanın, örgütlü hareket etmenin bir yöntemini buldum. Devrimci iradenin çözüm bulamayacağı, alt edemeyeceği hiç bir engel yoktur. Partimiz, büyük Ölüm Orucu Direnişimizin şehitleri bize bunu öğretti.

Havalandırma kapılarının açılmasıyla, örgütlülüklerimiz ete kemiğe bürünüyor

Hücreye atıldıktan günler sonra havalandırma kapılarımız, çok düzenli olmamakla birlikte açılmaya başlandı. Havalandırmaya çıkmaya başlamamızla birlikte, bloklarla, hücrelerle haberleşebilmenin ilk adımlarını attık. Haberleşme araçlarımız; sesimizin ulaşabileceği hücrelere yüksek sesle seslenmemiz ve biraz da acemice yapılmış toplanımızdı... Top yapmak için malzeme sorunumuz vardı. Henüz gazeteler içeri verilmediği için gazete hamurundan top yapmak mümkün değildi. Açlık Grevinde olduğumuz için ekmek içi de yoktu. İlk toplanımız sabun ve giysi parçalarından yapıldı. Not paketlerimizi bağladığımız toplanımızı çatılara takmadan göndermek gerekiyordu. Ancak, mimari olarak hücre ve havalandırmaların yerlerini, ölçülerini, çatıların yapılarını tam anlamış değildik. Üçlü hücreler bu noktada biraz daha avantajlıydı. 2. katlarından çatıyı görebiliyorlardı. Sonuçta; deneme yanılmalarla ilk günlerin acemiliklerini hızla aştık. İlk yazıştıklarımız, yaralı halde hücrelere atılan yoldaşlarımız ve ölüm orucu direnişçilerimizdi... Faşizmin katliam operasyonlarıyla işkenceden geçirerek F tiplerine attıkları devrimci tutsaklara karşı hücrelerde de fiili, psikolojik baskı ve saldırı, devrimci tutsakların iradesini kıramamış, aksine direnme kararlılıkları artmıştı. Gelen giden toplan; coşku, moral, bağlılık, kararlılık, inanç, sevgi taşıyordu hücrelerden hücrelere... Partimizin, biz devrimcilere güvenen halkımızın güvenlerini boşa çıkarmamıştık.

19 Aralık katliamıyla, işkenceli ölüm hücreleriyle amaçlanan, örgütlülüklerimizi tasfiye etme, bireycileştirme ve teslim almaktı. Buna izin vermeyeceğimizi, örgütlenme hakkımızın gaspedilmesini kabullenmeyeceğimizi, teslim olmaksızın ölüme göstermiştik... F tipi hücrelerde daha ilk andan itibaren hücre içi ve hücreler arası yaşamımızı yeniden örgütlemenin adımlarını attık. Bu adımları daha ileri taşıyacaktık; komitelerimizi kurduk, yedek komiteleri oluşturduk. Yaşamımızda boşluk olmayacaktı. Örgütlülüğümüz kesintisiz sürdürülecekti...

Kazanan, örgütlenme hakkımızı korumadaki ısrarımız oldu

Örgütlü olmak, örgütlü davranmak F tipi hücre hapisanelerde en büyük suçtur. Tüm fiili, ideolojik, psikolojik saldırı ve yaptırımların amacı da bu yöndedir. Devrimci kişiliği öldürerek, yerine; düşünmeyen, sorgulamayan, itiraz etmeyen, haklarını aramayan, koşulsuz itaat eden kişilikler yaratmak hedeflenmektedir. Devrimci tutsaklar olarak buna izin veremezdik. Vermedik. Büyük Ölüm Orucu Direnişimizi 20 Ekim 2000'den günümüze çok ağır bedellere rağmen kararlılıkla sürdürmemiz, direnme ve örgütlenme hakkımıza, devrimci kimliğimize sahip çıkmamız bunun en büyük kanıtıdır. Ölecektik ama asla teslim olmayacaktık. Dost da, düşman da buna tanıktır. Tek başımıza da kalsak iktidar bilinciyle, devrim inancımızla, devrimci sorumluluklarımızla, Marksist-Leninist çizgiden bir milim dahi sapmayacağımız bilinmelidir. Değil 5 yıl, 25 yıl da sürse direnecek, örgütlenme hakkımızın gaspına izin vermeyecek, tecrit politikasını boşa çıkaracağız.

Hücrelerde haberleşmenin araçlarını yaratmak, örgütlü hale getirmek, şekillendirmek önemliydi. Bunun ilk adımlarını atmanın coşkusu görülmeye değerdi. Direnişçilerimizle, yoldaşlarımızla, salla ilişkilerimizi düzenledik. Bloklar arası sloganlarımızı ortaklaştırdık. Yaptırımlara, saldırılara karşı alınacak tavırlar, tartışmalar sonucu ortak

kararlar haline getirildi. Direnişçilerimizin sağlık durumları düzenli takip edildi, mektup, ziyaret bilgileri dolaşıma sokularak, gelişmelerden tüm tutsak kitlesi haberdar edildi. Anma, kutlama günleri belirlendi, tüm tutsak kitlesinin katkısı ve katılımı ile gerçekleşti. İhtiyaçları olan (giysi vd. temel ihtiyaçlar) tutsaklar belirlenip, duvarlar, çatılar aşılarda yardımlaşma ve dayanışmanın, örgütlü yaşamının gerekleri yerine getirildi.

Komün yaşamı, devrimci yaşamın kendisiydi. Örgütlü yaşamdı. Fiziki engeller aşılarda, zorluklar altedilerek komün yaşamı oluşturuldu. Paylaşmanın, dayanışmanın en güzel örnekleri yaşandı. Komün kültürümüze yenileri eklendi. Paylaşmanın, dayanışmanın, örgütlü yaşamın önünde hücre duvarları, çatılar engel olamazdı. Komün yaşamı sadece maddi yaşamın paylaşımı değildi kuşkusuz. Yaşamımızın bütününe içine almaktaydı. Faşizm, örgütlü yaşamı kurmamızı, sürdürmemizi engellemek için çatılara silahlı askerler yerleştirdi. Namluların altında komün yaşamımızı sürdürdük. Çatılardan askerler indirildi. Oligarşi, hiç bir kural tanımayan saldırılarına yenilerini ekledi. Ölüm orucu direnişçilerini, yönetici olarak gördükleri tutsakları, dayatmaları kabul etmeyen tutsakları tek kişilik hücrelere atma tehdidiyle, sık sık yer değişiklikleriyle, fiili, psikolojik saldırılarla yıldırmaya çalıştı. Tam bir irade çatışmasıydı yaşanan. Günün 24 saatinde süren bu çatışmadan devrimci tutsaklar hep daha güçlü çıktı. Değil tek başımıza olmak, bir bidonun içine de kapatılsak, son nefesimize kadar örgüt gibi düşünür, o bidonun içinde örgütlü yaşar, örgüt oluruz. Direniş içinde geride bıraktığımız 4 yıl buna tanıktır.

**Örgütlü olmanın, direnmenin, düşünmenin
en temel çalışmalarından birisi: Üretim**

Daha ilk aşamada üretime gereken önemi vermeye çalıştık. Bunlardan biri yayın faaliyetiydi. Yayın çıkarma yönündeki düşüncemizi tüm yoldaşlarımızın katılımını

sağlayarak şekillendirdik. "Özgür Tutsak Bülteni" adında bir dergi çıkardık. Toplam 6 sayı, 1 özel sayı. Sürgünler ve tahliyeler sonrası yayına ara vermek durumunda kaldık. Şimdi ise, direnişimizin 5. yılına girdiğimiz 20 Ekim 2004 günü "Feşmekan" isimli mizah dergimizin ilk sayısını çıkardık.

Anma ve kutlama gibi özel günlerde, günün anlamına ilişkin kapsamlı yazılar yazıldı, dolaşıma konularak tüm tutsakların okuması sağlandı. Anma, kutlama programlarının dışında uzun bir dönem moral geceleri düzenlendi. Tüm devrimci tutsakların katılımı sağlandı.

Tutsaklar sadece kendi sorunlarına ilgili kalmamış, tutsaklık koşullarında bir yandan tecrite karşı Büyük Ölüm Orucu Direnişini kararlılıkla sürdürürken, direnişin sadece bir hapishane direnişi olmadığının bilinciyle dünyadaki, ülkemizdeki tüm gelişmeleri yakından takip etmiş, tavır belirlemiştir... Oligarşinin halka, ilerici güçlere saldırılarına sessiz kalmadığı gibi enternasyonalist görevlerini de yerine getirmiştir. Dünya halklarının emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı sürdürdüğü direnişi; sloganlarıyla, açıklamalarıyla desteklemiştir. Kuşkusuz ki, direnişimiz dünya halklarının emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı direnişlerinin bir parçası olmasının ötesinde, en ön saflarında yer almaktadır. Emperyalizmin saldırılarını, katliamlarını, Afganistan Irak işgallerini, İsrail siyonizminin Filistin halkına yönelik katliamlarını sloganlarımızla, açıklamalarımızla protesto ettik. Direnişimiz, direnenlerin direnişiydi. Bu bilinçle, direnen halkların kazanacağına olan inancımızı hep büyüttük.

Hücrede işkence ve ölüm

Ölüm Orucu Direnişçisi Tuncay Günel, kaldığı hücrede 2. Müdür ve bir grup işkenceci gardiyan tarafından dövülerek katledilmiştir. Bu konuda yapmış olduğumuz suç duyuruları "takipsizlik kararı" ile sonuçlanmıştır.

Hemen herşey işkence aracı...

Sayımlar hep ama hep sindirmenin, yıldırmanın, işkence ve teslim almanın aracı olarak kullanılmış ve kullanılmaktadır. Devrimci tutsakların, F tiplerine getirildikleri gün işkence odalarında ortaya koydukları devrimci tutumlarını atıldıkları hücrelerde kararlılıkla sürdürmeleri, Ölüm Orucu Direnişimizin yanısıra tüm tutsak kitlesinin Süresiz Açlık Grevi'nde olması, teslim alma politikalarına ve bu yöndeki saldırılara güçlü bir darbe vermişti. İlk günlerin şaşkınlığını üzerinden atan işkenceciler, yaptırım ve yasaklara, hak gasplarına, fiili işkencelerini de eklediler. Ayakta sayım alma dayatmasına direnen tutsaklara saldırdılar. Bir süre sonra, boyun eğmeyen tutsaklar karşısında geri adım atmak zorunda kaldılar ve sayımlar otu- rularak verildi.

Sayımlar bir arama havasında olmaktadır. Hücre içini gözle tarama, kapıyı, tuvaleti kontrol etme... İdare, bir yanı-yla her sayımı arama yaparak almaktadır. Bu uygulama sabah akşam günde iki kez olmak üzere hâlâ devam etmektedir. Yine anma, kutlama günlerimizde sayımlara kalabalık gelerek gözdağı vermeye çalışmaktadırlar. Genel periyodik aramaların dışında, sık sık nokta hücre ara- maları yapılıyor. Kaldığım tek kişilik hücre, genel arama- ların dışında kimi dönemler haftada en az bir kez arama adı altında talan edildi. Çayın, tuzun birbirine karıştırıldığı, yatağın yırtıldığı aramalar yapılmıştır. Yazılarıma, notları- ma, ilaçlarıma el konulmuştur. Özellikle ilk iki yıl bu uy- gulamalarla sistemli şekilde karşı karşıya kaldım. Hücre- me giren çıkan herşeyin sayıldığı, denetim altında verildi- ği düşünüldüğünde, aramanın amacı açıktır. Yapmış oldu- ğum tüm suç duyurularına ise, "takipsizlik kararı" verildi.

Tek kişilik hücremde yapılan ilk aramada ayakkabı aramasını kabul etmediğim için gardiyan ve askerlerin saldırısına uğradım. Yine değişik tarihlerde yapılan ara- malarda tutsaklar; "yüzünü duvara dön", "ayaklarını aç" gibi onur kırıcı yaptırımları, aşağılamaları reddettikleri için

saldırıya uğramışlardır. Bu dönem boyunca hücrelerden yükselen "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek" sloganı hiç susmamıştır.

Saldırı hedeflendiğinde gerekçe çoktur. İşkenceciler hemen herşeyi saldırının gerekçesi yapar. Hücreden alınmak istenen gazete arşivinin verilmemesi, iki üç günlük gazetelere, yayınlara el konulmak istenmesine itiraz etmemiz, duvarda asılı olan resmin indirilmek istenmesine itiraz, ilaçlara el konulmasına engel olmak vs. vs...

Ziyaret, revir, adliye, hastane, mahkeme için hücre çıkış ve dönüşlerinde birden fazla üst araması, gayri ahlaki ve onur kırıcı şekilde yapılmaktadır. Hücre çıkışında başlayıp hapisane çıkışında biten arama sayısı toplam 4'dür (1'i x-ray cihazı ile yapılmaktadır). Dönüşte de toplam 4 arama yapılmaktadır. Bu onur kırıcı aramaları ve ayakkabı aramasını protesto ettiğimiz için, 4 yıldır ayakkabı giymemekteyiz. Bu taciz eden, onur kırıcı aramadan sonra, tutsak nereye götürülecekse, gardiyanlar kollarından tutarak götürmekteydi. Özellikle kişiliksiz, yaptığı onursuz işten keyif alan gardiyanlar bu işi tam bir işkenceye dönüştürüyordu. Kuşkusuz bu işten hoşnut olmayan gardiyanların olduğunu da belirtmeliyim. Sonuç olarak tutsaklara yönelik tüm politikalar merkezi olarak belirlenmekte, gardiyanlar bunu bir biçimiyle uygulamaktadır. Bu koşullarda henüz kişiliğini kaybetmemiş olanlar bu faşist uygulamalarla içiçe kişiliğini ne zamana kadar koruyabilecekler? Kola girme uygulaması ilk 2 yıl uygulandıktan sonra kaldırıldı. Ancak hapisane dışında -mahkeme vb.- bu uygulama hâlâ devam etmektedir.

Tecrit sadece hücrede değil, hücre dışında da en katı haliyle uygulanmaktadır. Koridorlara kameralar yerleştirilmiştir. Ziyaret, revir, mahkeme gibi yerlere çıkarılan tutsaklar, koridorda bir başka tutsakla karşılaşmayacak şekilde götürülüp getirilmektedir. Bazen rastlantı bir karşılaşma olduğunda, tutsaklardan birinin yüzü duvara döndürülüp etrafı gardiyanlar tarafından kuşatılarak diğer tutsağı görmesi ve konuşması engellenmekte, selamlaşma-

ya dahi müdahale edilmektedir. Tutsaklar bu uygulamaya fiili tutum alarak uymamaktadır.

Mahkeme, hastane, adliye sevkleri hücreli ring aracıyla yapılmaktadır. Aynı davadan yargılanan tutsaklar dahi hücreli ringin ayrı bölümlerinde sevk edilmektedir. 2001 yılında İstanbul'daki duruşmalarına hücreli ringle tek götürülmemin yanısıra ellerim kelepçelendiği gibi, ikinci bir zincirle araca zincirlendim. İtirazlarım sonucu 2. zincir uygulamasına sonraki sevklerimde son verildi. Tuvalet ihtiyacını karşılamak için, kelepçeler açılmamaktadır. Bu koşullarda tuvalet ihtiyacını gidermenin mümkün olmadığı açıktır. Kelepçeler açılmadığı için tuvalete çıkmayan ve ihtiyaçlarını gideremeyen tutsaklar için bu durum tam bir işkenceye dönüşmektedir.

Aile, avukat ziyaretleri de tecrit esasına göre düzenlenmiştir. Aile ziyaret gün ve saatleri aynı gün değil haftanın değişik gün ve saatlerinde yapılacak şekilde düzenlenmektedir. Ailelerin birbirinden tecrit edilmesi amaçlanmaktadır. F tipleri il merkezlerine uzak yerlerde inşa edilmiştir. Ailelerimizin ekonomik durumlarının yoksulluk, açlık sınırında olduğu, uzak yerlerden geldikleri düşünüldüğünde, ailelerin ekonomik ve diğer konularda dayanışma içinde olmalarını önlemek için ziyaret gün ve saatlerinin ayrı olmasını eklediğimizde; haftada 1 saat olan görüş hakkının fiilen gaspedildiği görülecektir.

Sorunlar bu kadar da değil; ziyaret görüşleri kapalı kabinlerde, telefon aracılığı ile yapılmakta olup idare tarafından dinlenmektedir. Bu ise, tutsağın hapisshanede yaşadığı sorunları dile getirmesi durumunda, görüşmenin kesilmesi anlamına gelmektedir. Arada ses geçirmez cam bulunduğu için görüşme fiilen bitmektedir.

Ailelerin ziyaret giriş ve çıkışlarında yaşadıkları sorunlar ise tam bir işkencedir. Birbirinden tecrit edilmiş olan aileler, onur kırıcı gayri ahlaki onlarca kural ve yaptırıma uymaya zorlanır. İtiraz durumunda ise ziyaret hakkı gaspedilir.

Avukat görüşü ve savunma hakkı yok denecek oranda kısıtlanılmıştır. Avukata çıkarken, savunma için en temel ihtiyaçlar olan kalem, kağıt, belge, dosya almanıza izin verilmez. Yine sigara, selpak vb. kısacası yanınıza hiç bir şey alamazsınız. Yasaktır. Yanınıza almak istediğiniz savunma belgesi vb. olursa, "incelenmek" üzere idare tarafından el konur. Size geri, zamanında teslim edilmez. Avukatınızla yapmış olduğunuz görüşme dinlenir. Avukatınızla savunma içerikli bir alışveriş yapmak, dosya üzerinde konuşup tartışma, aynı davadan yargılandığımız tutsaklarla bir araya gelme, savunma hazırlama koşulları yoktur. Bu koşullar altında, avukat görüşü yapıldığı ve savunma hakkının olduğu iddia edilemez.

Mahkemeler de tecrit politikasının bir parçasıdır. Yargılandığım davalara yönelik hazırlayacağım savunma için mahkemeden talep ettiğim savunma araçlarının -dosya, belge, kitaplar, daktilo- hapishaneye verilmesini mahkeme reddetmiştir.

Avukatlarımızın giriş çıkışlarında yaşadıkları sorunlar, ailelerimizin karşılaştığı uygulama ve yaptırımlardan farksızdır. Bununla da bitmez, devrimci tutsakların davalarını alma, takip etme, ziyaretlerine gelme; tehdit edilmelerine, gözaltına alınmalarına, haklarında komplo davaları açılmasına kadar götürülür. Yıldırılmaya, sindirilmeye çalışılırlar.

Hastane, mahkeme sevkleri de farklı değildir. Daha hücre kapısından alındığımızda onlarca yaptırım ve yasakla karşılaşırsınız. Hastane, mahkeme sevklerinin gün ve saatleri önceden bildirilmez. Gardiyan hücre kapısına gelir; "Hazırlan mahkemeye gidiyorsun", "Hazırlan hastaneye gidiyorsun" der. "Hazırlanma" süresi yoktur. Gardiyan kapıda bekletmeden çıkacaksınız. Edirne Adliyesindeki duruşmalarımızın hiç birinin gün ve saati önceden tarafımıza bildirilmedi. Savunma hazırlamak bir yana, hangi duruşma için götürüldüğümüzü ancak duruşma salonunda öğrenebilmekteyiz. Savunma hakkını yok sayan bu uygulamanın düzeltilmesi için, gerek mahkeme salonunda, ge-

rekse suç duyurularıyla belirtmemize rağmen hiç bir sonuç alamadık.

İdareyle tek iletişim aracı, dilekçe

Hapishane işleyişi tamamen dilekçeye dayandırılmıştır. Dilekçeler, konusuna göre haftanın belirlenmiş günleri sabah sayımında alınır. Örneğin kantin dilekçesini haftada bir gün, Pazartesi vermek durumundasın. Gazete almak için Cuma günü dilekçe vereceksin. Belirlenen günler dışında dilekçe kabul edilmez.

Hemen herşeyi dilekçe ile istemek zorunluluğu konulmuştur. Öyle ki, çok basit bir konuda dahi, örneğin; hücre iraden dışında değiştirilmiştir ve atıldığı hücrenin elektriği kesilmiş durumdadır, elektriğin açılması için dilekçe verilmesi gerekmektedir, aksi taktirde açılmaz. İdarenin kendi işi olan konularda dahi "derdini" dilekçe ile anlat dayatması söz konusudur. Örneğin; yaklaşık bir ay kadar önce tekli hücrelerde havalandırmaya açılan kapının dış kısmına büyük demir sürgüler takıldı. Ve o günden sonra, takılan bu sürgüleri elle açamayan gardiyan, tekmelerle açmaktadır. Sabahları, tekmelerle açılan kapı gürültüsüyle uyandırılmam üzerine gardiyanlarla tartışma ve gerginlik yaşanmaktaydı. Aldığım cevap, "derdini idareye dilekçe ile anlat" olmuştur. Sürgüyü takan idaredir ve sonunu da bilmektedir oysa.

Dilekçede "arz ederim", "saygılarımla" ifadelerinin kullanılması dayatılarak, tutsakların idareyi amiri gibi kabul edilmesi istenmiştir. Devrimci tutsaklar bu uygulamayı kabul etmemiştir. Bu süreçte, bu ifadeleri kullanmadığımız için dilekçeler alınmamış, kantin dahil ihtiyaçlarımız karşılanmamıştır. Tutsakların tavrı sonucu bu dayatmadan vazgeçilmiştir.

Tutsak hücrede acil bir sağlık sorunu ile yüzyüze kaldığında (Tekli hücrelerde acil bir sağlık sorunu olduğunda hücreden sesini duyurması, gardiyanları çağırması müm-

kün değildir.), revire çıkarılmak için kendi el yazısıyla dilekçe vermek zorunluluğu ile karşı karşıya bırakılmıştır. Gardiyanlar tarafından alınan dilekçe, idareye götürülecek, onaylanıp işleme konulacaktır. Bu aşamadan sonra, ne zaman revire çıkarılacağın tamamen idare ve revir doktorunun keyfiyetine bağlıdır. O an ciddi bir sağlık sorunun olabileceğinin hiç bir önemi yoktur.

Revir doktoru Murat Akın, Edirne F Tipi'ndeki tecrit koşullarından kaynaklı sağlık sorunlarının fiili sorumlularından birisidir. Tecrit politikalarının uygulanmasındaki sorumluluğunun yanında, fiili saldırıların, işkencenin sorumluluğunu da işkencecilerle paylaşmıştır. Saldırıları sonrası tutsakların revire çıkarak tedavi olmaları ve rapor almaları engellenmiştir. Örneğin, işkence sonrası tedavi olmak ve rapor almak için revire çıkmak isteyen yoldaşımız Sadık Çelik saatlerce hücrede bekletilmiştir. Bununla yetinmeyen doktor Murat, daha sonra revire çıkan arkadaşımızı tedavi etmek ve işkence izlerini tespit etmek yerine, pervasız bir biçimde "İşkence için çağrıldığımı bilseydim, gelmezdim" diyebilmiştir.

A. Tek.15 No'lu hücrede 2 yıl boyunca işkence koşullarında kaldığımı belirtmiştim. Hücreme bitişik olarak bulunan gardiyan odasında gece yarıları 03:00, 04:00'da açık bırakılan sifonun şiddetli sesinin kulaklarımda yarattığı sorunun ortaya çıkması sonucu revire çıktım. Revir doktoru kulağımdaki sorunları tespit etti, ilaçlar yazdı. Kendisine; öncelikle kulak rahatsızlığıma neden olan koşulların üzerinde durması gerektiğini, tedaviden sonuç almanın buna bağlı olduğunu belirttim. Muayene yerinde bulunan gardiyanlar da, sifon gürültüsünün rahatsız edici olduğunu belirttiler, ki doktor da çok iyi bilmektedir. Sonuç olarak bu anlatımların karşısında, meslek ahlakını yitirmiş olan doktor Murat'tan aldığım cevap; *"sifon sesini ölçerim, gürültü 80 desibel altındaysa zarar olmaz"* şeklinde olmuştur.

Yemek dahil tüm alışverişler, 24 saat kapalı tutulan hücre kapısının alt kısmında -bel hizasında- bulunan maz-

gal deliğinden yapılmaktadır. Mazgal deliğinden eğilmeden birşeyi almak mümkün değildir. 'İhtiyaçları' uzatan görevlilerin yüzünü göremezsin, yalnızca mazgaldan uzanan eli görürsün. Mazgal delikleri, tamamen, tutsağı aşağılamaya dönük olarak düşünülmüştür.

F Tipi Hapishaneler ticarethane mantığıyla işletilmektedir

Paranız yoksa en temel ihtiyaçlarınızı karşılamanız mümkün değildir. Ailelerimizin getirmiş olduğu ihtiyaçlarımız içeri alınmamaktadır. Çorap, iç çamaşırı, havlu, defter, kalem, kağıt vb.leri de buna dahildir. Tüm ihtiyaçlarımızı kantinden para ile almak zorunluluğu ile karşı karşıyayız. Tutsakların ailelerinin ekonomik durumları gözönüne alındığında, hedef daha net anlaşılacaktır. Tecritle yetinmeyen faşizm, tutsağı en temel ihtiyaçlarından yoksun bırakmayı amaçlamaktadır. Paran yoksa kalemin olmayacak, kağıdın olmayacak; yazamayacaksın. Paran yoksa, mektup gönderemeyeceksin.

Elektrik, temizlik malzemeleri, ilaçlar da para ile satılmaktadır. Her ay sonu, o ay hücrede kullanılan elektriğin parasını ödemediğinde elektriğin kesilir. Sabun, deterjan vd. temizlik malzemelerini kantinden para ödeyerek almadığında; banyo yapamaz, bulaşığını, giysilerini yıkamaz, hücreni temizleyemezsin. İlaçlar konusunda da uzun dönem, para ödeyerek ilaçlarımızı alabildik. Yapılan suç duyuruları, itirazlar sonucu bu uygulama kısmen giderilmiş olmakla birlikte sorun tam olarak çözülmemiştir. Keyfiyete bağlı devam etmektedir.

Hapishanenin mimari yapısının tutsakların yardımlaşma, dayanışma olanaklarını engellemeye dönük inşa edildiği düşünüldüğünde, hiç bir olanağın yok demektir. Tutsaklar tüm bu olanaksızlıklara rağmen yıllardır yaratıcılıklarını kullanarak hücreler arası komün yaşamını koruma-ya çalıştı. Havalandırma duvarlarını, hücre çatılarını aşağı-

rak kısmen de olsa ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyorlar. Faşizm yardımlaşmaya, dayanışmaya, örgütlenmeye düşmandır. Yakın günlerde, tutsakların hücreler arası yardımlaşma ve dayanışmasını tamamen ortadan kaldırmak için havalandırma duvarlarını ve çatı kenarlarını jiletli ve dikenli tellerle çevirerek yükselttiler.

Tutsaklar adına gönderilen paralara idare tarafından el konulmaktadır. Tutsakların paraları kullanılmaktadır. Bununla birlikte; hesaplarından kesilen paraları tutsak denetleyememektedir. Bu yönde yapmış olduğumuz suç duyurularının sonuçları tarafımıza bildirilmemiştir. Kantinden aldığımız gıda vd. malzemeleri denetleme olanağımız ortadan kaldırılmıştır. Hücre mazgallarından uzatılan malzemelerin kalitesini, gramajının tam olup olmadığını anlamamız mümkün değildir. Bozuk, ürük yiyecekler satılabilmektedir.

İşliklerde alıştırma proğramı adli tutuklu ve hükümlüler için uygulanmaktadır. Çok düşük ücretlerle çalışmaya zorlanan adli tutuklu ve hükümlüler, gerçek anlamda "ücretli köle" durumundadırlar. Yeni İnfaz Yasasında, bu uygulamalar yasal düzenleme haline getiriliyor.

Hücreler tutsakların sağlığında ciddi tahribatlar yaratmıştır

19 Aralık katliam operasyonu sonrası işkencelerden geçirilerek hücrelere atılan tutsakların hemen hepsinde yaralanmalar söz konusuydu. Tutsaklar uzun bir dönem kurşun, şarapnel, işkence yaralarıyla birlikte yaşadılar, tedavileri yapılmadı ya da geciktirildi. Bu sağlık sorunlarına, geçen zaman içinde, işkenceli ölüm olan hücrelerde yeni sağlık sorunları eklendi. Fiziki sağlık sorunlarında büyük artış söz konusudur. Ölümlerin yanında kalıcı sağlık sorunları ortaya çıkmıştır. Hücrelerde sağlık sorunu olmayan tek bir tutsak yoktur. Bu sonuç, revir ve hastanelerin hasta kayıt dosyalarında mevcuttur.

Ölümcül sağlık sorunları yaşayan tutsaklar hücrelerde

ölüme terkedilmiş durumdadır. Bulunduğumuz Edirne F tipi hücre hapishanesinde kalmakta olan Ali Osman Köse yoldaşımız, "Yüksek Tansiyon" gibi ağır bir sağlık sorunu olmasına rağmen 4 yıldır tek tutulmaktadır. Bu, ölüme terketmektir. Yaşanacak ani bir rahatsızlık durumunda hiç kimsenin haberi olmayacaktır. Bunu bilen Adalet Bakanlığı'nın, hapishane idaresinin, revir doktorunun niyeti açıktır. Ölümcül hastalıklara sahip olan bir çok tutsak hücrelerde tutulmaktadır. Bu koşullarda tedavi mümkün değildir. Birçok hastalığın nedeni zaten hücrelerdir. Revir, hastane sevkleri zamanında yapılmamaktadır. Hastane sevki bir yana, hapishane revirine çıkmak için dahi haftanın belli günlerini beklemek gerekmektedir. Yakın tarihte hapishane hoparlörlerinden hücrelere yapılan anonstan "acil durumlar dışında revire çıkmak için verilecek dilekçe günleri; pazartesi, çarşamba, cuma günleridir! Acil durumlar dışında diğer günler verilecek dilekçeler kabul edilmeyecektir" denilmiştir. Ayrıca, revir için dilekçeyi sabah sayımında vermemiz gerekmektedir. Anonstan "acil durumda" denilmektedir. Hastalanan, durumunu anlamak için revire çıkmak isteyen tutsak; hastalığının "acil" olup olmadığına nasıl karar verecek? Bu ölüme terketmedir. Örneğin Tekirdağ F Tipi hücrelerinde Salih Sevinel yoldaşımızın katledilmesinde gördük.

Muayene olmada sorunlar yaşandığı gibi, tutsakların tedavi olmasında temel bir öneme sahip olan ilaçların alınmasında da, geçen 4 yıl boyunca hep sorun yaşanmıştır. İlaçlar, paran yoksa verilmemiştir. Kutuları içinde korunaklı olarak değil, açık olarak sağlıksız bir biçimde günlük olarak mazgal deliklerinden tutsağın eline dökülmüştür.

Bir dönem direnişimizi kırmak için, direnişçilerimizin bir talebi olmamasına karşın, zorla müdahale işkencesiyle sakat bırakılarak hapishane kapılarına bırakılan direnişçilerimiz, geline aşamada yeniden tutuklanarak hücrelere atılmışlardır. Tek başlarına ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olan gazilerimizin hücre koşullarında

tedavi olmaları mümkün değildir. İktidar da bunu bilmektedir. Devrimcilere düşmanlığının açık bir göstergesi olan bu tutumunu ısrarla sürdürmektedir.

Hemen her şey "disiplin suçu" gerekçesidir

Yaptırımlara, keyfi ve onur kırıcı uygulamalara tavır almadığımız, reddettiğimiz için disiplin cezaları gündeme gelmektedir. Amaç, tutsağın iradesini kendi kontrolleri altına almaktır. Devrimci tutsaklar buna izin vermemiş, düşüncelerine, siyasi kimliklerine yönelik saldırılara karşı direnmiştir. Bu nedenle mektup, ziyaret, hücre cezaları -zaten hücrelerdeyiz- verilerek tecrit içinde tecrit uygulanmış, kısıntı düzeyindeki haklar da -havalandırma, ziyaret, haberleşme gibi- gaspedilmektedir.

Protesto amaçlı olsun, Büyük Ölüm Orucu Direnişimi zi destek amaçlı olsun yapmış olduğumuz açlık grevleri, direnişçilerimize yazdığımız faksalar, mektuplar, disiplin cezalarına gerekçe yapılmakla kalmamış, adli soruşturmalar açılmıştır.

Tutsakların çatılardan ihtiyaçlarını karşılamaları, haberleşmeleri, dayanışma ve yardımlaşmaları hemen her zaman saldırıya uğramış bu nedenle disiplin cezaları verilmiş, haklarında adli soruşturmalar açılmıştır. Bununla da kalınmamış hücre baskınları yapılarak yoldaşlarımıza saldırılmış, koridorlarda, özel işkence hücresinde işkence yapılmıştır. Ebu Garib hapishanesindeki işkence görüntülerini aratmayan işkencelerle yüzyüze kalmışlardır. Buna yakın tarihteki son örnek A4/11 no'lu hücrede yoldaşlarımıza yönelik saldırıdır.

Yoldaşlarımızın çatı üzerinden yapmış oldukları bir kitap alışverişini kameradan tesbit eden idare; Edirne F tipi hapishane müdürü Emrullah Turan, İl. Müdür ve bir grup gardiyan güruhu hücreye baskın yapmış, biri ölüm orucu direnişinde sakat bırakılan yoldaşımız Bekir Şimşek olmak üzere, saldırılmış, Sadık Çelik yoldaşlarından ko-

parılarak alınmış, koridora çıkarılıp ağzı kapatılmış, boynuna basılmış, dövülerek özel işkence hücrelerine götürülmüş, üzerindeki giysiler yırtılarak soyulmuş ve işkence-den geçirilmiştir. Bununla yetinmeyen işkenceciler aynı zamanda yoldaşlarımıza disiplin cezası vermiştir.

Devrimci tutsaklar, tüm bu saldırılara karşı birlikte tavır almış, sloganlarıyla, suç duyurularıyla saldırıları anında cevaplamışlardır. Tutsakların disiplin cezalarına itirazları, işkenceciler hakkındaki suç duyuruları, "red" ya da "takipsizlik" kararları ile sonuçlanmıştır.

F Tipi Hücre Hapishanelerin DGM'leri; "İnfaz Hakimlikleri" ve "İzleme Kurulları"

Geçen 4 yıl içinde hiç bir kuşkuya yer bırakmayacak bir biçimde açığa çıkan odur ki; hücre gerçeğini gizlemek, kamuoyunu aldatmak için oluşturulan bu iki kurumun tek bir görevi olmuştur; F tipi tecriti, tutsaklara yönelik saldırıları meşrulaştırmak. 'İzleme Kurulları'na seçilenlerin konum ve kişilikleri devrimci tutsaklara bakış açıları daha ilk günlerinde kamuoyuna yansıdı. Yine daha o günlerde bu kurumlara dönük ne söylediysek geçen zaman içinde bunun doğruluğu görüldü.

4 yıldır yaşadığımız işkenceler, hak gaspları ve keyfi-liklere karşı yapmış olduğumuz tüm suç duyuruları, itirazlar, İnfaz Hakimlikleri tarafından istisnasız reddedilmiş, "takipsizlik kararı" ile sonuçlanmıştır. Tutsaklar aleyhine verilen bu kararlarla; hapishane idaresinin tüm saldırılarını onaylamak, meşrulaştırmakla kalınmamış yeni saldırılar böylece teşvik edilmiştir. Öyle ki, cezaevi idaresi tutsaklara yönelik saldırıları, hak gaspları sonrası rahatlıkla "şikayetçiyse, İnfaz Hakimliğine başvuru" diyebilmektedir. Biliyor ki, İnfaz Hakimliği; saldırıların, hak gasplarının parçasıdır, arkasındadır, hukuki kılıftır.

Önceki bölümlerde vermiş olduğumuz, A4/11 nolu hücreye saldırı örneğine dönersek; biri zorla müdahale iş-

kencesiyle sakat bırakılmış olan üç tutsağa saldıran, işkence yapan idare bununla yetinmemiş tutsaklara bir ay "mektup cezası" vermiştir. Tutsaklar uğradıkları işkence için suç duyurusunda bulunmuş, verilen "disiplin cezasına" itiraz etmiştir.

İşte İnfaz Hakimliği'nin kararı:

"1. İnfaz Hakimliği

Esas No: 2004/46

Karar No: 2004/45

Hakim: Hüseyin Cemağil 29851

Başvuru Tarihi: 31.01.2004

(...)

Hükümlü ve tutukluların samimi ve dürüst davranma ve kanun memurlarına mutlak suretle itaat etmek mecburiyetleri olduğu gibi, kurum amir ve memurlarına karşı laubali ve uygunsuz tavır takınmaları ve idarenin bilgisi dışında birbirlerinden birşey alıp vermeleri yasaktır. (Tüzük 125. md. yönetmelik 13 ve 16. md.)

Disiplin kurulunun usulüne uygun olarak yaptığı tahkikat sonuçlarına göre idarenin bilgisi dışında alıp verilen eşyanın tespitine yönelik araştırmada bu belirtilen eyleme dayalı olarak kurum amir ve memurlarına karşı laubali ve uygunsuz tavır takındığı, dürüst ve samimi hareket ve **itaat** edilmediği anlaşılmamasına ve eylem sabit olup Tüzük 125. vd. maddeleri ile iç yönetmeliklerine göre Disiplin Kurulunun Cezasının tesbitinde takdir hak ve serbestisi bulunmasına göre yerinde görülmeyen şikayet başvurusunun reddi gerekir.

04.06.2004"

Ortada bir işkence vardır, direnme hakkına, yardımlaşmaya karşı fiili saldırı vardır. Tutsaklar direnme hakkını kullanmıştır. İnfaz Hakimliği ise, hayır; F tipi tecrit koşullarını kabul edeceksin, itaat edeceksin, teslim olacak-

sın demektedir. Saldırı ve işkenceyi de "usulüne uygun olarak yapılan tahkikat" diye meşrulaştırıyor.

Sonuç olarak; İnfaz Hakimliklerinin işlevi çok açık bir biçimde ortaya çıkmıştır. Tecrit uygulamalarının, F tipi koşullarının parçasıdır. Hukuki alandaki meşrulaştırıcısıdır. Bir anlamda, **F tiplerinin DGM'leri** gibidir.

"İzleme Kurulları"; Devrimci tutsaklar, katliamla, işkencelerden geçirilerek F tipi hücrelere atıldığından bu yana, 4 yıldır İzleme Kurulları'yla görüşmeleri olmamıştır. (Kimi hapishanelerde bunun bir iki istisnası olabilir). Hücrelere girmemişlerdir. Bu kurulların görevleri, işkenceli ölüm olan hücreleri olumlamak ve sorunsuz yerler olarak göstermektir.

Haberleşme, basın-yayın takip etme olanağı mümkün olduğu ölçüde kısıtlanmıştır

En sık yaşadığımız hak gasplarından biri de, haberleşme hakkımıza yönelik olanıdır. Gönderilmeyen mektuplarımızın, verilmeyen ya da sansürlenip verilen mektupların sayısını tutmak mümkün olmamıştır.

"Mektup Okuma Komisyonu" gönderilen ve gelen mektuplarımızda kimi konuları, sözcük ve kavramları ne-redeyse "yasaklar" içerisine almıştır. Örneğin "**Amerikan Emperyalizmi**", "**işbirlikçi**", "**direnış**", "**faşizm**", "**şehit**", "**hücre/tecrit**"... şeklinde yasak listesi uzamaktadır. Yine F tipi koşulları, tecrit, hak gaspları ile ilgili mektuplarımız, "yasak konular" içerisindedir. Bunların neye, hangi yasalara göre belirlendiği belirsizdir, tamamen keyfidir. Bu kapsamdaki mektuplar genellikle "imhasına" kararları verilerek gönderilmemiş veya sansürlenerek gönderilmiştir. Aynı uygulama adımıza gelen mektuplar için de geçerlidir. Mektuplar, taahhütlü, APS'li ise akıbetini öğrenmek mümkündür (genellikle). Tutsaklar yazdıkları mektupları güvenceye almak için normal posta yerine taahhütlü, APS'li gibi daha pahalı olan posta ile göndermek duru-

munda kalmaktadır.

Kitap okuma, basını takip etme olanakları sınırlıdır. Posta ile gelen yayınlarımız yıllarca "içeri verilmesi sakıncalıdır" vb. gerekçelerle verilmemiştir. Yasal olan, toplatma kararı olmayan yayınların nasıl bir "sakıncası" olduğu hiç bir zaman açıklanmamıştır. Tamamen keyfi gerekçelerle bu uygulama sürdürülmüştür. Son bir yıl içerisinde toplatma kararı olmayan yayınların bir kısmını alabilmekteyiz. Bunlar da zamanında değil, bir süre bekletildikten sonra verilmektedir. (Örneğin 2 hafta bekletilmektedir.)

Tutsaklara -hücrelere- 3'er adet kitap verilmekte, bunları iade etmeden yeni bir kitap alamamaktayız. Bu sınırlama ile okuma, araştırma yapma olanakları ortadan kaldırılmıştır. Yargılandığım dava ile ilgili savunma hazırlayabilmek için gerekli olan kitap ve yayınların sınır maksızın hücreme verilmesi talebim reddedilmiştir. İlk yıllarda kimi günlük gazetelerin -Evrensel, Gündem- alınması yasaklanmıştır. Bazı hapishanelerde gazetelerin sansürlenerek hücrelere verildiği kamuoyuna da yansımıştır.

F Tipi hapishanelerde "teslim alma" politikalarının birinci derecede uygulayıcıları olan; psikologlar, sosyologlar, doktorlar

İlk günden bugüne direnişimize, direnişçilerimize saldıran bir konumda olmuşlardır. Tutsakların sorunları, sağlıkları, yaşadıkları hücre koşulları hiç ama hiç konuları olmamıştır. Mesleki alanlarına ve ahlaklarına yabancılaşma, hiçe sayma, bilgilerini sınır tanımaksızın zulmün hizmetine sunma konusunda bir an dahi olsa vazgeçmemişlerdir. Hücre hapishanelerinde tutsakları kişiliksizleştirme, bireycileştirme, itaat ettirme, köleleştirme ve nihayetinde teslim alma politikalarının uygulayıcılarıdır. 24 saat çalışırlar. Ortaya çıkan sonuçları değerlendirir ihtiyaç halinde yeni politikalar belirler, uygularlar. Tutsakların hücrelere yerleştirilmesinden yer değişikliklerine kadar bütün dü-

zenlemelerin planlayıcılarıdır. Kuşkusuz tüm bunları merkezi politikanın bir parçası olarak ele almakta, birim özelinde uygulamaktadırlar. Her tutsak üzerinde ayrı ayrı çalışma programları vardır. Zayıf unsurlar, çeşitli problemler yaşayanlar, aynı hücrede birlikte kaldıklarıyla sorun yaşayan tutsaklar öncelikli hedefleridir. Sık sık hücrelerine giderek, "teslim alma" amaçlı ideolojik, psikolojik çalışma yaparlar. Sorun çözmek değil, devrimciliği öldürmek için çalışırlar.

Ölüm Orucu Direnişçileri de hep öncelikli hedeflerinden olmuştur. Direnişçinin iradesini kırmak için her yola başvurmaktan çekinmemişlerdir. Direnişçiyi, direnişini bırakması için "ikna" çalışmalarını programlı sürdürmekten bir an dahi olsa vazgeçmemişlerdir. Psikolojik, ideolojik saldırılarından sonuç alamadıkları noktada, tehdit, şantaj, fiili saldırıları kullanmaktan geri durmamışlardır. Bu çalışmalarını "en uygun" hücre koşullarında yaparak sonuç alabileceklerini düşünüyor olmalı ki; direnişçiler ihtiyaçlarını bir yardımcı olmaksızın karşılayamayacak durumdayken, tek kişilik hücrelerde tutmuşlardır. Sonuç alamadıkları noktada, bu görevlerini hastanedeki işkenecilere devretmişlerdir.

"Ortak Alanlar" tecritin parçasıdır.

Bu alanları kullanmak tecriti onaylamaktır

F tipi hücre hapishanelerin katliamla açılması ve süren direnişimiz karşısında "Ortak Alanlar" en çok demagojisi yapılan konulardan biri oldu. Hücreleri ve tecriti, buna karşı yapılan Ölüm Orucu Direnişimizi kamuoyunun gündeminden çıkarmak için; F tipi hapishanelerde tecrit olmadığı, "ortak alanlar" olduğu, ama bunun "tutsaklar tarafından kullanılmayarak kendi kendilerini tecrit ettikleri" yalanı çok sık kullanıldı. Bunun hiç bir inandırıcılığının olmadığı daha o günlerde açığa çıktı.

Bu "alan"lar asıl olarak tecrit koşullarını ve hücre ger-

çeğini gizlemek için kurgulanmıştır. Bir ve üç kişilik hücrelerde 24 saat kapalı tutulan tutsakların, haftanın kimi günlerinde bir saatliğine kısmen daha geniş bir alanda 3-4'ünün bir araya getirilmesi, açıktır ki tecritin aynı katılıkta sürdürülmesidir.

Adli tutuklu ve hükümlüler bu alanlara çıkmaktadırlar ve karşılaştıkları uygulamaları anlatmaktadırlar. Aşağılama, onur kırıcı uygulamalar daha hücre çıkışlarında başlamakta, "ortak alan"da sürdürülmekte, hücrelerine dönüşte devam etmektedir. Tüm bu nedenledir ki; adli tutuklu ve hükümlüler zaman içerisinde bu alanlara gitmekten vazgeçmektedirler. Ayrıca belirtmek gerekir ki; bu tecrit alanlarının kullanımı koşullara bağlı olmasının yanında tamamen idarenin keyfiyetine bağlıdır.

Devrimciler, bu tecrit alanlarına çıkmamaktadırlar.

Tutsakların dilekçe hakkı olduğu, koca bir yalandır

Tutsakların, başta tecrit kaynaklı sorunları olmak üzere değişik sorunlara ilişkin yazdıkları dilekçeler ya yerine ulaştırılmamakta veya dilekçenin muhatabı olan kurumlar tarafından hakkımızda soruşturmalar, davalar açılmaktadır. Böylelikle dilekçe hakkımız, fiili olarak "SÜÇ işleme" anlamına gelmektedir. Bir örnek: Adalet Bakanlığına yazmış olduğumuz "Yargı bağımsız değildir" içerikli dilekçemiz hakkında Adalet Bakanlığı, "Cumhuriyeti, devletin askeri kuvvetlerini ve adliyenin manevi şahsiyetini alenen tahkir ve tezyif etmek" suçlamasıyla dava açmıştır. Şu an yargılanmaktayız. Yargının bağımsız olmadığını onlar söylediklerinde sorun yoktu. Biz eleştirilerimizi somut gerekçelere dayandırarak söyleyince; "Adliyenin manevi şahsiyetini alenen tahkir ve tezyif etmek" oldu. 12 Eylül Cuntasının sıkıyönetim mahkemelerinin yargılamalarını eleştirmek ise, "Cumhuriyeti, devletin askeri kuvvetlerini ve adliyenin manevi şahsiyetini alenen tahkir ve tezyif etmek". Susurlukçulara tam da bu yakışır.

Yine Cemil Çiçek, değişik tarihlerde Adalet Bakanlığı'na yazdığımız dilekçelerimizle ilgili, soruşturma ve davalar açtırmıştır. Sonuç olarak "AB uyum yasaları"yla hergün "devrim" yapan AB maskeli faşizm, tutsakların tecrit ve diğer sorunlarıyla ilgili yazdıkları dilekçeleri böyle işleme koymaktadır!!!

Tecritin kendisi şiddettir

Sonuç olarak;

Hücre ve tecritin kendisi şiddeti içermektedir. Tutsağa tek bir tokat atılmamış olsa da, tecrit işkencesi gibi ağır bir şiddet altındadır. Bilinmektedir ki, bu ağır şiddetle tutsağın devrimciliğinin öldürülmesi amaçlanmıştır. Oligarşi bu amacına ulaşmak için tecrit işkencesinin yanında fiili, ideolojik, psikolojik saldırı biçimlerini de yoğun şekilde kullanmaktadır. Sonuç almak istemektedir. Ama başaramamıştır. Tecrit politikası iflas etmiştir. Ancak, "teslim alma" politikasından vazgeçilmemiştir. Yeni İnfaz Yasasında yer alan saldırılar, devrimci tutsakların 4 yıldır yaşadığı F tipi koşullarının kendisidir. Geçen 4 yıla baktığımızda; tutsaklar, tecrit işkencesi karşısında teslim olmak bir yana iradelerini, inançlarını daha da büyötmüşlerdir. Devrimci irade, halkın açığa çıkardığı büyük bir güç, silahtır. Dünnün, bugünün, yarının... sonsuzun en güçlü bilimidir. Bu nedenledir ki emperyalizm ve işbirlikçileri ne tecrit işkencesiyle, ne F tipi koşullarıyla ne de yeni saldırı araçlarıyla bu gerçeği değıştiremeyecektir.

Bazı uygulamalar ve tavrımız

F tipi hapisaneler, bugüne kadar tüzük ve yönetmeliklerle idare edildiğı söylenmesine rağmen, asıl olarak - bugüne dek basına ve kamuoyuna açıklanmayan, hakkında hiç bir bilgi verilmeyen- gizli bir MASTER PLAN çerçevesinde yönetilmektedir. Bunu, Ceza ve Tevkif Genel Müdürlüğü defalarca kez itiraf etmiştir. Adeta "devlet

sırını" gibi saklanan bu Master Plan'ın neleri içerdığı, hapishanelerdeki uygulamalarla bizce deşifre olmuştur. Master Plan'ın amacı, tecriti en ağır biçimde uygulamak, devrimci tutsakların tredman politikalarıyla teslim alınması, kişiliklerinden ve düşüncelerinden soyutlayıp birer insan posası haline getirmektir.

Kimi uygulamalar ve tavrımızı şöyle sıralayabiliriz:

- Onur kırıcı gayri ahlaki yapılan üst araması ve ayak-kabı aramasını protesto etmek amacıyla 4 yıldır, hücre dışında ayakkabı giymemekteyiz. (Mahkeme, revir, ziyaret vd. yerlere gidiş dönüşlerde.)

- Tecritin parçası olan "ortak alan"lara çıkmamaktayız.

- Hapishane kütüphanesini kullanmamaktayız.

- Aile kapalı ve açık görüşlerinde tecrit, hem ailemiz üzerinde hem de tutsaklar üzerinde katı biçimde uygulanmaktadır. Pek çok onur kırıcı uygulama ve dayatma söz-konusudur. Tecrit koşulları ve uygulamalar nedeniyle aylık açık görüşlere çıkmamaktayız. Dini ve Ulusal bayramlar dolayısıyla gerçekleşen açık görüşlere ise çıkmamaktayız. Son dönemde, bu açık görüşlere jandarma girmesi nedeniyle sorunlar yaşamaktayız. Tecrit koşullarında yapılan bu açık görüşlerde en fazla bir-iki tutsağın açık görüş yaptığı tecrit salonunda, tutsak sayısından fazla gardiyan bulundurulduğu halde, jandarma da sokulmaya başlanmıştır. Amaç baskı oluşturmaktır. Bu konuda Adalet Bakanlığı'na gönderdiğimiz dilekçelerde, jandarmanın açık görüş salonuna alınmaması, gardiyan sayısının ise makul sayıda olması, belirtilmiştir. Bakanlık dilekçelerimize cevap vermeyerek sorunu çözmemiştir. En son örneğin; Kandıra 1 Nolu F Tipi Hapishanesi'nde 29 Ekim Bayramı dolayısıyla yapılan açık görüşte, ailelerimize saldırmıştır.

- Tecrit politikasının uygulayıcıları, ideolojik, psikolojik, fiili saldırıların planlayıcıları olan sosyolog, psikologlarla görüşmemekteyiz. İrademiz dışında hücrelerimizde girdiklerinde ise, ideolojik ve psikolojik saldırılarına izin

vermemekteyiz.

- Hücrelerde sayımları oturarak vermektediriz.

- Tecrit, onur kırıcı arama ve uygulamalar, berber oda-sında bulunduğumuz süre içerisinde, gidiş dönüşlerde de sürdürüldüğü için, berbere çıkmamaktayız.

- Telefon görüşmesine çıkmamaktayız. Telefon görüş-mesine gidiş dönüşlerde onur kırıcı aramanın yanısıra, yapılan telefon görüşmeleri idare tarafından hem teknik olarak, hem de tutuklunun yanibaşında bulunan iki gardi-yan tarafından da dinlenmektedir.

- İhtiyaçlarımız için yazmış olduğumuz dilekçelere "arz ederim", "saygılarımla" ifadelerini yazmıyoruz. Basılı fiş-lerde yazılı olan bu ifadeleri karalıyoruz.

Tecritle amaçlanan nedir?

F Tiplerinin niye açıldığı hiç bir örgüt, kişi, kurum için sır değildir. Aynı şey dışarı için de geçerlidir. Yani tecrit et, yalnızlaştır, bencilleştir; teslim al.

F tipleri "hizmete" sokulmadan önce, özellikle de 20 Ekim 2000'de başlayan direnişimiz sonrasında; "5 yıldız-lı otel", "dubleks villalar" olarak tanıtıldı. Plastik masanın üzerine konan plastik çiçeklerle, duş, tuvalet ve lavabola-riyle, "bakın nasıl lüks yaşayacaklar, ama amaçları fark-lı" mizansenle sunuldu. Gizledikleri tecritti.

F tipleri; devrimci tutsakların birlikte yaşam olanakla-rını ortadan kaldırarak paylaşımlarını, dayanışmalarını yok etmek ve birbirlerinden yalıtarak düşüncelerini değiştirmek, inançlarına ihanet etmesini sağlamak ve fiziki ola-rak çürütmek için açılmıştı. Gerçekleri gizlemek için orta-ya attıkları, "AB standartları", "Çağdaş Hapishane Mode-li" gibi kavramları, "İnsan hakları izleme kurulları"yla, "İn-faz hakimlikleri"yle zenginleştirmeyi de unutmadılar. Bun-ların işkencelerin, keyfiliklerin üzerini örtme görevlerini layıkıyla yerine getirdikleri özellikle belirtilmelidir.

Kuşkusuz tecrit politikası devrimci tutsaklarla sınırlı bir saldırı değildir. Tecrit politikası tüm emperyalistlerin ve işbirlikçi iktidarların halklara saldırısının bir parçasıdır. Sömürü, soygun sistemlerinin daha uzun ömürlü olması için de direnme dinamiklerini tamamen köreltip (ideolojik olarak da) köleleştirmeyi amaçlamaktadır. İşte bu nedenle hapishanelerde uygulamaya sokulan F tipi tecrit politikasına toplumun tüm kesimleri karşı çıkmalıdır. Aksi, bugünden adımları atılan F tipi üniversiteler, F tipi çalışma koşulları, tüm ülkeyi ve beyinleri sarıp sarmalayacaktır. Egemen sınıfların, halkları, toplumsal sınıf ve katmanları sömürmesinin yöntem ve araçlarının başında, "böl-parçala-yönet" gelmektedir. 'Destek' grevlerinin yasaklanması, işçinin memura, memurun işçiye veya bir işyerinin diğerine karşı kullanılması, destek amaçlı tüm faaliyetlerin yasaklanması ve daha da kötüsü ve tehlikelisi bunun beyinlere yerleştirilmesidir. Özellikle kendini nasıl tanımlarsa tanımlasın halktan yana olduğunu iddia edenlerin tizlikle üzerinde durmaları gereken nokta burasıdır.

En genelde amaçlanan ise tüm halkları, tıpkı hapishanelerde olduğu gibi tecritte, zor, baskı ve işkence ile teslim alma ve vahşi sömürüdür. Bunun patikteki ifadesi şu şekildedir: emperyalizmin denetimine girmemiş veya emperyalist politikalara zarar veren ülke ve devrimci, yurtsever örgütlerin "terörist" veya "terörizme yardımcı" tanımlamalarıyla tecrit edilmesi. Bununla da kalınmayarak, siyasi, ekonomik, askeri abluka uygulanmasıdır. Bu politikadan sonuç alınamadığında ise, saldırı ve işgal şeklinde olmaktadır. Bugün imparatorluk peşinde koşan ABD emperyalizminin kategorilendirdiği ülkelere karşı, emperyalist sistemin ve işbirlikçilerinin pratikteki tavırları; Balkanlar'da, Afganistan'da, Irak'ta en açık biçimiyle yaşanmış ve yaşanmaktadır.

Ancak emperyalizm devasa ekonomik, teknolojik, askeri üstünlüğüne rağmen halkları teslim alamıyor. Halklar direnmektedir. İsrail siyonizmi karşısında direnen Filistin halkı, işgale direnen Irak halkı, iktidarı ele aldıkları

1960'dan bu yana emperyalistlerin ablukası ve her türden saldırısına rağmen teslim olmayan sosyalist Küba halkı, pek çok ülkede ve ülkemizde her türden saldırıya karşı koyan devrimciler ve yurtseverler, örnektir buna.

DHKP-C davası tutsakları olarak kendi cephemizde, teslimiyet dayatmasına, yani tecrit politikasına karşı bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da izin vermeyeceğiz. Türkiye Devrimci Hareketinin tasfiye edilmesi saldırısı önünde bedenlerimizle barikat olmaya devam edeceğiz. Biz devrimciler halkımızın öncüleri olduğumuz için tutsak edildik. Herbirimiz halkın özlem ve taleplerinin mücadelesini verenlerdik. İşkencelerden geçirildik, DGM'lerde en ağır cezalara çarptırıldık. Hapishanelerde insanca yaşam hakkımıza, düşüncelerimize saldırıldı. İhanet etmemiz istendi, 19-22 Aralık katliamı, silah ve bomba seslerinin yanında "teslim olun" anonslarıyla başladı. Tutsaktık ama, teslim alınamamıştık. Bu kez amaç teslim almaktı. Büyük bedeller ödedik, ödemeye devam ediyoruz, edeceğiz de. Dünyanın Türkiye'sinde direnme hakkımızın yokedilemeyeceğini, inançlarımızdan dönmeyeceğimizi, asla ama asla teslim olmayacağımızı gösterdik.

20 Ekim'den bugüne pek çok şey yaşanmıştır. Emperyalizm ve işbirlikçileri saldırganlıklarını artırırken, direnişimiz, emperyalizm ve işbirlikçilerine karşı direnişin adı olmuştur. Bunun yanında düzenin faşist yüzü açığa çıkarılmıştır. Tarihsel olarak ülkemizdeki sınıflar mücadelesine baktığımızda, oligarşinin tutsakları teslim alma saldırılarının hiç bitmediğini görürüz. Özellikle de 12 Eylül cuntasından bu yana, saldırının daha sistemli hale geldiğini söyleyebiliriz. Temelinde tecrit ve tredmanın olduğu politikanın aracı, kimi zaman yeni hapishanelere sevk ve sürgün oldu, kimi zaman Tek Tip Elbise. E tipleri, özel tipler, F tipleri adıyla tecrite uygun hapishaneler inşa edildi. Arama, firar girişimleri, isyan vb. gerekçelerle, cuntanın göze alamadığı katliamlar gerçekleştirildi. Buca, Ümraniye, Ülucanlar, Diyarbakır ve en son 19-22 Aralık katliamları... Ama her defasında karşısında devrimci tutsakları buldu.

Bugün ülkemizde devrimci mücadele yok edilememişse, herşeye rağmen hapishanelerde devrimci tutsaklar teslim alınamamışsa, daha da ötesi, dışarıda suskunluk yaratıldığı koşullarda dahi tutsaklar direnişleriyle dışarıya ümit olabiliyorlarsa, devrimci tutsakların yarattığı bu direniş geleneği sayesinde. Ve bu onur, en çok da, halkların kurtuluşu için canlarını veren şehitlerimize, gazilerimize aittir. Her direniş, daha önceki direnişlerimizin yarattığı gelenekleri daha bir güçlendirmiş, yenilerini yaratmıştır. Yaratılan değer ve geleneklerin korunmasının biricik yolu vardır, o da direnmek. Ne kadar bedel ödenmesi gerekiyorsa ödemek. Aksi tavır, bugüne kadar bu uğurda canlarını, emeklerini verenlere de ihanettir.

İkinci bir tutsakla görüştürülmedim, yan yana getirilmedim

19 Aralık katliam operasyonundan bu yana Edirne F tipi hücre hapishanesinde tek kişilik hücrede tutulmaktayım. Tek kişilik hücrede 5. yıla girmek üzereyim. Geçen tüm bu zaman içerisinde ikinci bir tutsakla görüştürülmedim, yan yana getirilmedim. Ağır tecrit koşulları altında bulunmaktayım. Edirne F tipi hücrelerde tek başına tutulan diğer tutsak yoldaşımız Ali Osman Köse'dir.

Tecritin kendisine bağlı birçok etkisini sıralamak mümkün. Sanırım ilk sıraya, hücrelerin yarattığı tahribatı, yani sağlık sorunlarını koyabiliriz. En sık rastlanan sağlık sorunlarının başında, kulak ve göz rahatsızlıkları, baş ağrıları, unutkanlık, dikkat dağınıklığı, sese karşı hassaslık gelmektedir. Bağımsız sağlık kurumları tarafından yapılacak bir sağlık taraması, gerçeği tüm boyutlarıyla açığa çıkaracaktır. Bunun farkında olan hükümet bu yönde başvuruda bulunan bağımsız sağlık kurumlarının talebini reddetmektedir. F tipi hücre koşullarını gizlemeye çalışmaktadır. Hücre ve tecrit koşullarını ortadan kaldırmadığımızda, ileriki yıllarda çok daha ağır sağlık sorunlarının yaşa-

nacağı kaçınılmazdır. Hücre koşullarından kaynaklı ölümler daha bugünden yaşanmaktadır. Bu, artacaktır.

Kendime dönecek olursam; tecrit içinde tecrit uygulaması sadece hücrede, ziyarette uygulanmadı. Mahkeme, hastane sevklerinde de uygulanmaktadır. Ring hücreleri tamamen kapalı ve havasızdır. İstanbul'daki duruşmalarıma gidiş gelişlerim işkenceye dönüşmektedir. Ring hücrelerinde saatler süren yolculuktan, mahkemeye alınmak için yine hücreli ring içerisinde saatlerce bekletildikten sonra duruşmaya çıkarılıyorum. Bu koşullarda savunma yapmak ne kadar mümkündür, havasız, içinde hareket etme koşulu bulunmayan ring hücresinde saatlerce süren yolculuk ve bekletilme sonrası duruşma salonuna alınıyorum. Dikkat dağılmış, eklemlerde ortaya çıkan ağrılarla...

Hücrede tek, mahkeme sevklerinde tek, ziyaretlerde tek. Yıllarca bir tek arkadaşınla yanyana olamama, konuşamama, karşılıklı gülememe, okuduğun bir kitap, yazdığın bir yazı üzerine iki laf edememe; bunun insan üzerinde nasıl bir etkisi olur, düşünün. Kuşkusuz, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelemiz düşünüldüğünde, halkımızın acı içindeki yaşamı, işgal altındaki Afganistan, Irak, Filistin halkları düşünüldüğünde, kaldığım hücre koşullarının hiç bir önemi yoktur. Sınıflar mücadelesinin bilincindeyim. Emperyalizm ve ülke gerçeğimizi biliyoruz. Mücadelemizde çok daha ağır koşullarla karşı karşıya kalacağımızı biliyorum. İrademiz güçlü.

Psikolojimizi bozmak, dikkatimizi dağıtmak, irademizi kırmak için hemen herşeyin bir işkence olarak kullanıldığını daha önce ifade ettim. Çok sıradan olan ama çarpıcı birkaç örnek vermek mümkün.

Tutsakların günlük yemek ihtiyaçları, "yemek arabaları"yla dağıtılmaktadır. Yemek arabasını kullanan görevli, hücrelerin bulunduğu ara koridorlarda, koşarak sürmektedir yemek arabasını. Ortaya büyük bir gürültü ve uğultu çıkmaktadır. Bir "yemek arabası"ndan öte, taşlı bir yol-

da sürat yapılarak kullanılan, büyük bir gürültüyle sağa-sola çarpan bir teneke arabasını andırmaktadır. 7-8 ara koridor öteden bu gürültüyü duymaktayız. Bu tarz yemek dağıtmanın mantığı açıktır; tutsağın psikolojisini bozmak. Şunu eklemek gerekir ki, henüz kişiliğini yitirmemiş gardiyanlar da bulunmakta. Bu gardiyanlar nöbetçi olduğu günlerde "özel yemek arabası"nın özelliklerini bildikleri için daha dikkatli kullanmaya çalışmaktadır. Ancak burada sorun; bu uygulamanın bizzat idare tarafından yapıldığıdır. Sifon gürültüsüne değinmiştim. Sifonlara özel bir işlev yüklenerek tasarlandığını düşünüyorum. Tutsakların denetimi dışındaki alanlarda bu işkence yoğun olarak kullanılmaktadır. Kışın, en soğuk günlerde "yakıt yok" denilerek kaloriferlerin yakılmaması ya da ısıtmayacak kadar yakılması, çeşitli kış hastalıklarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Emperyalizm ve oligarşi amacına ulaşamamıştır

Devrimci, yurtsever örgütlerin siyasi çizgileri, kadrolarının, taraftarlarının tavırlarında nasıl belirleyici oluyorsa, tutsaklık koşullarındaki tavırları da örgütlerin siyasi geleceklerinde belirleyici olmaktadır. Çünkü hapishanelerde direnme görevini yerine getir(e)meyenlerin, bu görevlerini dışarıda yerine getirmeleri, halka öncülük edebilmeleri de pek mümkün değildir.

Sorun, oligarşinin hangi araç ve yöntemlerle geleceğinden öte, devrimcilerin, devrimci tutsakların bunları kabul etmeyip püskürtmeyi temel alan mücadeleyi sürdürmelerindedir. Zorluklar, ödenecek bedeller, mücadelenin olmazsa olmazlarıdır. Yerine getirmeyenler kendilerinin "direnış içerisinde" olduklarını iddia etseler de, şu an bulundukları statünün sağlam zemin olmadığı açıktır. Çünkü beyinlerinde yaşadıkları yenilgiyi gören oligarşi, varolan statüyü kabul etmemekte, teslimiyeti dayatmaktadır. Di-

ğer bir ifadeyle orta yol yoktur; ya direniş ya da yenilgi.

Kendine ve halka güven, kararlılık, feda bilinci, vatan ve halk sevgisi, namus, onur, şeref gibi, halkımıza ait olup devrim, sosyalizm mücadelesinde ete kemiğe bürünen pek çok değer, direniş sürecimizde daha da anlamlı kılınmıştır. Kadın erkek, genç yaşlı, evli bekar, çocuklu çocuksuz, kadro sempatizan; büyük ailemiz Ölüm Orucu Direnişimizin asli unsuru olmuşlardır. Sadece hapishanelerde değil, dışarıda da ölüm orucuna yatmışlar, pek çoklarının şaşkın bakışları arasında şehit düşmüşlerdir.

Direniş günlerinde sadece olumlu, güzel şeyler yaşanmadı kuşkusuz. Kahramanlıkların en büyüklerinin yaşandığı günlerde, en iğrenç ihanetler de yaşandı. Ama hoşgörülmediler ve belirleyici olan; direnişin kendisi ve kahraman şehitler oldu.

1990'dan bu yana dünya halklarına dayatılan, ABD emperyalizmine ve işbirlikçi iktidarlara karşı her türden muhalefetin yok edilmesi, susturulması ve bunun ideolojik düzeyde de kabul ettirilmesidir. Emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin böylesine pervasız davranmalarının nedeni, sosyalist ülkelerde gerçekleşen karşı-devrimlerdir. "Tarihin sonu"nu, diğer bir ifadeyle kapitalizmin mutlak zaferini ilan etmiş olmalarıdır. Ülkemiz, bölge ve dünya halkları yeni bir saldırı dalgasıyla karşı karşıyadır. Emperyalist, kapitalist ülkelerde emekçiler, sosyal haklar konusunda sermayenin saldırısıyla karşı karşıyadır. Bu genel saldırıdan ülkemiz halklarının payına düşen oldukça fazladır. Yeni TCK ve İnfaz Yasası da tüm bu saldırıların "hukuksal" dayanağı olacaktır.

Bilinmektedir ki, hak ve özgürlüklerin kazanılması büyük bedeller istemekte ve uzun süreli mücadeleyi gerektirmektedir. Varolanların korunması da bir o kadar bedel istemektedir. Bugün hak ve özgürlüklere yönelik saldırılar tam bir ikiyüzlülükle "AB'ye giriyoruz", "Kopenhag Kriterleri", "Hak ve özgürlüklerde devrim" yalanlarının ardına gizlenerek yapılmaktadır. Hak gaspları ve saldırılar F tip-

lerinde olduğu gibi "AB istiyor" diye, ya da IMF'nin, veya "Nato üyesi olmamızın gerekleri" denilerek yapılmaktadır. İşsizlik, açlık, sefalet, ahlaki yozlaşma zirveye vurmuştur. Karşı konulmadığında daha da yükselecektir. Direnişimiz bu yanıyla önemlidir. İktidar bilinci, her koşulda mücadele etme gibi, iktidar mücadelesi sürdüren bir örgüt için olmazsa olmazlar daha bir ete kemiğe bürünmüş, iddiamız büyümüştür. F tipleri gerçeğini, tecrite karşı mücadeleyi halkın değişik sınıf ve tabakalarının gündemlerine sokma, onların öne çıkan gündemleriyle birleştirme, mücadeleyi yükseltme anlamında başarılanlar, başarılamayanlar da bilinmektedir.

Geldiğimiz noktada, oligarşi ve oligarşiye F tipleriyle devrimci tutsakları teslim alması talimatını veren ABD ve AB emperyalistleri hedeflerine ulaşamamışlardır. Bugünün Türkiye gerçeği ortadadır. Ne devrimci tutsakları teslim alabilmişlerdir ve ne de bunlarla bağlantılı olarak halkı sessizliğe, tepkisizliğe gömebilmişlerdir. Bugün hâlâ "yakalanan huzur barış ortamının bozulmasını isteyenler"den şikayet ediyorlarsa, nedeni ülkemizi "dikensiz gül" bahçesi haline getiremediklerindendir.

20 Temmuz 2004

Tecrit 116. canımızı aldı bugün. Hapishanemizde bulunan Salih SEVİNEL yoldaşımız yaşamını yitirdi. "Yaşamını yitirdi" demek doğru değil aslında. "Yaşamı elinden alındı" ya da "katledildi" demek gerek. Ölüm orucunda değildi. Rahatsızlandı ve gerekli müdahale yapılmayıp, tedavi edilmeyerek ölümüne neden olundu. Olay şöyle geliyor:

Sabah spor yapıyor. Spor sırasında başlıyor ağrıları. Giderek dayanılmaz bir hal alınca, yanında kalan iki arkadaşımız zile basıp gardiyanları çağırıyorlar. Gardiyanlar geliyor ve revire çıkarmak yerine "biz bir haber verelim" deyip gidiyorlar. Haber vereceklermiş(!) Yani orada son anlarını yaşayan biri olsa da hi idarenin prosedürü bu! Onlar da uyguluyor.

Giden gardiyanlar aradan bir süre geçmesine rağmen geri gelmeyince arkadaşlar tekrar zile basıyorlar. Ancak zil çalışmıyor. Çünkü gardiyanlar koridordan çıkarken fişini çekmişler. Bu da gardiyanların özellikle son dönemde sıkça yaptığı bir şey. Nasıl olsa geldiler, ne gerek var bir daha rahatsız edilmelerine(!) Fişi çekersen, senin için ne zaman uygunsa o zaman gidersin. Orada hasta varmış, hayati tehlike varmış, onu ilgilendirmiyor...

F tiplerindeki işleyiş bu. Diyorlar ki; "Ey hücredeki, sen bir hiçsin. Herşey bizim istediğimiz gibi şekillenecek ve tek belirleyici biziz."

Zilin çalışmadığını görünce kapıyı tekmeliyor arkadaşlar. Gardiyanlar ancak ondan sonra geliyorlar ve revire çıkarıyorlar. Daha 5 dakika dolmadan geri getiriyorlar. Revirde sadece şikayeti dinleniyor, ağrısı çok olduğu için bir iğne yapılıyor. (Ya ağrı kesici, ya da kas gevşetici bir iğne). Bir de reçete yazılıp geri gönderiliyor. Reçetede 3 ilaç var. Myadrex ampul, Muscoril ampul, Kuilil draje. Kas gevşetici ilaçlar bunlar.

F tiplerinde muayene klasiği budur. Revirin kapısından girer doktorun karşısındaki koltuğa oturursunuz. Neyin var der, en fazla 5-10 cümle ile anlatırsınız. Ağır bir yara vs. yoksa reçeteyi yazar ve geri dönersiniz. İşte bu muayenenin ortalama süresi 1 dakika bile değildir. Salih yoldaşımızın yaşadığı da bu. Bir

*iğne vuruluyor, eline 3 tane kas gevşetici ilaç verilip, reçetey-
le geri yollanıyor. Rahatsızlığının ne olduğunu anlamaya yö-
nelik bir muayene yok. Hücreesine döndükten sonra aradan 2
saat geçmeden fenalaşıyor, revire yine sorunlar çıkarılarak
götürülüyor ve can veriyor...*

*Öğleden sonra geldi haber. Saat 13.00 civarı. Adliler spora gidip
gelirken "Salih adında birinin revirde öldüğünü" öğrenmişler.
Not yazmışlar arkadaşlara. Öğrenince eli ayağı boşalıyor insa-
nın. Okuduğum üç-dört satır yazı bir uçurumdan aşağı atla-
mışsın da havadan hızla yere doğru iniyorsun hissi veriyor.*

*"Adlilerden not geldi. Salih C. revire çıkarılmış ve orada ölmüş,
diyorlar. Hızla netleştirelim."*

*Yanlış haberdir umarım diyorsun. Gelen ilk isim yanlış. Salih SE-
VİNEL değil, Salih C. diyorlar. Yanımdaki arkadaşlara gidip ko-
nuyu açmak da olmaz. Haber doğru olmayabilir, gereksiz ye-
re telaşlanırlar. Ama bir şekilde sormalı.*

*"Salih dayı revire çıkmış. Nasıl oldu? Hâlâ rahatsızsa geçmiş ol-
suna gelelim."*

*Cevap gelmiyor. Dakikalar geçiyor. Beklemek zor. Seslenerek
komşu hücreye sorduruluyor.*

- Salih dayı nasıl? Revire çıkmış. Geçmiş olsun.

- Ben iyiyim. Revire çıkmadım.

*Üzerimdeki kahredici ağırlık kalkıyor. Kara bulutların güneşin
önünden çekilmesi gibi aydınlanıyor içimiz. Tarifsiz bir mutlu-
luk.*

"Haber yanlış. Salih dayı burada ve revire çıkmamış..."

*Fazla bir zaman geçmeden başka bir arkadaştan haber/not geli-
yor.*

*"Salih abi revire çıkmış ama henüz geri dönmemiş. Sanırım has-
taneye kaldırıldı."*

Lanet olsun! Kahretsin!

*Tam da "yanlış haber" derken, tam da kahreden duygu yerini se-
vince bırakmışken. Demek soyisimler karışmış.*

"Adlilerden bir bilgi geldi. Revire kaldırılan Salih isminde bir si-

yasinin orada yaşamını yitirdiği söyleniyor. Doğru olmayabilir. Yanındaki arkadaşlara bu nedenle açmayalım. Zile basıp niye hâlâ gelmediğini sorsunlar. Israrla cevap istesinler. Lanet olsun, umarım yanlıştır..."

Gelen cevap şu: "Gardiyanlar 'iyi hastaneye kaldırıldı' diyorlar-mış."

"Geçştiren cevap değil, kesin cevap istesinler. 'Biz birşeyler duyduk doğru mu?' desinler..."

Daha "haberleşme topu" havadayken sloganlar karşıladı onu.

- Salih Sevineel Ölüümsüzdür...

Son bir umut, hani belki yanlış haberdir derken ard arda atılan sloganlar yüreklerin üzerine sel gibi akın ediyor. Her uğurlama sarsıyor. Ama bu bir başka oldu. Direnişçilerimizi kulağı-mız kışte bekleyişle gün gün uğurluyorduk. Ama bu öyle olmadı. Ansızın geldi.

19 Eylül 2004

Kitap çalışmamız gecikti. Araya farklı yoğunluklar girdi, arada bir de tecrit boğazımıza sarıldı, biz onun boğazına sarıldık derken Eylül ayını yarılادık.

Bir çok gelişme yaşandı bu arada. 25 Temmuz'da yeni ölüm orucu ekibi yola çıktı. 5 yeni yoldaşımız ölüm orucu bantlarını kuşandılar. 12 Ağustos tarihinde Gültekin Koç Ölüm Orucu ekibinden kalan son direnişçimiz Selami KURNAZ şehit düştü.

Bir mahkeme yolculuğu sırasında karşılaşmıştık. Tıpkı İbrahim ERLER, Nail ÇAVUŞ, Berkan ABATAY, Ümit GÜNGER'le ring yolculuğundaki karşılaşmamız gibi. Bu ayrılıklar ve kavuşmalarda neler hissettiğimizi anlatmak çok zor. Biliyorsun... Bir kaç metre ötede, seninle aynı idealler uğruna ve geride kalanlar saldırılara, baskılara uğramasın, zulme maruz kalmasın diye gün gün ölüyor yoldaşın. Yol-daş... Dolu dolu söyleyebilen için öylesine anlamlı ve belki de yüreğinin sonsuzluğunu doldurabilecek tek kelime... Not yazıyorsun, duygularını küçük küçük kağıtlara sığdırmaya çalışarak; O'nun notları geliyor ömrün-

den zaman ayırarak, ömür mürekkebinin kullanarak yazdığı... Sadece satırlarını, ellerinin dokunduğu kağıdı görebiliyorsun. Türkü istiyor senden, duyamasa da kulağıyla. 'O duyar' deyip söylüyorsun, sonra sen O'na türküler armağan ediyorsun; anılarını anlatıyorsun. O da anlatıyor; hediye kartlar hazırlıyorsun, yüzünde bir tebessüm, direncine katık olsun diye...

Yani dolu dolu paylaşmak istiyorsun. Yüzünü görmeden, şöyle kollarını dolayıp sıkıca bir kucaklayamadan, alnına dudaklarını değdiremeden, kulağına bir çift söz edemeden...

Sonra, "mahkemen var" diye hücreden çıkarıldığında, ya tutulduğün tecrit odasında ya da yolculuk yapacağımız daracık ringin içinde karşılaşıyorsunuz. Tanıyabilir misiniz? Hayır. Görmemişsiniz ki hiç... Görmemiş olsanız dahi ilk bakışla anlarsınız genelde, karşınızdakinin yoldaşınız olup olmadığını. Hile, fesat, korku, kaygı yoktur gözlerinde. Tertemiz güler, tüm bedenleriyle gülümser adeta. "Biz" olmanın verdiği hal vardır yoldaşlarımda.

"Temel Dede"yle de mahkeme için hücreden çıkarılıp tecrit odasına götürüldüğümde karşılaştım. Ölüm orucunda değildi o zaman. Kapıdan girdim, başkaları da vardı. O oturuyordu ya takta. Gülümseyerek aşağıdan yukarıya doğru bakıyordu. Bir dizini kaldırmış, birleştirdiği iki eliyle tutuyordu. Sakalları vardı çoğu kırılmış. Sıkı sıkı kucaklaşmıştık. Ringde koyu bir sohbete dalmıştık. Direnişten konuşmuştuk. Sonra bilinen Karadeniz şivesiyle esprileriyle takılmıştı. O gün onların davadan bir de tahliye vermiştik. Yeni çocuğu olan bir arkadaşımızdı, tahliye oldu. Çok sevinmiştik.

Sakallarından dolayı "Dede" diyenler vardı O'na. Kod adı da "Temel"di bir ara. Karadeniz'e sevdalıydı. Karadeniz insanıydı. Sonradan kodu değişse de Temel Dede ya da Can Dede diye yazardık notları.

Ölüm orucuna başladığı zaman yazdığı not ve hastaneden yazdığı mektup önümde şu an. Not dediğim kart; sarı kırmızı kenar çizgileri çizilmiş, yarım A4 kağıdı ikiye katlanarak yapılmış. Kapağına alın bandı çizili. Hemen altında büyük harflerle "ZAFERE, DİRENİŞE OLAN İNANCIMLA GÜLTEKİNCE MERHABA" ya-

zıyor. 2. sayfada kendisinin bir şiiri var. 3. ve 4. sayfada yazısı var, inci gibi yazısı;

"... Mavi sulara açıldık... / Dünüme ait olan / bugüne taşıyamadığım dostlarımla / Motor sustu!.. / Taka durdu. / ... / Boğuldum / Sözcükler gelmedi dilimin ucuna / Kızdım -köpürdüm- duruldum / Ve de varıp geldim yanınıza / "On"larla / -açlıkla doyurduğum bedenimle / ZAFERİ / ÖLÜMÜ / Gamzesinden / öpmek için... Selami KURNAZ"

Sevgili Yoldaşım

Seni sevgi ve hasretle kucaklıyor Gültekin'ce selamlıyorum ve de MERHABA.

Evet can kurban, doğumumuzu yaptık. Yüreğimizi GÜltekince namluya sürüp kızıl bantlarımızı kuşandık. Ne mutlu bana, ne mutlu bize. Yol daha uzun ve zorlu. Çok badireler atlattık. Ve yeni saldırı dalgası da kapıda... Bu badireyi de defedeceğiz Gültekin olup.

Üç yıl boyunca yaşanmadık duygu bırakmadık yeryüzünde. İhanet batağına saplananlar çoğaldıkça zafer ve direniş daha anlamlı hale geldi. Zafer ölümlerimizde saklı. Ölümü zafer için gamzesinden öpeceğiz.

Onurluyum, gururluyum, mutluyum.

Ne mutlu bana ki bu büyük ailenin ferdiyiz.

Ne mutlu bana ki sizlere yoldaş olmuşum.

Daha nediim... Yürek dilimiz, gözlerimizin ışıltıları konuşuyor.

"Ah be" derim ya "Ah"da vefa, bağlılık var. Kendimi mutlu sayıyorsam fiziken de gördüğüm için...

En çok sevdiğim, düğünüme gelmeyen neredeyse kalmadı. Herkes iki gün baskın verdi ve ben iki gün bu kartları hazırlayıp yazdım ve tüm hapishaneye -tüm bloklara- aynı anda yollayacağım kartları. 3-4 kart hariç hep tek tek gittim. Ve herkese uzunca yazmaya çalıştım. Ama kimi sözcükler hariç hep farklı cümleler kurmaya çalıştım. Giderayak yoldaşlarıma verdiğim önemi göstermeye çalışıyorum. Başarıyorum ne mutlu bana (...) Gültekince selamlıyorum ve BİZ KAZANACAĞIZ! YA

ZAFER YA ÖLÜM!
SEVGİLERİMLE
Selami KURNAZ"

Direnişimizin 150. günü kutlamalarını yapmıştık. Şarkılar, türküler, marşlar söyledik o gece. Bir gün sonra zorla tedavi amacıyla hastaneye kaldırdılar. Zorla tedavi girişimine karşı tavrımız belliydi; feda eylemleri... Yani hastaneye kaldırılırken O'nu uğurladığımızı biliyorduk. Dakikalarca kapı dövdük. Tüm hapishaneyi sloganlarımızla ve vurduğumuz kapı sesleriyle inlettik. Bu, O'na elveda deyişimizdi.

Hastanede bedenini tutuşturarak feda eylemi yapmasını engellemek için, başına 24 saat asker dikmişler, çakmak vermemişler, sigara içmek istediğinde asker sigarasını yakıyormuş ve sigara söndürülene kadar dikkat ediyormuş.

İşte bu günlerde geldi mektubu. Yine esprili, yine kararlı, yine Laz uşağı...

"Sevgili yoldaşım, seni sevdamıza olan hasret ve sevgimle Gültekin'ce kucaklıyor, Muharremce ve Günayca selamlıyorum. Ve NASILSINIZ?!..

Ben, biz iyiyiz. Gönül isterdi ki çatılardan topa iliştilirilmiş notun içinde gelmek yanınıza. Ama şimdi bu mümkün değil. Artık gözlerin kapı mazgalına ayarlı olsun. Tabii çay ve sigara da hazır olsun. Artık bedava misafirlik yok. Yani artık masraflıyım. Gerçi sen adamı ne eder eder borçlu çıkarırsın. Dünyanın alemi bu diye. Sahi ben GOMEDİ (tutsakların periyodik olarak çıkardıkları mizah dergisi. B.N) okuyamayacak mıyım. Abone mi olsam!..

Şaka bir yana ayrılıklara hep prangalı olan yüreğim bu sefer ayrılığı hazmediyor. Orada olabilmek, orada "ölüm nereden gelirse gelsin" deyimini dillendirmek ve başarmak isterdim. Şimdi yoluma hastane hücrelerinde devam ediyorum. "Sonuna, sonsuza, sonuncumuza kadar direneceğiz" diyerek.

Evet can yoldaşım bu destanda çok şeyler yaşandı, yaşanıyor. Bu

aşamada payıma zorla kaçırılıp hastane dehlizlerine tıklamak düştü. İlk günler zaman diliminin nasıl akıp gittiğini idrak edemedim. Tepkiliydim, kızgındım... Gelir gelmez hapishaneye dönmeyi istediğimi belirttim. Ve sözlü istemlerin pek dikkate alınmayacağını düşünerek yazılı hale getirip dilekçe olarak verdim. Ve hâlâ dilekçeme cevap gelmedi. Bu arada benimle aynı saatlerde getirilen Remzi Aydın ve Ümit'le beraber, ölüm oruçcusu üç kişi olduğumuzu belirtelim. Tabii ayrı ayrı hücrelerde. Ama bol bol sohbet edebiliyoruz Ümit'le, lavaboya çıkar-ken yüz yüze görüşebiliyoruz. Tabii uzaktan.

Muhabbetlerimizin sosu, Ümit'in tıngırdattığı saz...

Genelde Karadeniz havaları çaldırıyorum. Ezginin hakkının verildiği nameler de var, katlettiği nameler de var. Ümit şu an iki kişilik potansiyel dinleyici kapasitesine sahip. Tabii burdaki personel de zorunlu dinliyor.(...)

Durumlar şimdilik böyle. Günler ne olacağını göstermez şimdiden ama... Günleri anlamlandıracak olan bizleriz. Bizlere güç veren sevdamızdır. Yüreğime, bilincime kimse pranga vurmaz. Çünkü kişiliğimi oluşturan, beni yaşam karşısında dik tutan, dünyaya bakış açım ve pratiğimdir. Bu bakış açısı bana, bizlere; F tipinde tecrite, sansüre hayır demenin onurunu, gururunu yaşattı. Ve bu yüzden vücudumu ölümün koynuna bıraktım. Başaracağım bunun lamı cimi yok.

Sevgili yoldaşım, kendine has bak. Senin güleç yüzünü seninle yol aldığımız İstanbul DGM yolculuğunda hırsızlama almıştım. Şimdi usumun, yüreğimin derinliklerinde ve en yakışıklı yerinde. Böyle deyip virgülü koyayım. Ve çay içip volta vuracağım-da hücremde senin için de sigara tüttürüp, tesbih çekeceğim.

Kendine has bak. Herkese çok selam. Ümit özellikle selam ediyor. Tabii Remzi de.

Sevgilerimle, SELAMİ”

...

Anısı önünde sevgi, saygı ve bağlılıkla eğiliyoruz. Kavgamızda yaşıyor.

G- TECRİTİN TARİHİ

Tecrit, bir diğer adıyla duygusal mahrum bırakma (deprivasyon) araştırmalarıyla hapishanelerin dönüşümü genellikle iç içe olmuştur. Tecritin gözlemlenebileceği ve uygulanabileceği başlıca alan hapishaneler çünkü. Bu nedenle tecrit konusundaki araştırmaların tarihçesini ele aldığımızda, bu aynı zamanda hapishanelerin tarihini de anlatmayı gerektiriyor.

Tecritin tarihi ezen-ezilen mücadelesinin, yani sınıflar savaşımının bir parçasıdır. Sadece kale zindanlarını, tutukluların kapatıldığı dehlizleri hatırlamak dahi yeterli. Özellikle toplumsal mücadelelere, ayaklanmalara önderlik edenlerin kitlelerden tecriti söz konusu. Sürgün uygulaması da bu amaçlıdır. Bu da bir nevi tecrittir. İnsanı kendi çevresinden, kendi sosyal ilişkilerinden hapishane duvarlarıyla değil de araya konulan mesafelerle, yasaklamalarla koparıyor. (Osmanlı'daki sürgünler ya da Çarlık Rusyasının Sibirya sürgünleri hatırlanır.)

Hücre tipi hapishaneler aracılığıyla tecrit ise, kapitalizmin gelişmesiyle beraber gündeme geldi. Çünkü, hapsedenlerin başlı başına bir ceza haline gelmesi ve hapishane-

ler, kapitalizmle beraber yaşantımıza giriyor.

"Hapishane kurumu, insanlığa kapitalizmin armağanıdır. Burjuva devriminden sonra "bedene eza" yerine, "kapatılma" yani "hapsetme" bir ceza biçimi olarak girmiştir insan yaşamına. Özünde ıslah etme düşüncesi vardır. Ancak bu ıslah fikrinin ne anlama geldiği ortada.

(...)

17. yüzyıla gelinceye dek toplum yaşamında bugün ki anlamda hapishane yoktur. Onun yerine "zindan" denilen kapatma yerleri vardır. Zindan, bir tür hücredir. Bu yerler cezalandırma amacı ile değil bir tür yargılama ve sorgulama için işlev görmüştür. İnsanlar zindana "bedene eza" biçiminde uygulanan cezalarını çekmek ya da serbest bırakılmayı beklemek üzere kapatılırlardı" (Şaban ÖZTÜRK, Türkiye Solunun Hapishane Tarihi, S: 7)

Hasan KIYAFET ise "Mapus Yılmaz GÜNEY" kitabında mapusluğun özel mülkiyetle birlikte uygulanmaya başlandığını dile getirerek şunları yazıyor:

"Keçisini otlatmaktan kaçan köleyi, güçlü adam yakalayıp mağaraya kapatmıştır. Mağaranın ağzına da koca bir taş tıkamıştır.

Üretim biçimleri değiştikçe, geliştikçe mahpusluk da değişip, gelişmiştir. Hapishane cezası ilk olarak kilise hukukunca kabul edildiğinden, ilk cezaevleri manastırda kurulmuştur. İlginçtir İslamda da ibadet yerleri ilk cezaevleridir. Hz. Muhammed ve Ebubekir devrinde suçlular, köleler "Mescidi Şerif"in dehlizine kapatılırdı. Dünyada anladığımız anlamda bilinen ilk cezaevi de 1596'da Amsterdam'da açıldı. Giderek ülkelerin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik dengesizliğe denk olarak bütün dünyaya yayıldı. ... İran'da "Evin" zindanı, Şili'de açık hava "Stad-yum Tutukevleri" devrim öncesi Vietnam'da pirinç tarlaları genişliğinde "kaplan çukurları" yukarıdaki sava çaplı örneklerdir." (a.g.e. İnsanca Yayınevi 2. Basım. Syf: 18)

Feodal derebeyliklerin yıkılması, merkezi otoriteye dayalı devletlerin kurulması ve hapisliğin başlı başına bir ce-

za haline gelmesi elbette hapishanelerde de değişime neden olur. Her ne kadar o yıllarda da tek tek büyük zindanlar olsa da, merkezi devletlerin kurulması hapishanelerin de bir mekanın ötesinde politika, hukuk olarak merkezileşmesini beraberinde getirmiştir.

Yine feodalizmin çözülüp kapitalizmin geliştiği o yıllar, toplumsal çözülmenin yaşandığı yıllardır. Toplumsal çözülme, topraktan kopmuş,

kendisine yeni ekonomik sistem içerisinde yer edinmeye çalışan yığınlar demek. Toplumsal çözülme, 'suç' oranının artışı da beraberinde getirir. Ayrıca kapitalizmin yozluğunun, ahlaksızlığının, kültürel dejenerasyonun insanlar üzerindeki etkisini de göz önünde bulundurmamak gerek. Artan tutuklu sayısı bir yandan "denetim" konusunu, diğer yandan dünyaya çıkar gözünü bakan egemenler için bu insanlardan nasıl yararlanabilecekleri sorusunu gündeme getirdi. Bu iki konu; "denetim-disipline etme" ve "sömürü", günümüze değin hapishaneler konusundaki iki temel politika olarak varlığını korumuştur. Hapishanelerin

**1700'lü yıllar... Tutuklular bir eğitim sırasında görülüyor
(Hapishane'nin Doğuşu, M. Faucault)**

gelişim seyri içerisinde dönüşüme yön veren arayışlar da bunlardır.

"Gezginlik, serserilik, göçebelik kapitalizme geçişten önce hoş görülebilmekteydi. Ancak, merkezi otoriteye rağmen, toplum tam bir kayıt altında değildi. Burjuva iktidarlarıyla bu tür yaşam biçimi giderek ortadan kalktı. Yavaş yavaş her yurttaşın sürekli oturacağı bir ikametgahı ve düzenli bir işi olması, toplumsal denetimin önemli bir koşulu haline geldi.

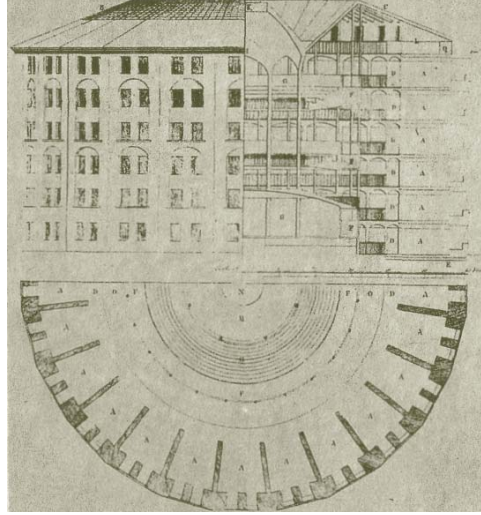
Konutlar numaralıdır, toplum artık kayıt altındadır. Burjuvazinin özel mülkü olan üretim araçları, yeni oluşan sınıfın, işçi sınıfının kullanımındadır. Üreten ama ürettiğinden hakkı olanı alamayan "olmazsa olmaz" işçi sınıfı, burjuvazinin korkulu rüyası durumuna gelmiştir. Denetim altına alınma zorunluluğu doğmuş, bu durum egemenler için kaçınılmaz olmuştur. Toplumsal yaşamda ortaya çıkan bu gelişmeler, yönetimleri yeni arayışlara zorlamıştır.

Bu nedenle üretim biçimine bağlı olarak gelişim, üst yapı kurumlarınca işlerlik kazandırılan bir de 'toplumsal sözleşme' olgusu yaşamda rol oynamaya başlamıştır. Ancak bu 'toplumsal sözleşme' tamamen burjuva iktidarına dayanan, egemen sınıfı gözetten bir dayatmadan başka bir şey değildir.

İşte bu toplumsal sözleşme "suçlu"yu toplumsal barışı bozan "iç düşman" olarak görmüştür. Bu suçlu tanımlamasına uygun ceza yasaları geliştirilirken "ceza" olarak da, önceki ceza anlayışından sonra "insan hakları"nın önem kazanması, ceza sisteminde "ıslah" fikrini öne çıkarttı. Ve "hapishane" de, suçluların topluma "yeniden kazandırılması"na yönelik bir kurum olarak benimsendi. Böylece zindan, kalebentlik vb.'nin yerini hapishaneler almaya başladı." (Türkiye Solunun Hapishane Tarihi. S:89)

1596'da bilinen ilk hapishanenin Amsterdam'da yapılmasının ardından 1600'lü yıllarla beraber çok sayıda tut-

sağın emeğinin karın tokluğuna sömürülebileceği "zorunlu iş evleri" inşa edilmeye başlandı. Atölyesiyle beraber inşa edilen bu tür hapishaneler ilk olarak 1855 yılında Londra ve Amsterdam'da yapıldılar. Bunu daha sonra Prusya'da inşa edilen ve sayıları gittikçe artan hapishaneler izledi. Bu hapishanelerde tutuklulara ağırlıklı olarak yün eğirme işi yaptırıldı.

Panopticon tasarımı.
(Hapishane'nin Doğuşu, M. Foucault)

1791'de Filozof Jenemy Bentham tarafından, sürekli gözetim ve denetimin mümkün olacağı, PANOPTİCON adı verilen bir sistemin önerildiği "Panopticon veya kontrol evi" adı verilen kitap yayınlandı. Panopticon hapishaneler de sürekli gözetim ve denetimin olanaklı olacağı tecriti ve bu yolla "iyileştirmeyi" içerir. Bu nedenle tecriti öneren bir zihniyet dönüşümünün başlangıcı sayılabilir. Zira kısa bir süre sonra hücre hapishaneler gündeme gelecektir.

M. Foucault, Panopticon'u şöyle değerlendirir:

"Herkes kendi yerinde bir gözetmen tarafından cephe-den görüldüğü bir hücreye iyice kapatılmıştır: fakat yan duvarlar bu kapatılmış kişilerin kader arkadaşlarıyla temas kurmalarını engellemektedirler. Görülmekte ama görmemektedir; bir bilginin nesnesidir, ama asla bir iletişim öznesi olmamaktadır. Odasının merkezi kulenin karşısına

XX. Yüzyılda ABD’de Statev Hapishanesi; Gözetleme kulesinden bütün hücreler görülüyor, ancak hücrelerdeki birbiri göremiyor. Panopticon’un modernize edilmiş hali olarak değerlendirilebilir. (Hapishane’nin Doğuşu, M. Foucault)

yerleştirilmiş olması ona eksensel bir görünürlüğü dayatmaktadır; halka binanın bölümlenmesi, bu birbirlerinden iyice ayrılmış hücrelere yanlamasına bir görünmezlik getirmektedir. İşte bu durum düzenin güvencesi olmaktadır. Kalabalık, bitişik kitle, çoklu alışverişler, ortak etki, bir ayrılmış bireysellikler toplamı lehine olmak üzere iptal edilmiştir. Gardiyanın bakış açısına göre, kalabalığın yerine, sayılabilir ve denetlenebilir bir çoğulluk geçmiştir. Kapalı tutulanların bakış açısından ise, kapalı kapılar ve bakışlar altındaki bir yalnızlık geçmiştir." (Hapishanenin Doğuşu, İmge Kitabevi, S:296)

Filozof Jeremy Bentham'a (1748-1852) göre, panopticon, hapishanelerin kalabalık, sıkışık ortamlarını düzeltecek, komplo, toplu kaçış girişimi, yeni suç işleme tasarısı, karşılıklı kötü etkileşim tehditleri olmayacaktır.

Bu hapishane modeli o günün koşullarında yaşama

geçirilmemiştir, ancak burjuva filozofu Bentham'ın ortaya koyduğu mantık F Tiplerine kadar tecritin ana mantığını oluşturmuştur. Bu mantık, iktidarın tutukluyu tam olarak izole etme ve sınırsız denetimdir. Ki, burjuvazi hayatın her alanında toplumu denetim altına alma noktasında bu özelemlerle hareket etmiştir.

Sürekli denetlendiğini düşünme ve nereden denetlendiğini kestirememeye hissi, kişide endişeyi ve sürekli hareketlerini kısıtlamayı ve korkuyu derinleştirmektedir. Bu, aslında belirttiğimiz gibi, bir hapishane mimarisi ile sınırlı olmayan, egemen sınıfın, “nasıl bir toplum” tasavvur ettiği ile ilgilidir.

“Faucault'un gözünde de Panopticon vari iktidar yordamı, eviçi, yaşam alanlarından kamuya açık alanlara, okullardan fabrikalara, kışlalardan devlet kuruluşlarına dek, iktidarın her yerde kendiliğinden işlediğini anlattığı gibi, verimlilik artışının sağlanmasından, sapkın davranışların önüne geçmeye dek istenen pek çok sonucun elde edilmesine de olanak tanımaktadır.” (Felsefe Sözlüğü. Serap Erk. S.1123)

Koşulların yerini hücrelerin aldığı ilk hapishane ise 1797'de ABD'de inşa edildi. 1800'lü yılların başlarında ABD'de **Pensilvanya Sistemi** adı verilen sistem oluşturuldu. Bu sistem tutukluları; (a) disipline etme (b) baskı altına alma (c) gözetleme öğelerini içeriyordu. Bu sistemin uygulandığı ilk hapishane 1829'da Cherry Hill'de yapıldı. Ortada bir gözetim kulesi, kulenin çevresinde ise üst üste sıralanmış hücreler olan bir mimarisi vardı. Amerikan filmlerinde bu ve buna benzer hapishaneleri çokça görmüşünüzdür. Pensilvanya sistemi kısa süre içinde Avrupa'da da yaygınlaştı. 1842'de İngiltere'de Pentonville Hapishanesi inşa edildi ve bu tip hapishanelerin sayısı 1848'de 54'e çıktı. Almanya'da ise Mebcist Hapishanesi yapıldı. Fransa ise yine hücre sistemine dayalı, ama Pensilvanya Sistemi ile farkları olan **Telefon Pol Sistemi** adı verilen sisteme uygun hapishaneler inşa etmiştir. Paris'teki Fienges Hapishanesi bu sisteme dayalı ilk hapishane-

lerdendir. (1)

Devletlerin, daha doğrusu egemenlerin hapisanelerde "denetim-disipline etme" ve "sömürü" arayışlarının onlarda nasıl bir ruh hali açığa çıkardığını daha iyi görebilmek için bu dönemi biraz daha irdeleyelim.

Hücre tipi hapisanelerin özünü, kişiliğinde yansıtan belli başlı kişilerden birisi D. Ludwing Friedrich Van Frari-ep'tir. Ancak bu kişiliğe özel bir başlık açıp anlatmamak onun üstün hizmetlerine (!) haksızlık olur. O'na geçmeden önce tutukluların nasıl görüldüğünü o dönemlerde ıslah-
vi müdürlüğü yapmış doktor C.A. Diez'in 1857'deki şu satırlarından okuyalım:

(1) "... İlk kurulan cezaevleri gerek bina ve gerek rejim bakımından çok iptidai idi. XVII. yy.dan itibaren yapılan cezaevlerinde hücre sistemine uyuluyordu. Hollanda ve İtalya'da inşa edilen cezaevlerinde hücrelerin kapıları, müşterek bir koridora açılmakta ve ışık ya hücrenin dışarıya bakan pencerelerinden veya koridorun pencerelerinden gelmekteydi. XVIII. yy'da ceza hukukunda suçluların lehinde bazı değişiklikler yapılması için çalışmalar başladı. Bu çalışmaları destekleyenlerin başında J.J. Rausseau, Beccaria ve John Howard gelir. Howard 1777 yılında yayınladığı: "İngiltere ve Gal Memleketlerinde Cezaevlerinin Durumu, İlk Müdahaleleri ve Yabancı Cezaevlerinin Tasviri" adlı eserinde cezaevlerini gerçek yönleri ile tanıttı ve ıslah sistemi için bazı değişiklikler yapılmasını teklif etti. Jenemy Bentham da 1791'de yayımlanan: "Panopticon veya Kontrol Evi" adlı eserinde, bir cezaevi tipini örnek göstererek bu fikri destekledi. Behtham ve Howard'dan sonra XIX. yy.da İngiltere'de Fry, Amerika Birleşik Devletleri'nde William Penn, Elam Lynda, Frankln, Fransa'da Ch. J.M. Lucas, Alphonse Berenger, Pellegrino Rossi, FA Denfetz cezaevlerinin ıslahı üzerine durdular. 1946'da Frankfurt'ta 1947'de Bruxelles'de toplanan Cezaevi Milletlerarası Kongresi ceza ve cezaevleri hakkında kararlar alarak yeni formüller gösterdi.

Cezaevlerinde dört ayrı infaz sistemi uygulanır. Birincisi

"Hücre sisteminin tam anlamıyla uygulandığı her yerde, sistemin ruhu görevlilere nüfuz eder. Bu ruh uyarınca hücredeki her tutukluya tek tek dikkat yöneltilir, genel olarak hepsinin toplamına değil, her birini tek tek tanımak için ve ihtiyaçlarının belirlenmesinin ardından, ona rahatça etkide bulanabilmek için. Bu sanat, ancak alıştırma yaparak ve dikkatli gözlemler sonucunda geliştirilebilir. Kendini buna uydurabilen herkes, her bir tutuklunun yüreğindeki doğru teli tıngırdatmayı başaracaktır. Tutuklu hücresine yerleştğinde görevliler onun bir portresini çizerler kafalarında. Tutuklunun parmak izi ve diğer özellikleri, hayat hikayesi, suçu ve aldığı ceza bu portrenin çizildiği zemini oluşturur. Başlangıçta ham olan bu taslak portreye zamanla daha ince hatlar ilave edilir. Ancak esas halkayı yakalamak sabır ve özenli bir dikkat ister." (Aktaran Hüseyin KARABEY, Sessiz Ölüm, Metis, Şubat 2002. S:54)

topluluk sistemidir. Bunda, suçlular gündüz ve gece beraberdirler. İkincisi, 1790'da Franklin tarafından kurulan Philadelphia veya Pennysylvania sistemidir. Bu sistemde suçlu tek başına bir hücreye kapatılır. İlk defa Amerika'da Asburn cezaevinde tatbik edilen üçüncü sistemde hükümlüler gündüz toplu halde hiç konuşmadan çalışırlar, gece ise tek tek hücreye kapatılırlar. Dördüncü sistem olan İrlanda sistemi bugün pek çok yerde tatbik edilmektedir. Bunda hükümlü, ilk önceleri geceli-gündüzlü hücreye kapatılır, daha sonra topluluk sisteminin uygulandığı bir cezaevine gönderilir. Bir süre sonra davranışlarında bir düzelme görülünce, şartla serbest bırakılır. (...)" (Meydan Larousse, 4. Cilt, Sayfa 134-135)

22 Eylül 2004

Yarın toplu bir suç duyurusu yapacağız. Daha önce de mahkemeye sevk sırasında askerlerin saldırısına uğrayan bazı arkadaşlarımıza tekrar saldırılmış.

Bu saldırılar, gözdağı amaçlı uygulamalar arasında önemli yer tutuyor. Aramaya uymadığımız gerekçesiyle gardiyanların, sevk sırasında nizamaya uymadığımız gerekçesiyle askerlerin saldırısına uğruyoruz.

"Sabah kahvaltımızı yapmış, masayı toplamıştık. Yazmam gereken notlar için kağıt kalemleri hazırlamaya başlamıştım. Kori-dor kapısının sesi geldi. Ayak sesleri giderek yaklaştı. Kapının önünde durdular.

- Mahkemen var.

Adliyelik davalardan biri daha. Adliyelik davalar olduğunda önceden haber verilmiyor. Saat 08-09 civarı gelip çat kapı mahkeme diyorlar. Spor yapıyorsanız üzerinizi değiştirseniz de terli terli yola koyulmak zorunda kalıyorsunuz.

Çoraplarıma baktım. Yırtıksa değiştirmek gerek. Çünkü ilk aramadan sonra giymeyip elimize alıyoruz ayakkabıları. Çoraplarla çıkıyoruz mahkemeye.

Çorapları değiştirdikten sonra "tamam" dedim kapıda bekleyen gardiyana. Sarkık bıyıklı, saldırganlığıyla bilinen gardiyanlardan biriydi. Hücre kapısından çıkınca, elle omuzlarımdan başlayıp paçalarıma kadar aradı. Ayakkabılara sıra gelmişti.

Kafasını kaldırıp baktı.

- Aratmıyoruz ayakkabıları.

- Görürüz!

- Görelim bakalım!

- Birazdan seni dikeceğiz!

"Dikeceğiz" dediği "s" harfi yerine "d" harfini kullanarak söylediği küfürdü. "Görürüz" der gibi bakıyorum. Koluma girmiş hızlı hızlı yürütmeye çalışıyor. Yavaş yürüyorum, kolumdan tutup çekmek zorunda kalıyor sık sık. Daha kapıdan çıkıştan itiba-

ren bir saldırı hazırlığı belli ediyor kendini. Revirin ön tarafındaki kapıdan arama mahalline doğru iniyoruz. Ekip orada. Duvara yashıyorlar. Tekrar omuzlarımdan aşağıya kadar sert hareketlerle arıyorlar. Sıra ayakkabılara geldi.

- Çıkar!

- Çıkarmıyorum, x-ray cihazından geçiyoruz zaten, 6 kere ayakkabıları çıkarmak arama değil, dayatma.

- Çıkar dedim!

- Çıkarmıyorum!

- Ne dik kafalısınız lan siz. Eziyet mi ettireceksin kendine.

- Bırakın bu sözleri. Ya zorla çıkaracaksınız ya da x-ray'dan geçip gideceğiz.

Saldırgan tavırları olan gardiyan yan taraftan "çıkarcaksın çıkararcaksın" diye tehditvari bir şekilde sırtarak söze giriyor. Çevremi sarmış durumda 4-5 tanesi. İterek kameraların görmediği köşeye sıkıştırıyorlar.

- Çıkaracak mısın?

- Hayır!

x-ray cihazının kumanda masasında oturan gardiyan papazlık yaparak söze giriyor.

- Ya tamam bırakın, sıkıştırmayın. Çıkaracak. Çıkaracaksınız değil mi?

- Çıkarmayacağımı söyledim.

- Çıkaracaksınız ulan çıkaracaksınız! Bizden ne istiyorsun? Bizi ne uğraştırıyorsun?

- Sizinle değil sorunuz. Bu bir dayatma ve biz bu dayatmayı kabul etmiyoruz.

Bu arada sarkık bıyık önüme geliyor, diğerlerini kenara çekerek. Beni itiyor ve parmaklıklara dayıyor.

- Çıkartmıyor musun sen şimdi?

- Hayır!

Kaval kemiğime sert bir tekme geliyor. Diğerleri de sokuluyor iyice. Yakama yapışıyor biri. Yapıştırıyor iyice demirlere. Bu ara-

da yerdeki sigara izmaritlerini ezer gibi ayak parmaklarımı
çığnıyor biri.

- Çıkaracaksın ulan!! Çıkaracaksın!..

- Hayır!

Bu 'hayır'la beraber kaval kemiğime keskin acılar veren tekmeler
inıyor peş peşe. Sarkık bıyık göğsümü yumrukluyor. Bu ara-
da başgardiyan geliyor.

- Durun! Ne oluyor?

Soruyu soruşundaki alay dahi saldırının planlı olduğunu gösteri-
yor. Önüme kadar geliyor. Çevremdeki gardiyanlar çekiliyor.

- Niye çıkarmıyorsun ayakkabıları?

- Bu bir dayatma ve dayatmaya karşı çıkıyoruz.

- Karşı çıkıyorsan git Adalet Bakanı'na çık. Bizi niye uğraştırıyor-
sun?

- Sizinle sorunuz yok. Dayatmaları uygulayan sizsiniz. Sizi kar-
şımıza çıkarıyorlar.

- Çıkaracak mısın çıkarmayacak mısın?

- Çıkarmayacağım.

Bunun üzerine çevremi sarıyorlar tekrar. Yumruklar geliyor ard
arda göğsüme ve mideme. Yüzüme vurmamaya özen gösteri-
yorlar. Kaval kemiğime tekmeler vuruyorlar. Yere düşüyorum.
Biri ayaklarımı kaldırıyor yukarı, ayakkabılarımı çekip alıyor
ayağımdan. Yerdeyken tekmeler gelmeye devam ediyor. Slo-
gan atıyorum.

- İnsanlık onuru işkenceyi yenecek!

- Si...im insanlık onurunu.

Birisi "tamam bırakın kalksın" diyor. Açılıyorlar. Yerden doğrulu-
yorum. Bacaklarım sızlıyor.

- Ne oldu? Bak gördün mü kendi kendine eziyet ettiriyorsun.

Cevap vermiyorum. Öfkeyle bakıyorum sadece.

- Al şimdi ayakkabılarını ve kutuya koy.

Daha önce iki tanesi, zorlayarak ta olsa ayakkabılarımızı çıkarı-
yor yanımıza bırakıyorlardı. Kendimiz alıp x-ray cihazından

geçerek kutuya koyuyorduk. Ancak bu saldırının ardından o ayakkabıları alıp kutuya koymak olmazdı.

- Koymuyorum! Ben çıkarmadım, ben koymam!

Bu beklemedikleri bir tavidir.

Eee madem öyle işte böyle!..

- Nasıl koymuyorsun? Senin hizmetçi mi var?

Ayakkabıları zorla çıkarırken hizmetçi olmuyor, zorla çıkardığı ayakkabıları x-ray'dan geçirirken hizmetçi oluyor.

- Bak alacaksın onları!

- Almıyorum.

Sarkık bıyık burnundan soluyor.

- Ulan o ayakkabıları yediririm sana! Deli etme beni!

- Boşuna çenenizi yormayın. Koymayacağım.

Mideme gelen bir tekme ile yapışıyorum tekrar demirlere ve yere düşüyorum. Ayakkabılar kafamın hemen yanında. Ayağıyla kafama bastırıyor sarkık bıyık.

- Yediririm ulan o ayakkabıları sana! Yediririm ulan!

Slogan atıyorum

- insanlık onuru...

Biri yakama yapışıp çekiyor yukarı. Kalkıyorum.

- Alacaksın ayakkabıları!

- Almayacağım!

- Alacaksın ulan! Hizmetçi mi zannettin bizi?

- Hizmetle alakası yok. Ne yaparsanız yapın o ayakkabıları kutuya koymam. Ben çıkarmadım, ben koymayacağım.

Gözüm merdivenlerde duran birine ilişiyor. Revirde duran genç doktor. Durmuş bizi izliyor. O bir "doktor" ve durmuş kimbilir kaç dakikadır saldırıyı izliyor.

- Bak görüyorsun doktor.

- Sen de ayakkabılarını kendin çıkar ve kutuya koy.

F tipinin doktoru da böyle olur. Görmüş olmamdan rahatsız olacak ki yukarı çıkıyor. Bir gün sonra izleri tespit ettirmek için

revire çıktığımda da tartışacaktık. İzleri gösterip yazmasını isteyince, "bana işimi mi öğretiyorsun" diyerek, yazdığını göstermesini istememe rağmen göstermeyecekti. Daha sonra ise tuttuğu o rapor sağlık dosyamdan "yok" olacaktı!

Gardiyanlar da duruyorlar bir süre. Ne yapacaklarını düşünüyor olmalılar. Öylece bekliyorum ayakta. Sarkık bıyık geliyor.

- Götürmüyoruz seni. Al ayakkabılarını odana gidiyoruz. Ayakkabıları alıyorum yerden, kapıya doğru dönüyorken ikisi kollarıma yapışıp x-ray'a doğru itiyorlar. x-ray bandına kapaklanıyorum.

Böylece, istediklerini yaptıramamış olsalar da kendileri de ayakkabıları yerden almamış olduklarını düşünüyor olmalılar ki sırtıyorlar. Sarkık bıyık, bulduğu bu yöntemden hoşnut. Zafer kazanmış komutan edasıyla ağzı kulaklarında. İte kaka x-ray'dan geçiriyorlar. Yaklaşık 20 dakika geçmiş durumda. Ringe götürmek yerine arama yaptıkları odalardan birine sokuyorlar. Kamera yok bu odalarda. Bir kaç dakika geçmemişt ki başgardiyan geldi. Yanında 2-3 gardiyan var. Kapıdan girip direkt bana yöneldi ve yumrukları sallamaya başladı. 3-4 yumruk geldi ard arda. Birincisi alt dudağıma diğerleri göğsüme. Dudağımdan ağzıma doğru kan tadı yayıldı.

Anlaşılan 20 dakikalık inadım oldukça kızdırmış olmalı başgardiyanı. Girdiği gibi hızlı adımlarla çıktılar odadan. Hemen ardından gelen bir gardiyan odadan çıkmadı. Askerler arama için bekliyordu. Omuzlarımdan başlayıp çoraplarıma kadar bir daha arandım.

Kelepçe takıldı.

Adliyeye çıkarıldığım dava da yine mahkeme yolculuğu sırasında Ulucanlar katliamını protesto amacıyla attığımız slogana askerlerin müdahalesi nedeniyle çıkan arbede yüzünden açılmış bir davaydı. Askerler ağzıma yapışıp sağlı sollu tekme ve yumruklar eşliğinde ringin kapisına, merdivenlerine çarparak saldırmışlardı. Bu arada ringe giren arkadaşlar geride kalanlara saldırılmasına engel olmaya çalışıyordu. Saldırıdan sonra hapishane revirindeki doktora izleri tespit ettirdik ve suç duyurusunda bulunduk. Saldırının izleri barizdi vücudumuzda.

Biz suç duyurusu yapınca askerler de hakkımızda suç duyurusu yaptılar. Üstelik birinin ayağının kırıldığına ya da çatladığına dair bir de rapor almışlardı.

Bizim suç duyurusu tahmin edileceği üzere sonuçsuz kaldı. Onların suç duyurusu nedeniyle hakkımızda iki dava açıldı. Biri askere darp, diğeri ise "Kahrolsun faşist TC" sloganı attığımız iddiasıyla "Devletin manevi şahsiyetine hakaret" davası... Tabii ki böyle bir slogan atmamıştık.

Bu iki dava gözdağıydı. "Saldırıya uğrasanız da suç duyurusu yapmayacaksınız. Yoksa böyle olur" demiş oluyorlardı.

Şanslıydım(!) Bu son saldırı nedeniyle hakkımda dava açılmadı. Ancak bir iki gün sonra revire çıkarak vücudumdaki izleri tespit ettirdiğim rapor ve suç duyurum kaybedildi. Bunu da aylar sonra öğrenebildim. Suç duyuruma cevap gelmemesi üzerine dilekçeyle suç duyurumun işlem numarasını istediğimde, aldığım cevap 'dosyanda öyle bir suç duyurusu yok' oldu."

1- Maskeli Süvari...

Tecritçilerin “Maskeli Süvarisi” O. Neden maskeli süvari dediğimizi okudukça anlayacaksınız. Bir insanın bilim adına ne kadar düşkünleşebileceğinin, vahşileşebileceğinin, insanlıktan çıkabileceğinin örneklerinden biri olmaya adaydır, D. Ludwig Friedrich Van Forieep... Bu zata bakıp şimdi tecriti savunan devlet erkanının ve yalakalarının gerçek yüzlerini biraz daha iyi görebilmek, en azından tecrit konusunda kafası karışık olanlar için mümkün. Hatta günümüz tecritçilerine ‘Ludwig’in çocukları’ demek yerinde bir sıfatlandırmadır.

Ludwig kendisini tecritin en düşük maliyette nasıl uygulanabileceğini bulmaya adanmış biri. Bu amaçla 1840’lı yıllarda, o dönem hücre tipi hapisanelerde tecrit uygulayan Amerika’ya giderek incelemelerde bulunuyor ve 1846 yılında bu incelemelerini yazılı olarak Erfurt Bilimler Akademisine sunuyor.

"Burada kamuoyuna sunduğum araştırma 1843 yılında tamamlandı. Cezaevi mahkumlarının duyularının tecrit edilmesi fikrini geliştirme ve sonrasında bu araştırma raporumun oluşmasında en önemli çıkış noktam, Pensilvanya ve Ausburn cezaevlerinde uygulanan izolasyon sistemi olmuştur. Tecritin tutukluların fiziki ve psikolojik durumları açısından etkisi ve küçük devletlerin bu sistemin çok yüksek olan masraflarını karşılama sırasında karşılarına çıkacak engeller gibi bir çok neden, duyuların tecriti fikrini doğurdu.

(...) Bu sistem üzerinde çalışırken, kısa zamanda bizim ülkemizde de (Almanya b.n.) bu tür uygulamalara geçileceği hususunu gözönünde bulundurdum. Bu doğrultuda kendi kendime çok defa tam izolasyon için yapılması gereken hapisane binalarının bizim finansman olanaklarımızı ne oranda zorlayacağını sormuşumdur.

(...) Şu ana kadar Philadelphia ve Ausburn’da uygulanmaya çalışılan tecrit sisteminin bazı durumlarda kişi-

nin sađlıđında ve ruh dűnyasında tahribatlara yol ađtıđı sűylentileri ortaya atılırken yine kendi kendime řu soruyu sordum:

Acaba, gerekliliđi meřru olan bu yalnızlařtırma ve tecrite, tek hűcre sisteminden farklı bir yűntem ile ulařabilir miyiz?

İřte bu yeni yűntem řűyle olabilir; tecritte amaçlanan kısıtlamalar mahkumların űzerinde tařıdıkları, diđer mahkumlarla iletiřimlerini engelleyici araçlarla sađlanacaktı. İletiřimin engellenmesi, iřaret dili de dahil olacak řekilde gűrme ve duyma duyularının iřlevlerinin ortadan kaldırılması demektir. Bűylelikle mahkumlar yine bir arada olacak ama birbirleriyle iletiřim kuramayacaklardı." (E. B. Akademisi'ne sunduđu rapordan)

Ludwig'in dahiyane(!) fikri her mahkumun kafasına geçireceđi űç parçadan oluřan bir maskeydi. Gűrmeyi engelleyici, deriden yapılmıř bir maske, duymayı engelleyici bir kulaklık ve bu iki parçanın kafada sabitlenmesini sađlayacak bezden, saçı tamamıyla űrtecek bir bařlık. Tutuklular gűnűn 24 saati bunları takacaklardı. Sadece çalıřırken gűzleri kapatan parça çıkarılabilirdi.

Nasıl bir dahi olduğu anlaşılsın diye raporunda çizimlere de yer vermiş ve ayrıntılarıyla anlatmıştı maskeyi Ludwig. Bunlarla da yetinmeyip bay bilim adamı(!) nasıl nefes alınması gerektiğini dahi belirliyor:

"Kelimeler ve iřaretler yardımıyla yűrűtűlen konuřma ise daha űnce de bařka bir çok cezaevinde uygulandıđı gibi yasaklanır. Hatta gerekli gűrűldűđu űzel durumlarda mahkumların ses ve iřaretlerle iletiřimini engellemek için istisnai de olsa nefes alıp vermenin ađız yoluyla yasaklanıp burun yoluyla yapılması kural olarak uygulanabilir. Bu da yine ađzın maske ve benzeri bantlar ile kapatılmasını gerektirecektir."

Ludwig ve gűnűműz Ludwiglerinin nasıl bu kadar vahřileřebileceđinin anlařılması gűç gibi gűrűnse de deđil. Onlar biz tutukluları normal insanlar olarak gűrműyorlar.

Ludwig'in düşüncesi; kapitalizmin modernlik, çağdaşlık nutukları attığı 2000'li yıllarda, Amerikan emperyalizmi tarafından Guantanamo'da hayata geçirildi. Elleri bağlı esirlerin, gözleri, ağızları, kulakları da hiçbir şekilde iletişim kuramayacak şekilde kapalı...

18. Yüzyılın vahşi kapitalizminin düşünce sistemi ile hareket eden, Ludwig mi daha insanlıktan çıkmıştı, yoksa; "teröre karşı savaş" yalanının sahipleri, 21. yüzyılın emperyalistleri mi?..

Onlar için bizler "ıslah edilmesi", yani "iyileştirilmesi" gereken kişileriz. "İyileştirmek" içinse herşey mübah.

"Mahkumların gözlerini ve kulaklarını açık bırakmak için girişecekleri her türlü şiddet olayı elbette cezaevi disiplini bozan davranışlar kapsamında denetlenmeli ve cezalandırılmalıdır. Ben kendimi bir cezaevi müdürünün yerine koyduğum zaman, mahkumları geçici olarak kör, sağır ve dilsiz yapmanın hareketlerini kısıtlamadan, onları tecrit etmenin doğru bir yöntem olduğuna inanıyorum." (Aktaran H. Karabey, Sessiz Ölüm. S:58-60)

Ludwig, buluşunu çocuk ıslahevlerinde ve ağır hapis cezalarının uygulandığı hapishanelerde deneyebilmek

için 1843-44 yıllarında birçok devlete öneri götürüyor ve ilgiyle karşılanıyor. Kendisine olanaklar sunuluyor. O yıllarda uygulanıyor bu yöntem. Ancak uygulamanın ne gibi sonuçlara yol açtığı belirtilmiyor raporda.

Bu uygulamanın nasıl nitelendirileceğine karar vermek kolay değil. *"İnsanlık dışı, aşağılık, vahşi..."* hiç biri yeterli olmuyor. Bugünden bakıldığında "saçma" gelebilecek bu uygulamaların mantığı bugün korunmaktadır. Biçimsel yöntemler değişmiş olsa da, öz aynıdır.

Ludwig'in bir bilim adamı edasıyla uygulamanın ayrıntılarının anlatılması ve o soğukkanlılığa gelince; geçmişte görevleri işkence yapmak olan cellatları, sonrasında Mengeleleri, CIA eğitiminden geçen işkencecileri, işkence dersi veren CIA okullarını bilenler için şaşırtıcı değildir. Sadece tiksinti ve acıma uyandırıyor.

Ludwig'in bıraktığı bu "engin birikim"den yararlandı on yıllarca egemenler. Gözaltına alınır alınmaz işkenceli sorgulardan geçenlerin gözleri, kulaklarının da üzerinden geçecek şekilde bağlandı ve hatta bağlanmakla yetinmedi, Yankiler Irak'ta tanık olduğumuz gibi kafalara çuval geçirdiler.

Ludwig'in maske sisteminin tam olarak uygulanması na ise Guantanamo'da tanık olduk. Guantanamo'da tutulan tutukluların tel kafesler içerisinde, gözlerinde ve kulaklarında özel maskelerle diz çöktürülmüş vaziyette bekletilirken çekilmiş fotoğrafları yansıdı basına.

Ludwig o resimleri görseydi, kendisiyle ve sistemini 120 yıl sonra uygulayan çocuklarıyla gurur duyardı herhalde.

2- Modern Anlamda Tecritin Ortaya Çıkışı

Saat 23.40. Bugün Pazar. Akşam üzeri mektup yazmaya başladım. 1984 Ölüm Orucu direnişimiz için hazırladığımız kartları zarflara yerleştirdim, pullarını yapıştırdım. Bizler için önemli olan böylesi yıldönümlerinde kartlar hazırlayıp diğer hapishanelere, dışarıdaki arkadaşlara postallıyoruz. Bu kartlar direncimizin, birliğimizin, umutlarımızın ifadesi. Her zarfın içerisinde bir parça aydınlık.

Kapitalizmin gelişmesinin hapishaneleri nasıl değiştirdiğini, ilk hücre tipi hapishaneleri anlattık. Şimdi 1900'lü yıllara ve tecrit konusunda yapılan "atılımlara" geçelim.

Egemenlerin hapishaneler konusundaki arayışlarına yön veren iki olgunun "denetim-disipline etme" ve "sömürü" olduğunu belirtmiştik. 1900'lü yıllarla beraber gelişen ve yaygınlaşan toplumsal mücadeleler, "disipline etme" olgusunun daha da önem kazanmasına yol açtı. Emperyalistler, hem kendi ülkelerinde, hem de sömürge ve yarı-sömürgelerinde gelişen mücadelelerin önünü alabilmek için özel bir çaba içerisine girdiler. Hapishaneler, özellikle de, bu mücadelelerin önderleri durumundaki insanların tecriti, bu çabanın en önemli unsuru oldu.

Egemenlerin tecrit konusundaki "atılım"ı ise 2. Paylaşım Savaşı'nın sonrasında gerçekleşti. Bu "atılım" tecritin çıldırtıcı etkisinin ve onların bakış açısıyla "**beyin yıkama-yı**" kolaylaştırmasının bazı deneyimler sonucunda açıkça görülmesi idi.

2. Paylaşım Savaşı yıllarında Naziler'in uyguladığı tecritin sonuçları üzerinde yapılan araştırmalar, egemenlerin bir "beyin yıkama", "iyileştirme" aracı olarak tecrite daha fazla eğilmesine yol açtı. Özellikle CIA ve Amerikan Savunma Bakanlığı (Pentagon) 1950'lerden itibaren bu "araştırmalara" milyon dolarlar ayırarak ve onlarca psikologu seferber ederek devam etti. Bunun ABD için başlıca

2 nedeni olduğunu söyleyebiliriz.

1- Savaşlarda esir düşen Amerikan askerlerinin durumu askeri bir zaafını açığa çıkarmıştı. Bunun önlemini almalıydı.

2- Ülkesinde siyah halkın mücadelesi giderek yükseliyordu. Önünü kesmeliydi.

Bu iki nedenin yanı sıra 2. Paylaşım Savaşının ardından dünyanın üçte biri emperyalizmin denetiminden çıkmışken, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadeleleri gelişirken ABD'nin, İngiltere'nin yerine emperyalist kampın liderliğini elde etmiş olmasının da payı küçümsenemez. Amerika'nın yanısıra Avrupa'da da araştırmalar hız kazanmıştır. özellikle de Almanya'da. Tüm Avrupa'yı bir yangın gibi saran ve oradan dünyaya yansıyan '68 Hareketi ve bu hareketin bağrında gelişen silahlı mücadele Avrupa devletlerini, tecriti daha sistemli uygulamaya itmiştir. Almanya'da RAF, İtalya'da Kızıl Tugaylar, İspanya'da ETA, İngiltere'de İRA tutsakları başlıcaları olmak üzere tüm devrimci-politik tutsaklar sistemli ve daha da ileri taşınmış, laboratuvarların deneysel hücrelerinden süzülüp gelen ağır bir tecrit uygulamasıyla karşı karşıya kalmıştır, bu yıllardan sonra.

Bu dönemin Ludwig'leri ise 1950'li yıllarda askeri psikolog olarak ABD donanmasında görev almış ve Kore Savaşı sırasında Koreli tutsaklar üzerinde incelemeler

**Bloklar halinde
hücre sistemine göre yapılmış
bir Amerikan hapishanesi**

yapmış olan **Dr. Edgar Schein** ile, Hitler döneminde Nazi toplama kamplarında tutuklu kalmış ve toplama kamplarının üzerinde bıraktığı etki nedeniyle ilgi duyup psikoloji eğitimi alarak doktora yapmış ve bu birikimini hücre tipi hapisanelerin yapımı için egemenlerin hizmetine sunmuş olan **Jan Gross**'tur.

Dr. Schein, Koreli esirler üzerindeki incelemeleri sırasında sosyal tecritin etkilerine tanık olmuş ve sosyal tecritin beyin yıkama aracı olarak nasıl kullanılabileceği üzerine yoğunlaşmıştı. Bu çalışmalar sonucunda 24 maddelik bir beyin yıkama programı oluşturdu. **Dr. Schein'in 24 Maddelik Beyin Yıkama Programı** şu şekildeydi:

1) Tutsaklar yeterince tecrit edilen bölümlere yerleştirilmeli. Çünkü bununla duygusal ilişkiler başarılı bir şekilde koparılabilir. Ya da ciddi bir şekilde zayıflatılabilir.

2) Tüm "gerçek önderler", doğal önderler ayrı tutulmalı.

3) İşbirliği yapılan tutsak, önder olarak gruba yerleştirilmeli.

4) Beyin yıkama amacıyla uyum içerisinde olmayan tüm grup etkinlikleri yasaklanmalı.

5) Tutsaklar gözetlenmeli ve özel öz-geçmiş materyalleri toplanmalı.

6) Sonradan başkalarına gösterilecek tutsakların isimleri sahte açıklamalarla yazılmalı.

7) Oportünistler ve ihbarcılar korunmalı.

8) Tutsaklar hiç kimseye güvenmemeleri gerektiği temelinde ikna edilmeli.

9) Kendi iradesiyle işbirliği yapmayı kabul edenlere hoşgörölü davranılmalı, kabul etmeyenlere karşı ise sert muamele uygulanmalı.

10) Birlikte hareket edenler cezalandırılmalı.

11) Tutsaklara gelen posta (mektuplar vs.) sistemli olarak denetlenmeli ve saklanmalı.

12) Tedavi metodlarıyla ve tutsaklar üzerindeki kontrolle uyuşmayan ilişkiler engellenmeli ve kesilmeli.

13) Tutsaklar arasındaki grup değerleri dağıtılmalı.

14) Tutsaklar arasında, onların sosyal düzenlerinde vazgeçtikleri ve tamamen tecrit oldukları bir grup düşüncesi yaratılmalı.

15) Her türlü duygusal destek yok edilmeli.

16) Tutsakların, tutsaklık koşullarını, yakınlarına ve arkadaşlarına yazmaları engellenmeli.

17) İstenilen yeni davranışı destekleyen ya da tarafsızlaştırılan böylesi materyalleri içeren yayınların ve kitapların girişine izin verilmeli.

18) Normları bilinçlice belirsizleştirmek ve tutsak üzerinde baskı uygulamak suretiyle, birey yeni ve ikircikli duruma getirilmeli. Çünkü yeni bir soluklanmaya baskı yapmak için, tutsakların yeni duruma uyum sağlama imkanları yaratılmalı.

19) İrade gücü bir çok kereler zayıflatılan ve tahrip edilen bireyler düşünceleriyle uyum içinde olan ve görevi devamlı bireyin moral desteğini tahrip etmek olan tutsaklarla birlikte bir yaşam durumuna getirilmeli.

20) Karakter zayıflaması için teknikler uygulanmalı. Aşağılama, iftira gibi yöntemlerle şeref ve haysiyetle oynama, bağırma, hakaret etme, suçluluk duygusu yaratma, uykusuz bırakarak etkilenebilirliği sağlama, sert cezai yöntemleriyle arada bir düzenli olarak işkence yapmak gibi.

21) Tüm iki yanlı girişimlerle hücre arkadaşlarının baskısı sağlanmalı, yeniden bir düşmanlık ortaya çıkarılmalı.

22) Tutsağın, hücre arkadaşları aracılığıyla, geçmişte ya da gelecekte bir kez bile kendi temel prensipleri ve değerlerini düşünmediğine, ciddiye almadığına dikkati çekilmeli.

23) Baskının kaldırılması ve insani varlık olarak, beyin

yıkama amacına uygun, itaatli ve mütevazı, yaltakçı davranışlar ödüllendirilmeli.

24) Yeni davranışı güçlendiren sosyal ve moral destek yaratılmalı.

(Aktaran Ümit KOŞAN, Sessiz Ölüm S: 33-35)

Her bir maddesinin o günden bu yana biçimleri değişse de özü itibariyle uygulandığına dikkat çekmek isteriz. Aynı yıllarda, Amerika'daki deneyler de yine tecrit esasına dayalı 'Silent Room' adı verilen laboratuvar ortamında oluşturulmuş yapay hücrelerde gerçekleştirilmektedir. Yine, CIA-Pentagon desteğiyle tecrit ve beyin yıkama üzerine aralarında ilaç kullanımını da (kimya terapi) içeren bir çok araştırma sürdürülüyordu.

Bu araştırmaların sonuçları, 1961 yılında düzenlenen "Yeni Cezaevinde Yeni Üfuklar" adlı bir sempozyumda tartışılmıştır. Tahmin edileceği gibi, sempozyumun konusu "iyileştirme", "ıslah etme" yani beyin yıkama üzerinedir. Amerikan egemen sınıfları, deneylerin sonuçlarını tartıştıkları bu sempozyumda öngörülen hapishane modelini aynı yıl içinde inşa etmeye başlarlar ve 1963 yılında "hizmete" açılır. Bu Marion Hapishanesinde uygulanacak ıslah programını ise yine sempozyumun katılımcılarından olan Dr. Martin Groder hazırlamıştır. Marion Hapishanesi Amerika'da "model" işlevi görmüş 1972'den itibaren benzeri birçok hapishane inşa edilmiştir.

Dr. Schein'in 24 Maddelik Beyin Yıkama Programının ardından yine Almanya'da, Jan Gross'dan söz etmiştik. Jan GROSS ironik bir örnektir. Kendisi Nazi toplama kamplarında tutuklu kalıyor. Zulme ve vahşete tanıklık ediyor, bilinci ve bedeniyle. Yıllar sonra ise aynı zulmü başka insanlara uygulamak için çabalıyor. Nasıl bir ruh hali yaptırabilir bunu?

Toplama kampının ardından psikoloji eğitimi alarak doktorasını da yapan Jan GROSS 1950-60'lı yıllarda "Sosyal Tecritin Etkileri ve Duyumsal Algıların Sınırlanması"

rılması" üzerine bir çok deney yapar. 1972 yılında ise Almanya-Hamburg Üniversitesi Kliniği'nde aynı konuda başlatılan deneyleri yürütür. Hamburg Üniversitesi bünyesinde sürdürülen bu deneyler için yılda 2.8 milyon mark ayrılır. Her şey, gelişen ve radikalleşen muhalefeti ezmek içindir. Amaç, tecritin mükemmelleştirilmesidir. Bunun için "Özel Araştırma Bölümü 115" adını verdikleri "Came-ra Siliena" (sessiz oda) da denilen bir hücre oluşturmuşlardır laboratuvarlarda. Deneyler bu hücrelerde yapılır.

Deneylerden birinin yapılışı ve sonuçları şöyledir:

Deneye yaşları 20 ile 55 arasında değişen 20 kadın ve erkek denek katılır. Kendilerine, hücrede ne kadar kalırlarsa o kadar para ödeneceği belirtilir. 20 denekten 6'sı 48-51-75-82 ve 96 saat aralıklarla hücrede kalabilirken 14 denek 48 saat bile tahammül edemeyerek deneyi yarıda bırakmak zorunda kalırlar. Hem de bunun sadece bir deney olduğunu bilmelerine rağmen. Deneyi yarıda bırakmalarının nedenlerini şu gerekçelerle açıklamışlardır; Dayanılmaz hale gelen korku, aşırı gerilim ve panik. Deney sırasında deneklerde oluşan etkiler ise şöyle sıralanmıştır; öldürülecekleri korkusu, boğuldukları, nefes alamayarak ölecekleri korkusu.

Deneklerin kendi ağzından tecritin etkileri ise şöyle anlatılır:

"Süreç içerisinde rahatlamanın olamayacağına inanıyorum. Herhangi bir zaman, var olmayan bir şey beni tahrik edebiliyor. Gürültü yok, ışık yok, meşgul olunabilecek hiç bir şey yok. Uzun bir süre dayanmak mümkün değil."

"Yaklaşık 12 metrekare ürkütücü sessizlikte 6 saat. Kısa bir zaman sonra sanki havalandırma cihazının çıkardığı gürültüyü duyuyormuşum hissine kapıldım. Bu, içerisinde bulunan özel sisteme bağlı bir durum. Işık görüntüsü yaratmak için göz kapaklarıma basınç uyguladım... Sonunda can sıkıntısı artmaya başladı ve uyudum."

Deneyden iki saat sonra depresif ruh hali oluştu. Ken-

dimi çökmüş gibi hissettim ve hiç bir konuşma, reaksiyon gösteremedim. Sosyal insiyatifim tamamen felç olmuştu.” (Aktaran Ümit Koşan. Sessiz Ölüm S: 52-53)

Jan GROSS'un SÜAB'la beraber 1950'lerin başında yaptığı deneylere ilişkin kaleme aldıkları "Duygusal Mahrumiyet Deneylerinin Değerlendirilmesi" yazısında da sonuçları şöyle değerlendirirler:

"Denekte başlangıçta genellikle uyuduktan sonra deney süresi içerisinde sükunet ve kurtulma duygularını yitirdiler. Ayrıca kontrol edilen düşünce yeteneklerini de kaybettiler. Ruh halleri, uyuşukluk, sinirlilik ve sıkıntı arasında gidip gelmeye başladı. Aynı zamanda da bunlara ek olarak huzursuzluk, yorgunluk ve baş ağrıları ortaya çıktı...”

Kendilerine daha fazla ücret ödeneceği söylenmesine rağmen deneklerin deneyleri 2-3 gün daha devam ettirme durumunda olmadıkları görülmüştür. Hatta bazı denekler için deney koşullarında bulunmak bile öylesine dayanılmaz gelmiştir ki yapılacak olan psikolojik analizin zamanından önce bitirilmesi zorunlu olmuştur.” (a.g.e. S.54-55)

Deneylerin sonuçları oldukça açık değil mi? Bu nedenle daha önce de yazdığımız gibi, tecriti uygulayanlar ne yaptıklarını biliyorlar. Nasıl bir işkence uyguladıklarının bilincindeler. Bu deneyler sonrası elde edilen birikim üzerine Almanya'da yeni hapishaneler inşa edilmeye başlandı. Almanya hapishanelerindeki **"Yüksek Güvenlikli Bölüm"**, **"Ölü Hücreler"** bu deneylerin sonucunda ortaya çıkmıştır.

Bu tecrit deneyimi, birikimi Almanya'yla sınırlı kalmayıp sömürge, yeni-sömürge ülkelere de ihraç edilmiş, oralaradaki devrimci hareketler boğulmak istenmiştir.

Peru ve Türkiye, bu ülkelerden sadece ikisidir.

H- ÜLKEMİZDE TECRİT

Tecrit uygulaması, hayata geçirildiği tüm ülkelerde sürüyor. ABD, Almanya, İspanya, İtalya, Fransa... Bunun tek istisnası Bobby Sands ve yoldaşlarının şehit düştüğü Ölüm Orucunun ve yıllarca süren direnişlerin ardından geri adım atılan İngiltere'dir. Tecrit işkencesi "Avrupai" bir işkencedir. Emperyalist Batı tarafından geliştirilmiş ve bizim gibi yeni-sömürge ülkelere de ihraç etmişlerdir. Ki tecritin gelişimini önceki bölümde çok kısa olarak hatırlattık. Yoksa, bu deneylerin daha onlarcası yapılmış, aksayan yanlar pratik içinde yeniden şekillendirilmiş ve herşey beyin yıkama esasına dayalı olarak yürütülmüştür. Ne Amerika ne de Avrupa; sömürünün, zulmün karşısında değildir. Çünkü emperyalistler olarak varlıkları sömürü ve zulme dayalıdır. Onların ilgileri bu işin "imajlarına" uygun yapıp yapılmadığıdır.

Tecrit de tam onların istediği gibidir. Kan yok, vücutta iz yok... Kaldı ki söz konusu olan biz devrimciler olunca zulmün en vahşisine de itirazları olmuyor. İşte 19 Aralık; kurşunlanan, bombalanan, yakılan devrimciler ve "insan

haklarına saygılı" Avrupa.

TECRİT; Geçmiş, kale zindanlarının mahzenlerine kadar uzanan, kapitalizmin gelişmesiyle beraber "denetim-disipline etme" ve "sömürü" arayışının yön verdiği ve 18. yüzyılda tek tek hücrelere bölünmüş hapisanelerde uygulanan, 1900'lerde gelişen yaygınlaşan toplumsal mücadeleler sonucu egemenlerin daha da önem verdiği, asıl birikimi 2. Paylaşım Savaşı sırasında Nazilerin vahşi deneyimlerinin araştırılmasından edinilen, 1960'lı yılların sonunda Avrupa'yı saran ve radikalleşen mücadele nedeniyle üniversite laboratuvarlarında saygın bilim adamlarınca(!) yapılan deneyler sonucu en modern hali oluşturulan ve yeni-sömürgelerde de yaygınlaştırılan, Maskeli Süvari LÜDWİGLER'in, hastalıklı beyin Jan GROSSLAR'ın kelimenin tam anlamıyla bir mengele artığı, işkenceci olan SCHEİN'lerin, Hikmet SAMİLER'in, Cemil ÇİÇEKLER'in "beyaz işkence"sidir.

Ülkemizde tecriti ele alırken, kısaca Osmanlı'dan başlayarak günümüze kadar ceza sistemlerine de bakacağız. Ancak hemen belirtelim ki, içinde bulunduğumuz F Tipi tecrit koşulları sadece yalnızlaştırma anlamına gelmiyor. Asıl hedef beyin, düşünce değişikliği, daha doğrusu düşünmeyen insan yetiştirmek olduğu için, kitap okumamız da istenmiyor. Bu nedenle hücrelerde üç kitaptan fazlasını bulundurmamak yasak. Yani bir araştırma, inceleme yapma olanağı oldukça kısıtlı. Keza, Osmanlı ve Cumhuriyet'in ilk yıllarına ilişkin kaynaklar da yetersiz.

28 Eylül 2004

Dün gece tuvalette kilitli kaldım bir süre.

Saat 02:00 civarı, kitap okurken, masada gözlerim kapanıp duruyor, uyku bastırıyordu. Kalkıp yüzümü yıkayayım dedim. Tuvalete girdim, kapıyı kapattım ve o sırada "tinn" diye bir ses geldi. Kapının dış mandalı kapanıverdi. Kapının tutulup çekilecek bir tokmağı yok ki. Vurdum bir süre, arkadaşlar duyar, kalkar da kapıyı açar diye. Yok... Tuvaletin küçük bir penceresi var, ayakta durunca elimin yetișebileceğı bir yükseklikte. Musluğı basıp, sırtımı da duvara verdim, çek çek sopasını camdan çıkarıp üst kat camına vurmaya çalıştım. Olmuyor. Yetișmiyor. İndim. "Sabaha kadar buradayız" diye düşünürken yanımda kalan arkadaşlardan biri tuvalete kalktı da saat 03.30'a doğru kurtuldum.

Tek kalıyor olsaydım, sabah sayımına kadar kapalı kalacaktım.

Basit bir olay, tecriti anlatıyor. Tıpkı bir arkadaşınızın sizi ziyaret edememesi, Migren ağrınız tutmuşken bir elin alnınıza dokunup ilgi gösterememesi gibi. Küçük yansımaları ama, yaşayın üst üste gelen dalgalar gibi soluksuz bırakan yansımalar... Çırpınmanız, kendinizi kıyıya atmaya çalışmanız fayda vermez. Bir girdap gibi çeker içerisine sizi. Yaşamak zorundasınızdır. Yaşanıp yaşanmayacağını değil, az yıpratması için neler yapabileceğinizi düşünürsünüz.

Tecrit böyledir işte.

29 Eylül 2004

Misafirimiz yine geldi. Pencereimin demirlerini tırmanışı, parmaklıklarda sallanması görmeye değer. Sirk hayvanları gibi. Diğer fareler tarafından dışlanmış bir fare bu. Bir gözü çıkmış, tüyleri yer yer yolunmuş, arka tarafında büyükçe bir yara var. Derisi yarılmış, kıpkırmızı et açığa çıkmış. Açık olan yaraya ve kıpkırmızı ete bakınca 19 Aralık geliyor aklıma. Mermi, şehidimiz Ali ATEŞ'in ayağından girmiş leğen kemiğini parçalayarak kasığından çıkmıştı. Kan yoktu. Ayağından kasığına kadar bacağı bir çizgi halinde yarılmıştı. Kemiğe varan düz bir yarık ve pespembe eti Alimiz'in... Yiğitti, çalışkandı, kendisini eğite-

bilendi, yakışıklıydı Ali. Ölüm Orucu 1. Ekibi'ndeydi. Vahşi bir şekilde, lağım fareleri gibi saldırarak aldılar canını.

Pencereyi zorluyor... Bir tanesi de havalandırma kapısını tırmalıyor. Belki inanması zor ama tırmalamanın yanısıra yumrukluyor sanki arada bir. Bam! Bam! Bam!

Pencerenin önündeki fare, kuyruğu hariç 10 santim kadar. Bir o kadar da kuyruğu var. Azmanlar yani. Ekmek içini, artan ekmekleri çöpe atmayıp onlara veriyoruz. Logarın içine bırakıyoruz genelde. Akşamları da pencerenin demirlerine tutturuyoruz bastırarak, tırmanışlarını seyredelim diye. Bu vahşi hayvanlar ekmek yerken ve uyurken sevimli oluyorlar. Ekmeği arka ayaklarına göre çok kısa olan (aynen kangurular gibi) ön ayakları ile kemirir gibi, hızlı hızlı hareketlerle yiyorlar. Yemek işi sona erince de yüzlerini temizliyorlar. Uyurken ise kafalarını bacaklarına doğru çekip, top gibi oluyorlar.

Her ne kadar sevimli görünseler de ilk fırsatta kulak ve burnumuzu kemirecekleri açık. Pencereyi açık tutmuyor, tuvalet deliğini akşamları beş litrelik bir petle kapatıyoruz.

Yanımdaki arkadaş, psikolojik nedenlerle Bakırköy'de yatarken hücrede tek kalmıştım yaklaşık üç ay. Adliyeye çıktığım bir gün açık unuttuğum tuvalet deliğinden giren fareler her yeri adeta talan etmişlerdi. Duvara dayalı gazeteleri ortalığa saçmış, eşya kutularını devirmiş, üst kata çıkıp yatakları, battaniyeleri kemirmişlerdi.

1- Osmanlı'da Ceza Sistemi ve Tecrit

Osmanlı'da hukuk sistemi 1800'lü yıllara kadar Şeriat'a ve Padişah tarafından onaylanan kanunnamelere dayanmakta ve kadılar tarafından yürütülmekteydi. 18. yy.ın başlarından itibaren gerilemeye başlayan, 19. yy.da yarı-sömürge haline gelen Osmanlı'da yarı-sömürgeleşmeyle aynı dönemde "Batılılaşma" çabaları gündeme gelmiştir. 1839 Tanzimat, 1856'da İslahat fermanı, 1876'da 1. Meşrutiyet ve ilk anayasa, 1901'de 2. Meşrutiyet, "Batılılaşma" yolundaki en önemli adımlardır.

Hukuk sistemi de bu süreçte değişikliğe uğramış, o da "Batı"ya uyarlanmaya çalışılmıştır. 1840'ta din ve milliyet farkı gözetmeksizin Osmanlı tebaasından herkesin kanun karşısında 'eşitliğini' kabul eden bir ceza kanunu yürürlüğe girer. Bu ceza kanunu 1851 ve 1854'te iki defa değişikliğe uğrar. 1858'de ise 1810 tarihli Fransız ceza kanunu tercüme edilip üzerinde bazı değişiklikler ve ilaveler yapılarak 1858 Ceza Kanunname-i Hümayunu kabul edilir. Bu ceza kanunu da 1911 ve 1914'te büyük ölçülerde değiştirilir.

Bu sürece kadar Osmanlı'da cezalar "bedene eza"ya yani işkenceye dayanmaktaydı. "Kısasa kısas" hükmü vardı. İçerisinde bolca "katli vaciptir" hükmü de geçen Şeyhülislam fetvaları ile işkenceli cezalar geçerliydi. Dini motifli halk ayaklanmalarının bastırılabilmesi için yoksul Anadolu halkı "sapkın", "zındık" denilerek her türlü baskı ve zulme uğratılmış, kılıçtan geçirilmiş, kuyulara doldurulmuş, diri diri gömülmüştür. Ceza sistemi böyle işlemektedir. O dönemlerde hapislik, bir ceza olarak görülmeyp, yargı sürecinde uygulanacak bir tedbir olarak uygulanmaktaydı sadece.

1800'lü yıllarda yaşanan gelişmelerle beraber hapislik de bir ceza olarak yerini alması başlar.

"Osmanlı'da egemen olan ceza sistemi, bedene eza'ya dayanmaktaydı. Hapis/kapatılma cezası, batılılaşma ile

toplum hayatına girmiştir. Kapatılma cezasının çeşitli uygulama biçimleri vardır; Kürek, prangabentlik, kalebentlik ve hapislik. Kürek ve pranga cezası ağır suçlulara verilmekteydi. Kürek cezası, buharlı gemiler yaygınlaşınca ya dek, gemilerde prangaya vurularak, suçluya kürek çekirme şeklinde uygulanırdı. Bu ceza ömür boyu olduğu gibi geçici süreleri de kapsayabilmekteydi. Prangabentlik, ağır suçlu sayılan mahkumların ayaklarına pranga vurularak idarece belirlenmiş işlerde çalıştırılmasıydı. Kalebentlik ise, mahpusun devletçe belirlenen bir kalede, kale surları içinde özgür biçimde yaşamasıdır. Hapis cezası, bir gün ile 3 yıl arasında, hafif cezalara uygulanan bir ceza yöntemi idi." (Şaban Öztürk. a.g.e. S.14)

1880'e gelindiğinde, hapislik bir ceza olarak hukuk sisteminde yerini almıştır iyice. 1880'de yayınlanan "Hapishane ve Tevkifhane Nizamnamesi"nde, işlenen "suç"un cinsine göre ve tutukluluk haline göre 4 kategori yer alır.

1- Tevkifhaneler

2- Kabahat suçu işleyenler için

3- Cünha (Cürüm derecesindeki suç, kabahatten ağır ve cinayetten hafif olan suç) suçu işleyenler için

4- Cinayet suçu işleyenler için

Bu nizamnameye göre işleyişin nasıl düzenlendiğini Prof. Dr. Gülnihal BOZKURT'tan aktaralım:

"Bu Nizamnameye göre her kaza, liva ve vilayet dahilinde birer tevkifhane ve hapishane bulunacaktı. Nizamname'de tevkifhanelerin soruşturma aşamasındaki sanıklara, hapishanelerin ise mahkum olanlara mahsus oldukları, kabahat ve cünha suçlarından dolayı üç aya kadar mahkum olanların kaza hapishanelerinde, üç yıla kadar olan hapis cezalarının sancak ve üç yıldan fazla hapis cezalarının vilayet hapishanelerinde çekileceğini, hapishanelerde kadınlara mahsus bir daire bulunacağı, kürek cezasına mahkum olanların umumi hapishanelere yollanacağı, ancak Nezaret'in izniyle hapishane değiştiril-

lebileceği; hapishane ve tevkifhanelerde icabına göre ve Adliye Nezareti'nin tayin edeceği bir müdür, bir başkatip ve lüzumu kadar katip, bir başgardiyan, yeteri kadar gardiyan, doktor, çamaşırcı, hastane hademesi ve her hapishane için bir aşçı ve bir imam ve kadınlara mahsus dairede kadınlardan gardiyan bulunacağı, gardiyanların 25-40 yaşları arasında olması gerektiği, müdürlerin doğrudan Adliye Nezaretince, gardiyan ve diğer memurların ise İstanbul Zaptiye Nezareti ve taşrada vali ve mutassarıf ile adliye müfettişlerinin önerisi üzerine Adliye Nezareti'nin tensip ve tasdiki ile görevden alınacakları belirtilmiştir." (Batı Hukukunun Türkiye'de Benimsenmesi, Prof. Dr. Gülnihal BOZKURT)

Nizamname'deki düzenlemeye göre yeni hapishaneler yapılması da gündeme gelmiş ancak bütçenin durumu nedeniyle (Duyun-u Umumiye'li yıllardır. Osmanlı borçlularını ödeyemez duruma düşmüştür...) sınırlı sayıda yeni hapishane yapılabilmektedir. Yapılan hapishanelerin bazıları şunlardır; 1890'da 350 kişilik Diyarbakır Hapishanesi (Günümüzde 2 No'lu Diyarbakır Hapishanesi olarak kullanılıyor), Edirne'de 500 kişilik, Lapseki'de 34 kişilik hapishane, 1916'da İstanbul'da Sultanahmet ve Paşakapısı hapishaneleri...

*"Kalenin kapısı taştan demirden
Yanlarım çürüdü yaştan yağmurdan
Bir kimsem yoktur ki Şah'ı çağıram
Açılın kapılar Şah'a gidelim"*

Tüm tutsakların hücre tipi hapishaneler aracılığıyla tecriti olan "modern anlamda tecrit" ortaya çıkmadan önce de egemenlerin tecriti halkların mücadelesini bastırmanın bir aracı olarak kullandığını; ancak bunun ağırlıklı olarak toplumsal mücadelelere önderlik eden insanların sürgün edilmesi veya zindanların özel bölümlerinde tek tutulması şeklinde olduğunu belirtmiştik daha önce.

Osmanlı'da da tecrit bu şekilde uygulanmaktadır. Şeyh Bedreddin'in İznik'e sürgün edilmesi veya Namık Kemal'in Malta adalarına sürgünü örnektir. Zindanlarda tecrite örnek olarak ise yine bir başka Anadolu halk önderini Pir Sultan'ı örnek verebiliriz. Kendisine, pişmanlık getirmesi dayatıldığında zincirlenmiş olarak tek tutulmaktadır. Pir Sultan'ın direnişi Anadolu ihtilali tarihindeki onurlu yerini alır:

*"Yürü bre Hızır Paşa
Senin de çarkın kırılır
Güvendiğin padişahın
O da bir gün devrilir"*

Osmanlı'da tecrit çerçevesinde ele alınabilecek bir de "kürek mahkumiyeti" vardır. Yaşam, zincirlenmiş, prangalanmış bir şekilde gemi güvertesiyle sınırlandırılır. Başında sürekli eli kamçılı ya da sopalı bir "gardiyan" vardır. Kürek mahkumiyetinde Ludwig'in maskesi kullanılmaz; ancak yüreklere korku salınır. Konuşmak, "kaytarmak", diğer mahkumlarla ilişki kurabilme olanağının önünde, kamçıdan, kızgın güneş altında gemi direğine zincirlenmekten veya binbir türlü cezalandırılmadan bir set örülmüştür. Yani, maske yüreğe giydirilmiştir.

2 Ekim 2004

Tv, üç gündür bozuk. Kanalları ayarlamaya çalışıyorlarmış(!) Kanallar zaten vardı. "Ek kanal ekleyeceğiz" diyorlar. Üç gündür ekleyemediler. Üstelik, ne hikmetse televizyonda hapishanelerle ilgili bir program başlayacakken bozuluverdi kanallar.

Sormasak bir açıklama yapma gereği dahi duymuyorlar. "Seni kaale almıyoruz! Ne istersek yaparız!" anlayışı, keyfiyet...

Kantine pul yazıyoruz gelmiyor, iki haftadır. PTT'de pul biter mi? Ama "yok" deniyor. Ve "ne istersen yap, dilekçe yaz, şikayet et" diyebiliyorlar. Su yok kantinde iki haftadır. Musluk suyuna mecbur bırakılıyoruz. Su sabah, öğle, akşam yarımşar saat akıyor sadece. Ve nadiren de olsa kuyudan pompalıyorlar. Foseptik karışan, kokusu bile rahatsız edici bir su... Gazetelerin ekleri verilmiyor. Birgün, bu hafta Pir Sultan ve Karacaoğlan şiir kitapları verdi. İkisini de vermediler. Gazete dağıtan gar-di yana sorduk, "Dilekçe yaz sor" diyor.

Hapislik, tecrit biraz da böyle bir şey. Bu çalışmanın başından itibaren pek çok kez yazdım, bir daha yazayım; İraden yok sayılıyor. Herşeyinle tecritçilere tabisindir.

15 Ekim 2004

Anket çalışmasına başladık. Fiziki Sorunlar Anketi ve Psikolojik Sorunlar Anketi başlıklı iki anketle, tecritin sonuçlarını rakamlarla ortaya koymaya çalışacağız.

Diğer F tiplerindeki arkadaşlara da bu anket sorularını yollamıştım. Ancak, onlarca sayfalık emekleri hapishane idarelerinin engeline takıldı. Gönderemediler anket sonuçlarını. Mektupları ya kendilerine iade edildi ya da imha kararı alındı. Bu nedenle çalışmanın anket bölümü bu hapishane ile sınırlı kalacak. Böyle olsa bile bu anketin F tipi tecrit gerçeğini yansıtan yeterli bir çalışma olacağını umuyorum.

20 Ekim 2004

Direnişimizin 5. yılını kutladık bugün. Dün akşam 117 şehidimizin ismini haykırdık gökyüzüne. İsimleri hücrelere pay ettik. A

Blok'tan başladık C Blok'a doğru hücre hücre okundu isimler.
5. yıla, 117 şehidimizle "Merhaba!" dedik böylece.

Bugün sabah, "Herşey Parti-Cephe için, Herşey zafer için" diyerek içtimamızı yaptık. Sabah slogan attık. Akşam üzeri halay çektik. Akşam ise asıl programımızı yaptık. 4 yıldır, set vurulmaya çalışılan seller gibi akıyoruz. 5. yılda da gürül gürül akacağız. Zafere kadar sürecek bu akışımız. Şehitlerimizi sevgi, saygı ve bağlılıkla anıyoruz.

23 Ekim 2004

Bizim farelerden biriydi. Onu, loğarın kenarında cansız uzanırken görünce üzüldüm. Hastaydı kaç gündür. Tıpkı bir insan gibi öksürüyordu. Verdiğimiz ekmeklerin bir parçasını alıp, diğer farelerden uzakta bir köşede, bir yandan çıkarıyor, diğer yandan güçlkle kemiriyordu. Yürümeye dermanı yoktu sabah. Adımlarını, ayaklarına taşıyamayacağı ağırlıklar bağlıymış gibi, zorlukla, sürüyerek atıyordu.

Öldü... Yanımdaki psikolojik sorunlar yaşayan abi, üzülerek, biraz da dehşetle "Diğer fareler yerler mi onu?" diye sordu. "Yok yemezler herhalde" dedim. Onu üzmemek ve biraz da takıntı yapıp rüyalarına girmesini önlemek için.

O fare kadar değerimiz yok tecritçilerin gözünde. Bu hastalıkla bizim(!) Mengeleye çıksaydı, eline bir ağı kesici verip gönderirdi herhalde. Revir doktorlarından Adnan'a düşmanca tavırları nedeniyle muayene olmuyorduk. Revire çıkıp muayene olmayanlar suç duyurusu yapıp, hastaneye sevk istiyorlardı.

Bir arkadaşın dilekçesine cevap geldi, Ağır Ceza'dan. Tam bir kara mizah. Sevk talebimizi reddetmiş. Gerekçesi ise, *"Bugün Tekirdağ'a sevk isteyen, yarın o doktorlara da muayene olmayıp, il dışına, hatta yurtdışına ister"* diyor. Yok, başka galaksiden uzaylı doktor istiyoruz!!! Muayene olmama gerekçelerimizi yok sayan, bay Mengeleyi aklayan bir karardı. Sanki insan keyfinden muayene olmuyor!

Aynı hücrede kaldığımız arkadaş, apse yapmış dişi nedeniyle revire çıktı. Adnan varmış. Kendisi dişçi değil. Normalde hiç tar-

tişmadan sevk etmesi gerekirken, "muayene olmuyorsan sevk yok. Çık dışarı!" demiş. Orada ne aradığı belli olmayan iki banyan gardiyan yanında "hava basmaya" çalışmış. Arkadaş da lafını ağzına tıkmış. Üstüne bir üniforma geçiren, ya da altına bir koltuk çeken tutsaklar karşısında kendini ilah zannediyor. Hele hele karşısındakini güçsüz görüyorsa. F tipleri de buna çok müsait yerler. Nasıl olsa 1 ve 3 kişilik yerlere kapatılmışız ya!

Şu son günlerde yaşadıklarımızdan örnekler vereyim yine;

Aldığımız iki gazeteden biri 3 tane kitapçık verdi. 3'ünü de vermediler. "Bayide yok", "Dilekçe yaz sor" diyor sorduğumuz gardiyan. Kör kuyuya taş atmanı istiyor. Aldığımız diğer bir gazete de Yeni TCK'nın metnini verdi. O da kitapçık. Onu da vermediler.

- Niye vermiyorsunuz?
- Komisyon, "Kitap mı, dergi mi" karar verecek.
- Bu vermemeniz için gerekçe mi? Sonuçta kitap ta deseniz, dergi de deseniz vereceksiniz. Kitapçığı verin, sonra ne karar verecekseniz verirsiniz.
- Komisyon karar verir ona. Şimdilik verilmiyor... Gazetenin verdiği ekler kitaptan sayılmıyordu. Kitaptan sayarlarsa 3 kitap hakkımıza dahil ediliyor. Hadi kitaptan saymasını geçtik, bu sefer de kitap mı değil mi karar vermedikleri için vermiyorlar. Aziz Nesin'lik bir durum.

Aziz Nesin'lik bir olay daha anlatayım:

10 gün kadar önce şiddetli yağmur yağdı. Sularımız çamurlu akmaya başladı. Suları 5 litrelik pet şişelere koyduğumuz için (bizim bidonlarımız onlar) bariz bir şekilde renginin bulanıklığı görülüyor. 4 gün böyle aktı su. Sayıma gelen başgardiyana sordum.

- Suların rengini görüyorsunuz, niye böyle?
- Ne var ki? Bizim sular da böyle akıyor.
- Rengini görmüyor musunuz? Sağlıklı mı bu su?
- Sağlıklı.

- Siz içiyor musunuz?
- İçiyoruz tabii.

Sanırım insanların gardiyan olan cinsine mikroplu su bir şey yapmıyor. Aynen radyasyonlu çayın Bakan cinsine bir şey yapmadığı gibi. Suyu, 4 gün boyunca ya foseptik karışan kuyudan bastılar, ya da depoya yağmur suyu sızdı. Her iki durum da tehlikeli sağlığımız için.

2- Cumhuriyet Yıllarında Tecrit

*"Belki bir buhran geçiriyorsun
Belki bunun
Fizyolojik, psikolojik filan izahı vardır
Belki de sebep buna
Bana aylardır
Kendi sesimden başka insan sesi duyurmayan
Bu demirli iki pencere
Bu saç soba
Bu toprak testi
Bu dört duvardır."
(Nazım Hikmet)*

Cumhuriyet'in ilk onyıllarında tecrit, Osmanlı'da olduğu gibi devam etmiştir. Yani önder olarak görülen insanların tecriti ve sürgün biçiminde ağırlıklı olmak üzere. Tecritin başlıca hedefi Mustafa Suphi ve 14 yoldaşının Karadeniz'de katledilmelerinden itibaren (28-29 Ocak 1921) komünistler, vatanseverler olmuştur. Sürgünler ise haklı ve meşru talepleri için ayaklanan Kürt halkını da kapsamıştır. Hücre tipi olarak inşa edilen özel tip hapishanelerdeki tecriti, üç örneği anlatarak ele alalım.

Nazım ve Geminin Sintinesinde Tecrit

Şiirinde tecriti ne güzel anlatmış usta. "Belki bir buhran geçiriyorum" diyor ve sonrasında oldukça yerinde bir önseziyle bu buhranın nedenini söylüyor. Bu şiir 1938'de Harbiye Davası ve Donanma Davası olarak bilinen davalar nedeniyle yargılandığı ve aylarca süren bu yargılamalar sırasında tecritte tutulduğu günlerde yazılmış. Nazım'ın ve onunla beraber bu davalarda yargılananların tecrit koşulları Ludwig'in çocuklarının en az ataları kadar yaratıcı olduklarının kanıtı.

Nazım, günümüz komplo davalarının bir benzeriyle,

kendi içlerinde sol bir çevre oluşturan Harbiyeli gençleri isyana teşvik ettiği gerekçesiyle 17 Ocak 1938'de gözaltına alınır. Harbiyeli gençleri isyana teşvik ettiği iddiası bir uydurmadır. Asıl neden, kendisine bir süre önce, Kemalist iktidarın icazetine girmesi dayatılan Nazım'ın bunu kabul etmemesidir. Ayrıca bu davaların iktidar içerisindeki Şükür Kaya, İsmet İnönü "kanatları" arasındaki çekişmeyle de ilgisi vardır. Sonuçta, Harbiyeli gençlerden işkence ve baskıyla alınan ifadelerle dava açılır ve Nazım'a 29 Mart'ta 15 sene ağır hapis cezası verilir. 28 Mayıs'ta bu cezanın onaylanmasıyla dava sonuçlanır.

Nazım bu yargılama süresince, Ankara'da Askeri Hapishane'de bir hücrede tecritte tutulur. Daha sonra tutuklanışını ve tecrit koşullarını şöyle anlatır:

"İsmail'i (Nazım'ı) 938 kışında yine aldılar. Ankara'ya yolladılar. Askeri cezaevinde tecrite soktular. Tecrit dediğin taş bir oda. Penceresi de parmaklıklı ya, camları yok. Kar içeri yağıyor. Yer de çimento. Döşek möşek şöyle dursun, bir battaniye bile vermediler hergeleler." (Nazım Hikmet, Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim, Adam Yayınları, S: 97)

"Ben burada hiç kimseyle temas etmeden, hiç kimseyle konuşmadan bir odada tek başıma tecrit edildiğim için vakit geçirmek ancak roman, hikaye gibi şeyleri okuyarak kabil olacak" (Nazım Hikmet, Piraye'ye Mektuplar, Adam Yayınları, S: 84)

Nazım'ın avukatı ise tecritin Nazım üzerindeki etkilerini şöyle anlatıyor:

"Nazım, duruşma aralarında hep konuşmak isterdi. Konuşmaya hasretti. Çünkü tek kişilik bir hücreye koymuşlar ve kimseyle konuşturmamışlar. Hatta nöbetçilere, konuşmayacaksınız diye sıkı sıkıya tembih etmişler. Bunu anlatırdı bize. 'Bu iki ay çok acılar çektim, çıldıracağım gibi oldum' derdi." (A. Kadir, 1938 Harp Okulu Olayı ve N. Hikmet. S: 190)

***

- Bir Cezaevinde Tecritteki Adamın Mektupları-

-1-

Senin adını

Kol saatimin kayışına tırnağımla kazıdım

malum ya, bulunduğumuz yerde

ne sapı sedefli bir çakı var

(Bizlere alat-ı katia verilmez)

ne de başı bulutlarda bir çınar

belki avluda bir ağaç bulunuyor ama

gökyüzünü başımın üstünde görmek

yasak bana

Burası benden başka kaç insanın evidir?

Bilmiyorum

Ben bir başıma onlardan uzağım

hep birlikte onlar benden uzak

bana kendimden başkasıyla konuşmak

yasak

Ben de kendi kendime konuşuyorum

Fakat çok can sıkıcı buluyorum sohbetimi

Şarkı söylüyorum

Hem ne dersin

o berbat ayarsız sesim

Öyle bir dokunuyor ki içime

yüreğim parçalanıyor

Belki bu halin

Fizyolojik, psikolojik bir izahı vardır.

Belki de buna sebep

bana aylardır

Kendi sesimden başka

insan sesi duyurmayan

bir demirli pencere, bu toprak testi

bu dört duvardır.

-3-

Bugün pazar

bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar
ve ben ömrümde ilk defa
gökyüzünün bu kadar benden uzak
bu kadar mavi
bu kadar geniş olduğuna şaşarak
kımıldanmadan durdum
Sonra saygıyla toprağa oturdum
dayadım sırtımı duvara
şu anda ne düşmek dalgalara
şu anda ne hürriyet, ne kavga
ne karım
Toprak, güneş ve ben
BAHTİYAR'ım.

***

Nazım'ın "**çıldırarak gibi oldum**" diyerek etkilerini açıkladığı tecrit mekanları "taş odalar", o yıllarda hemen hemen bütün devrimci önderlerin, TKP'nin önde gelen kadrolarının aylarca, yıllarca tutulduğu mekanlardır. Hikmet KIVILCIMLI, Şefik HÜSNÜ, Reşat FUAT, Mihri BELLİ bu hücrelerin konuklarından sadece bir kaçıdır. Örneğin Şefik HÜSNÜ, 25 Şubat 1952'de tutuklanması sırasında önce Sansaryan Hanı'nın işkence hücrelerinde, ardından Harbiye Askeri Hapishanesi'nin "taş oda"larında iki yıl süreyle tecrit edilmiştir.

Harbiye Davasını, bir başka komplo davası olan Doğanma Davası izler. Bir ajan-provokatörün suçlamaları ile tutuklamalar başlar. Nazım o sırada Ankara'da Harbiye Davası nedeniyle tutukludur zaten. Bu dava nedeniyle İstanbul'a sevk edilir. Ludwig'in çocuklarının "yaratıcılığı", bu davada gözaltına alınanların tutuldukları ve yargılamanın yapıldığı mekandır. Tutuklular bir denizaltının sintonesindeki hücrelerde tutulurlar. Sintine, gemilerin en alt bölümüdür. Yargılama ise mahkemeye dönüştürülen yemek salonunda yapılır.

Haziran 1938'de, Sultanahmet Tutukevi'nden Erkin adlı denizaltıya götürülen Nazım, bu olayı şöyle anlatır:

"İsmail'i (Nazım'ı) bir ay sonra sabah sabah erkenden iki deniz gediklisi, bir deniz subayı, üç deniz eri bileklerinden kelepçeyi vurup ne olduğunu, nereye götürdüklerini söylemeden çıkardılar mehterhaneden. Köprünün Kadıköy İskelesinden bir savaş motoruna bindirdiler ve Adalar açıklarında demirli Erkin denizaltı ana gemisine götürdüler (...) Erkin gemisinde erlerin aptesanesine attılar İsmail'i. Aptesanesinin lumbozlarını kapamışlar. Yer bir karış sidik ve pislikler yüzüyor sidikte. Bir koku, bir koku, bir de sıcak. İsmail bir süre ayakta durdu. Islık çaldı. Gözü, kapının kapalı lumbozuna ilişti, başka bir subay başı. "Ne yapacağım diye bakıyor hergeleler". Oturdu sidiğin içine. Bir cigara yaktı. Bir de türkü tutturdı. Ama kafasında hep aynı soru: Niye getirdiler beni buraya." (N.Hikmet. a.g.e. S: 98)

Bu dava nedeniyle tutulan Kemal TAHİR ise şunları anlatıyor: "Evvela Yavuz Kruvazörüne götürülmüştük. Oradan Almanların domuzları besiye kapadıkları sintine bölümlerine konulduk. Güverteden 101 basamakla iniliyordu. Deniz seviyesinin çok altındaydı. Motorlarla hava verilen bir yerd. Sinekler havasızlıktan düşüp ölüyordu." (Atilla Coşkun, Nazım'ın Davaları, Cem yay. S:158)

Dava 29 Ağustos'ta sonuçlanır. Nazım bu davadan da 20 yıl ağır hapis cezası alır. Dava boyunca tutuklananlar, sintine adı verilen geminin iç, en alt bölümünde, "sineklerin havasızlıktan öldüğü" ortamlarda tecrit edilirler.

Tecrit bu onyıllarda sadece tutukluluk sırasında uygulanan bir işkence yöntemi değil. Aylarca süren gözaltı süresince de tecrit söz konusu. Şimdi ikinci örneğe geçerek bunu anlatalım.

Aylarca Süren Gözaltılar ve Tecrit

Cumhuriyet tarihi boyunca, devrimcilere yönelik operasyonların, gözaltıların, tutuklamaların olmadığı yıl yok gibidir. Hemen hemen her yıl, hatta bazen yılda birkaç kez "büyük operasyon"lar gerçekleştirilir.

Bu operasyonların ilki olarak, Mustafa SUPHI'lerin katlini sayabiliriz. Tutuklamalar da aynı yıl içerisinde başlar. 1921-22 yıllarında Ankara'da Halk İştirakiyyun Fırkası (O dönem TKP'yi meydana getiren oluşumlardan Ankara merkezli olanı) yöneticileri gözaltına alınıp yargılanır. Bu tutuklamaları 1923, 1925, 1927, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933 Harbiye ve Donanma Davaları, 1944 Ankara, 1944 İlerici Gençler Birliği Davası, 1946 TDKEP Davası, 1951, 1953 tutuklamaları diyerek devam eden tutuklamalar izler. Bunların yanısıra her 1 Mayıs öncesi gerçekleşen ve günümüze değin devam eden rutin gözaltılar ve tekil tutuklamalar da olur. Bu tutuklamalar öncesinde aylarca süren gözaltılar var. Bu gözaltı süresi büyük oranda tecritte, işkenceli sorgularda geçer.

Yine dönemi anlatan belgelerde görülecektir ki, bu on yıllar boyunca, tecrit ve ağır işkenceler sonucu bunalıma giren, çıldıran ve Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne kaldırılıp ömrünün geri kalanını orada geçiren; intihara kalkışan ve işkencede katledilen birçok insan vardır. ('Pencereden atlayıp öldü'(!) vakası da ilk olarak bu dönem gerçekleşiyor. TKP'nin önde gelen kadrolarından Hasan Basri ALP, 1951 yılında Emniyet Müdürlüğü penceresinden atlayıp(!) yaşamını yitiriyor.)

1944 İlerici Gençler Birliği davası nedeniyle yargılanan Mihri BELLİ ve arkadaşlarının mahkemeye sunduğu dilekçede tecrit mekanları ve gözaltı koşulları şöyle anlatılmaktadır:

"Sayın Yargıçlar

... Türkiye Cumhuriyeti'nin İstanbul şehrinde "Bastille"i ve o müessesenin temsil ettiği mezalimi bile gölgede bırakan bir Emniyet Müdürlüğü mevcuttur.

Biz huzurunuzda yargılanan 50 Türk genci, Emniyet Müdürlüğü binasında aylarca hapsedildik. İçimizde dokuz ay bu müessesenin dar ve karanlık hücrelerinde mevkuf tutulanlarımız var. Bu bakımdan işkenceleri kendi etlerinde hissetmiş ve bu menfur yerde işlerin içyüzü-

nü bilen kimseler olarak yüksek heyetinize başvuruyoruz. ...

Birinci şube emrinde, mevkufların ihtilattan menedilerek, içine kapatıldıkları 36 adet hücre bulunmaktadır. Bunlardan 6 tanesinin küçük pencereleri vardır. Ve biraz hava alır. Bunlar 2, 3, 4, 6, 12 ve 14 numaralı hücrelerdir. Diğer hücrelerin (ikisi müstesna) eni takriben 1.20 metre, uzunluğu 1.90 metre, yüksekliği de 2 metre kadardır. Bu hücrelerde pencere yoktur. Hatta bazılarının pis havalı bir koridora bakan bir kaç santim enindeki hava delikleri dahi bulunmamaktadır. Binaenaleyh bu yerlerde teneffüs ve hayat imkanı yoktur demek mübalağa sayılamaz. 19 ve 20 numaralı hücrelere tabutluk adı verilmektedir. Tabutlukların eni 60 cm, derinliği 40 cm, yüksekliği de 1.86 cm'dir. Tabutluklarda işkence görenlere ekmek ve su verilmmez. Burada yatanlar uykudan mahrum, aç ve susuz kalırlar. 21'den 28'e kadar numaralı hücreler sokak seviyesinden 2.50 metre aşağıda binanın bodrum katında, diğer hücreler ise Birinci Şube Müdürlüğü'nün bulunduğu en üst kattadır. Bodrumdaki hücrelerde tahammül edilemez rutubet ve koku vardır. Teneffüs edilen hava ıslaktır. Rutubet o derecededir ki bu hücrelerde kibritlerin başları ıslanıp yumuşadığından sigara yakmak imkansızdır. Bu hücreler hamam böceklerinin ve akreplerin yuvasıdır. Bu kattaki 32 ve 33 numaralı hücrelerin tavanında devamlı surette sızan lağım künkleri vardır. Her yer bir-iki santim derinliğinde bir idrar gölü halindedir. Hepimiz uzun aylar bu hücre ve tabutlukların sakinleri olduk.

İsticvap (sorgu -bn) şartlarına gelince;

Polis insan haklarını ve kanunu ayak altında çiğneyerek tedhişin, işkencenin her şekline başvurmaktan çekinmemektedir. İşkence ekseriyetle geceleri yapılmakta, bu maksatla birinci şube vazifelilerinden "komisyon" adı verilen dört-beş kişilik gruplar teşkil edilmektedir(...)

İşkence komisyonlarının başarılarından bir kaç; ilkokul muallimi Hasan Basri ALP işkence altında ölüme sev-

kedilmiştir. Şimdi Bakırköy Tımarhanesinde yatan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe şubesinin son sınıfının en güzel talebelerinden Kemalettin Özerdem cinnete sevk edilmiş, aynı fakülteden Sefa Yurdanur iki defa intihar teşebbüsünde bulunmuş, Türkiye'nin en güzide ressamlarından Nuri İyem ciddi sinir buhranları geçirmiştir. Bu felaketten kurtulup da asabı ve sıhhati bozulmayanlarımız yok gibidir..." (Aktaran, Sosyalist Yayınları, Şefik Hüsnü. S: 302-303)

Hücredeki Adalı: Mahir

1970'li yılları da Mahir Çayan'ın iki şiirinden aktaralım önce.

- Hücrem ve Sivrisinekler -

Tarihi Selimiye Kışlası ve kışlanın bir odası,
derin bir rutubet kokusu yayılıyor etrafa,
Oda ama ne oda: Hücre hücre..
Kapısına kilit vurmuşlar.
Burası Türkiye, Mozambik, Angola, Endonezya,
Brezilya
Güneşi görmeyenler diyarı,
Tutsaklığın kapısının demir parmaklıklarının önünde
Mehmet'i yükseltmişler bacım, Mehmed'i.
Nöbet değişiyor, şimdi kapının önünde bir siyahi var.
Mozambikli galiba.
Yanında iki nöbetçi daha var.
Endonezyalı bir emekçi oğlu emekçi biri,
Öteki de Mozambikli yedi göbek köle çocuğu..
İşte hayatın diyalektiği.

Saat 23.00 hücremde sivrisinekler,
Oligarşinin türküsünü söylüyorlar hep bir ağızdan
Ve bir adam avazı çıktığı kadar başlıyor bağırmağa.
Sesler yükseliyor,
Ve bir koro, hep bir ağızdan özgürlüğün marşını
söylüyor

Sineklerin vızıltısı duyulmuyor artık.
Genç adam hayretle etrafına bakıyor.
Yanında Hasan Tahsin, Hüseyin, Sinan, Alp
ve daha niceleri..

Bu hücre kalabalık bacım, kalabalık.
Asya'nın, Afrika'nın, Amerika'nın devrimcileri,
Ve bütün mazlum uluslar bu hücrede.
Marş bitiyor, hava yine ağırlaşıyor.
Sinirler bozuk, herkes sıkıntılı.
Sivrisinekler oligarşinin türkülerini çağırmağa
tekrar başlıyorlar.

Hüseyin, Sinan, Alp, Che, Pera'da ve
Benerci'nin dudaklarında sıkıntılı ve
acı bir tebessüm...

Emekçiler üzgün, kölelerin boynu bükük.
Sivrisinekler memnun ve neşeli..
Bekliyoruz, ne zaman kesilecek bu vızıltı?
Bekliyoruz, sıkıntılı, sinirli ve mutlu.
Bir bekleyiş bu...
Hepimiz biliyoruz ki repertuarı bitiyor sivrisineklerin.

- Hücredeki Adalının Rüyası -

Taş duvar, demir karyola ve yerlerde sayısız izmaritler
Helanın pis kokusu, rutubetli, sıkıntılı, nikotinli,
İnsanı serseme çeviren kurşun gibi ağır bir hava,

Duvarlar sanki soğuk dalgaları imal ediyor.
İstediğiniz kadar üzerinize kalın şeyler giyinin,
Oligarşinin hücresinde soğuğu yenmek imkansız.
Ranzanın karşısında kafesli demir kapı,
Arkasında Mehmet.
Görevi dakikası dakikasına beni denetlemek
Mehmedim utanıyor, kahroluyor.
'Askerlik ağam n'aparsın' diyor.
Aslında o da tutsak.
Ben hücre içinde, o hücre önünde.
Günde beş kere büyük başlar bakar içeriye;
Yüzlerinde tecessüs.
'Çılgın adam, 3-5 kişi ile koskoca karanlıklar
İmparatorluğuna kafa tutan adalılar.'
Ama yine de 'çılgın adamın' karşısında
Bir eziklik, bir burukluk duyuyorlar o başka.
Gündüz gece diye bir ayırım yoktur hücrede,
Zaman ve mekan özümlemiş artık.
Sadece koldaki saattir, geceyi gündüzü bildiren.
Işık yirmidört saat yanar.
Bir nefes, bir dumandır yoldaşım,
Cigaramı her çekişte duman olur,
Uçar giderim, ta uzaklara.
Çoğu kere Ada'ma giderim,
Cigaramın dumanı, beni memleketime; Ada'ma
götürür.
Kahpe İstanbul'un, kahpe bir bölgesinde,
Bir evdeyim, yoldaşlarımla beraber.
Bu ev, yoldaşlık-dostluk-kardaşlık-mertlik-kazanç
ve sevgi evidir.
Bu evde herşey o kadar güzel ve o kadar anlamlıdır ki..

Ev de değil, ada, ada!
Satılmışlığın, kahpeliğin, riyakarlığın, adiliğin
ve her çeşit
aşağılık ve her çeşit yabancılaştırmanın karşımı olan,
Karanlık Denizi'nin ortasında,
Güneşi batmayan bir ada.
Ben ne şuralıyım ne buralı,
Adalıyım adalı,
Adam ormanlıktır.
Dostluk yoldaşlık, mertlik ormanı,
bütün ada'mı kaplar.
Erdemin güneşi yirmidört saat aydınlatır adamı
Biz ada sakinleri bilmeyiz karanlığı.
Ben adalıyım ey kahpe hücre, Ada'lı.
Doğru ya, sen nereden bileceksin Ada'mı.
asırlık, feodal, militarist hücre.
Ya, sen, öküze benzemek için kasılan, şişen
haset kurbağa hilkat garibesi bilir misin ada'mı?
Dünya karanlıktır, güneşi batmayan böyle bir ada
yeryüzünde yoktur.
Değil mi karanlıklar cücesi, zavallı acuze?
Ya sen yarasalar şairi, pişkin Cacomcho?
Değil şiirlerde, masallarda bile böyle bir ada yoktur.
böyle bir ada eşyanın tabiatına aykırıdır.
Senin için değil mi karanlıkların kapkara şairi?
Senin dediğin eşyanın değil, karanlığın tabiatına
aykırıdır.
Karanlık cüceleri, acuzeler, dürzüler..
Yarının Türkiye'sinin hayvanat bahçesinde
teşhir edilecekler..
Adam kalabalıktır hain hücre:

Elde mitralyözüyle,
Sierra Maestra'da, Falcon'da, Vietnam'da
Mozambik'te, Angola'da, Sina çöllerinde...
Özgürlüğün türküsünü söyleyenler.
Zulme, kahpeliğe, sömürüye karşı...
Dişiyle, tırnağıyla üç kıtada karşı koyanlar
benim evlatlarımdır kahpe hücre.
Benim adamın ormanlığından aldıkları fideleri,
“bিরer bিরer dikiyor, kahpeler koalisyonunun
dünyasına
Kel dünya, Ada'mın ağaçlarıyla ayıbını örtüyor,
güzelleşiyor artık.
İyi bak bana feodal duvar, iyi tanı beni.
Seni yerle bir edecek Ada'lıları iyi tanı.
Adam ve hemşerilerinin çoğu ne halde diye
dudak bükme, orospunun dölü utanç duvarı
Evet adamı karanlığın suları bastı.
Evet, benim gibi pek çok adalı bu çirkef suların altında,
ama boşuna sevinme, Ada'm batmaz, yok olmaz
Ada'm, sadece karanlık denizinde yerini değiştirdi.
Hepsi o kadar.

-II-

Cigaram elimi yakıyor.
Maltepe'de etrafı karanlığın cüceleriyle çevrilmiş
marş söyleyen iki adalı.
İki Adalının marş söyleyişinde silahlar susar,
Maltepe'nin göbeğini derin bir sessizlik kaplar.
Dalga dalga yayılır, adalıların erkek sesi etrafa.
O anda iki adalının gözünde her şey silinir,
Karanlığın militanları küçülür, küçülür...

*Sanki biraz önce atılanlar tomson kurşunları değil,
parmak cücelerin minicik okları.
O an ne binlerce güvenlik kuvveti, ne polis, ne zırhlı
tugay, ne tomson, ne mitralyöz.
Herşey önemsiz, küçük ve etkisizdir. İki adalı için.
Adalıların korosu karanlık cücelerinde bir panik
yaradır.
Yüzlerinde, ezikliğin, şaşkınlığın biraz da utancın
izleri okunur.
Sanki ilahi bir kuvvet onların ellerini, kollarını
bağlamıştır. Ta ki, iki adalının marşı bitene kadar.
Adalılar sol yumrukları havada, pencerenin önünde
boy hedefi oldukları halde ateş edemezler.
Garip bir andır bu an.
Bu an karanlık cücelerinin, insanlığa dönüş anıdır.
Cüceler konuşmazlar bile bu an.
Büyülenmişlerdir iki adalının havaya kalkmış sol
yumrukları ile.
Ve kaybolup gitmişlerdir ikili koronun nameleri
arasında.
Koro susar, büyü bozulur, görevlerini hatırlar cüceler,
Eller tetikte tarrr..
Ve Cevahirimi kalbime gömüp dönerim hain hücreme.*

60'lı yıllarla beraber, ülkemizde toplumsal hareketlilik artmış, 60'lı yılların sonlarına doğru özellikle öğrenci gençlik içerisinde devrimci mücadele giderek radikalleşmiştir. Radikalleşen mücadeleyle beraber oligarşinin baskı ve zulmü artmıştır. Dönemin devrimci önderlerinin hemen hemen tamamı '70'li yıllarla beraber dağlarda, darı-ğaçlarında, kuşatmalarda, işkencelerde katledilmiştir. Bu devrimci önderlerden biridir Mahir ÇAYAN. Bilgiliğiyle Türkiye devriminin yolunu çizmiş ve Kızıldere'de bu dev-

rimin nasıl gerçekleşeceğini göstermiştir.

1 Haziran 1971'de Maltepe'de yoldaşı Hüseyin CEVA-HİR ile birlikte kuşatıldıklarında 51 saat süren çatışmanın ardından Hüseyin katledilirken Mahir yaralı olarak esir düşmüştür. Mahir'in tecrit günleri, yaralı yakalanışıyla beraber başlar. Aynı gün Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne kaldırılır ve ameliyata alınır. 3 Haziran günü Haydarpaşa Askeri Hastanesi'ne sevk edilir ve 50 gün de burada tutulur. Temmuz ayı sonlarında ise Selimiye Kışlası'nda bir hücreye götürülür. Yarası hâlâ tazedir. O halde yatağa zincirlenir. Çevresinde sesini duyurabileceği tek bir tutuklu dahi yoktur. 12 Ağustos'ta amcası Enver Çayan'a yazdığı bir mektupta durumunu şöyle anlatır:

"Ben hücredeyim. Elimi yatağa kelepçeyle bağlıyorlar, doktor filan gelince (avukat ile bir kere görüştürüldüm) avukat gelince beni havadar açık bir odaya alıyorlar ve ellerimi çözüyorlar." (Aktaran Turan FEYİZOĞLU, Mahir. S: 446)

1 Kasım tarihine kadar yani üç ayı aşkın bir süre Selimiye Kışlası'ndaki bir hücrede yatağa zincirli olarak tutulur Mahir. 1 Kasım'da ise yoldaşlarının bulunduğu Kartal-Maltepe Askeri Ceza ve Tutukevi'ne sevk edilir.

Hücrede tutuklu olduğu süre içerisinde yazdığı şiirler tecrit ve tecrite karşı devrimci direniş hakkında yol göstericidir. Bir devrimci için ayağını bastığı her yer onun "Ada"sıdır.

1 Kasım 2004

Sevgi Erdoğan Ölüm Orucu Ekibinin 100. günü bugün. Türkü programı yaptık akşam. Boranlarımız için söyledik türkülerimizi.

Yan yana olmak, alınlarından öpmek vardı...

Direnişimizin 45. günüydü. "Kuşburnu partisi" düzenlemiştik. "O da ne?" diyeceksiniz. 45. günden sonra ölüm orucu direnişçileri sadece su ve şeker kullanır. Çay, ıhlamur, kuşburnu vs. içmezler artık. Kuşburnu da o zaman en sevdikleri içecek. Böyle espirili bir gece düzenleyelim dedik. "Kuşburnu su gibi akacak" diyorduk gülerken. 13. koğuşun altını Boranlarımız için düzenlemiştik. Yoğurt, meyve, sebze kasalarından divanlar yapmıştık. Bir köşeyi de şark köşesi gibi düzenlemiştik. Oraya oturduk. Türküler, şarkılar söyledik. Her boranımıza bir sürahi kuşburnu verdik. O gece, gözlerinin içi gülüyordu hepsinin.

İşte bugün, aynı böyle yan yana olmak, onlara hizmet etmek, ellerinden tutmak, sarılmak, onları yoldaş sıcaklığıyla doyurabilmek vardı... Her ne kadar not yazmış olsak da, bu aynı şey değil.

Şu günleri ezip geçeceğiz... Er ya da geç, yan yana geleceğiz.

5 Kasım 2004

Adalet Bakanı Cemil Çiçek, F tipleri için "devlet konukevi" demiş. Bugünkü gazetelerin bir çoğunda var bu haber.

Haberde şöyle deniliyor:

"(...) TBMM Genel Kurulu'nda gündem dışı söz alan CHP İstanbul Milletvekili Hasan Aydın, F tipi cezaevlerinde insanların önce küçük bir hücreye konup yalnızlaştırıldığını ve psikolojik baskı yapıldığını öne sürerken 'müthiş bir işkence ve yok etme ortamı' dedi.

Aydın'ın eleştirilerini yanıtlayan bakan Çiçek ise şöyle konuştu: 'Cezaevleriyle ilgili iyileştirmeler söz konusu olmasa, bu hususlar ilerleme Raporu'nda yer alırdı. AB'nin bunları görmezden gelmesi söz konusu değil. Daha fazla iyileştirme çalışma-

ısı devam ediyor. F tiplerinde organize suç örgütleri ile terör suçluları kalıyor. Bir güvenlik standartı yakalamak zorundayız. F tipi ya da L tipi dediğimiz yedi kişinin bir arada kaldığı cezaevlerinin devlete maliyeti yıllık 20 trilyon lira. Bu millet sağlıktan, eğitimden kesiyor, buradaki insanların topluma kazandırılması adına 20 trilyonluk bir kaynağı 450-500 kişinin kaldığı cezaevlerine ayırabiliyor. Bakanlığa verilen kaynağın çok büyük bir kısmı, zaten bu cezaevlerine gidiyor.'

Türkiye'deki cezaevlerini eleştiren bir AB ülkesinin cezaevlerinde inceleme yaptığını belirten Adalet Bakanı şöyle devam etti:

'O cezaevlerini bizimkiyle kıyas ettiğimizde, 50 defa söylenecek husus var. Türkiye bu alanda önemli mesafeler katetti, edecek de. F tipi cezaevleri de buna dahil. Bizim F tipinde, disiplin suçu yoksa, üç kişi bir arada kalıyor. İki katlı. Alt kat da daracık filan değil. 40 metrekare avlusu var. Televizyon ve buzdolabı var. Reklamını da yapmış olmayalım yani. Karikatürize etmek istemiyorum ama bunlar cezaevi değil, devlet konukevidir.'" (5 Kasım 2004 Radikal)

Konukevi... Bir halk, böyle böyle aldatılıyor.

Baştan itibaren anlatılanları, yapılan laboratuvar deneylerini, anketterin sonuçlarını düşünün. Gözlerimizin içine baka baka yalan söylüyorlar. Yalan söylediklerini bile bile pişkince sıralayıveriyorlar cümlelerini. Ve baskının, zorun, şiddetin yanısıra bu yalanlarla uyuşturuluyor insanlar. Dünyada her gün 24 bin insanın aılıktan öldüğü gerçeğı bir rakam olmanın ötesinde bir anlam ifade etmiyor insanlara. Filistin'de hemen hemen her gün çocukların kurşunlanıyor olması, okul önlüğü içerisindeki bir bedene şarjör boşaltılması; Amerika'nın Afganistan'da, Irak'ta yakıp yıkmayı, katletmesi, binlerce ölü... Tüm bunlar TV'lerden naklen canlı yayınla izleniyor. Bu bile insanları sokağı dökemiyor. Çünkü haberler bir süzgeçten geçirilip magazinleştiriliyor ve Türk işi pembe dizilerle, Televole programları arasında izlettiriliyor insanlara. Yani sözün özü; Zalimler, Sömürgeciler.. ve de yalancılar.

Bakan'ın söylediklerine de ayrıca değinmek gerek.

- "AB'nin bunları görmezden gelmesi söz konusu değil" diyor. AB

insan haklarına çok saygılı ya(!) Bozacının şahidi şıracı! Ama, Bakan doğru söylüyor, AB bunları görmezden gelemez. Görmezden gelmeyip, destekliyorlar. Çünkü modern hücrelerin yaratıcıları kendileri. Sonuçlarını da yıllardır biliyorlar.

- F tiplerinin her birinin yıllık maliyeti 20 trilyonmuş. Depremde evi yerle bir olanlara yıllardır konut yapmayan, halkı hastane, halk ekmek kuyruklarından kurtarmaya çalışmayan bir devlet bizler için niye 20 trilyon harcar? Elbette korkusundan. Kendi güvenliği için hapisane değil, her anı işkence demek olan "rehabilitasyon" merkezi olarak gördüğü yerler inşa ediyor. Parayı buraların inşâsına, kamerasına, özel yapım jiletli teline ayırıyor. Örneğin, yıllardır açık olmasına rağmen hâlâ doktor açığı varken bunu kapatmayı düşünmüyor da kapılara yeni sürgüler takıyor. 20 trilyon böyle gidiyor. Bu herşeyiyle kendi düzenlerini korumaya programlanmış egemenlerin devleti. Çalıp çıptıklarından arta kalanları da güvenliklerine ayırıyorlar. Aslında, Bakan kendi sistemlerinin insana verdiği değeri itiraf ediyor, fazla söze ne gerek var?

- Tecrit yok derken 20-25 metrekare alanı, 40 metrekarelik avluyu ve 3 kişinin bir arada olmasını bunun kanıtı olarak gösteriyor. Konuyu bilenler için komik bile olmayacak gerekçeler bunlar. Adi birer demagojiden ibaret...

Sanki 20-25 metrekarelik hücre veya üç kişinin bir arada olması tecritin önünde engelmiş. Değil 25, 2500 metrekare de olsa, eğer sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmenin olanağı yoksa, sınırlandıyorsa orada tecrit vardır.

Yalanlardan, demagojilerden bir dünya yaratıyorlar ve bunu medyaları aracılığıyla halklara gerçek diye dayatıyorlar.

0 yalan dünyalarını yıkacağız. Gerçekleri göstereceğiz.

9 Kasım 2004

Yanımdaki iki arkadaş yattılar. Saat 23:00. Yatmak istemiyorum. Volta attım, 2 bardak çay içtim. Radyoyu açtım, sessizliği dağıtmak istiyorum. Sessizlik, yüreğimde kara bulutlar gibi. Canım hiç bir şey yapmak istemiyor. İçimden hiç bir şeyle ilgilenmek gelmiyor. Tecritin ağırlığını göğsümün üzerine, hatta

üzerine değil içerisine bırakılmış bir taş gibi hissediyorum. Tarifi zor bir sıkıntı. Yazmak için uğraşıyorum kendimle. Biten bölümleri elden geçirmem gerek.

Yerimizi geçici olarak değiştirdiler bugün. Çatılara tel çekiyorlar. Siperleri korumak için kullanılan helezon şeklinde dikenli teller olur ya, akordion gibi açılırlar. İşte o tellerden. Ama bunlar dikenli değil jiletli tel. Çatıya saçak boyunca sabitliyorlar.

Geçici olarak getirildiğimiz bu hücrede çatılara tel takılmış. Üst kat penceresinden baktığımızda gökyüzünü bu tellerin arasından görüyoruz artık. Havalandırmaya çıktığımızda da başımızı kaldırıncı bakışlarımız bu tellere takılıp kalıyor.

Şimdilerde kalmadı pek, biz ilkokula giderken güzel yazı dersi vardı ve bu derste divitler için hokkalar vardı. İşte bu teller insana bir hokkanın içerisine hapsedilmişsin hissi veriyor. Hokkanın içeriye doğru kıvrılan kenarları gibi havalandırmanın dört köşesinde de uzanıyorlar. 60 cm. çapında uzun, kocaman, yapışkan pis bir tırtıl havalandırmanın dört kenarına uzanmış gibi.

Betonlar arasına gömdükleri yetmezmiş gibi daha da tehditkâr, ürkütücü hale getirmek istiyorlar hücreleri.

15 Kasım 2004

Bir süredir, biten bölümleri elden geçirip, eksikleri tamamlamaya çalışıyoruz. Yakında temize geçmeye başlarız. Anket çalışması sona ermişti. Onların değerlendirmesini yaptık. Oldukça çarpıcı sonuçlar açığa çıktı...

3- 1980'li Yıllar ve Tecrit

12 Eylül faşist cuntasının, zulmünü en pervasız haliyle sergilediği yerlerden biri de hapishaneler olmuştur. Hapishanelerdeki devrimcileri, yurtseverleri teslim alıp, kişilik-sizleştirip, yılgınlığı dalga dalga halka yaymaktı amaçları. Bu nedenle 12 Eylül'ün hemen ardından "islah etme", "rehabilite etme" çabalarına giriştiler. Bu amaçla hapishanelerin mimarisinde de değişikliğe gidildi ve **E Tipi** adı verilen yeni hapishanelerin inşâsına girişildi. Eski hapishaneler çoğunlukla, kışlaların içerisinde asker yatakhanelerinden bozma ve onlarca kişinin bir arada tutulduğu mekanlardı. Bunların yerini sayıları giderek artan, 16-20 kişilik koğuşları olan E tipleri almaya başladı. Diyarbakır, Mamak ve Metris Hapishaneleri oligarşinin "rehabilitasyon merkezleri" olarak seçildiler. Bizzat CIA patentli uygulamalar hayata geçirildi. Bu üç hapishanede işkencenin her türlü en vahşi şekilde uygulandı. Ebu Garib Hapishanesi'ndeki Amerikan işkencelerini aratmayacak işkencelerdi bunlar.

Tecrit de, tutsakları teslim alma çabasının bir parçası olarak uygulanmıştır bu dönemde. Mücadeleye, direnişe önderlik eden kişileri ve hatta örgütleri, hapishanenin, diğer tutsaklarla iletişim kuramayacak bölümlerinde tutmak olarak uygulanan tecrit, Temmuz '83'de Sağmalcılar Özel Tip Hapishanesi'nin açılışı ve buraya sevklerin başlamasıyla yeni bir aşamaya geçmiştir. Sağmalcılar, aralarında Bursa, Gaziantep, Eskişehir Özel Tip hapishanelerinin de bulunduğu yeni hapishaneler izlemiş ve özel tip hapishanelerin sayısı 6'ya çıkmıştır. (Özel tip hapishaneler, hücre esasına dayalı ilk hapishanelerdir.)

Özel tip hapishanelerle başlayan hücreler sürecini anlatmaya başlamadan önce 12 Eylül sonrasına biraz daha yakından bakalım.

CIA Ajanları, Anketler ve Rehabilitasyon

12 Eylül faşist cuntasının ardından Amerika, cuntacı generallere "Bizim çocuklar" demişti... "Çocuklarına" hapishaneler konusunda da yardımcı oldular. Onyılların deneyimlerini aktardılar; bizzat CIA ajanları uygulamaları denetlediler; devrimcilerin "deli" olduklarını bilimsel olarak ispat çabasına giriştiler. Metris'te CIA ajanlarının da katıldığı gece toplantıları yaptılar.

'81 Kasım-Aralık aylarında hapishanelerde anket yapılmaya çalışıldı. CIA patentli bu anket; cinsel sorunlardan, aile ilişkilerindeki bozukluklara değin birçok soru içeriyordu ve amacı devrimcileri "kişilik bozukluğu" taşıyan deliler olarak göstermekti. Öyle ya, hasta olmasa devrimci olur mu(!) Başta Devrimci Sol tutsakları olmak üzere bir çok devrimci tutsak kendilerine yönelik karalama ve demagojilere "bilimsel" kılıf uydurmaya yönelik bu anket çalışmasını protesto ettiler ve katılmadılar. Devrimcilerde illa ki bir "delilik" arama çabası anketlerle de sınırlı kalmadı. Oligarşi açısından "en azılı terörist" olarak görülen Devrimci Sol tutsaklarından 10'u Metris Hapishanesi'nden Cerrahpaşa Hastanesi'ne götürülerek beyin filmleri çekilmek istendi ve çeşitli formları doldurmaları dayatıldı. Tutsaklar bunları reddettiler. Sonrasında hastaneye kaldırılan başka tutsaklar da oldu. Yukarıda sözünü ettiğimiz CIA anketinin sonuçları 1984'te açıklandı ve 1988'de Amerika'da da yayınlandı. Buna göre: bilimsel olarak(!) *"devrimciler kişilik bozuklukları taşıyan, akli ve ruhi dengeleri bozuk kişilerdi."*

21 Ocak 1985 tarihinde ise "Teröristlerin Rehabilitasyonu" konulu uluslararası bir sempozyum düzenlendi. CIA istasyon şefi Paul HANZE, bakanlık temsilcileri, hapishane müdürleri ve bilimsel araştırmaları(!) yürütenlerden Prof. Dr. İhsan DOĞRAMACI, Prof. Dr. Ayhan SONGAR, Prof. Turan İTİL bu sempozyuma katılanlardan sadece bir kaçı.

Yeni hazırlanan İnfaz Yasa Tasarısı'nda "iyileştirme"den söz etmeleri boşuna değil. Daha '80'lerde "deli" olduğumuzu bilimsel olarak(!) ispatlamışlardı, şimdi iyileştirmeye çalışıyorlar(!) (Tutsaklar üzerinde bu araştırmaları HZİ Vakfı olarak bilinen Hafize Zekeriya İtil Neropsikiyatri Vakfı yapmaktaydı. Bu vakıf 1 Ocak 1971'de Prof. Dr. Psikiyatr Turan İtil tarafından kuruluyor ve bir devlet uzantısı olarak 12 Eylül sonrası tutsaklar üzerinde yapmaya çalıştığı araştırmalarla tanınıyor. Prof. Dr. Ayhan SONGAR da Turan İTİL'le beraber vakfın çalışanlarından biridir. Bu vakıf 11 Haziran 1990'da Devrimci Sol militanları tarafından basılarak tahrip edilmiştir.)

Bu dönem hapishanelerdeki vahşeti, o günleri yaşayan iki tutsağın anlatımından dinleyelim:

12 Eylül Cuntasının Tecrit Laboratuvarı

"1984 Ocak ayının son günleri. Koğuşlardayız. Hava oldukça soğuk. Dışarıda gecedен kalma kar birikintileri havalandırmanın beton zeminini örtmüş. Rüzgar, koğuşlara girebilmek için ısıklık çalarak yer bulmaya çalışıyor. Devrimci tutukluların tek tip elbise giymemelerinden dolayı, operasyon başlatılmış; ceket, pantolon, kazak ve birçok eşyalarımız alınmış, altlarımızda uzun içlik, üstlerimizde operasyonlar sonrası yırtılan ve daha sonra onarılan giysilerle, bir kısmımız volta atarak, bir kısmımız ise battaniyelerin içine gömülerek ısınıyoruz.

Oligarşinin temsilcileri, hapishanede örgütümüze karşı geniş bir operasyon başlatmış durumda. Hainler tarafından saptanan isim listesi hapishane yönetiminin elinde. Subaylar bu listedeki isimlere göre koğuşlara geliyor, mazgalları açıp ismi okunan arkadaşlara "koğuş değişikliği" bildiriminde bulunuyorlar. Bunun anlamı, "seni tecrite alıyoruz" demekti. İşkencecilerin tecrit politikasına karşı alınan genel karar: koğuştan çıkmama ve direnmek ol-

duğu için, hemen kısa bir hazırlık yapılıyor. Koğuşun yatakhane kısmına geçiliyor, burada kolkola girerek direniş pozisyonu alınıyor. İşkenceci "av"ını "Kahrolsun faşizm!" haykırışları arasında tekmeleyerek, copleyarak alabiliyor ancak! Direnişler sonrası kapatılıp koridora alınanlar, bu sefer aramalardan(!) geçirilecek. Yani yeni bir işkence faslıdır bu.

Askerler hemen tutsağın başına üşüşürler. Komutanları ise az önceki direniş kırıp küçük bir zafer kazandığından, koridorun bir ucunda askerlerini, muzaffer bir komutan edasıyla seyreder. Asker, bir kabadayı üslubuyla "soyun" diye emreder. Zaten bu askerler gördükleri gerici eğitimden dolayı, başka türlü hitap bilmezler.

Verilen cevap pratik bir tavır alıştı. Duvara sırtını alabildiğince yapıştırmak, ellerini ensesine kilitleyip çömelecek, gelecek saldırılara karşı kendini korumak, üstündeki elbiselerinin çıkarılmasını engelleyerek "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek!" diye slogan atmaktır. Çeşitli koğuşlardan alınıp koridora çıkartılmış arkadaşlar birbirlerinin sloganlı haykırışlarını duyarlar. Bu sefer tek bir ses yükselir: "Kahrolsun Faşizm!"

İşte tecrite alınanlardan biri olarak ben de koğuştan çıkarılmış durumdayım. Başka arkadaşlar da var. Üstümüzdeki eşyalar yırtılarak çıkartılmış, atılan tekmeler ve tartaclamalarla vücudumuzun çeşitli yerleri soyulmuş. Torbalarımızdaki eşyalar yere dökülerek, yirminci yüzyılın son çeyreğinde hâlâ ellerini kullanmasını öğrenememiş yaratıkların postallarıyla sağa-sola itilerek "aranmakta"dır. Yerde sırtüstü, çınlıçıplak ve üzerimize üşüşülmüş vaziyette yatarız. Oligarşinin çapulculuğuştırdığı "vatana hizmet", "askerlik" vb. diyerek yetiştirdiği işkenceciler, vatani görevlerini(!) yerine getirmiş olmanın huzuru içinde iderler ve devam ederler: "Kalk! Giyin! Gel!.."

Üstümüzden çıkan üç-beş parça yırtık giysiyi giyiniyoruz. Yere saçılan, üzerlerinde çamurlu asker postallarının izleri bulunan diğer eşyalarımızı torbalarımıza dolduruyo-

ruz. Bitişiğinde müzik odası karşısında mutfağın bulunduğu ve bir koridorla bayanlar koğuşundan ayrılan "B-2 Laboratuvarlarının" yolunu tek tek tutuyoruz. Demir kapının üzerindeki 3 süngü tekmelenerek "trankk... trankk.." diye açılıyor. Artık B-2'deyiz.

İçeri giriyor ve peşi sıra gelecek olanları bekliyoruz. Elimizden torbaları, bizden önce orada bulunanlar alıyor. Bize yer açıyorlar, selamlaşıyoruz. Kimlerin tecrite alındığını bilemediğimizden kapıdan ayrılmak istemiyoruz. Kapının her açılışında bir arkadaşımız içeri giriyor. Sayıyoruz: "bir, iki, üç... onbir..." Bu sefer de biz önce gelenler olarak yeni gelenleri kapıda karşıyor, kucaklaşıp, selamlaşıyoruz. Bekliyoruz. Bir an sessizlik oluyor, dinliyoruz: koridordan slogan sesleri gelmiyor. Başka bir arkadaş gelmeyeceği kanısına vardıktan sonra yerde serili battanilerin üzerine oturuyoruz. Eskilerle selamlaşmanın ardından, yandaki odadan gözleri mahmur, yarı uykulu, altında başka renk, üstünde başka renk pijamaları olan başka arkadaşlar "Hoşgeldiniz" diyorlar. "Neden?" "Niçin?" sorularının arkasına, "Yanınızda sigara getirdiniz mi?" sorusunu ekliyorlar. Onların yaşamını ve oradaki şartları bildiğimizden, yanımızda sigara getirmeyi ihmal etmemiştik.

Battanilerin üzerine gelişigüzel oturarak, sigaralarını yaktık. Günlerden beri ağız tadıyla sigara içemeyenlerin yüzlerindeki gerginlik giderek yerini neşeli, esprili bir sohbet ortamına bırakıyor.

Koğuş, iki küçük oda ve bir tuvaletten ibaret. Odalardan biri yatakhane olarak kullanılıyor, diğeri ise, gündüz uyumayanların oturduğu sohbet ettiği, bir iki kişinin üç adım attığı yer. Bizlerin gelmesiyle birlikte otuzüç kişi olmuştuk. Yatak odasında(!) yerde, çarşafklar üzerine serilmiş sekiz yatak bulunuyordu. Yerlerin rutubetli olmasından dolayı, en küçük bir gazete parçasının dahi girmediği bu yerde iddianamelerin sayfaları tek tek kopartılarak yerlere seriliyor.

Yatma işi nöbetleşe yapılıyor. On yedi kişi gece, on altı kişi gündüz yatıyor. Gündüz ayakta olanların volta atacak yerleri olmayışı bir yana, kıpırdayacak yerleri dahi yok. Bu arada gece oluşan sohbetlere katılmış olan kişinin gündüz "şekerleme yapması" için, yatan tutukluların ayakkabılarını çıkardığı kapının girişindeki yere kıvrılarak uzanması gerekiyor.

Üstümüzdeki kazak ve pijama altlarının sınırlı olması nedeniyle, sadece uyku değil, giysiler de nöbetleşe kullanılmak zorunda. Tüm bunları tecrite gelişimizle birlikte kısa sürede öğreniyoruz.

Saat 17.00 civarı bir asker, koridorda boğazını yırtarcasına sayım komutu veriyor;

- B-2 sayıma hazır ol!..

Gündüz yatma sırası kendisinde olanlar, sayım için yaktan kalkıyorlar. Küçük bir odada (3x4 metre) 33 kişinin sayıma dizilmesi, normal koşullarda 16 kişinin sayıma dizilmesi gibi bir (U) şeklinde olamıyor. İki tane içiçe geçmiş (U) şekli oluşturuyoruz. Geldiğimiz günün akşamı tecritte ilk sayımımızı veriyoruz. Askerler girip yerlerini alıyorlar, arkasından Teğmen Savaş YAZICI içeri giriyor: Sayım bitiminde kapıya en yakın bulunan arkadaşına: "Sen niye doğru durmuyorsun?" dedikten sonra askerlere "Alın bunu dışarı!" diye bağırıyor. Ani bir hareketle askerler dışarı çekiyorlar arkadaşımızı. Tutmaya dahi fırsatımız olmuyor. Slogan atabiliyoruz ancak. Kısa bir süre sonra "kış falakası" çekilen arkadaş içeri atılıyor. Amaç, her sayımda insanları tedirgin etmek, tedirginlik yarattığı psikoloji ve yapılan fiziki işkenceler sonrası, yılgınlığa kapılan insanları kendi potalarında eritmek. Bu yüzden her fırsatta saldırıyorlar. Bahane yaratmak sorun değil nasıl olsa!

Sayımın bitişiyile birlikte, olayların yarattığı gerginlikle sigaraları yakıyoruz. Eldeki sigaralar uzun vadeli düşünüerek, iki veya üç kişiye bir sigara şeklinde veriliyor. Yeni gelmemize rağmen uygulamaya biz de adapte olduk hemen. Kapı açıldı, akşam yemeği verildi. Tabak sayısı do-

kuz, kaşık sayısı da onbeş civarında idi. Eski, sarı renkli bir plastik deterjan kutusu ortasından kesilerek kepçe yapılmıştı. Yemeklerin üçüncü çeşidi verilmiyordu. Verilen iki çeşit yemek 33 kişiye bölündüğünde, her kişiye ancak birer kaşık düşüyordu. Yemek, Metris işkencehanesinde artık insanların yaşamlarını sürdürmek için doğal gereksinimini karşılamaktan çıkmış, bir baskı, bir sindirme aracına dönüşmüştü. Hayvan terbiyecilerinin hayvanı aç bırakarak terbiye etmesi yöntemi bu sefer "B-2 Laboratuvarları"nda deneniyordu.

Yemek sırasında, yerlerdeki battaniyeler kaldırılarak bir kenara koyuluyor, bir poşetten gelişigüzel kesilmiş üç-dört naylon yere seriliyor hemen. Ancak yemek yiyebilecek bir alana sahip olabiliyoruz. İki-üç kişiye bir tabak düşecek şekilde yemekleri tabaklara doldurarak naylonların üzerine diziyo bir arkadaş. Yanına da kişi başına yarım ekme koyuyor. Karşılıklı eşleşen arkadaşlar yere çömelerek iki kaşıktan oluşan yemeğe büyü bir tören gerçekleştiriyormuşcasına kaşık sallamaya başlıyorlar. Birinci grubun yemek yemesi bittikten sonra aynı tabaklara tekrar yemek konularak ikinci grup yemeğe başlıyor. Kimileri, yemeğin miktarı az olduğundan çeşitlerin(!) farklılığına ve kaliteye bakmadan ikisini karıştırıp yerken, kimileri de ekmeğin içini sulu olan yemeğe ufalıyor. Ufalanen ekmeğin zaten az olan yemeğin suyunu emerek onu katı hale getiriyor. Bazı arkadaşlar da geriye kalan içi boşaltılmış ekmeğin içine bulgur pilavını koyarak o şekilde yiyorlar. O ana kadar hep böyle olmuş. Verilen yemekler doymak için değil, böyle bir ihtiyacın olduğunun hatırlanması anlamına geliyor.

Yemekten sonra yatakların üzerine oturuyoruz. Yatma saatine kadar ya yatakların üzerine oturuyor, sohbet ediyor ya da eğlence geceleri yapıyormuş. Yeni gelmiş olmamızdan dolayı biz sohbet etmeyi tercih ediyoruz.

(...)

Aradan geçen bunca zamandan sonra tecritte geçirdi-

ğim günleri unutmuş değilim. En küçük ayrıntısına kadar hatırlıyorum herşeyi. Bu laboratuvarı, 12 Eylül yönetimi oluşturmuştu. Ama kendi içimizde bizi gözlemleme fırsatından yararlanıyorduk ve dersler çıkarıyorduk. Bu laboratuvarı "kobay" olmamak demek, direnişte en küçük bir zaafi işkencecilere yakalatmamak ve onun politikasını ters yüz edici, alternatif politika üretebilmek demektir. Bunların hayata geçmemesi halinde insanlar, istemese-ler de "kobay" olmak zorundaydılar.

(...)

Günlerimiz güncel gelişmeleri gözlemekle geçerken, diğer yandan gündüzleri gelebilecek her türlü saldırıya karşı uyanık oluyorduk. Çünkü, saldırılar öyle keyfi boyuta varmıştı ki günün her saati olması mümkündü. Bizi her saniye saldırı bekleme psikolojisine sokarak sürekli gerilim içinde tedirgin etmeye, yıpratmaya çalışıyorlardı. Kapı açılıyordu, içeri başlarında işkenceci Teğmen Savaş'la beraber, bir yığın asker dalıyor ve dışarı çıkmamız söyleniyordu. Bunun karşısında hemen pozisyonu alıyorduk. Askerden seçme faşistler zincirden koyverilmiş gibi saldırıyorlar, çekiyorlar, tekmeliyorlar, copluyorlar ve tek tek kopartarak dışarı atıyorlardı.

(...)

Tekme, yumruk, cop yağmuru altında dışarıya atılan her kişiye, arkadan kelepçe vuruluyor; yere yüzüstü yatırılarak, eller arkaya kıvrılmış vaziyette üç-beş asker tarafından hareketsiz bırakılmasına çalışılıyordu. Bu arada askerler atacakları dayak ile subayın gözüne gireceklerini umduklarından, zaman-zaman birbirleriyle yarışa da girmiş olabiliyorlardı. O halde kelepçe takılıyor, "Kalk!" "Yürü!" komutu veriliyordu. Eğer uymazsan -ki öyle oluyor- yerlerin o günkü paspasını üzerindeki giysilerle yapmaya hazırsın demektir! O durumda B-2 ile yemekhane arasındaki havalandırmaya atılıyorduk. Çoğu kişinin üzerinde pantolon, gömlek vb. olmadığından, soğukta birkaç saat beklemek; soğuğu ta iliklerinde hissetmeye hazır olmak

anlamına geliyordu. Arkadan eller kemiklere kadar oturmuş bir kelepçe ile bağlı halde, vücut soğuktan yavaş yavaş morarmaktaydı.

Tek tek alınan insanlar, kelepçeli olarak koridora getirilir, orada duran bir sandalyeye oturması istenirdi. İşkencenin traş aşamasına gelinmiştir artık. Bazen bir önceki günkü operasyonda traş edilmiş olabilirdik. Ama bu hiç önemli değildi. Herşeyin olduğu gibi, işkencenin de bir prosedürü olması gerekli(!) Traş edileceğimiz söylenirdi. Kabul edilmeyen bu teklif karşısında Teğmen Savaş YAZICI askerleri saldırtırdı. Saldırıları karşısında da yapılacak şey, tüm gücümüzle karşı çıkıp ve o sandalyeye oturmayıp direnmek olurdu: "Kahrolsun Faşizm!", "İşkencecilerden Hesap Soracağız!" diye slogan atardık daima. Sonra saç operasyonlarından tanıdığımız yöntemle "kanlı traş" gerçekleşiyordu. Kanlı traştan sonra ise, direncin ölçüldüğü(!) diğer bir bölüme geçiyorduk:

"Kıç falakasına..."

Burada da yine yoklama amacıyla soyunma teklif ediliyordu. Aldıkları cevapla birlikte saldırdılar. Kıç falakası çeken asker işkencenin havasına girdiğinden, kişiliğini o anki psikolojik ortam biçimlendirmekteydi. Yani tipik bir işkenceci havasında hareket ediyorlardı. Kıç falakasında olan kişi de zaman zaman dişlerini sıkıp-acısını içine gömerken zaman zaman da fırsatını bulursa slogan atıyordu. Metrîste işkence üretimi seri şekilde "bant" sistemine göre modernize edilerek çalıştığından, sen kıç falakasında dayken bir diğeri saç traşında olurdu. Sen içeri atıldığında, o kıç falakasına gelirdi... Bu sistemin işleyişi işkence üretimini verimli hale getirmekteydi!

Günlük operasyonun perdesi bununla kapanmıyordu. En son kalana, traş sonrası, yerde bulunan saçları süpürmesi söyleniyordu. Verilen red cevabıyla o kişi biraz daha fazla kıç falakası yiyerek içeri geliyordu. Haftada en az bir-iki bazen iki-üç kere tekrarlanan bu operasyonlar yaşamın akışı içinde sürüp gidiyordu. "Kaderine razı olmuş"

insanlar, durumlarının teorisini de yaparak, kendilerini tatmin için ürettikleri çeşitli tespitler adına yapılanları si-neye çekebiliyorlardı. Ama, içimizde bulunan zaafly unsurlar, bu çok yönlü saldırılara karşı daha ne kadar dayanabilirlerdi?

(...)

Operasyonlar devam ediyor, her gün yeniden aynı işlemlerden geçiriliyorduk. Yine bir gün, alışılmış prosedür uygulanmış, soyma ve kış falakası seansına gelmiştik. Yere yüz üstü çırılçıplak yatırılmış, el ve ayak bileklerine dört asker, dört uçtan basıyor; bu arada iki askerden biri sağa biri sola geçiyordu. Yapılacak iş insan soyunun küçültücü, en iğrenç uygulamalarından biriydi. Böyle bir olaya o güne kadar birçok direniş romanı okumuş olma- ma rağmen hiç rastlamamıştım. Sağdaki asker kalçamın sağ lobuna, soldaki sol lobuna basarak kendi taraflarına doğru kaydırıyorlar ve makata doğru balgam atmaya başlıyorlardı. Böyle bir olayı yapanın insan olduğuna ken- dimi inandırımıyordum.

(...)

Mart'ın ilk pazarıydı, dışarıda hava yeni kararmış ve oldukça da soğuktu. Yağmur çiseliyor, rüzgar esiyordu. Koridorda bir asker, yine günlük sayım komutunu boğazını yırtarcasına veriyordu. Bir iki gün öncesinden yapılan operasyondan dolayı eldeki eşyalarımız oldukça azalmış- tı. Gündüz postasında yer alanlar yataklara büzüşmüş ısınmaya çalışıyordu. Pijama altlarını gündüz ayakta olan- lar giydiği için bir kısmının altında sadece şort vardı. Sa- yım komutuyla uyandığımızda, altlarında sadece şort ol- duğu için "sayıma çıkmayalım" dedik. Yatakhane de 12 kişi kalmıştık. Kapı açılınca çapulcularıyla birlikte, orta katta görevli işkenceci teğmenin sayıma geldiğini gördük. Sayımızın eksik olduğunu görüp yatakhane nin olduğu ye- re bakmıştı. Biz 12 kişi üzerimize battaniyeleri çekmiş, sırtımızı duvara yaslamış durumda oturuyorduk. Bizi kı- saca süzdükten sonra:

- Dışarı çıkın!...

Az önce çıkmayacağımızı birbirimize söylemiştik. Fakat subayın bu direktifi karşısında içimizden bazıları tek tek kalkıp küçük odaya geçmeye başladılar. En son iki-üç arkadaş kalmıştık. Alacağımız tavrı kırılmıştı. Birbirimize baktık, gözlerimizle konuşuyorduk adeta. Belki iki-üç arkadaş çıkmama tavrı gösterebilirdik. Ama yaratılan ortam içindeki bir anlık şaşkınlık sonucu biz de sayıma çıkmak için ayağa kalktık.

Gazinoya çıkmamıza kalmadan gerçek niyetleri anlaşıldı. Hepimizi kaptıkları gibi koridora attılar. Daha sonra da, tecritle mutfak arasındaki havalandırmaya inen merdivenlerin olduğu kapıyı açarak, dışarı çıkmamızı söylediler. Ellerimiz kelepçeliydi. Üstümüzde bir şort ve fanila, bazılarımızda ise kazak vardı. Birkaç arkadaş dışında da kimsenin ayağında ayakkabı, çorap yoktu. Havalandırma kapısı üstümüze kapatıldı. Diğer koşuşların sayımını almak için sayım ekibi koridorda yoluna devam etti. Havalandırmanın kuru kalmış bir kaç noktası adacık gibi sırtıyordu. Geri kalan kısım ise dökülen bulaşık suları, sızan kanalizasyon sularıyla pislik yuvası haline gelmiş, leş gibi koku yayıyordu. Havalandırma duvarındaki yosunlar bile suların pisliğinin rengini almış, yeşilden siyaha doğru koyulaşan bir renkтейdi. Yukarıdan aşağıya inen merdivenin kenarında bulduğumuz kısmen kuru bir alan üzerinde soğuktan titreyerek durduk. Elde bulunan iki-üç ayakkabının her bir teki üzerine çift ayağımızla basarak nöbetleşe duruyorduk. Soğuğa terkedilmiş, işkenceyi bekleyen oniki kişiydik. Hemen hemen hepimiz sessizce bekleyorduk. (...) Yapacağımız tek şey fiziki olarak direnmek, oligarşinin tüm yaptırımlarını reddederek boyun eğmemektir. Soğuk iliklerimize kadar işlerken, yağın yağmur üstümüzde bulunan giysileri ıslatmaya başlamıştı. Dişlerimiz irademiz dışında birbirine vuruyor, zangır zangır titriyor.

Orta kattaki yaklaşık 26 koşuşun sayımı bitmiş ve sııra bizimle uğraşmaya gelmişti. Havalandırmanın kapısı

açıldı. Dört beş asker merdivenlerden inerken "biriniz gel-sin!" diye seslendiler. İçimizden biri askerin yanına varınca o güne kadar yaşanmayan bir olay gördük. Herhangi bir şey söyleneceği vb. düşüncesiyle giden arkadaşı aniden tutan askerler, zorla, lağım çamur karışımı olan yere yatırmaya çalışıyorlardı. Arkadaş da yatmamak için diretiyordu. Havalandırmada bir kovalamaca başladı. Pisliğe iyice bulaştırdıklarını sürükleyerek merdivenlerden çıkarıyor ve kapının hemen girişindeki koridorda, lağım bulaşmış vaziyetteyken çırılçıplak soyup, o güne kadar görülmemiş şiddetle bir kış falakasına yatırıyor, sonra tekrar havalandırmaya atıyorlardı.

Lağım, çamur karışımı içinde kovalamaca ve boğuşma sonrası merdivenlerden sürükleyerek koridora girildiğinde uygulanan şuydu; işkenceciliğiyle övünen Teğmen Savaş Yazıcı bir sandalyede oturmuş, bir elinde sigara, bir elinde çayı ile gelen kişinin suratına bakarak "Soyunuyor musun, soyunmuyor musun?" diye soruyor, "Soyunmuyorum!" veya o anlama gelen bir bakışla bakınca, camın önüne dizilmiş olan 15-20 askerden oluşan bir grup üstüne atlıyor ve zorla soyuyorlardı. Çırılçıplak, ellerimizden ve bacaklarımızdan iyice gerilmiş, yüzümüz yere paralel durumda tutuluyorduk. Teğmen Savaş Yazıcı çayından bir yudum daha çekip, sigarasından bir duman aldıktan sonra, yanındaki kadın polise bakıp hafif tebessüm ederken, tekrar "Başla!" komutunu veriyordu. Karşılıklı geçmiş iki asker copları tersten tutarak tırtıllı yeri ile habire vuruyorlardı. Biri inip biri kalkıyordu copların. Darbelerin şiddetinden deri yarıyor, şişiyor, moranıyor, su topluyor ve kanamanın oluşturduğu dayanılması güç bir manzara ortaya çıkıyordu. Soğuğun, acının, kinin karışımıyla dişler birbirine kenetleniyordu ister istemez.

Bazen işkenceci teğmen bir el işaretiyle vurmaya durduruyor, hemen sandalyenin önünde, dayak yiyen arkadaşın kafasını kaldırıp bakıyordu. Çırılçıplak olduğumuz için bu kez yine "Soyunacak mısın?" sorusunu soramıyorduk, ama "ah" diye bağırمامızı istiyordu bizden. Yani da-

yağa teslim olmamızı. İşkencenin bu anında, işkenceci subay kendinden emin pozlar takınıyordu. Kin ile gerilen yüzümüz çok şey anlatıyordu ama tek bir ses çıkmıyordu ağzımızdan. Kıyasıya bir inatlaşma başlıyordu aramızda. Hiç bir sesin gelmemesi, onun daha da kızıp köpürmesine yol açıyordu.

- "... koyduğumun çocuğu, bir kere ah! de vurmayı kestireceğim!"

Yanına aldığı kadın polise de herhalde "Gel gör, ben bu komünistleri nasıl cıyak cıyak bağırtacağım!" demiş olmalıydı ki, gittikçe saldırganlaşıyordu ve "ah" sesinin çık-mayışı ona, devrimci inanç ve kararlılık karşısında yenil-giyi tattırıyordu bir kez daha. Yenilgiye uğradığı her defa-sında yeniden "vurun" işaretini veriyordu. Patlamayan yerler tamamen morarmıştı. Karşılıklı geçmiş iki asker vurmaya devam ediyorlar. Belli bir süre sonra ise işken-ceyi bırakıyorlardı. Üzerimizden çıkardıkları parçalanmış giysileri giydikten sonra tekrar havalandırmaya atılmıştık. Bu kez soğukta bekletilme işkencesi başlatılıyordu. İşken-cenin ilk perdesi böylelikle tamamlanmıştı.

Yaklaşık bir saat bekletildikten sonra aynı sahneler tekrar uygulanmaya başlandı. "Ah!" dedirtemeyeceğini anlayan uzman işkencecimiz, ikinci seanstan sonra hepimizi kapısında B-2 yazan koğuşumuza teker teker atmak zorunda kaldı. Koğuşa döndüğümüzde, ayağımızdan sa-çımıza kadar pisliğe batmış haldeydik. Üzerimizde yırtılan veya yırtılmamış olarak kalan giysilerimiz lağım suyu ve kanla pislenmiş; vücutlarımızın bazı yerleri patlamış, kan akıyor; bazı yerleri cop ve tekmelerden ve soğğun etki-siyle morarmış durumdaydı. Üstümüzdeki tüm giysileri atarak çırılçıplak soyunduk. Elimizi-yüzümüzü yıkayarak yatakhane kısmında yere serilmiş çarşafların üzerine yan yana, yüzüstü uzandık. Patlayan derileri ve kanayan pis-liği temizlemek için birkaç arkadaş ıslak havlularla pan-sumana başlamıştı.

Her dayaktan sonra böyle oluyordu zaten. Yaraların

mikrop kapmasını önleyecek ilaç vb. şeyler, B-2'den içeri girmediği için ancak bu şekilde bir "önlem" alabiliyorduk. Arkadaşlar havlulardan birini yıkayıp getiriyor, patlayan yerin üstüne örtüyor, biraz sonra bir başkasını getirip, öncekini alıyordu. Böylelikle tedavi(!) oluyorduk. Bu arada battaniyelerle ısınmaya çalışıyorduk.

"Kapısında B-2 yazan" yerde: Paul Hanze, A. Songar, Sulhi Dönmezer, N. Nirun, Turan İtil gibi CIA ajanları ya da onların uşaklarından hapishane yöneticilerine, YÖK yöneticilerine kadar bir çok "uzman"ın katıldığı "bilimsel" sempozyumlarda tartışılan "devrimci tutsakların nasıl rehabilite edileceği" böylelikle çok açık bir şekilde yaşanıyordu. Yaşıyorduk."

(Bir Direniş Odağı Metris, Yar Yayınları, Sinan KUKUL, Sayfa: 365-380)

Mamak Askeri Hapishanesi'nden Metris'e getirilen bir başka tutsak anlatıyor:

"Gürültüyle açılan koğuş kapısından içeriye girip eşyalarımı kapının yanına bıraktıktan sonra ilk gözüme ilişen masa ve sandalyeler olmuştu. "Aman Allah'ım, sandalye!" diyerek gayri ihtiyari ileri atıldım. Birini çekip oturdum ve sırtımı arkaya dayayıp derin bir "oh" çektim, bir yıldır ranzada oturmaktan sırt ve dizlerime çöken ağırlara inat...

Tecrit hücresinde dört kişiydik. İki katlı bir ranza ve bir de yer yatağı vardı. Oturmak için sadece alt katı kullanabiliyorduk. Yatma dışında yukarı çıkmak yasaktı. Üst kata çıkmayı, koğuşların yüksekteki pencerelerinden havalandırmaya çıkanlar görülüyor bahanesiyle, bütün hapishanede yasaklamışlardı. Gerçi tecrit koğuşlarının penceresinden, karanlık koridor veya dışarıda yükselen duvar ve tel örgülerden başka görülecek bir şey yoktu, ama ne önemi var!.. Gerekçe önemli değildi Mamak'ta. Bir şeyler bulunurdu elbet...

"Eğer sizin çıkmanıza izin verirse eşitlik bozulur. Koğuşdaki arkadaşlarınıza haksızlık olur" diyorlardı.

Alayla söylenen sözler, aslında bir gerçeği de ifade ediyordu: Mamak'taki hak eşitliği!... Mamak'ta hak, tüm hakların gaspı, eşitlik ise işkence ve hak gaspında eşitlik demekti. Bu eşitliği bozmamak için(!) günün hemen hemen tamamını ranzanın alt katında oturarak geçirirdik. Gündüzleri uzanmak ve uyumak yasaktı. Üç-dört saat süren gerici eğitim saatleri dışında, birimiz ya kapı dibine çökerek ya da ayaklar iyice toparlandığında ancak yürünebilecek kadar bir alanın açıldığı üç adımlık yerde volta atarak diğerlerini rahatlatmaya çalışırdık.

Gerici eğitim saatlerinde ise çaput dolu yatağın üzerine dört kişi sıkışarak otururduk. Yatağın içinde top top olmuş çaput parçaları kaba etlerimizi deler; kemiğe dayanırdı adeta... Yaslanacak bir yer olmaması, ranzanın alçaklığı nedeniyle sürekli kambur durmak zorunda kalırdık ve dizlerin oturulan zeminden yukarıda kalması yüzünden sırt ve dizlerin uyuşup ağrması da kaçınılmaz oluyordu. O zaman "ah!" derdim *"sırtımı dayayıp oturabileceğim bir sandalye, kollarımı üzerine bırakıp dinlenebileceğim bir masa olsa!.."*

27 günlük Temmuz Açlık Grevi'nin yenilgisinden sonra Metris'te bir çok yaşamsal hakla birlikte masa ve sandalyeler de alınmış ve uzun süre geri verilmemişti. Burada da masasız ve sandalyesiz bir yıldan fazla yaşadım. Ama Metris'te direnişin yarattığı yaşam tarzı, en olumsuz şartlarda bile Mamak'la kıyaslanamayacak farklılıklar koyuyordu ortaya.

(...)

Mamak'ta kaldığım 13 ay boyunca, hücrenin önünde gözleri her an içeride olan nöbetçinin "sus ulan" diyen aşağılayıcı bağırımları altında sohbet denilebilirse bir tek kişiyle sohbet edebilme olanağı vardı. Ancak hücre değişiklikleri olduğu zaman bu kişi değişebiliyordu, yeni biri ile bir araya gelebiliyordun. Hücrelerde nadiren üç dev-

rimci bir araya düşerdi. Dağılım iki devrimci, iki faşist şeklinde ayarlanıyordu. Diğer hücrelerle konuşmak yasaktı. Eğer bir şey söyleyeceksen, tek kelime için bile, kurallarına uygun bir şekilde nöbetçiden izin istemen gerekirdi. Hangi konuda ne kadar konuşacağını bildirmeliydin. Ona rağmen izin vermek tamamen nöbetçinin keyfine kalmış bir şeydi. İzinsiz veya izin verilen konunun dışında konuşmak işkence gerekçelerinden biriydi. Havalandırmada ise değil konuşmak, sağa sola bakmak bile yasaktı. Karşılıklı geçerken, ya da yanyana gelebileceğin anlık sürelerde bir kaç cümle konuşabilmek için, dudak oynatmadan konuşma eğitimi yapardık. Havalandırmanın dört bir yanına dizilip gözlerini üzerimizden ayırmayan askerlerin konuştuğumuzu farketmesi el, ayak ya da kık falakası demekti.

Hücrelerde, özellikle kitap alınmadığı 7-8 aylık sürede sınırlı sayıda alınan günlük gazeteler dışında, okunacak hiç bir şeyin olmaması sohbet konularını da iyice daraltıyordu. Kısa süre sonra siyasi konular gündeminden çıkar, ister istemez sohbetler de can sıkıntısı sohbetlerine dönüşürdü. Zaten direniş olmayınca soyut siyasi tartışmaların anlamsızlaşması kaçınılmazdı. Oysa şimdi ciddi bir mücadelenin yaşandığı bu ortamda, koşušta 16 kişiyle birlikteydim ve havalandırmada 200'e yakın kişi ile dilediğimce konuşabilirdim.

"Bu ortam bile herşeye değer" dedim. "Direnişin kıymetini bilin!"

(...)

Orada teslimiyet ve 12 Eylül cuntasının zulmünün iğrençliği tüm çıplaklığıyla yaşanıyordu. Teslim almak yetmiyordu zulme; o düşünceleri de teslim almak, tüm insani-toplumsal değerlere yabancılaştırılmış, sağlıksız, robot karakterli insan sürüleri yaratmak istiyordu. Bunun için ardı ardına siyasi kişiliğe, devrimci onura yönelik saldırıları ve işkenceyi sürdürüyordu.

(...)

Mamak'a Şube'den sevk olduğum gün nizamiye kapısında arama yapan asker tarafından "bu kapıdan girdiğin andan itibaren askersin, tutuklular dışında herkes komutanın olur. Hepsine 'komutanım' diye hitap edecek, emirlerine karşı gelmeyeceksin" diye sert ve buyurgan bir tavırla uyarılmıştım. O an bu sözlerin önemini, neyi ifade ettiğini kavrayabildiğimi söyleyemem. Şube işkencesinden kurtulmuş olmanın rahatlığını hissediyordum. Az sonra meşhur 'kafes'e alındığımda bu yanılgımı anlayacak, dışarıdayken kısmen de olsa duyduğum ama üzerinde ciddi durmadığım 12 Eylül hapishaneleri ve Mamak gerçeği ile somut olarak yüzyüze gelecektim.

Ümut insanı hep iyimserliğe itiyor. Kafeste karşılaştığım insanlık dışı işkenceleri, onur kırıcı fiziki ve psikolojik saldırıları gelip geçici bir şey olarak görüyor, birazdan devrimci tutsakların arasına girdiğimde bunların acısı geçer diye düşünüyordum. Oysa en büyük şoku orada yaşayacaktım.

(...)

Günlük yaşantıda insanlar tam bir robot haline getirilmişti. Herşey; gömlek düğmesinin açılması, haftada kaç mektubun yazılacağı bile (bir mektup ancak birinci dereceden akrabalara bir sayfayı geçmemek ve hapishaneden bahsetmemek koşuluyla yazılabilirdi) izne ve kurallara bağlanmış, yaşantının en detay ayrıntıları askeri disiplin esaslarına göre idarece belirlenmişti. TV, radyo, kitap vb. bulundurmamak yasaktı. 1982 yılı başlarında hoparlörden sadece 13.00'deki radyo haberleri yayınlanmaya başlanmıştı. Bu yılın sonlarına doğru ise roman türü kitaplar alınmaya başlanacaktı.

'82 başlarında uygulanan gerici askeri ve ideolojik eğitim programı öylesine yoğunluğa sahipti ki, kısıtlı olarak verilen günlük basın okuma olanağı dahi zor bulunuyordu. Sabah kalktıktan sonra çizilen kurallar doğrultusunda güne başladık. Yemek, temizlik vb. biter ve günün ilk askeri eğitimi başladı. Hücre kapısıyla tuvalet kapısı arasına

peşpeşe dizildiğinde ancak sığan dört kişi "çek dizleri, salla kolları", "rahat, hazrol" komutları arasında uygun adım yerinde saymaya başlar, nöbetçi askerlerin belirleyiciliği ve birinin rehberliğinde gerici-şoven askeri marşlar söylenirdi. Bir saate yakın süren bu talime, sayım hazırlığı için ara verilir ve sayım geçtikten sonra saat 09.00'da yeniden başlanırdı; saat başı verilen 15 dakikalık istirahatle öğleye kadar sürerdi. Bu arada nöbetçiler sıra dayığı ve tek tek dayak için bahane bulmakta hiç zorluk çekmezdi. Mamak'ta her saat var olan dayak atma ve hakaret, nöbetçilerin asli göreviydi. Genellikle, böylesine hayvani kişiliğe sahip insanları bulmak için çok özel seçim yapmaları gerekirdi. Öğleden sonra saat 14.00'te yeniden başlayan program bu defa 15 dakikalık istirahatlerle bir saat askeri talim, bir saat Atatürk İlkeleri ve "Nutuk"un okunduğu gerici şoven ideolojik şartlandırma faaliyetleri şeklinde sürerdi. Genellikle saat 20.00'de gelen akşam sayımının peşinden 45 dakikalık askeri talimle son bulurdu. Bu program '82 yılı sonlarına doğru tedrici olarak hafifletilmişti ama '82 öncesinde sabah kalkıştan akşam yatışa kadar, saatte bir verilen 10 dakikalık istirahatler dışında bir dakika bile boş bırakılmadan uygulanmıştı.

"Atatürkçülük dersi" saatlerinde sırayla bir tutuklu hücre kapısından koridora karşı "Nutuk" veya Atatürk ilkelerinden bir bölüm okur, hücrelerdeki diğer tutuklular ise sessizce oturlardı. Neyin okunduğunun, hangi bölümün okunduğunun hiç önemi yoktu. İçinde "Atatürk" "milli mücadele"... vb. şeyler geçen cümlelerin söylenmesi yeterliydi. Hocalık(!) ve disiplinden sorumlu nöbetçi askerlerin çoğu okuma-yazma bile bilmeyen tiplerdendi. Ara sıra "sen okunan üç kelimeyi söyle!" diye birine sorar, söylenenin doğru olup olmadığını da kitabı okuyan tutukluya sorardı. Bu saatlerde gülmek, konuşmak yasaktı. Ranzada kurallarına uygun olarak oturmak zorundaydık. Demir parmaklıklı kapılardan her tarafı rahatça görünüp denetlenebilen tecrit hücrelerinde bunlar dayak atmanın en çok kullanılan gerekçelerinden oluyordu.

Ders veya askeri talimlerin bitiminde, tüm tutuklular ayağa kaldırılır: "rahat", "hazır ol" yaptırılır ve "istirahat et" komutu verilir. Topluca "sağol komutanım" dedikten sonra istirahat edebilirdin. Çoğunlukla "ayaklar yere iyi vurulmadı", "ses yavaş çıktı" diye defalarca bu hareketler tekrar yaptırılır, sıra dayığı atılır veya hiç ara vermeden ders ve talime devam ettirilirdi.

Tecritlerdeki tutuklular sürekli gözetim altında bulundurulur, her dakikası denetlenirdi. Koğuşların mazgallarından gözlem yapılırsa da böyle bir denetim kurulması olanaksızdı. Bu, geniş muhbir ağıyla telafi edilirdi. Faşistlerle yanyana ve yığınların egemen olduğu bu ortamda idare böyle bir ağ kurmakta pek zorluk çekmiyor olmalıydı.

işkence yeri olarak kullanılan kafese, tabutluğa veya Şube'ye sık sık adam alınırken, son derce ilginç gerekçeler gösteriliyordu. ... Her gün iki defa alınan sayım saatleri tam bir işkence saatleriydi. Marşlar ve askeri sloganlar eşliğinde sayım mangasının hapis haneye girişiyle tüm tutuklular ayağa kaldırılır ve sayım koğuşa gelinceye kadar dakikalarca ayakta bekletilirdi. Sayım heyetinin hücrelere girişine kadar sırtı koridora dönük olarak hazırola beklenir, hücreye girildikten sonra ise komutla duvara dönülürdü. Yani sayıma kimlerin geldiğini göremeyecek pozisyonda olurdun. Hücrelerin içinin üçra köşelerine kadar kapılardan görülmesine rağmen içeriye girilmesinin tek amacı, işkence ve baskıdan başka birşey olamazdı. Seslerine ürkütücü bir hava vermeye çalışıp, garip çıkışlar atarak içeriye giren askerlerden biri, ezberlenmesi zorunlu olan 10-15 marştan birinin veya bir kaçının şiir olarak topluca söylenmesini ister ve "sesiniz az çıkıyor", "saçınız uzun" (bunların hepsi bahanedir, saçlar her hafta sıfır numaraya vurulur) vb. gerekçelerle özellikle diz eklemlerine vurulurken, diğeri bütün eşyaları yerlere döküp, ortalığa saçarak, postallarla çığırır. Her sayımda hücre arama bahanesiyle talan edilirdi.

Gece yatmak için yer yatağını serince, hücrede adım atacak yer kalmazdı. İki kişi yer yatağında yatmak duru-

mundaydı. Sığabilmek için ranzanın altını battaniye gibi şeylerle besler, vücudunun bir kısmını oraya salardı. Akşam saat 22.00'de yatmak zorunluydu. Yattıktan sonra herhangi bir şeyle meşgul olmak yasaktı. Bu durumda nöbetçi kapıya dikilir, sağı solu tekmeler, yetinmezse kendisi dayak atar, ya da şikayet ederdi. Vücudumuzu yatağın girinti çıkıntılarına göre ayarlayıp yerleştikten sonra, daracık hücrede gözlerimizi delercesine tepemizde sallanan ampulün ışığı altında her gün biraz daha yıpranan sinirlerimizi yatıştırmaya çalışırdık.

Cumartesi, Pazar günleri de dahil, her gün yirmiden fazla askerin denetiminde 20 dakika havalandırmaya çıkarılırdık. Hücrelerden çıkıldığı andan itibaren başlayan askeri disiplin ve yaptırımlar, geri dönünceye kadar sürerdi. Havalandırmanın 15 dakikası askeri talim ve sporla geçerdi... Havalandırma gibi koğuş veya hücre dışına her çıkış da işkence ve onura yönelik saldırılarla doluydu. Örneğin anlamsız formalitelerle 20 dakikadan aşağı olmayan ziyarete gidiş gelişin sadece üç-beş dakikası ziyaret kabininde geçer ve ancak eller arkada olmak suretiyle görüş yapılabilirdi. Geri kalan zaman askeri yaptırımlarla geçer, özellikle aileler kabine alındıktan sonra, her ziyaret grubuna topluca "Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi" yüksek sesle okutulurdu. Aileler karşısında küçük düşürücü sözler söylenir, itilip kakılır, dayak atılırdı.

Bazen yaptırımlardan biri terkediliyor, ama yerini yeni saldırı yöntemleri ve yaptırımları alıyordu. Örneğin '83 sonlarına doğru revire çıkan hasta arkadaşlar, doktorların karşısında topuk selamı vermezlerse muayene edilmiyor, hakaret edilerek geri gönderiliyordu. Yine revir çıkışlarında düne kadar soyup, külotun içini copla karıştırmak gibi ahlak dışı bir arama yöntemine başvurusuyorlardı, bu, birçok devrimcinin ağır hastalıklar dışında revire gitmemesine neden olmuştur.

Savunma olanakları tamamen ortadan kaldırılmıştı. Olanaksızlıklar içinde yazılan her dilekçe ancak Mamak idaresince sakıncalı görülmediğinde mahkemelere ulaştı-

rılırdı. Hapishanedeki uygulamaları içeren hiç bir dilekçe yerine ulaşmaz ve geri verilmeden imha edilirdi. Mahkemeye değişik bloklardan çıkan tutuklular arasında temas kurulmamasına özel olarak dikkat edilir, duruşma sırasında hapishane uygulamaları hakkında birşey söylenmemesi için tehditler savrulurdu. Herşeye rağmen anlatılırsa, (mahkeme heyetince engellenmesi bir yana) hapishaneye dönüşte hesabı sorulurdu.

(...)

İradeler savaşında devrimcilerin alternatifi tektir. Ya baştan direniş hattını kuracak ve gerilemeden saldırıları göğüsleyecek, zulmün umudunu kırıp değişik dolambaçlı yolları zorlayacaksınız, ya da her geri adımda tam teslim oluncaya kadar daha güçlü darbelere göğüs germek zorunda kalacaksınız. Bu başarılamazsa, teslimiyetin acısını tatmak kaçınılmaz sonuçtur. Tabii ki acıların en büyüğü bundan sonra yaşanacaktır. Önündeki bütün engeller silinip süpürülen zulüm, acımasızca yürüttüğü işkence ve saldırılarını, doğrudan devrimci ve insani değerlerin yok edilmesi hedefine yöneltecektir. İşkence ve baskıyla devletin egemenliğine boyun eğdirilen kişiler, kişiliksizleştirilen, bilinçleri dumura uğratılan, yoz, apolitik birer insan haline getirilme sürecine sokulacaklardır. Düzene kazanılmış kişiler, en uç noktada ya düzenin savunucuları haline getirilecek, ya da insanlıktan çıkarılıp bunalımlı, yılgın, kendine güvenini yitirmiş unsurlar haline getirilecektir. Bu hedefe varana kadar, enseden ayrılmayacak, işkence ve baskılarına ara vermeyecektir.

Mamak'ta "Buradan kurtulsanız bile öyle hale geleceksiniz ki, ömrünüz boyunca "Mamak" sözünü duyduğunuzda bir karış havaya sıçrayacaksınız" sözü askerlerin hiç ağzından düşmezdi. Devlet en azından işte bunu hedefliyordu. İnançlarından vazgeçmesen de ömür boyu taşıyacak bir fobi."

(Bir Direniş Odağı Metris. Yar Yayınları. Sinan Kukul. Sayfa: 551-558)

Kafes

12 Eylül döneminde uygulanan tecriti, Mamak'ın tecrit mekanları olan "kafes"i anlatarak biraz daha açalım.

KAFES, 12 Eylül'ün ardından inşa edilmiştir Mamak hapishanesinin içinde. Kalanların "yüksek tavanlı, kalın parmaklıklı, hayvanat bahçesindeki kafeslere benzeyen bir yerdi" diyerek tanımladığı bu kafes, yeni gelenlerin ve "cezalandırılanların" tutulduğu yerlerden biriydi.

Kafeste, yeni gelenlere, dayatma ve işkencelerle itaat etmek öğretilmek istenir. Kafesin işlevi budur. 24 saat demir parmaklıklar arasında gözetim altında olan tutsağa, uygun adım yürümesi, marş söylemesi, askeri spor yapması dayatılır, içeriye girmeye tenezzül bile etmeyen askerlerce parmaklıkların arasından uzatılan cop ve kalaslarla dövülür, ya da ellerini uzatması istenir ve cop darbeleriyle, fırına verilmiş hamur gibi kabartılana kadar ellerine vurulur; kapı açıldığında ise bir yerleri kırılıncaya kadar durulmaz...

İşte bu uygulamalar ve orjinalliği kafese haklı(!) ününü kazandırmıştır.

HÜCRELER; Mamak'ın hücreleri ise bloktan bloğa farklılık gösterir. Örneğin A Bloкта 52 hücre vardır. Ve hücrelerin ebatı 2x3 metredir. Üç tarafı duvar olan bu hücrelerin ön tarafı parmaklıklıdır. Yani her an gözetlenmek mümkündür. Ranza ve tuvalet hücre içerisindedir. C Bloкта ise hücrelerde ranza vardır ancak tuvalet yoktur. Tutsak, tuvalet ihtiyacını hücredeki tenekeyle giderir.

TABUTLUK da kafes ve hücreler gibi cezalandırma

amaçlı kullanılan mekanlardan biridir. Mamak'ta tabutluklar yerin 2 kat altındadır, ıfık almazlar, 1.20x1.50 metre ebadındadır. Kısa boylu insanlar dahi iki büküm ancak sığar, ayakta duramaz. Şekil itibariyle dik tutulan bir tabutu andırdığı için buralara "Tabutluk" denmiştir.

Bu dar mekanlarda, içerde bir su bidonu, bir de tuvalet ihtiyacını gidermek için verilmiş olan, hastaların kullandığı, "ördek" adı verilen lazımlıktan başka bir şey yoktur. Tutsak tuvaletini bir ördeğe yapar ve yemek dağıtılırken gardiyanın elindeki tenekeye boşaltır. Yemek ise sadece günde 1 defa verilir.

25 Kasım 2004

F tipi ihraç etmeye başlamışız. Önümde bugünkü gazetelerden biri var, orada yazıyor. Afganistan ve Sudan'dan ülkemize 24 kişilik bir hapishane heyeti gelmiş. İncelemeler yapmışlar, F tiplerini gezmişler ve uzmanlarla görüşmüşler. Ayrıca bu heyete, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bürokratları tarafından "Türk Cezaevi İnfaz Sistemi ve Mevzuatı" konulu bir de seminer verilmiş. Afgan ve Sudan heyetleri, ülkelerine döndüklerinde F tipi hapishaneler için projeler hazırlatacaklarmış ve bunların yapılmasında da Türkiye'den müteahhitler gündemdeymiş.

Avrupa'dan, Amerika'dan bize, bizden Asya'ya, Afrika'ya...

Bu gelişme, direnişimizin küreselliğini de gösteriyor. Onlar her toprağın zalimi, bizler ise her toprağın direnişçisiyiz.

28 Kasım 2004

Bugün direnişimizin 1500. günü.

1500 gün...

Aslında bir olağanüstülük yok. Kuşatılmışsan direneceksin. 1500 gün de olsa 1500 yıl da olsa her devrimci için, devrim iddiası olan her siyasi yapı için olması gereken bu.

Ancak direnişimiz yine de olağanüstü, yine de destansı.

Çünkü insanlığın vicdanının alabildiğine köreltildiği bir dönemde, insanlığa çağrı bu direniş. Körelen vicdanlara, kararan gözlerle, sağırlaşan kulaklara; umut ve idealler uğruna yapılmış bir çağrı...

Hemen hemen herkes kabullenmişken, susarken konuşanlar değerlidir, olağanüstüdür. Çünkü onlar sadece kendileri adına konuşmazlar. İnsanlığın yüzyıllardır edindiği değerler adına konuşurlar.

İnsanlık adına direniyoruz.

Direnişimizi destansı kılan bir başka yönü ise, kahramanlığı kitleselleştirmiş olması. Nihayetinde dört duvar arasındaki insanlar bizler. Avuçlarının içerisinde yani. Her türlü yöntem

ve aracı kullanarak fiziki, psikolojik olarak saldırıyorlar. Ve can bedeli karşı koyuyoruz. Birer birer, üçer beşer, onar on-beşer ölümün üzerine yürütüyoruz.

117 şehit verdik ve yüzlercemiz sakat kaldı. Bu kitlesel kahramanlık içerisinde boy veriyor kurtuluş. Kurtuluş gerçekleşecekse -ki gerçekleşecek- işte bu kahramanlık daha da büyütülerek sağlanacak bu. Başka türlü mü mümkün değil.

...

Saat 21'de 1500. gün programımızı yaptık. Marşlar ve türküler söyledik.

1 Aralık 2004

Ali Osman Köse'den mektup geldi bugün. Tecrit kitabımız parça parça tamamlanıyor. Röportaj için gönderdiğimiz sorulara cevaplarını yazmış. Röportajı yapmış olduk böylece. Şadi Özboilat ve Nurettin Erenler ile röportaj tamamlanmıştı. Hacı Demir ile son noktayı da iki gün önce gelen mektupla koymuştuk. Röportaj bölümümüz de tamamlanıyor gibi. Ercan Kartal ve Ümit İlter'den cevaplar gelebilirse onları da ekleyeceğim.

2 haftadır gazete alamıyorduk. Hücre olarak her gün iki gazete alıyoruz. Gazeteleri alabilmek için her hafta pazartesi kantin fişi yazıyoruz. Parasını hesabımızdan keserek gazeteleri getiriyorlardı. Ancak ilk hafta kantin fişi verilmesi gereken gün bayrama denk geldi. Ve bayram tatili dolayısıyla fişi bir gün geç verebildik. Daha önce, hücrelerde bulunan megafonlardan fişlerin bayram öncesi verilmesini anons etmişler. Ancak bizim megafon bozuk olduğundan duyamadık doğal olarak. Bu nedenle geç vermek zorunda kaldığımız fişi de işleme koymadılar ve o hafta gazetesiz geçti. 2. hafta ise fişi vermemize rağmen gazeteler gelmedi. Fişi pazartesi veriyoruz. Salı gününden itibaren 7 günlük gazetenin parası kesiliyor. Salı günü gazetemiz getirilmedi. Sorduk: "Bilmiyoruz bir soralım" dediler. O gün cevap gelmedi. Çarşamba günü sabah sayımı sırasında tekrar hatırlattık. Gün içinde gelip "Hesabınızda para yok" dediler. Vardı... "Var. Bir yanlışlık olmalı. Düzeltseniz" dedik. "Yapılacak birşey yok. Yarın gazeteci gardiyanla görüş-

mek için dilekçe yazın" dediler.

Gazeteye bakan gardiyanı çağrılarını istedik, dilekçe verin dediler. Perşembe sabahı dilekçeyi verdik. O gün ve bir sonraki gün de gelmedi gardiyan. Böylece iki hafta gazetesiz geçti.

Pazartesi suç duyurusu yaptım. Aynı gün gelen "gazeteci gardiyan"la konuşmamızdan öğrendim ki, kendisini çağırma için yazdığım dilekçe de ulaşmamış. Yani birileri ulaştırmamış!

Şu an saat 00.50. Yazarken dikkatim dağılıyor. Çünkü sifon sesi dolduruyor hücrenin sessizliğini. Rahatsız edici bir ses. Bu saatte tutsaklar kullanmaz sifonu.

Hücrenin içini dolduran ses, kulaklarından burnundan içeri akıyor insanın, kafanı su dolu bir kovaya bastırıyorlarmış gibi - aynen öyle- soluksuz bırakıyor, göğsünü daraltıyor insanın... Çin işkencesi...

4- Özel Tip Hapishaneler Ve Hücresel Politikasında Birinci Dönem

Ülkemizde tamamı hücre esasına göre inşa edilmiş ilk hapishaneler, özel tip hapishanelerdir. Daha önce hapishanelerin "cezalandırma" amaçlı bölümleri olarak hücreler vardır. Yukarıda da saydığımız gibi, Sağmalcılar, Bursa, Gaziantep, Eskişehir gibi Özel Tiplerle başlayan bu süreci ülkemiz açısından hücreler politikasında birinci dönem olarak değerlendirebiliriz.

Özel Tiplerin açıldığı dönem faşist cuntanın tutsakları rehabilite amaçlı saldırısını azgınca sürdürdüğü dönemdir. "Pilot hapishane" olarak seçilen üç hapishaneden Mamak ve Diyarbakır'da tutarlı bir direniş çizgisi yaratılamamış ve buralar cuntacıların istediği gibi birer "rehabilitasyon merkezi"ne dönüşmüşken, Metris'te ise Devrimci Sol tutsaklarının öncülük ettiği bir direniş çizgisi yaratılmıştır. Sağmalcılar Özel Tip Hapishanesi bu direnişi kırabilmek için kullanılır. Metris'te direnişe öncülük ettiği düşünülen tutsaklar Sağmalcılar'a sevk edilmeye başlanır. Özel Tipler de devrimci tutsakların direnişlerini kıramaz. '84 Ölüm orucu sonrasında sürdürülen direnişçi çizgi saldırıları geriletmiştir. Özel Tiplerde de tecrit uygulaması kısa sürmüştür. Mimari olarak hücre tipi olmasına rağmen günün büyük bir bölümünde kapıların açık tutulması hakkının kazanılmasıyla tecrit uygulaması ortadan kaldırılmıştır. (Hücre statüsü genel anlamda geriletilmiş olsa da, bazı Özel Tiplerde birkaç saatliğine de olsa hücre kapıları kapalı tutulmaya devam etmiş ve tutsaklara yönelik tüm operasyonlar kapıların kapalı olduğu bu saatlerde gerçekleştirilmiştir.)

Cuntanın tutsakları küçük gruplara bölüp yalnızlaştırarak teslim almayı amaçladığı hapishaneler olarak inşa edildi Özel Tipler. Bu yanı sıra F tiplerinin önceli de sayılabilirler. Mimari olarak, bir koridor üzerinde karşılıklı olarak konumlandırılmış koğuşlardan oluşuyor. "Blok" denilen

bu koğuşlardan 12 tane var. Blok denilmesinin nedeni koğuşun hücrelere bölünmesi olsa gerek.

Koğuşlar, yapısı aynı olan 2 kattan oluşuyor; bir koridor ve koridor üzerine sıralanmış hücreler şeklinde. Bu hücreler 4-6 kişiliktir ve yaklaşık 25 m²'dir. Ancak koridorun başında ve sonunda bir kişilik birer tane hücre var. İki koğuş ise, tamamen tek kişilik hücrelerden oluşmaktadır. Tuvalet, hücrelerin içerisindedir. 4-6 kişilik hücrelerde boy seviyesinden yüksekte tavana yakın hizada 25x150 cm boyutunda dar pencereler vardır. Hücrelerin üzerinde yaklaşık olarak 10x15 cm ve 10x40 boyutlarında iki mazgal deliği olan, ağır demir kapılar bulunur. Büyük mazgal deliği, kapının en altındadır ve yemek vb. ihtiyaçlar için yapılmıştır.

Her koğuşun bir tane havalandırması vardır. Havalandırma 6x30 metre boyutundadır. Sağmalcılar Özel Tipde havalandırmanın üstü bakla dilimi şeklinde tel örgülerle kapalıydı. Hücrelerin dar ve yüksek pencereleri bu havalandırmaya bakmaktadır. Havalandırmaları bölmeye gerek görmemiş olmalarının nedeni, çıkışın sınırlı ve sırayla düşünülmesidir. Böylece bir hücrede kalanlar pencereye tırmanmadıkça havalandırmada kimseyi görmeyecektir. Özel Tiplerin bu eksiği(!) Eskişehir tabutluğuyla tamamlanacak, koğuşlar gibi havalandırmalar da bölünecektir.

Özel Tiplerde tecritin en çarpıcı yanı belki de mantığını anlamamızı sağlayacak en iyi örnek, kapılar üzerindeki mazgallardır. Yemek vb. ihtiyaçlarımızı kapının altında ki mazgaldan verirler. Tabir-i caizse amaç; "köpek gibi" yerlere eğdirmek, aşağılamaktır. *"Yemek istiyorsan, yaşayacaksan böyle eğilmek zorundasın"* diyorlar.

F tiplerinde de mazgal deliği bel hizasındadır ve konuşmak, gardiyanlara sesini duyurabilmek için eğilmek zorundasındır.

5- NATO Kararı Ve Hücreler Politikasında İkinci Dönem

1988 yılında NATO'nun "Anti Terör Komitesi" cezaevlerinde politik ilişkileri olanların izole edilmesi ve rehabilitasyonu kararı alır. Bu, oligarşinin yeni hücre saldırısı için de işaret olur. O tarihten itibaren oligarşi hücre sistemini oturtabilmek için bir çok girişimde bulunmuştur. F tipleri de bu girişimlerin en kapsamlı ve stratejik olanıdır. Yani 1988 NATO kararı ile başlayan ikinci hücre döneminin, oligarşinin bir çok saldırısını içeren ve F tipleri ile devam eden bir süreç olduğunu söyleyebiliriz.

1991 Eskişehir Hücre Tipi Açılıyor

1980'li yılların sonları devrimci mücadelenin yeniden gelişmeye başladığı bir dönemdir. Emperyalistler ve işbirlikçileri, NATO kararı paralelinde, bu gelişmeyi engellemenin bir aracı olarak tecriti gündeme getirmişlerdir. Bu yönde ilk girişim Eskişehir hücre tipi hapishanesinin açılışıdır. NATO kararını yaşama geçirmenin adımları olarak 1 Ağustos 1989'da "1 Ağustos Genelgesi" olarak bilinen genelge yayımlanır. Ancak bu genelgenin uygulanması tutukluların direnişiyle önlenir. (1 Ağustos Genelgesi yayınlandığında Adalet Bakanı Mehmet TOPAÇ'tır. Mehmet TOPAÇ daha sonra, 29 Eylül 1994'te DHKP-C tarafından öldürülmüştür.) Ardından 1991'de şartlı tahliye yasası çıkarılır. Yine 12 Mart 1991 tarihinde Meclis'te kabul edilen yeni Terörle Mücadele Kanunu ile tecrit yasal hale getirilir. Bu kanunun 16. maddesinde şöyle denilmektedir;

"Bu kanun kapsamına giren suçlulardan mahkum olanların cezaları, tek kişilik veya üç kişilik oda sistemine göre inşa edilen özel infaz kurumlarında infaz edilir."

Şartlı tahliye yasasının ardından hapishanelerin kısmen boşalmış olmasını fırsat olarak gören iktidar, tecritin yasal kılıfını da hazırlamış olmanın rahatlığıyla Kasım

'91'de Eskişehir'i açar. 2 Kasım '91'de Malatya, Ceyhan, Gaziantep, Çanakkale, Bursa, Nazilli, Aydın, Ankara Merkez Kapalı, Bartın, Amasya hapishanelerine operasyon yapılır ve seçilen tutsaklar Eskişehir'e zorla sevk edilirler. Eskişehir'e götürülen tutsaklar hücre tipi hapishane ile karşılaşılır.

Tek kişilik her hücrenin girişi ayrıdır. Hücre tipine çevirmeden önce var olan havalandırma oldukça yüksek duvarlarla önce boyuna bölünmüş, sonra da enine bölümlere ayrılmıştır. Hücre içerisinden açılan bir kapıyla çıkılan havalandırma çelik tel örgülerle kapatılmıştır.

Operasyon sonucu getirilen tutsaklara saldırılar Eskişehir'de de girişten itibaren devam eder. Eskişehir'i, otoritesini kabul ettirmek için açmıştır devlet. Bunu daha girişte dayatmalarıyla belli eder. Çırılçıplak arama dayatılır. Bu onursuzluğu kabul etmeyenlere saldırılır, üzerindeki parçalanarak çıkartılır, bunu saç ve sakalları zorla, yolarcasına kesme izler ve koridoru sağlı-sollu dolduran personelin cop, tekme, tokat darbeleri arasında hücrelere atılır tutsaklar. Hücrelerdeki uygulamalar, yıllar sonra F tiplelerinde yaşanacakların benzeridir. Önce hiç bir eşya verilmez. Daha sonra, iki pantolon iki gömlek gibi sınırlı sayıda verilmek istenir. Tutsaklar bunu kabullenmez ve iç çamaşırlarıyla beklerler. Eskişehir'in açılışıyla beraber tutsakların direnişi de başlar. Ve 28 gün sürecek olan direnişin ardından Eskişehir tabutluğu kapanır. Yeniden günde me getirilmesi ise, 1996 yılındadır.

Yeniden Eskişehir Tabutluğu Ve "Her Anı Eylem Olan 69 Gün"

1993'te oligarşi yeni bir girişimde bulunur. "Hapishaneleri yeniden yapılandırmak" amacıyla 9 Eylül'de bir genelge yayınlanır ve hükümet tarafından da bir kanun hükmünde kararname çıkarılır. Genelgelere karşı Devrimci

Sol davası tutsakları genel bir direniş başlatır. Diğer sol örgütlerin katılmadığı bu direniş hükümete geri adım attırır. Ve genelge geri çekilir.

1995 Ocak ayında gerçekleşen MGK toplantısında gündeme gelen konulardan biri yine hapishanelerdir. *"Hapishanelerin terör okulu olmaktan çıkarılması için gerekenin yapılması"* kararı alınır. Bu karar Eskişehir tabutluğunu yeniden açacak gelişmelerin ilk adımı olur. Ortada uygulanması gereken bir NATO kararı, açılmayı bekleyen bir tabutluk vardır. Sorun, tutsakların kırılmayan iradesidir. Öyle ya, 12 Eylül faşist cuntası döneminin vahşi zulmü de, sonrasında gerçekleşen her saldırı girişimi de başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Öyleyse vahşetin dozu yeterlidir! Böyle düşünüyorlardı. Bu nedenle akılların alamayacağı bir vahşet sergilediler.

1995 Eylül'ünde Buca'da, 1996 Ocak ayında Ümraniye'de "operasyon" düzenlendi. Buca'da 3, Ümraniye'de 4 DHKP-C davası tutsağı kafaları, kolları kalaslarla, demir çubuklarla, coplarla parçalanarak katledildiler.

Ümraniye '95 sonunda yeni açılan bir hapishaneydi. Bayrampaşa'dan Ümraniye'ye bir grup yoldaşımızı halaylarla, marş ve sloganlarla yollamıştık. Soğuk bir gündü. Hepimiz havalandırmada duvara dizilmiştik. Gidecek olan yoldaşlar tek tek hepimizle tokalaşmıştı. O zaman kimimiz bu gidişin önemini anlamamıştık. Onlar yeni bir mevziye, her çatışmayı göze alarak, o mevziyi özgürleştirme mücadelesini vermek için gidiyorlardı. Bu yeni hapishane devleti kendi kurallarını, yani itaati dayatacağı açıktı. Bu dayatmaları paçavraya çevirmektir onların görevi. Gittiler... 4 Ocak günü operasyon haberini aldığımızda biz Bayrampaşa'da koridoru işgal ettik.

Gazi Mahallesi'nin barikatlarında yaşadığım heyecanı yaşamıştım. Henüz "yeni" olduğum ve kollarım gördüğüm işkencelerden dolayı tam tutmadığı için yiyecek içecek işleriyle ilgilenenlere yardımcı oluyordum. Sık sık da koridora çıkıp coşkuyu, öfkeyi barikat havasını soluyor-

dum. Yüzleri fularlı 15-20 arkadaş güvenlik grubuydu. Başlarında ise şehidimiz Hüseyin Çukurluöz vardı. Arada bir rap rap malta boyunca, slogan ve marşlarla gidip geliyorlardı. Duvarlara sloganlar yazılıyordu. Malta cana gelmişti, fularlarını takmış, elinde sopası sabırsızdı, duyguları dizginsizdi... Katliamların hesabını soruyordu. Şehit haberleri geliyordu. Şehitlerimiz için slogan atıyor, duvara isimlerini yazıyorduk. Sonradan şehit haberi gelen bazı yoldaşların yaşadığını öğrendik. Duvar yazılarını değiştirdik. "Öldü" diye geçenlerden biri de Cengiz ÇALIKOPARAN'dı. Ağır yaralanmış, günlerce komada kalmıştı. Nefes borusunda bir delik açmış, soluk alabilmesi için bir boru takmışlardı. Uzun yıllar o boruyla yaşamıştı. 2000 Ölüm Orucu'nda 3. Ekip olarak bandını kuşandığında "Ümraniye'de sözlendik, bu sefer nikahı kıyacağız umarım" demişti. Ölümle randevusu 19 Aralık'ta gerçekleşti. Özel Timlerin kurşun yağmurundan birinde isabet aldı. Ve şehit düştü...

Biz de olası bir operasyona karşı hazırlıklarımızı yapmıştık. Görüşmeler sonrasında olaylar sona erdiğinde oldukça dağılan ortalığı toparlarken Sabancı Center'in cephe savaşçıları tarafından basılıp, Sabancıların Ümraniye katliamına misilleme olarak öldürüldüğü haberini almıştık.

Ümraniye'nin yaralıları bir süre sonra Bayrampaşa'ya geldiler. Vahşetin izleri bedenlerinde tazeydi. Hemen hemen hepsinin saçları 3 numara kesilmişti. Çünkü operasyonda hepsi kafasına cop-kalas, demir çubuk darbeleri almış ve kafaları bir çok yerinden kırılmıştı. Dikiş izleri bir haritayı andırıyordu. Kafalarıyla beraber vücutlarının birçok yerinde de kırıklar vardı. Kolu sargılı olan, bacağı sargılı olan, hem kolları hem de bacakları kırık olan... Onlar gazilerimizdi... Bir mevzi savaşı için gitmiş, şehit vermiş, yaralar almış ama mevziyi savunmuş olmanın gururuyla, gözleri ıslık ıslık geri gelmişlerdi.

Buca ve Ümraniye katliamları gözdağıydı, mesajdı, "teslim olun" çağrısıydı. Oligarşi, bu mesajı DHKP-C da-

vası tutsakları üzerinden vermişti. Kitleleri ve direniş çizgisiyle devrimci tutsak kitlelerinin belkemiğini oluşturanları sindirdiğinde, büyük bir engeli aşacağını hesaplamıştı. Mesajı yeni adımlar izledi. Adalet Bakanı Mehmet AĞAR, 6 Mayıs'ta bir genelge yayımladı. Bu genelge ile tutukluların yargılandığı kentlerdeki hapishanelerde bulunma koşullarını kaldırıyordu. Bu, yeni tutukluların Eskişehir tabutluğuna götürülmesini sağlayacak yasal kılıftı. Genelgenin ardından tutuklananlar Eskişehir'e götürülmeye başlandı. Tabutluk yeniden açılmıştı.

Belli bir tutsak yoğunluğunun bulunduğu hapishanelere yeni tutsaklar konulmadığı gibi, ziyarete gelen aileler üzerinde de terör estirilmeye başlandı. Bu girişim, hücre ve tecrit uygulamasının kalıcılaştırılmasını amaçlamaktaydı. Oligarşi mesajını vermiş, hamlesini yapmıştır. Teslimiyet beklemektedir. Ancak beklediğini bulamaz. Özgür tutsakların gelenekselleşen direniş çizgisi vardır karşılığında. Hemen hemen tüm devrimci tutsakların katılımıyla 69 gün süren ve 12 şehit verilen ölüm orucu gerçekleştirilir. Direniş zaferle sonuçlanır. Eskişehir'de tutulan devrimci tutsaklar başka hapishanelere sevk edilir. O, 69 gün bir destanı yaşadık. Hani bir türküyü dinlerken kendinizi kaptırır adeta o türküyü yaşarsınız ya, ya da bir kitabı okurken dalar gidirsiniz, okuduklarınızı yaşarsınız ya, işte öyleydi. Yaşamın gündelik akışı değil, yaşama doğrudan bir müdahaleydi her anı. Devrimcilik de zaten tarihin çarkına müdahale etmek, tarihi yeniden yazmak değil midir? İşte o 69 gün bunu her hücremizde olanca yoğunluğuyla hissettik. Tarihi yaşadık.

6- Dört Yıllık Hazırlık Süreci

Oligarşinin 1996'da aldığı bu yenilgi, daha kapsamlı bir saldırı için hazırlıklara giriştiği bir süreci de başlatır. Çok değil 4 yıl sonra stratejik bir saldırı gündeme gelecektir. Oligarşi bu hazırlık sürecinde '96 yenilgisinden çıkardığı derslerle elindeki tüm olanakları seferber etmiştir. Bir yandan F tipi hapishanelerin inşası sürerken, diğer yandan *"Cezaevi değil terör kampı"* benzeri haberlerle, medya, saldırıya psikolojik zemin hazırlamak için daha etkin kullanılmış, hapishaneleri silahların patladığı, kontrolün olmadığı yerler olarak göstermek için mafya çeteleri harekete geçirilmiş, çatışmalar tezgahlanmıştır.

Buca ve Ümraniye ile başlayan katliamlar, 1996 ölüm orucu sonrasında, '96 Eylül Diyarbakır katliamı ve '99 Eylül Ulucanlar katliamı ile devam etmiştir. Katliamların yanı sıra, devrimcilerin kafalarının yarıldığı, kollarının iş makinalarıyla koparıldığı Burdur, Bergama gibi irili-ufaklı bir çok saldırı yaşanmıştır. Bu saldırılarla devrimci tutsaklara ve halka "direnirseniz sonunuz böyle olur" mesajı verilmek istenmiş, ancak DHKP-C davası tutsakları yaratılmak istenen bu yılgnlık havasını, direniş geleneklerine yeni halkalar ekleyerek dağıtmıştır.

Bu süreçte hazırlığın bir parçası da Kartal hücre tipi hapishanesinin açılışı olmuştur. Buraya parça parça yerleştirilen tutsaklar aracılığıyla hücreler meşrulaştırılmak istenmiştir. Devlet, açılışı "sorun çıkarmayacak" tutuklularla yapmak amacıyla öncelikle mafyacılar ve PKK'li tutukluları götürür. Mafyacıların zaten direnmek gibi bir sorunları yoktur. Kartal hücrelerinin kapıları da istedikleri zaman açılır, istedikleri gibi at oynatırlar. PKK'li tutuklular ise, ciddi bir direniş göstermezler ve basın açıklamalarıyla yetinirler. Buna rağmen, Kartal, açığa çıkan telefonlar, silahlar, uyuşturucular, kirli ilişkiler ve mafya hesaplaşmaları ile devletin meşrulaştırma çabasında ters tepen bir silah olur.

Artık süreç F Tiplerine doğru evrilmektedir. NATO kararının ve Avrupa Birliği heyetlerince hazırlanan hücrelere geçilmesini öngören raporun gereği yapılacaktır.

Gereği; 19-22 Aralık 200 tarihinde katliam operasyonu, hapishaneleri yerlebir ederek, 28 tutsağı diri diri yakıp, kurşunlayarak, gazlarla boğarak yapılır.

Ve F tipi hapishaneler, Türkiye zulüm tarihinin kapkara sayfası haline böyle getirilir.

...

6 Aralık 2004

Bir kelebek gördük. Kelebekler güneşli günleri, baharı, kırları, çiçekleri animsatar insanlara.

Küçükken barajın sırtında uzandığım papatya tarlaları, gelincikler, uçar gibi koştuğum tepeler, basamak basamak ekilmiş çam ağaçları geliyor aklıma. Bu kadar da değil. Memleketten İstanbul'a göçtükten sonra bir yandan işçilik yapan babamın diğer yandan el tezgahıyla seyyar satıcılık yapışı, meyve sebze satışı geliyor aklıma. Barajın, tepelerinden eğreti otu (biz karpuz otu derdik) toplar, tezgahın üzerine sererdik. İlkokula bile gitmiyordum o zamanlar. Bir gün o tepelerden hoplaya zıplaya bayır aşağı koşarken yeni çekilen dikenli telleri göremeyip kendimi paralamıştım.

Bir kelebek baharı, kırları, çocukluğumu peşine takıp getirmişti havalandırmaya.

Yeni çekilen jiletli tellerin arasına girene kadar güzeldi herşey. Benim dikenli telleri göremeyip paralandığım gibi o da jiletli tellere çarpacak mıydı acaba? Bu kaygıyla takip ettim pır pır kanat çırpışlarını. Bir süre önce, jiletli tellere takılan bir kuşun çırpındıkça kendini parçaladığını yazmıştı bir arkadaş notunda. Üst kat penceresinden ellerimi uzatıp keskinliğine bakmak istemiştım tellerin. Ufak bir dengesizlik sonucu jiletlerden birine çarpmıştı elim; kenarlarında iğne gibi uçları vardı; yılan ısırığı gibi iki diş izi bırakmıştı parmağımda, kanamıştı.

Küçük canlıları yiyen bitkiler vardır ya, salgıladıkları bir koku ya da gözcü renkleriyle üzerlerine küçük bir kuşu, kelebeği, arıyı, böceği çekerler; sonra aniden kapanır ve yaprakları arasında parçalarlar; işte bu teller de öyle. Kuşlar, kelebekler konamazlar üzerine. Sadece onlar da değil; hayallerimiz de.

Neyse ki, korktuğum olmadı. Süzüldü gitti kelebek.

"Hayat bize mutlu olma şansı vermedi sevgili. Biz kendimizden başka herkesin üzüntüsünü üzüntümüz, acısını acımız yaptık çünkü. Dünyanın öbür ucunda hiç tanımadığımız bir insanın gözyaşı bile içimizi parçaladı, kedilere ağladık, kuşların yasını tuttuk..." (Yılmaz GÜNEY)

7 Aralık 2004

Ceza İnfaz Yasa Tasarısı'nı çıkarmak için uğraşıyorlar. Meclis Adalet Komisyonu görüşmeye başlamış. Ancak komisyonda tartışmalar yaşanınca Meclis Adalet Alt Komisyonu'na sevk etmişlerdi. Dertleri 17 Aralık'a kadar çıkarmak.

Tasarıya yönelik tepkiler artınca geçen hafta geri çekmişler ve en çok tepki çeken Tek Tip Elbise ve 'zorla çalıştırma' üzerinde bazı değişiklikler yapmışlardı. TTE'yi muğlak bir şekilde Tasarı içerisinde tuttular. "İhtiyacı olana verilir" diyorlar; zorla çalıştırma ise duruyor, çalıştırmadan önce muayeneden geçireceklermiş, bedensel ve ruhsal olarak uygun mu diye. Yani zorla çalıştırma aynen duruyor; TTE ise ileride kullanabilecekleri bir muğlaklıkla Tasarı içerisinde korunmuş.

Ayak oyunları, alavere dalavere... Burjuva politikacılığı budur. Hükümet takıyyeci bir gelenekten de geldiği için iyi beceriyor bu pis oyunları. Gazete haberlerine bakılırsa değişiklikler bu iki maddeyle sınırlı değil. Tasarının ilk halinde "Temel amaç iyileştirmektir" deniyordu, şimdi ise "pişmanlıktır" diye değiştirilmiş.

Nedamet getirmemizi istiyorlar.

"Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazındaki temel amaç, hükümlünün pişmanlık göstermesini sağlamak, yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken, hukuka ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak ve toplumu suçludan korumaktır."

Düzenleme, komisyona böyle gelmiş. Bakalım Meclis'ten nasıl çıkacak?

Şu maddede söylenenin özü, egemenlerin düzenlerine direnenlere karşı yüzyıllardır söylediğiyle aynı. "Nedamet getir; bana, düzenime biat et!"

Nasıl "pişman" edecekler, hangi yöntemlerle? "Güçlendirmek", "teşvik etmek", "uyumu kolaylaştırmak" diyorlar, bunları nasıl yapacaklar?

Elbette işkence, baskı, tehditlerle. Bu Tasarı ruhunu Hitler'in ya-

salarından alıyor. Sadece disiplin cezaları bölümüne bakmak dahi, bunu anlamaya yeterli.

Hazırladıkları programa uymadığımız taktirde bütün haklarımızı (buna ziyaret, mektup, gazete, radyo, havalandırma gibi en tabii haklarımız da dahil) elimizden alıp cezalar yağdırabiliyorlar.

Bu yasalara direneceğiz.

9 Aralık 2004

Tasarıyı, Meclis Adalet Komisyonu'nda görüştüler bugün. Komisyon'da kabul edildi. Pazartesi günü Meclis'te ele alınacak.

11 Aralık 2004

Kitap çalışmasının temize geçilmesi ve aynı zamanda 2 nüsha çoğaltılması devam ediyor. Nüshalar geldikçe hücre olarak re-daksiyonunu yapıyoruz. Bu arada ufak kazalar da oluyor. Çoğaltılan bir bölümün müsvettesi çatıya takıldı, bize atılırken. Teller olduğu için artık takılanı almak daha zor. 4 hücre iki gün boyunca takılan topu almak için uğraştık. Pet şişeyi, elma kabuğu soyar gibi şeritler halinde kesip ip yap, ucuna bağlanacak eski gazete bul, çatıdan topu almaya çalışırken ip tele takılıp kopsun... Komşu hücrelerden ip için pet, rulo için gazete bul... Bu işlemi defalarca tekrar ettik.

Buradan dışarıya ulaşan her ürünümüzde yazıp, çizip, çoğaltmanın yanısıra bir de bu emekler var.

Zor da olsa uğraşlarımız sonuç verdi; takılan peti aldık bugün. Uzun ve emek gerektiren bir uğraşın sonunda sonuç almanın mutluluğu çocukça sevindiriyor insanı.

Bir de ufak bir kaza geçirdim bugün. Çatıyla uğraşırken ip takılıp yarı yerinden koptu. Boyumuz yetişmiyordu. Havalandırmanın koridor penceresinin demirlerinden tutunup, pencereye tırmandım. Yaklaşık 2 metre yüksekliği var. Bir yandan demirden tutunup, diğer yandan zorlukla doğrulabildim. Elimi uzatıp ulaşmaya çalıştım ama yine olmadı. Bir karış kadar daha var. Sıçramam gerek, tutmak için. Küçükken az "tarzancı-

lık" oynayıp, dallardan dallara zıplamadım. Yaparım deyip, hafiften eğilerek sıçradım ve ipi tuttum; bir parçası benimle beraber yere geldi. Ne olduysa ondan sonra oldu. Yere düşünce arka üstü boylu boyunca serildim. Kafamı yere vurdum. Ancak doğrulduğumda hissettiğim acı değil sevinçti.

13 Aralık 2004

Açlık grevine başladık bugün. CİK Tasarısı'nı ve 19-22 Aralık katliamını protesto amaçlı kısa süreli bir açlık grevi bu. Tasarı Meclis gündemindeydi bugün. Açlık grevine başlamak için bugünü seçişimizin nedeni de bu.

Tasarı Meclis'te kabul edildi. CHP'li Milletvekilleri bir kaç madde söz alıp göstermelik itirazları dile getirdiler ve sonunda; "Bu tasarıda insan haklarına aykırı yerler var. Ancak AB sürecinde bu yasanın Meclis'ten geçmesine zorluk çıkarmayacağız; Hükümete 'AB sürecini baltaladılar' dedirtmeyeceğiz" dediler.

"Bu ne yaman çelişki..." AB'ye girip demokratikleşmek adına, anti-demokratik uygulamalar yapmayı savunabiliyorlar.

CHP'lilerin adet yerini bulsun kâbilinden söz aldığı maddelerin dışında diğer maddeler, "oylamaya sunuyorum... Kabul edenler, etmeyenler... Kabul edilmiştir..." sözlerinin tuttuğu bir sürede, jet hızıyla kabul edildiler.

Yasa Adalet Komisyonu'nda görüşülürken kısmi bazı değişiklikler yapılmış. Bunları yakında basından ve yayımlandığında Yasa metninden öğreneceğiz.

Tasarı gündeme geldiğinde başlamıştık bu kitap çalışmasına ve geçen süre içerisinde yasalaştı. Direnişimiz, hükümetleri, bakanları eskitti. Bu tasarıyı da eskitecektir.

19 Aralık 2004

Bugün 19 Aralık. Hava aynı 4 yıl önce olduğu gibi soğuk ve çiseliyor.

Bayrampaşa'da 12 şehit vermiştik o gün. 4 yıl önce şu saatlerde henüz bayan yoldaşlardan şehitleri bilmiyorduk. F tiplerine

götürölüp ilk ziyarete çıkıncaya değin öğrenemeyecektik. Fırat, Aşur ve diğer şehitlerimizi ise yanımızda, kollarımızın arasında uğurlamıştık.

Anıları önünde saygı ve bağlılıkla eğiliyoruz.

Saat 13'de 19-22 Aralık için sloganlar attık. 4 gün boyunca atacağız bu sloganları. Saat 15'te türküler, marşlar söyledik; akşam 21'de ise anma programı yaptık...

20 Aralık 2004

Bir hafta süren açlık grevimize dün akşam anmanın ardından ara vermiştik. Dilekçelerimizi bu sabah verdik; ancak idare yemek getirmedi gün boyunca. Gerekçeleri ise hazır: sabah, günlük iâşenin karşılığı olarak şeker, limon ve su vermişler. Bunu düşünüyorlar da açlık grevine başladığımız ilk gün ne yemek, ne de şeker, limon, su vermediklerini düşünmüyorlar. Küçük hesaplar...

21 Aralık 2004

Çalışmanın biten 2 bölümünü geçen hafta postaya vermiştik. Merakla bekliyoruz. Bugün Salı. Normalde Pazartesi taahhüt kağıdının verilmesi lazımdı. Verilmedi. İmha kararı almış olabilirler. Yani bu yazdıklarımız ulaşmayabilir sizlere. Ya da kötü'nün iyisi bir durum olarak bazı bölümleri için imha kararı alabilirler.

Bakalım, göreceğiz...

Avukata hukuki durumumuzla ilgili mektuplar yollamıştık. Onlar için de imha kararı iletiler bugün. 23 maddelik mektuplardı. Ad soyad'dan başlayıp, hukuki durumumuza, hapisanedeki saldırı ve uygulamalara, sağlık durumumuza değin bir çok ayrıntıyı içeriyordu. Madde madde olduğı için anket olarak kabul edip, Adalet Bakanlığı'nın hapisanelerde tutukluların anket yapmasını ve dışarıya göndermesini engelleyen kararına dayandırmışlar bu uygulamalarını. İtiraz edeceğiz.

27 Aralık 2004

Günün yorgunluğunu atıp, dinlenmek için yarım saatliğine uzanmışım akşam üzeri. Daha 10 dakika olmadan saat 18:10 civarı, önce derinden gelen ve giderek yaklaşan bir uğultu, sonra yükselen ve belirginleşen slogan sesleri geldi.

- Ölüm Orucu Şehitleri Ölümsüzdür!..

Bu sloganları yeni sloganlar takip etti. Pencereyi açıp eşlik ettik biz de.

Bu beklenmedik sloganların sadece şehitler verdiğimizde atılacağını bildiğimizden pencerede kulak kesiliyoruz. Acaba hangi yoldaşımız? Radyoyu dinleyebilenler pencereden bağırıyor ve pencereden pencereye, yürekten yüreğe yayılıyor isim.

- Sergül feda eylemi yapmış!..

- Sergül feda eylemi yapmış!..

Kısa bir süre önce tahliye olmuştu. Ailesi oyun yapıp kaçırmıştı hapishanenin kapısından. Zorla eve kapatmışlardı. Bir yolunu bulup, "Devam ediyorum. Su ve şekeri de kestim" haberini ulaştırmıştı. Sonra ailesinin zorunlu ev hapsinden kurtulduğunu duymuştuk. Kararlılığı ve coşkusuyla gururlandırmıştı bizi.

Bu haberlerin ardından, dalga dalga yayılan slogan sesleriyle geliyordu işte. Seslerimizde, sloganlarımızda vücut buluyor ve kararlı, öfkeli, acılı, yoldaşlık yüklü bir yel gibi hapishanenin üzerinde bir uçtan bir uca ulaşıp el sallıyor bize.

Şehit düşüp düşmediği net değil. Akşam haberlerinde bir radyo kanalı İstanbul Taksim'de AKM önünde "kendisini yaktığını" ve vücudunda yüzde 80'e varan bir yanıkla ağır yaralı olarak hastaneye kaldırıldığını söyledi.

Yüzde 80 yanık... Selma KUBAT, günlüğünde Günay'ın feda eylemi sonrasında "Yüzde 40 yanık diyorlar. Hayır biz yüzde 100 yanığız bu kavgaya. Yüzde 100 kazanacağız diyor bedenlerimiz." diyordu.

Selmamızın dediği gibi. Biz bu kavgaya yüzde 100 yanığız. Bedenlerimizin yanışı bundan.

Kulağımız da, yüreğimiz de teninin yanık kokusunun doldurduğu hastane odasında, yanibaşında şimdi.

Yüzde seksen yanık diyorlar.
Bedendeki bu yangın nedir ki!
Sen bir de yüreğimize bak!
Sen bir de yüreğimize...
"Yüzde yüz yanığz biz bu kavgaya
Yüzde yüz kazanacağz diyor bedenlerimiz"

28 Aralık 2004

Yağmurla geldin bugün Sergül...

Aklımız sendeydi gün boyunca. Sabah, sayım çıkar çıkmaz, lanet olası radyoyu kurcaladık durduk. Dedektörle altın arar gibi, uyduruk bir kablo parçasından yaptığımız ek anteni ağır ağır sağa sola, yukarı aşağı oynatıp Anadolu'nun Sesi Radyosu'nu aradık. Ama nafile... Hele ki şu jiletli telleri de çektiler ya, daha da bozuldu radyo. Saat 12'de oldukça hışırtılı da olsa dinledik haberleri. Söz etmedi senden hiç. Meraklandık. Ancak Fidanlar'ı, Fıratlar'ı, Günaylar'ı bekletmeyeceğini biliyorduk. Eli kulağında diyorduk. Saat 16'da geldi haberin. Biz dinlemedik radyoyu. Dinleyenler olmuş demek ki. "Sergül" demiş radyo, "118. ölüm" demiş...

Havalandırmada sloganlarını atmaya başladığımızda ilk damlacıklar da düşmeye başladı. Sloganlarla beraber hızlandı... Yağmurla geldin Can yoldaşım.

Bizleri, faşist Ceza İnfaz Kanunları'yla teslim alabileceklerini sananlara, esaslı bir cevap, cevabımız oldun. Sen rahat uyu yağmurla gelen... Sen rahat uyu... Sen cevabımız oldun, biz de er yada geç yıkımları olacağız.

29 Aralık 2004

Sergülümüzün sıcaklığıyla...

Sergül için gün boyu sloganlarımızı atmaya devam ettik bugün.
Yarın akşam anmasını yapacağız.

Anısı önünde sevgi, saygı ve bağlılıkla eğiliyorum.

28 Aralık tarihli iki karar var önümde. Biri İnfaz Hakimliği'nin. Avukatımıza yolladığımız 23 maddelik mektuplara kısmi imha kararı verilmiş. İmha edilen yerler, "mesleğiniz" sorusuna verdiğim; "devrimciyim" cevabı ve gözaltında işkenceyi, işkenceden dolayı oluşan rahatsızlıkları, 19 Aralık katliamına dair anlatım ve F tipinde karşılaştığımız hak ihlallerini örnekleriyle anlattığım dört madde. Çekindikleri şeylere bakın, devrimciliğimiz, karşılaştığımız hak ihlalleri, katliamlar...

Bu kısımları karalayıp öyle gönderecekler mektubu. İkinci karar ise Ağır Ceza Mahkemesi'nin.

Gazetelerin ek olarak verdiği kitapçıkların üç kitap hakkına dahil edilip hücrelere verilmeyişine itiraz etmiştim. Ağır Ceza'ya kadar gitmişti başvuru. Sonuç olarak denmiş ki: "... gazete ve dergilerin vermiş olduğu tüm kitapların 3 kitap sınırmasına dahil edilmeden tutuklu ve hükümlülere verilmesi suretiyle, oda ve koğuşlarda çok sayıda kitaplar bulunacağı, bu kitapların çok olması yaşam alanlarının daralmasına ve daha önce yaşanan, tutuklu hükümlülerin kendilerini yakma olaylarında kullanılabileceği düşüncesiyle uygun olmayacağından..."

Gerekçelere bakın; "Yaşam alanlarımızı daraltır"mış. "Kendimizi yakar"mışız... Duyan da, gazeteler yüzlerce binlerce kitap veriyor ve her verilen kitabı yanımızda tutuyoruz sanır. Söz konusu olan 70-80 sayfalık 3 kitapçık...

Kitap daraltmaz, ufkunu genişletir insanın ve kitabın yakacağı beden değil, beyinlerdeki kurtuluş ateşidir. Onları asıl korkutan da bu ya... Böyle Aziz Nesin'lik gerekçelerin ardına sığınmalara bundan.

30 Aralık 2004

Çalışmanın son bölümünün ilk nüsha çoğaltması bitti bugün. Yani çalışmamız sona erdi.

"F tipi" bir çalışma oldu bu. Şartların kısıtlayıcılığına, tecrite rağmen yazılanlar çatıları aşarak arkadaşları dolaştı, görüşleri alındı, bazı yerleri yeniden yazıldı, yazılanlar ayrı ayrı hücrelerde günlerce süren emekle çoğaltıldı, bu gel gitler sırasında çatılara takılan yazılar oldu, o bölümler tekrardan yazıldı, ço-

ğaltıldı... Anlayacağınız, bir çalışma için gereken emekten daha fazlası sarfedildi. 3 kitap sınırlaması, mektuplarla gelecek bilgilerin engellenmesi ve tecritin, bazen kalemimize yapışıp onu yazamaz hale getirmesi gibi ek sorunları da hesaba katarsanız daha iyi anlarsınız zorlukları...

En nihayetinde bütün bu zorlukların üstesinden gelindi ve ortaya bu çalışma çıktı.

Yine de bir zorluk daha var. Bakalım sizlere ulaştırabilecek miyiz... Uğraşacağız ve biliyoruz ki isteyen yapar, inanan başarır. Tecrit ortadan kalkıncaya kadar, direnişimizin sesi olan ürünlerle, çalışmalarla karşılaşacaksınız. Çünkü, üreterek direniyor, direnerek üretiyoruz...

Sonuç Yerine

2005'in ilk gününü direncimizi haykıran sloganlarla karşıladık. Bugün de, Küba devriminin yıldönümünü kutladık ve tüm dünya devrimcilerinin dilinde olan marşları söyledik. Bu marşları söylerken, F tipi hücrelerin demir parmaklıkları ardında değildik. Irak'ta emperyalist işgalcinin karşısında, Filistin'de intifada içerisinde, Kolombiya'da, Nepal'de gerilla topraklarında ve Küba'daydık... Emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı her mevzide atıyordu yüreğimiz. Egemenler şu parmaklıkların ardındaydı ve biz her coğrafyanın direniş şarkılarıyla, marşlarıyla karşılarındaydık.

İnsan iradesi çok güçlü. Yeter ki inansın, kime karşı, ne için direnmesi, savaşması gerektiğini bilsin. F tipi tecrit hücrelerinde geçen 4 yıl, şehitlerimiz ve yüzlerce sakat bunun göstergesi. Tıpkı on yıllar geçmesine rağmen işgalci İsrail'e karşı savaşan Filistin halkı gibi.

Deney hayvanları gibi kapatıldık hücrelere. Dört duvar

arasına yüzlerce duvar daha çekip onlarca tabutluk hücre yapmışlar, tıpkı hiç bir iradesi olmayan kobaylar gibi olmamız isteniyor. Üniversitelerin laboratuvarlarından süzülüp gelen bir işkence yöntemiyle beyinlerimiz yokedilmeye, düşüncelerimiz değiştirilmeye çalışılıyor.

Ve bir yandan "Avrupa Birliği" çılgınlıkları, demokrasi nutukları atılırken diğer yandan mezarlığa çevrilen hapis-haneler ve yüzlerce sakat bırakılmış insana rağmen, tecrit işkencesine karşı susuluyor. Bu durum AB'nin de tavsiyesi aslında.

Tecrit hücrelerine karşı direniş, emperyalist kampta, burjuvazinin safında, burjuva ideolojisinin etkisi altında yer alanlarla, halkların safında yer alanları, halk demok-rasisini savunanları da gösteriyor; denek taşı oluyor.

Tarih yazılıyor...

Bir dönem, karşı konulamaz bir güç olan, tüm vahşiliklerine, soykırımlarına "bilimsel" bir kılıf, "yüce bir amaç" uyduran Naziler'in adlarının tarihe lanetle geçtiği gibi, tecritçiler de lanetle anılacaktır.

Tarih herkesi yerli yerine oturtacak.

Tecritçileri işkencecilikleri nedeniyle suçlu olarak yazacak.

Susanları, görmezden gelenleri suç ortaklığı ve suç ortaklığının ayıbyıla anacak.

Bu mücadeleden kaçınanları, hesapçı ve korkaklar diye damgalayacak.

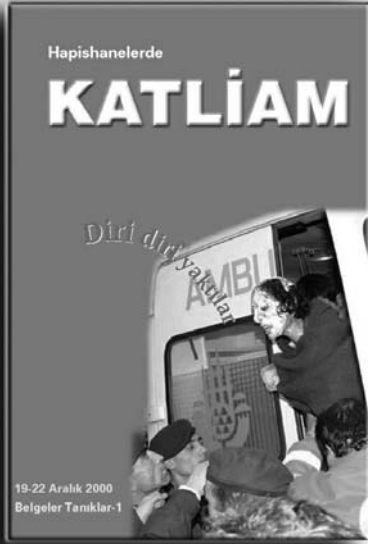
Biz direnenleri ise, insan olmanın onuruna sahip çıkan, düşüncelerine bağlılığın ve bunun için her bedeli ödemenin timsalleri, dört duvar arasında olsak dahi teslimiyet dayatılan, ancak teslim alınamayan devrimciler olarak anacak. Bizler halkların kurtuluşuna gönül vermiş ve bu uğurda mücadele veren devrimciler olarak bu tarihten payımıza düşeni onur sayarız.

Tecrit bir işkencedir, insanlık ayıbidir. Sadece bu kitapta okuduklarınız dahi bunun anlaşılması için yeterlidir.

Halkların safında yer alan herkes, tecrite karşı mücadeleye omuz vermeli, güç katmalıdır. Ve şu bilinmelidir ki; tecrit hücrelerini parçalayacağız; emperyalizme asla ve asla teslim olmayacağız.

Tecrit hücrelerinden umut ve direnç yüklü selamlar...

Hapishanelerde Katliam

(19-22 Aralık 2000,
Belgeler, Tanıklar -I)

Anadolu Yayıncılık

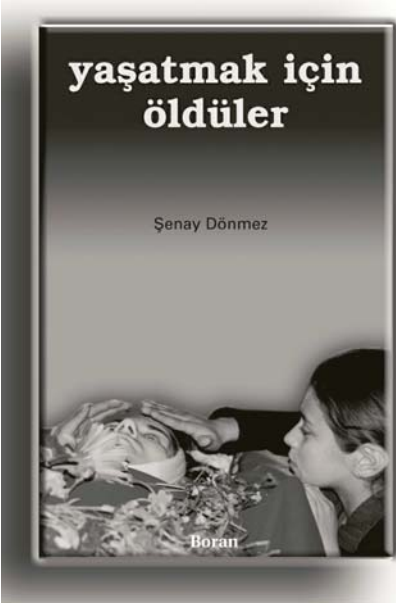
Başığmeyen Kadınlar

Yasemin Berrin

Boran Yayınevi

Yaşatmak için öldüler

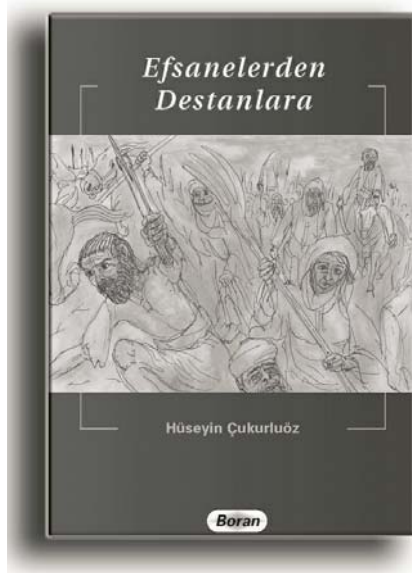
Şenay Dönmez

Boran Yayınevi

**Efsanelerden
Destanlara**

Hüseyin Çukurluöz

Boran Yayınevi

12 Eylül'de Direniş ölüm ve yaşam - 1

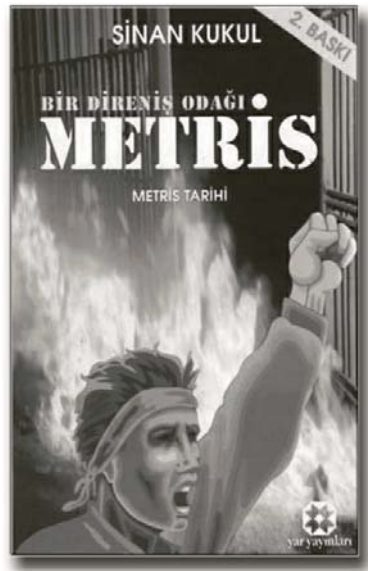
Boran Yayınevi

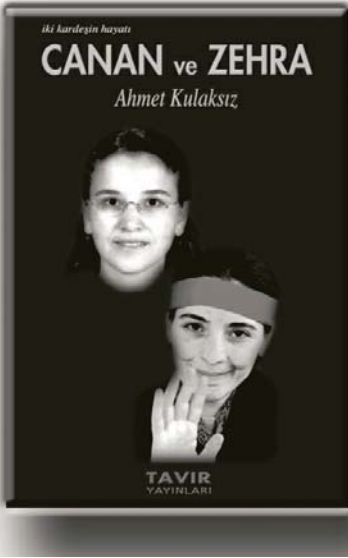
Bir Direniş Odağı METRİS

Metris Tarihi

Sinan Kukul

Yar Yayınları

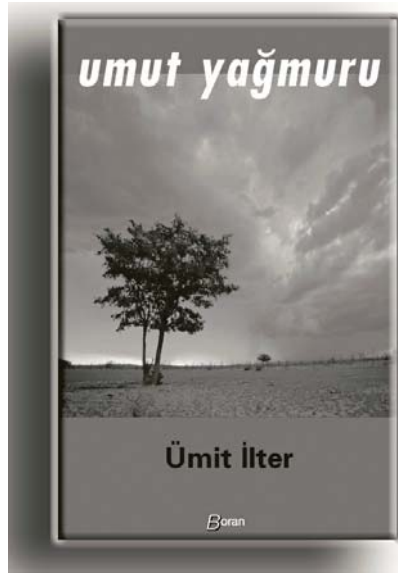

İki kardeşin hayatı:
Canan ve Zehra

Ahmet Kulaksız

Tavir yayınları

**Umut
Yağmuru**

Ümit İlter

Boran Yayınevi

Boran Yayınevi'nden çıkan kitaplar

- 1- Bağımsızlık, Demokrasi ve Sosyalizm Mücadelesinde GENÇLİK (I-II)
- 2- Milliyetçilik Çıkmazı
- 3- Zafer Yolunda -I
- 4- Yaşatmak İçin Öldüler
- 5- Gülüşün hücrelere takılı kaldı - M. Çetinkaya
- 6- Feda Destanı - G. Yılmaz - F. Tokay Köse
- 7- Bütün Yazılar - Mahir Çayan
- 8- Umut Yağmuru - Ümit İlter
- 9- Başegmeyen Kadınlar - Yasemin Berrin
- 10- Destanlardan Efsanelere - Hüseyin Çukurluöz

Haziran Yayınevi'nden çıkan kitaplar

- 1- Devrimci Sol Dava Dilekçeleri
12 Eylül Mahkemeleri Dosyası (I-II)
- 2- Kongre Belgeleri-1: RAPOR
Parti Cephe İle İktidara Yürüyelim
- 3- Kongre Belgeleri-2: KARARLAR
- 4- Taş Değil Yürekti Elimizdeki
- 5- Darağacında Yapılan Siyaset: İDAM
- 6- GAZİ Gecekondulardan Geliyor Halk
- 7- Tutsak Aileleri, 12 Eylül ve TAYAD
- 8- 50 Soruda HALK MECLİSLERİ
- 9- 50 Soruda Din, İslamcılık ve Laiklik
- 10- EL SALVADOR Birleşik Devrimci Savaş
- 11- Direniş Ölüm Yaşam
- 12- Direniş Ölüm Yaşam-2
Devrim Kuşağının Kahramanları
- 13- Bir Direniş Odağı METRİS (Metris Tarihi)

- 14- Herşey Birliğimiz, Geleceğimiz ve
Zaferimiz İçin (Devrimci Harekette Darbe)
- 15- Bir Savaş, Bir Dava ve Zafer
- 16- Yeni Çözüm Seçme Yazılar
- 17- Cezaevleri Direnişleri-1: BUCA
- 18- Cezaevleri Direnişleri-2: ÜMRANİYE
- 19- Cezaevleri Direnişleri-3: ULUCANLAR
- 20- HAKLIYIZ KAZANACAĞIZ- Cilt 1-2
- 21- Kontrgerilla Operasyonları
- 22- Mücadele Seçme Yazılar-(1-2)
- 23- Direniş Şiirleri
- 24- Dava Dosyası-(1-2)
- 25- Bize Ölüm Yok
- 26- Bayrağımız Ülkenin Her Tarafında
Dalgalanacak
- 27- Halk Sınıfı (I-II)
- 28- Amerikan İmparatorluğu Milliyetçilik ve
Demokrasi
- 29- Kürt Sorunu Nasıl Çözülür?

Anadolu Yayıncılık'tan çıkan kitaplar

- 1- Tarihçesi ve Yaşayanların Anlatımlarıyla
İŞKENCE-1
- 2- Hapishanelerde Katliam
(19-22 Aralık 2000, Belgeler, Tanıklar -I)

Tavır Yayınları'ndan çıkan kitaplar

- 1- İki kardeşin hayatı: Canan ve Zehra - A. Kulaksız
- 2- Karanfil halayı - Ümit İlter (Şiir)
- 3- Bir Kar Makinası Grup Yorum 1-2
- 4- Kurşun Yangını Hasretin - Hasan Biber (Şiir)